SAMUEL SEGEV

SINGUR ÎN DAMASC
Viaţa şi moartea spionului izraelian ELI COHEN

Traducere din ebraică de CLAUDIA URSUŢIU
Prefaţă de MIHAIL E. IONESCU

CORINT ISTORIE

Colecţia Corint Istorie
Editura Corint,
Bucureşti, 2015

Coordonatorul colecţiei: ALEXANDRU JIPA-TEODOROS

Design copertă: Dan Mihalache
Ilustraţie copertă: Eli Cohen pe terasa de pe acoperişul casei sale din Damasc

ISBN 978–606–8723–50–1

SAMUEL SEGEV, membru al comunităţii serviciilor secrete israeliene, a fost ziarist, scriitor şi analist pe problemele Orientului Mijlociu.

A mai publicat: *Operaţiunea Yakhin: emigrarea clandestină a evreilor marocani în Israel, Triunghiul iranian, Sadat: drumul către pace* şi *Mantia roşie.*

Nepoţilor mei,
Hagar, Amir, Noam, Gal, Rom, Adam şi Mia
Cu dragoste.

Prefaţă

O *carte care trebuie citită*

O căutare rapidă pe internet ne dezvăluie o amplă bibliografie internaţională consacrată lui Eli Cohen. La simpla comandă: „Eli Cohen, Israeli spy", motorul de căutare *Google* ne oferă peste 58.000 de referinţe. Putem afla că faptele remarcabile ale acestuia şi conservarea memoriei sale fac obiectul unor site-uri specializate, că au fost turnate filme avându-l pe Eli Cohen ca personaj central (de pildă, *The Impossible Spy* din 1987), că autorităţile israelâene i-au solicitat periodic Siriei recuperarea rămăşiţelor acestui erou al luptei statului Israel pentru păstrarea existenţei şi independenţei sale. În legătură cu ultimul aspect, se cuvine relevat că în acest an, cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea lui Eli Cohen – ceremonie onorată de prezenţa preşedintelui statului Israel, a premierului şi altor înalte oficialităţi –, şeful Mossad, Tamir Pardo, a menţionat că „moştenirea lui Eli, «omul nostru din Damasc», va dăinui de-a pururea. Rămâne obligaţia noastră să-l aducem pe Eli acasă, să-l îngropăm în Israel." *

Tot cu această ocazie, soţia eroului, Nadia, i-a solicitat guvernului israelian să nu precupeţească niciun efort pentru ca trupul soţului său să fie adus în Israel: „Nu uitaţi unde zace Eli. Nu se află lângă noi. Cer, cu această ocazie specială, să faceţi tot ce este cu

* Marissa Newman, „Mossad Chief: Israel Must Retrieve Eli Cohen's Body from Syria", în *The Times of Israel,* 18 mai 2015 (http://www.timesofisrael.com/mossad-chief-israel-must-retreive-eli-cohens-body-from-syria/#).

putinţă pentru a-l aduce acasă, în ţara pentru care a

luptat şi şi-a dat viaţa.” *

Cum se poate observa, atunci când a vorbit despre Eli Cohen, şeful Mossadului l-a numit „omul nostru din Damasc”. Referinţa este la celebra carte care a reconstituit prima dată, în 1967, faptele lui Eli Cohen, la doar doi ani după sfârşitul său tragic**, una dintre ediţii având o introducere semnată de Nadia, soţia eroului***.

De atunci, s-au scris numeroase cărţi consacrate acestui luptător pe frontul invizibil. Actuala traducere românească are la bază ediţia în limba ebraică din 1986, îmbogăţită ulterior succesiv cu noi informaţii şi relatări documentare. Autorul, Samuel Segev, un binecunoscut comentator de politică externă, cu o carieră de ofiţer de informaţii – după unele surse profesor universitar, deopotrivă, la un renumit colegiu din Statele Unite, a fost socotit deosebit de calificat pentru a reconstitui cariera de excepţie a lui Eli Cohen.

Practic, operaţiunea în care a fost implicat Eli Cohen a fost una dintre cele mai cunoscute acţiuni desfăşurate de serviciul de informaţii externe al Israelului, Mossad, pentru a pregăti apărarea în condiţii eficiente a statului Israel în anii ’60 ai secolului trecut. Sub numele de împrumut Kamal Amin Taabet, Eli Cohen s-a infiltrat în înaltele sfere ale puterii din Siria la începutul anilor ’60. Este posibil să fi făcut – potrivit unor experţi – stagiul de instruire în „unitatea 131” din Direcţia de Informaţii Militare a Forţelor de Apărare Israeliene (AMAN), apoi s-a deplasat în Argentina ca să-şi pună la punct „acoperirea” pentru misiunea în Siria. Ajuns la Damasc, a pătruns în cercul apropiat generalului

* *Ibidem.*

** Eli Ben-Hanan, *Our Mart în Damascus: Elie Cohn,* Steimatzky House, 1969.

*** Eli Ben-Hanan, *Ourman In Damascus: Elie Cohn,* introducere de Nadia Cohen, Crown Publishers, 1969.

9

Amin al-Hafez, care preluase puterea în martie 1963, astfel încât a fost în măsură să transmită date privind

armamentul şi materialul de luptă de provenienţă sovietică intrate în dotarea armatei siriene (avioane Mig-21, tancuri T-54 etc.). Nu a fost singura ocazie când Cohen s-a dovedit deosebit de preţios pentru apărarea Israelului. Potrivit mărturiilor fratelui său, Maurice, Eli a „dezvăluit planurile Siriei de blocare a aprovizionării cu apă a Israelului prin devierea afluenţilor Iordanului din amonte” şi, de asemenea, a făcut cunoscute superiorilor săi „planurile Organizaţiei de Eliberare a Palestinei de a ataca nordul Israelului folosind tactici de gherilă”. Aşa cum subliniază Maurice Cohen, „înarmat cu aceste informaţii, guvernul isaelian a bombardat poziţiile siriene, astfel încât Siria nu a putut distruge aşezările israeliene de la Dan, Dafna şi Shear Yishuv” *.

Tot el menţionează că, „având prieteni în poziţii înalte, care l-au însoţit în arii de securitate maximă din Siria, Eli Cohen a reuşit să fotografieze punctele strategice de pe înălţimile Golan. Informaţia clandestină trimisă de el ulterior a ajutat la victoria Israelului în Războiul de Şase Zile [din iunie 1967].” ** Descoperit de contraspionajul sirian ca urmare a tehnologiei de detecţie furnizate de URSS, Eli Cohen a fost condamnat la moarte şi executat prin spânzurare pe 18 mai 1965, în Piaţa Marjeh din Damasc.

Pentru cititorul român, traducerea şi publicarea acestei cărţi sunt extrem de utile, întrucât oferă informaţii pentru înţelegerea situaţiei din Orientul Mijlociu, care este de mai bine de 60 de ani una dintre zonele cele mai zbuciumate ale planetei, din cel puţin două puncte de vedere. În primul rând, ne referim la situaţia geopolitică a zonei, ca să folosim un termen demodat, dar utilizat

* Carla Stockton, „Our Man în Damascus: Am I My Brothers Keeper?”, în *Jewish Magazine,* februarie 2006 (http://www.jewishmag.com/
99mag/elicohen/elicohen.htm).

** *Ibidem.*

frecvent în limbajul jurnalistic şi chiar în cel al experţilor,

pentru a trimite la raporturile de putere regionale. În al doilea rând, ne referim la rolul jucat – e drept, discret, ceea ce este firesc pentru un serviciu secret – de una dintre organizaţiile cele mai faimoase angajate pe frontul războiului invizibil, atât în perioada Războiului Rece, cât şi în deceniile care au urmat acestuia – Mossad.

În ceea ce priveşte situaţia geopolitică a zonei, mergând pe firul istoriei, după prăbuşirea Imperiului Otoman în 1918, dar în special după formarea statului Israel, în 1948, situaţia se prezintă ca deosebit de complexă. Încă de la formarea statului, Israelul a fost nevoit să facă faţă unui „război al independenţei”, fiind ţinta atacului statelor arabe, nemulţumite de apariţia sa. În 1956,1967 şi 1973, asemenea episoade de război s-au repetat, exigenţele Războiului Rece marcând decisiv desfăşurarea confruntărilor. Cele două superputeri, SUA şi URSS, s-au implicat în geopolitica regională, competiţia dintre ele răsfrângându-se şi în alianţele dintre puterile minore locale. După un acord istoric de pace între Israel şi Egipt, facilitat de preşedintele SUA, Jimmy Carter, la Câmp David în 1978, la realizarea căruia şi-a adus contribuţia şi diplomaţia românească a epocii, confruntările regionale au continuat în plan local. Libanul a ajuns în 1982 teatrul unui sângeros război civil, în care s-au implicat mulţi ani atât Israelul, cât şi Siria. Pe de altă parte, anii ’80 ai secolului al XX-lea au fost dominaţi în regiune de războiul dintre Irak şi Iran, care a determinat apariţia unei competiţii adiacente celei tradiţionale postbelice dintre Israel şi lumea arabă, anume o competiţie în interiorul islamului. Nouă competiţie regională contrapunea puterea sunnită irakiană (dominantă peste o societate majoritar şiită) celei şiite iraniene, angajată încă din 1979, după răsturnarea şahului, într-o revoluţie teocratică cu ample consecinţe internaţionale.

Sfârşitul Războiului Rece, consemnat prin valul revoluţionar anticomunist din Europa de Est şi prăbuşirea URSS în 1991, a

trezit speranţa unei soluţionări a complicatei ecuaţii de putere din Orientul Mijlociu. Angajarea procesului de pace de la Madrid (cu o încercare în 1991 de revitalizare a negocierilor de pace dintre Israel şi palestinieni), iar apoi acordurile de la Oslo (Oslo 1, semnat în capitala norvegiană, şi Oslo 2, semnat la Taba, în Egipt, pe malul golfului Aqaba) au clarificat oarecum situaţia din Orientul Mijlociu. Acordurile de la Oslo consemnau formarea unei autorităţi palestiniene, cu competenţe pe Malul de Vest al Iordanului şi în Fâşia Gaza, parteneră a negocierilor cu Israelul pentru un tratat de pace bazat pe rezoluţiile ONU nr. 242 şi 338. Dezamorsarea situaţiei din această perioadă de negociere nu a fost scutită de contradicţii – de la problema frontierelor noului stat la statutul Ierusalimului şi de la problema refugiaţilor la coloniile israeliene –, iar Primul Război din Golf împotriva Irakului din vremea lui Saddam Hussein a complicat şi mai mult securitatea şi stabilitatea regiunii, în septembrie 2001, militanţi jihadişti lovesc militar şi, deopotrivă simbolic centrele vitale ale puterii americane (turnurile gemene, Pentagonul, fiind vizată inclusiv Casa Alba). În replică, SUA şi aliaţii lor lovesc necruţător Afganistanul, unde se adăpostea centrul de comandă al reţelei *Al-Qaida.* Pe hărţile planificatorilor militari, Orientul Mijlociu cunoaşte o dilatare strategică notabilă în anii ’90 şi la începutul noului secol. Devine tot mai frecventă sintagma „Marele Orient Mijlociu”. Noul Levant este definit ca un arc de instabilitate din Mauritania până în Pakistan şi Afganistan, aşadar de la Atlantic până la frontiera Indiei. În martie 2003, SUA şi „coaliţia de voinţă” formată în acest scop dezlănţuie o viguroasă operaţiune militară împotriva Irakului – motivaţia acestei invazii militare este amplu dezbătută şi azi –, moment în care situaţia din întreaga regiune dobândeşte o dinamică nouă.

Pe de o parte, Irakul, învins rapid şi cu Saddam Hussein înlăturat, se angajează într-un complicat proces politic, care se va finaliza cu accederea la putere a unui guvern de majoritate şiită, în

strânsă legătură cu Iranul, dar şi cu regimul alauit din Siria al lui Hafez al-Assad şi cu Hezbollahul din Liban. Se conturează aşadar o axă şiită a geopoliticii regionale. Pe de altă parte, insurecţia sunnită din Irak împotriva ocupaţiei americane creează mari dificultăţi în ce priveşte securitatea acestei ţări şi îi provoacă pierderi semnificative coaliţiei multinaţionale. După declanşarea în 2011 a „primăverii arabe", insurecţia sunnită se coagulează într-o mişcare regională, culminând cu formarea „califatului islamic" (Statul Islamic, IS, ISIS sau *Daesh),* de o parte şi de alta a frontierei dintre Siria şi Irak, cu organizaţii care îşi declară fidelitatea faţă de ISIS în ţări ca Algeria, Yemen sau Indonezia. În prezent, primejdia ca acest „califat" să preia puterea la Damasc, Siria aflându-se într-un sângeros război civil, a determinat – pe fondul unor consecinţe însemnate, cum ar fi, printre altele, criza migranţilor în Europa – o implicare militară directă a comunităţii internaţionale în această ţară: SUA, statele sunnite vecine, Anglia, Franţa, Rusia, Iranul şi organizaţiile stipendiate de acesta. Devine tot mai evidentă, ca principală trăsătură a tabloului de securitate regional, competiţia între axele sunnită şi şiită, adăugată altor vectori tradiţionali, la loc de frunţe fiind, bineînţeles, conflictul mocnit arabo-israelian.

Aşadar, cititorul român are de făcut distincţia între ceea ce era principal în epoca în care are loc acţiunea cărţii – conflictul arabo-israelian fiind copleşitor ca importanţă în securitatea regională din anii '60 ai secolului trecut – şi configurarea situaţiei de azi, când pot fi identificate apropieri de interese între puterile sunnite şi Israel faţă de tendinţele hegemonice regionale ale Iranului. La fel ca în urmă cu cinci decenii, Israelul pare a fi în continuă alertă pentru a-şi apăra statalitatea şi propriile valori în faţa ameninţărilor regionale, care s-au multiplicat şi au devenit mai sofisticate. Cartea de faţă introduce excelent cititorul din România în chestiunea complexei geopolitici regionale.

În ce priveşte Mossadul, al doilea domeniu de interes pentru cititorul român, acesta este principala organizaţie israeliană care se ocupă de culegerea de informaţii strategice, pentru acţiuni antiteroriste şi pentru operaţii „sub acoperire” în slujba securităţii statului Israel. Sistemul de informaţii israelian mai include Direcţia de Informaţii Militare a Forţelor de Apărare Israeliene (AMAN) şi Serviciul de Securitate Internă (Shin Bet). Aşa cum se întâmplă cu asemenea organizaţii cu activităţi ferite de ochii marelui public, Mossadul a înregistrat un succes major – a fost impresionant în timpul Războiului Rece, de pildă în acţiunea de prindere a criminalilor de război nazişti implicaţi în holocaust. Dar, la fel de natural, în jurul activităţii unor astfel de organizaţii cu caracter secret s-a dezvoltat o mitologie care face să pălească realitatea. Mossadul, de pildă, s-ar afla la originea emigrării clandestine a evreilor din Europa de Est, Rusia, Siria şi Iran sau Etiopia, a zădărnicirii sau întârzierii programului nuclear iranian, pentru a nu mai pune la socoteală implicarea sa în lovituri de stat sau altfel de lovituri în cele mai diverse state ale lumii. Ceea ce este esenţial este că Mossadul acţionează în direcţia asigurării securităţii propriei ţări prin identificarea la vreme şi contracararea sau prevenirea ameninţărilor. Fost prim-ministru al Israelului, Yitzhak Shamir considera că „misiunea solicitată celor care lucrează în Mossad este cu adevărat mai grea decât a celor care lucrează în organizaţii similare în alte părţi”.

Mossadul s-a format în decembrie 1949 – anul acesta a aniversat al şaizeci şi cincilea an de existenţă în prezenţa premierului Benjamin Netanyahu – şi era cunoscut sub numele de „Institutul Central pentru Coordonare” sau „Institutul Central pentru Informaţii şi Securitate”. Practic, Mossad traduce denumirea ivrit: *Ha-Mossad le-Modiin ule-Tafkidim Meyuhadim,* ceea ce înseamnă „Institutul pentru Informaţii şi Misiuni Speciale”. Instituţia are ca motto un proverb biblic, etern valabil: „Naţiunile se prăbuşesc

în absenţa direcţiei, dar mulţi sfătuitori fac victoria sigură.” Aşa cum a menţionat premierul israelian la aniversarea de anul acesta: „Adevărata apărare a ţării noastre în timpul existenţei sale şi a celor 65 de ani ai Mossadului [...] este această putere a statului Israel. Aceasta este puterea pe care o cultivăm.” *

Cititorii români iau cunoştinţă prin această carte despre o operaţiune sub acoperire a Mossadului intrată deja în legenda serviciilor de informaţii din întreaga lume, elaborată de un autor recunoscut pentru contribuţia sa la descifrarea direcţiilor în care evoluează geopolitica Orientului Mijlociu.

* „Israel’s Mossad celebrates 65th anniversary”, în *i24news,* 24 septembrie 2015 (http://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy-defense/86764–150924-israel-s-mossad-celebrates-65th-anniversary).

Prolog

Eli Cohen este, fără îndoială, un erou naţional. În ciuda faptului că au trecut mai mult de 47 de ani de la capturarea şi uciderea lui prin spânzurare în Piaţa Marj eh din Damasc, Eli Cohen continuă să înflăcăreze atât imaginaţia israelienilor, cât şi pe aceea a locuitorilor ţărilor arabe, activitatea lui de spion fiind folosită ca material de studiu de către toate serviciile secrete din întreaga lume.

Eli Cohen a locuit la Damasc timp de trei ani, perioadă în care a reuşit să stabilească legături strânse cu cei mai importanţi oameni ai regimului sirian de la vremea respectivă şi să transmită fără întrerupere către Israel informaţii credibile şi preţioase despre stilul de viaţă din Damasc, despre asemănările dintre lideri şi legăturile lor cu ţările care făceau parte din Uniunea Sovietică şi armatele acestora, dar şi despre transformările militare şi politice prin care treceau ţările arabe. Circumstanţele capturării sale, dar mai ales cetăţenia lui israeliană, singura dovedită până în momentul de faţă, deoarece a fost capturat şi ucis tocmai pentru că era evreu, au stârnit un uriaş interes în

lumea întreagă şi admiraţia tuturor evreilor din Israel şi diaspora, deopotrivă. O mulţime de străzi, parcuri, şcoli, sinagogi şi instituţii publice diverse au primit numele lui.

Mulţi dintre aceia care au fost implicaţi direct în procesul de instruire al lui Eli Cohen, precum şi cei mai mulţi dintre foştii săi colaboratori nu se mai află astăzi în viaţă. Trei dintre membrii unităţii „Cesarea” (cunoscută şi ca unitatea 188), cu care a avut

o colaborare neîntreruptă – Ioshka Yariv („Dan”), comandantul unităţii, vicecomandantul său, Ghedalia Halaf şi Shimeon Someh („Samaan” sau „Salmon”) au plecat din lumea celor vii. Cartea de faţă aduce pentru prima dată în prim-plan referirile extrem de puţine, uneori cu totul întâmplătoare, la toate aceste personaje care l-au recrutat, l-au instruit şi, mai apoi, au colaborat îndeaproape cu Eli Cohen pe întreaga durată a şederii lui în Damasc. De asemenea, mulţi dintre liderii şi ofiţerii sirieni cuceriţi de carismaticul spion israelian au încetat din viaţă. O parte dintre ei au fost ucişi, alţii au fost „iertaţi” şi obligaţi să se retragă şi, cei mai mulţi, au luat secretul cu ei în mormânt.

Imediat după executarea lui Eli Cohen, răzbunat fie sângele lui de către Dumnezeu*, atât în Israel cât şi în alte ţări ale lumii au apărut tot felul de cărţi, care însă nu au reuşit să satisfacă nevoia imediată de cunoaştere a eroului şi a activităţii acestuia. De-a lungul anilor care au trecut de atunci au fost parţial dezvăluite câteva dintre secretele şi întâmplările inedite care au alcătuit viaţa şi au condus la moartea „luptătorului 88”. Astfel, de exemplu, Mossadul a făcut publică ultima înregistrare video a lui Eli Cohen care, deşi scurtă, oferă o nouă perspectivă asupra activităţii acestuia. Totuşi, înregistrarea nu conţine un tablou detaliat al acţiunilor întreprinse de Eli în Damasc, iar accesul la documentele de arhivă este încă limitat în Israel.

A fost trimis în Siria. Serviciile de informaţii secrete nu au dezvăluit încă circumstanţele capturării „luptătorului 88” şi nici nu au oferit detalii cu privire la daunele operaţionale şi

politice provocate Siriei. În orice caz, astăzi avem la dispoziţie mărturiile publice a trei oameni implicaţi în capturarea spionului israelian: preşedintele Amin al-Hafez, sub conducerea căruia a fost capturat Eli Cohen, Mundar al-Mouzali, Şeful Cancelariei Prezidenţiale şi colonelul Sallah al-Dali, judecătorul nemilos al „luptătorului" israelian.

* Formulă de pomenire a celor care au murit asemenea unor martiri (n. tr.).

17

Într-un interviu pentru televiziunea Al Jazeera, Amin al-Hafez* a insistat asupra circumstanţelor capturării lui Eli Cohen şi mai ales asupra interogatoriului căruia i-a fost supus acesta din urmă. Şeful Cancelariei sale Prezidenţiale, intervievat şi el de Al Jazeera, a dezvăluit secretul înmormântării lui Cohen în deşert, într-un loc care astăzi nu mai poate fi identificat. Colonelul Al-Dali** a scris chiar şi o faimoasă carte propagandistă despre procesul lui Eli Cohen, în care pretinde că unul dintre acuzaţi ar fi fost agent secret NATO şi l-ar fi ajutat pe Eli să pătrundă în Siria. A fost o încercare evidentă de a atribui reuşita „luptătorului israelien" Alianţei Nord Atlantice şi nu serviciilor secrete israeliene.

Pe măsură ce timpul trece şi ne îndepărtăm tot mai mult de afacerea Eli Cohen, devine din ce în ce mai vizibilă contribuţia lui unică la victoria repurtată de armata israeliană pe înălţimile Golan în timpul Războiului de Şase Zile" *. Despre acest lucru vorbeşte Le vi Eshkol, prim-ministru al guvernului care se afla la conducerea ţării în perioada Războiului de Şase Zile: „Rapoartele lui Eli Cohen despre mişcările de pe frontul sirian ne-au scutit de mobilizarea mai multor unităţi de armată". Dar cea mai importantă recunoaştere a activităţii sale deosebit de însemnate a primit-o Eli Cohen chiar de la cei care l-au trimis în misiune în Siria. Imediat după moartea sa, în perioada în care Moshe Arens**** se afla în fruntea Ministerului Apărării Naţionale, a fost ridicat în grad de locotenent-colonel. Mai

* Om politic şi militar sirian, membru al Partidului Baas. În 1963 a fost autorul unei lovituri de stat în Siria, devenind şeful Consiliului Naţional Revoluţionar. În 1966 este îndepărtat de la putere de aripa pro-sovietică a partidului Baas, condusă de Salah Jedid (n. coord).

Sallah Dali (n. coord).

*** Conflict derulat în perioada 5–10 iunie 1967, în care Israelul a avut de înfruntat o coaliţie formată din Egipt, Iordania şi Siria. În urma victoriei obţinute, Israelul ocupă Fâşia Gaza, Peninsula Sinai, Platoul Golan şi Cisiordania (n. coord).

*** * Inginer, om politic şi diplomat israelian, născut în 1925. A fost ministru al Apărării, ministru de Externe şi ambasador al Israelului în SUA (n. coord).

18

târziu, în cadrul unei ceremonii modeste, care a avut loc în data de 18 mai 2005, la 40 de ani de la momentul capturării „luptătorului 88”, şi în prezenţa membrilor familiei sale, Mossadul a dat numele lui şcolii în care îşi pregătea luptătorii şi agenţii. La intrarea în instituţie a fost aşezat un bust înfăţişându-l pe Eli. Pe plăcuţa comemorativă montată alături scrie, printre altele: „A pus la punct un sistem complex de legături cu cele mai influente persoane din guvernul şi armata siriene, trimiţând către statul Israel informaţii vitale, care au condus la succesul forţelor noastre armate în războiul de pe înălţimile Golan”. Aceasta a fost cea mai explicită recunoaştere a contribuţiei importante aduse de „luptătorul 88” la victoria armatei israeliene în Războiul de Şase Zile.

În timp ce scriam această carte, am întâlnit o mulţime de oameni care au avut legături cu Eli Cohen în diferite etape şi momente ale vieţii acestuia. Din motive lesne de înţeles, identitatea unora dintre aceştia a rămas şi va rămâne în continuare secretă. Contribuţia deosebită a fiecăruia dintre ei se regăseşte în paginile cărţii de faţă. Ei mi-au deschis ochii şi mi-au arătat cât de sinuoasă, dificilă şi periculoasă a fost activitatea „luptătorului” israelian în ţările duşmane. M-

au ajutat în felul acesta să scriu povestea cea mai complexă şi detaliată, de până acum, despre activitatea lui Eli Cohen în Damasc.

Le adresez profunde mulţumiri lui Sophie, binecuvântat fie numele ei, mama lui Eli Cohen, o femeie cu un suflet nobil, Nadiei Cohen, soţia sa, precum şi fratelui acestuia, Albert, şi soţiei sale, Dalia, care şi-au dedicat vieţile păstrării vii a memoriei lui Eli, dar şi celorlalţi fraţi, Maurice şi Aferim, şi surorii Sara, precum şi partenerilor de viaţă ai acestora, care mi-au dedicat ore întregi din timpul lor, retrăind alături de mine un capitol extrem de dureros al existenţei lor.

Samuel Segev Herzliya, 2012

Capitolul 1

Capcană în Damasc

Un Damasc rece, ploios şi neprietenos l-a întâmpinat de Eli Cohen (Kamal Amin Taabet*) la întoarcerea, în 26 noiembrie 1964, din ultima sa vizită în Israel.

Dintre mulţii lui prieteni, pe aeroportul din Damasc nu l-a aşteptat decât George Saif, directorul Departamentului de programe în limba spaniolă al radioului public din Damasc. Locotenentul Muaza Zaher al-Din – nepotul de frate al fostului Şef de Stat Major Sirian şi una dintre cele mai importante şi bine plasate surse ale lui Cohen în Siria – se afla încă în Idlib, oraş situat în nord-vestul ţării, nu departe de graniţa cu Turcia. Majd Sheikh al-Arad, un important proprietar de terenuri care îl ajutase să se infiltreze în Siria fără a fi supus controalelor de rutină, rămăsese pe unul dintre domeniile sale situate în împrejurimile Damascului. Prietena lui devotată, Mary al-Maaz, frumoasa şi eleganta soţie a directorului turnului de control al aeroportului din Damasc, plecase să-şi viziteze rudele care locuiau într-un orăşel situat pe malul Mării Mediterane. Deşi Rosette, cumnata ei, se afla în Damasc, aceasta fusese forţată de vremea potrivnică de afară să rămână ţintuită la pat, transmiţându-i lui „Kamal”, prin intermediul lui George Saif, sărutările şi dragostea ei.

Eli Cohen a fost cuprins de un sentiment ciudat în clipa în care a ajuns în apartamentul său spaţios, din clădirea aparţinând lui

* Numele arab al lui Cohen, parte a legendei pe care acesta şi-a construit-o (n. coord).

20

Said Ramiah, situată în cartierul deţinut de către renumitul tată al acestuia. Apartamentul cu cinci camere, de la etajul al patrulea al clădirii, din care se vedea sediul Statului Major Sirian, era curat şi îngrijit. Până şi vecinii lui, care îl întâmpinaseră mereu plini de căldură şi cu feţe luminoase, păreau acum apatici şi reci. Numai Bidiabed l-a informat că, în perioada în care fusese plecat din ţară, apartamentul lui a fost percheziţionat de către mai mulţi angajaţi ai Serviciilor de Informaţii Secrete Siriene, care făcuseră cercetări amănunţite la faţa locului. Nu descoperiseră nimic suspect, dar asta nu-i împiedicase să-i întrebe pe vecinii lui „Kamal” despre activitatea, obiceiurile şi modul de viaţă al acestuia. Câţiva dintre vecini au mărturisit că fuseseră dintotdeauna impresionaţi de stilul de viaţă modest al lui „Kamal”. În ciuda a tot ceea ce se zvonea despre averea lui impresionantă, nu a deţinut niciodată o maşină particulară, folosind mereu mijloacele de transport în comun. Una dintre vecine a povestit că îl invita din când în când pe „Kamal” la cină, în locuinţa ei. Însă atunci când lua masa singur, la el acasă, prefera conservele. „Ciudat”, le-a mai spus ea oamenilor din Serviciile Secrete Siriene, „pare că am avea de-a face cu un om foarte sărac”.

Fără nicio îndoială, Damascul sfârşitului de noiembrie 1964 era complet diferit de oraşul din care plecase Eli cu numai două luni în urmă, pentru ultima sa vacanţă petrecută în Israel. Oraşul era acum cuprins de febra războiului şi sfâşiat de conflicte interne. Vremea rece de afară reflecta cu precizie climatul politic al Siriei în perioada aceea. În timpul unei cine servite într-o seară urâtă de „Kamal” şi George Saif în clubul Al-Saari, acesta din urmă i-

a dezvăluit prietenului său cele mai noi informaţii despre evoluţia recentă a evenimentelor din Damasc. Lucrul cel mai important, fără îndoială, era consolidarea constantă a grupării radicale a Partidului Baas din Siria, în fruntea căruia se afla generalul Salah Jadid, Şeful Statului Major Sirian, susţinut de vechea autoritate civilă. Noul corp de ofiţeri şi facţiunile radicale l-au acuzat pe şeful guvernului, Salah Bitar, de „deviere de la

principiile socialismului” şi de derularea unei politici economice de tip „conservator”. Preşedintele Amin al-Hafez a fost pus în situaţia de a face o alegere: să rămână alături de Bitar sau să plece împreună cu Jadid. A preferat să-i susţină pe acesta din urmă şi pe comandantul forţelor aeriene, generalul Hafaz al-Assad, care tocmai începuse să urce pe scara influenţei din cadrul Partidului Baas. Primul-ministru Bitar a demisionat din funcţie, preşedintele Al-Hafez a preluat şi poziţia acestuia, iar Jadid a fost numit „ataşat pe lângă Cancelaria Prezidenţială”, fiind, de fapt, omul din spatele tuturor deciziilor. Al-Hafez l-a desemnat pe Mamdouh Jabar pentru funcţia de ministru al Apărării, după care a plecat la Paris, unde avea programată o intervenţie chirurgicală. A revenit în Damasc în data de 12 noiembrie, slăbit încă din punct de vedere fizic, dar mai ales din punct de vedere politic. Michel Aflaq, conducătorul istoric al Partidului Baas se întorsese din Germania, pentru a-l susţine pe Bitar în lupta sa şi pentru a consolida puterea lui Al-Hafez, deşi concluzia lui Saif la sfârşitul conversaţiei cu Eli Cohen fusese una cât se poate de sumbră: „Părerea mea este că Amin al-Hafez este astăzi preşedinte doar pentru că îi permite Jadid. Însă va fi înlăturat din funcţie, iar asta nu este decât o chestiune de timp. Da, da, scaunul de preşedinte al prietenului tău se clatină serios. Ascultă-mă pe mine – trebuie să începi să-ţi cauţi un nou prieten”.

În atmosfera aceea tensionată, „Kamal Amin Taabet” a început să se readapteze la Damasc. Din motive de-securitate, echipa operativă din Israel, formată din Ioshka

Yariv („Dan”), Ghedalia Halaf şi Shimeon Someh, îi interzisese să-şi pună în funcţiune emiţătorul Morse timp de două luni de zile. La început, Eli urmase cu stricteţe această interdicţie, însă o întâmplare cu totul neaşteptată l-a determinat s-o încalce.

În data de 1 decembrie a fost invitat, alături de unul dintre prietenii săi, omul de afaceri Kamal al-Hoshen, la prânz la reşedinţa lui Majd Sheikh al-Arad. Majd era un bucătar desăvârşit, iar atunci când îşi invita prietenii acasă uita de legile islamului,

stropind carnea cu foarte mult vin. La fel a făcut şi de data aceasta. După ce le-a servit o multitudine de salate variate, le-a adus pe o tavă mare, de cupru, un miel bine asezonat cu vin roşu, însoţit de o sticlă din cel mai bun whisky. Încălzit de vin, Majd a început să le spună tot felul de poveşti despre trecutul său în Germania nazistă. „Kamal” auzise deja toate acele întâmplări de la prietenii săi, dar de data aceasta ele conţineau câteva elemente noi: nu, în perioada în care locuise la Berlin, Majd nu se întâlnise nici măcar o singură dată cu Hitler. Se întâlnise cu Eichmann şi îi fusese prezentat lui Franz Rademacher, unul dintre oamenii de încredere ai lui Eichmann. În orice caz, Rademacher locuia acum în Damasc, sub numele de „Rosilio”. E lesne de înţeles, desigur, de ce informaţia aceasta i-a stârnit curiozitatea lui „Kamal”, care devenise numai urechi. Şi-a adus aminte cum în luna mai a anului 1960, exact în perioada în care fusese cooptat de Serviciile de Informaţii Secrete, întregul stat Israel căzuse pradă agitaţiei la aflarea veştii că Eichmann fusese capturat în Argentina, urmând să fie deferit justiţiei israeliene. Înainte de a-şi lua în primire misiunea şi de a pleca la Damasc, i se spusese să deschidă bine ochii şi să încerce să descopere dacă există criminali nazişti care locuiesc în Siria şi care lucrează pentru Serviciile Militare Siriene. Îi mai spuseseră însă, cât se poate de explicit, şi faptul că principala lui misiune era legată de Siria şi politica ei, nu de criminalii de

război naziști.

Damascul acelor zile, ca şi oraşul Cairo, de altfel, era un loc de refugiu pentru foarte mulţi criminali de război naziști. Printre aceştia se număra şi Alois Brunner, mâna dreaptă a lui Eichmann şi comandant al lagărului de concentrare Drancy din Franţa, în care au fost deportaţi aproximativ zece mii dintre evreii de pe teritoriile Franţei, Belgiei şi Olandei, înainte de a fi trimişi spre lagărele de exterminare din estul Europei.

Rademacher, fiul unui inginer feroviar, s-a numărat printre primii adepţi ai Partidului Nazist, făcând parte din rândul apropiaţilor lui Hitler. Printre altele, el a propus strămutarea evreilor din Europa în Madagascar, înaintându-i chiar lui Joachim

von Ribbentrop un memorandum în acest sens. A participat la lucrările Conferinţei de la Wannsee, în cadrul căreia a fost găsită şi adoptată „soluţia finală în cazul problemei evreieşti". Graţie responsabilităţilor pe care le presupunea funcţia sa de şef al l) epartamentului pentru evrei din cadrul Ministerului Afacerilor Ivxterne al Germaniei, a servit ca mediator între Eichmann şi ambasadele germane din Europa, instruindu-le cum să tempereze starea de alertă pe care o provoca destinul evreilor europeni. Rademacher a fost implicat şi în exterminarea a 3300 de evrei din Serbia şi România, motiv pentru care a fost condamnat de către instanţa de la Niiremberg, în anul 1952, la 41 de luni de închisoare. Germania a făcut recurs împotriva acestei pedepse mult prea uşoare. Cu ajutorul unuia dintre prietenii săi, pe nume Robert Kramer, Rademacher a reuşit să obţină un paşaport spaniol, sub numele de „Francisco Rosilio", a fugit din Germania, s-a refugiat în Uruguay, iar de acolo a trecut în Argentina.

După capturarea lui Eichmann de către Mossad şi aducerea lui în faţa tribunalului de la Ierusalim, Rademacher a început să simtă că pământul îi fuge sub

picioare. Cu ajutorul lui Otto Skorzeny, şeful comandoului nazist care l-a eliberat pe Benito Mussolini din mâinile armatelor aliate în Italia, Rademacher a reuşit să fugă în Cairo, în 1961, iar de acolo, mai departe, în Damasc.

Dar să ne întoarcem la ziua de 1 decembrie 1964, la masa de prânz de la reşedinţa lui Majd Sheikh al-Arad, care îl informa pe „Kamal Amin Taabet" despre faptul că Rademacher se afla în Damasc. „Kamal" a luat decizia să bată fierul cât era cald. Cu viclenie, şi-a exprimat îndoiala că „Rosilio" s-ar afla în Siria. Majd s-a oferit imediat să-şi sune prietenul nazist. În timpul conversaţiei telefonice cu „Rosilio", acesta i-a povestit despre prietenul său din Argentina şi l-a invitat să-l viziteze neîntârziat. Astfel, timp de 45 de minute, Majd şi „Kamal" au purtat o conversaţie însufleţită cu „Rosilio". Criminalul nazist locuia într-un apartament frumos, situat într-o clădire cu multe etaje, pe strada Shahbandar, lângă sediul Băncii Centrale a Siriei. Clădirea era împrejmuită de ziduri,

iar grădina era plină de trandafiri îngrijiţi. Aspectul exterior al lui Rademacher era impresionant, părând mult mai tânăr de 59 de ani. Era înalt de statură, iar o mustaţă neagră îi împodobea buza superioară. Vorbea fluent spaniola, iar conversaţia se derula calm. Eli nu-şi lua ochii de la el. Pe faţa lui rotundă şi plină nu se citea nici cea mai mică urmă de încordare. Chiar şi soţia lui, o femeie deosebit de plăcută, părea mult mai tânără decât era în realitate. Nici ea, asemenea soţului ei, nu a făcut nicio referire la viaţa trăită în Germania, însă a pomenit cu nostalgie despre vremurile petrecute la Buenos Aires, spunând că era pregătită „în orice clipă" să revină în locuinţa de pe strada Santa Fe şi pe Riviera Mar del Plata. A recunoscut faptul că „Rosilio" se simţea liniştit în compania prietenului lui „Kamal Amin Taabet". În timpul conversaţiei, a menţionat că era obligat să locuiască în Damasc, la adăpostul unei identităţi false, „deoarece evreii continuă să-l vâneze", însă aici, în Damasc, se simte în siguranţă,

„pentru că sirienii îl apără”.

În rândul cunoscuţilor săi din Siria, Rademacher trecea drept o persoană care făcea comerţ cu arme şi publica articole despre realizările ţărilor arabe în gazete de limbă germană. Ceea ce nu se ştia însă era faptul că, în acelaşi timp, Rademacher se afla în legătură cu Serviciile de Informaţii Secrete Siriene, cărora le trimitea rapoarte informative despre oamenii cu care se întâlnea şi acţiunile acestora. De aceea, imediat după vizita lui Eli Cohen la reşedinţa sa, Rademacher şi-a informat „gazdele” despre acest eveniment. Vizita a stârnit bănuiala şefului Serviciilor de Informaţii Secrete, Ahmed Swidani, cu privire la identitatea lui „Kamal Amin Taabet”.

Trebuie să amintim aici faptul că înainte de acest moment germanii luaseră urma lui Rademacher în Damasc şi solicitaseră închiderea lui. Sirienii răspunseseră că „Rademacher nu se află pe teritoriul Siriei”. Drept urmare, Rademacher şi-a schimbat adresa din Damasc şi a evitat întâlnirile cu prietenii, mai ales cu cei de origine germană. Astfel, după ce Majd Sheikh al-Arad l-a luat cu el

în vizită pe prietenul său „Kamal Amin Taabet” la noua reşedinţă a lui Rademacher, devenise limpede că nu era decât o chestiune de timp până când serviciile germane de informaţii secrete vor fi din nou pe urmele acestuia. Drept dovadă, în septembrie 1966, agenţii secreţi germani l-au ridicat pe Rademacher din locuinţa lui din Damasc, l-au îndesat în portbagajul unei maşini cu numere de înmatriculare aparţinând corpului diplomatic şi l-au transportat cu repeziciune în Liban, de unde, cu un avion special, l-au dus în Germania. A fost adus din nou în faţa justiţiei, iar în martie 1968 a fost condamnat la cinci ani de închisoare. Rademacher a contestat sentinţa, însă, chiar înainte de pronunţarea recursului, a murit în celula sa de închisoare, la 17 martie 1973.

Nu se ştie în ce fel le-a parvenit serviciilor germane de informaţii secrete noua adresă a lui Rademacher, însă după

mulţi ani de la acest eveniment, Ghedalia Halaf a afirmat în cadrul unei conversaţii private: „Ticăloşii de germani ni l-au nenorocit pe Eli”.

În ziua care a urmat întâlnirii, în 2 decembrie 1964, la ora 08:30 dimineaţa, Eli Cohen a trimis către Israel o informare detaliată despre întâlnirea sa cu Rademacher, cerând instrucţiuni. Ordinul pe care l-a primit a fost unul fără echivoc: „Nu te implica sub nicio formă în această chestiune şi nu devia de la ceea ce este cu adevărat important”. Dar niciunul dintre oamenii implicaţi în această operaţiune nu a făcut vreun comentariu referitor la lipsa de obedienţă pe care o reprezenta transmiterea de date către Israel, deşi nu trecuseră decât câteva zile de la întoarcerea lui la Damasc. După părerea mea, descoperirea lui Rademacher a fost una dintre marile realizări ale lui Eli în Damasc. Lucrul acesta i-a dat un nou sentiment de siguranţă şi l-a determinat să-şi continue transmisiunile cu regularitate şi cu o frecvenţă tot mai mare.

Anul 1965 a debutat în Damasc printr-o serioasă criză internă, în data de 3 ianuarie 1965, au fost publicate afişe prin care era anunţată naţionalizarea a 700 de intreprinderi industriale şi societăţi comerciale. Credincios cauzei socialiste, Partidul Baas a naţionalizat fabrici producătoare de textile, de ciment, de zahăr,

de ulei, de conserve şi de medicamente. Imediat după acest proces de naţionalizare, ţara a fost lovită de un val de transferuri de capital. Pe parcursul unei singure zile, s-au scurs către Liban sume care au depăşit 200 de milioane de dolari. Oamenii de afaceri şi comercianţii, cărora li s-au alăturat şi cercurile religioase, au declarat grevă generală, blocând economia ţării. Muftiul şi conducătorii religioşi ai Damascului predicau deschis împotriva politicii de secularizare a regimului. În data de 7 ianuarie, preşedintele Al-Hafez a înfiinţat un tribunal militar special, menit să se ocupe de astfel de conspiratori, duşmani ai noii orânduiri. În fruntea acestui tribunal, în funcţia de preşedinte, a fost

numit Sallah al-Dali, fost comandant al regimentului de infanterie, născut în anul 1928, în oraşul Homs. Al-Dali luase parte la lovitura de stat a armatei din 1954, în urma căreia fusese înlăturat de la putere Adib Shishakli. Fusese arestat pentru că se opusese înfiinţării Republicii Arabe Unite, în 1962, şi participase la revoluţia Partidului Baas, din 8 martie 1963. Printre membrii tribunalului se numărau doi dintre prienenii lui „Kamal" – maiorul Salim Hatum şi maiorul Rabah Tauil.

Amin al-Hafez nu s-a mulţumit cu atât, ci a făcut paşi concreţi pentru a pune capăt grevei generale. A numit un nou muftiu al Damascului, a dat ordin armatei să deschidă cu forţa magazinele, să-i identifice şi să-i oprească pe instigatori. În final, în urma deciziei tribunalului condus de Al-Dali, treisprezece comercianţi care participaseră la organizarea grevei au fost spânzuraţi în Piaţa Marjeh.

„Kamal" era şocat de cruzimea regimului. El a înţeles că nimic nu va opri Partidul Baas din a-şi impune politica şi a-şi atinge obiectivele urmărite. Mintea lui nu era orientată în clipa aceea către problemele interne ale Siriei, ci mai degrabă către politica dusă faţă de Israel şi de Occident.

Din dorinţa de a proteja regimul Baas, Serviciile Sovietice de Informaţii şi-au intensificat colaborarea cu Serviciile Secrete Siriene, la conducerea cărora se afla colonelul Ahmed Swidani,

dotându-le cu tehnologia necesară depistării reţelelor de spionaj străine. Serviciile Sovietice de Informaţii Militare erau deranjate de „breşele" din sistemul Serviciilor Militare Siriene şi au insistat asupra tehnologizării şi reformării acestora.

Şi astfel, în timp ce Eli Cohen se afla încă în vacanţă în Israel, în luna noiembrie a anului 1964, Serviciile Siriene de Informaţii Secrete au descoperit o reţea de spionaj americană care opera în Damasc, din rândul căreia făcea parte Walter Sanodon, personaj ce deţinea funcţia de Secretar II al Ambasadei Statelor Unite ale Americii la

Damasc şi care era, de fapt, coordonatorul echipelor CIA aflate pe teritoriul Siriei. Deşi capul reţelei, Farhan Atassi – rudă cu Nureddin Atassi, fost preşedinte al Siriei – era cetăţen american, angajaţilor Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Damasc li s-a interzis să-l întâlnească după ce a fost prins şi i-a fost retras dreptul de a se apăra în faţa instanţei. Sanodon, în vârstă de 46 de ani, lucra în Siria de aproximativ trei ani. Odată cu deconspirarea sa a fost declarat *persona non grata* şi alungat din Damasc. Prima informaţie despre descoperirea reţelei americane a fost făcută publică abia în 24 ianuarie 1965. Farhan Atassi şi fratele său, colonelul Abd el Muin Hakimi, colonel al forţelor navale siriene, au fost torturaţi cu bestialitate de către agenţii lui Swidani. Au fost electrocutaţi, le-au fost smulse unghiile şi au fost înfometaţi zile în şir, până când şi-au recunoscut faptele şi au vorbit despre activitatea lor desfăşurată pe teritoriul Siriei, în data de 15 februarie 1965, au fost aduşi în faţa tribunalului militar condus de către colonelul Sallah al-Dali, iar în ziua de 18 a aceleiaşi luni au fost condamnaţi la moarte. Farhan Atassi a fost executat prin spânzurare, în Piaţa Marjeh, în 22 februarie 1965, iar trupul lui a rămas atârnat acolo timp de aproximativ şapte ore. Colonelul Abd el Muin Hakimi a fost adus, în aceeaşi zi, în faţa plutonului de execuţie, într-o unitate militară din Damasc.

În această atmosferă de confruntări crâncene între grupările pro-occidentale şi cele pro-socialiste şi dominată de comploturi internaţionale, Eh simţea că cercul se strânge în jurul său, dar

nu i-a permis acestui sentiment covârşitor să-l copleşească. Primele semne ale faptului că probabil devenise suspect în ochii eşalonului superior sirian apăruseră încă din primăvara şi vara lui 1964. Trezise în special bănuiala colonelului Ahmed Swidani, care era unul dintre oamenii-cheie din Damasc. Swidani se născuse în Deir al-Zor, iar după ce absolvise şcoala de ofiţeri de la

Homs, fusese trimis să-şi continue studiile la Şcoala de ofiţeri de artilerie. Acolo l-a cunoscut pe Salah Jadid, care în viitor va fi numit Şeful Statului Major al Armatei Siriene şi Secretar General al Partidului Baas. În perioada uniunii egipteano-siriene, dintre anii 1958–1961, Swidani a fost ataşat militar în Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice şi Afganistan, în aceeaşi perioadă, a fost trimis să facă „studii ideologice aprofundate” la Moscova şi Beijing, unde a fost impresionat de doctrina revoluţionară a lui Mao Tze Tung şi a generalului Vo Nguyen Giap*. După revoluţia condusă de Partidul Baas, din 8 martie 1963, a fost numit la conducerea Departamentului de informaţii din cadrul Cartierului General al armatei. Din această nouă poziţie, Swidani i-a urmărit cu multă stricteţe şi pe alţi apropiaţi ai preşedintelui Amin al-Hafez. Astfel, în timpul recepţiei oficiale organizate la palatul prezidenţial, în data de 8 mai 1964, la care Eli Cohen se afla pe lista invitaţilor, „Kamal Amin Taabet” a observat că privirea lui Swidani a zăbovit asupra lui. Eli Cohen s-a îndreptat către el, dar Swidani i-a întors spatele şi s-a grăbit să părăsească locul în care se afla.

În data de 3 august 1964, s-a produs un eveniment care a stârnit foarte multă îngrijorare în sânul Cartierului General al armatei siriene. În dimineaţa aceea, la ora 06:00, după un incident soldat cu focuri de armă la graniţa israeliano-siriană, a

* Vo Nguyen Giap (1911–2013), general şi politician vietnamez, comandant al forţelor vietnameze în primul război din Indochina (1946–1954) şi în războiul din Vietnam (al doilea război din ce fusese Indochina franceză) (n. coord).

fost dat peste cap întregul sistem de comunicaţii dintre punctul de frontieră Quneitra şi Cartierul General al armatei din Damasc. Timp de cinci minute nu a fost posibilă transmiterea nici măcar a unui singur mesaj dinspre şi

înspre Cartierul General al armatei siriene de la Damasc. Ancheta care a urmat a scos la iveală faptul că întreruperea legăturii cu frontul avusese drept cauză o interferenţă a undelor Departamentului Serviciilor Secrete cu cu cele ale Cartierului General al armatei. Acest incident a fost unul singular, motiv pentru care nu s-a putut stabili cauza care a condus la producerea lui. După mai mulţi ani, preşedintele din vremea aceea, Amin al-Hafez, a dezvăluit într-un interviu acordat televiziunii Al-Jazeera că, după incidentul survenit în vara anului 1964, în biroul său s-a prezentat căpitanul Udad Bashir, responsabilul oficial cu telecomunicaţiile în cadrul Departamentului general al Serviciilor Secrete Siriene, care i-a dezvăluit că interceptase o serie de mesaje pe care nimeni nu ştia să le descifreze şi cărora nimeni nu reuşise să le identifice proveniența. Preşedintele Al-Hafez l-a invitat de urgenţă la el pe şeful delegaţiei militare sovietice la Damasc, cerându-i ajutorul. Şeful Cartierului General al armatei siriene, generalul Salah Jadid, l-a invitat – în prezenţa lui Swidani – pe responsabilul cu telecomunicaţiile din delegaţia militară sovietică şi i-a înaintat o cerere similară.

Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice a trimis fără întârziere echipament sofisticat către Damasc, cu ajutorul căruia se putea depista locul din care fuseseră emise transmisiunile străine interceptate, şi experţi în domeniu, care să mânuiască aparatura şi să-i instruiască pe ofiţerii Serviciilor Secrete Siriene în privinţa folosirii ei. Primele bănuieli au fost îndreptate asupra Egiptului. De vreme ce Gamal Abdel al-Nasser nu s-a împăcat niciodată cu disoluţia uniunii egipteano-siriene*, era firesc ca

* Referire la Republica Arabă Unită (1958–1961), care a grupat Egiptul, Siria şi, pentru o scurtă perioadă, Yemenul. Acest proiect este o mostră a pan-arabismului lui Gamal Abdel Nasser (n. coord).

eforturile îndreptate împotriva serviciilor de spionaj siriene să aibă în vizor chiar baza susţinătorilor lui Nasser

din Damasc. Astfel, la începutul lui septembrie şi apoi pe parcursul unei luni întregi, s-au iniţiat operaţiuni de localizare în cartierele sărace din sudul Damascului, acolo unde locuiau foarte mulţi dintre susţinătorii lui Nasser. În fiecare dimineaţă, între orele 05:00 şi 07:00, prin cartierele mărginaşe din sudul capitalei siriene patrulau două maşini de provenienţă sovietică. Prima, o furgonetă Molotova, iar a doua, un autoturism Lada. În furgonetă Molotova şedeau trei oameni – şoferul şi doi tehnicieni în telecomunicaţii, unul sirian şi celălalt, sovietic. În autoturismul Lada şedeau colonelul Abd al-Karim Nasef, unul dintre ajutoarele lui Swidani şi şeful Departamentului de spionaj împotriva intereselor Siriei, precum şi un ofiţer de legătură sovietic. Cele două maşini au verificat sistematic toate cartierele situate în partea de sud a Damascului, dar nu au descoperit absolut nimic.

Eli Cohen, care locuia foarte departe de aceste cartiere, nu era la curent cu cercetările care se făceau în zona respectivă, motiv pentru care şi-a continuat transmisiunile către Israel, fără nicio abatere de la programul obişnuit. Din 15 martie până în 29 august 1964, a transmis de mai multe ori informaţii către Israel, iar fiecare dintre transmisiuni a avut o durată de aproximativ 9,5 minute. Acesta reprezenta un timp de transmisie care nu presupunea niciun fel de risc pentru agentul de spionaj. Transmisiunile includeau informaţii diverse: ce s-a discutat şi ce s-a hotărât în cadrul şedinţelor de guvern, care erau nucleele de putere din interiorul partidului şi al armatei, poziţiile exacte în care fuseseră dispuse cele zece divizii ale infanteriei la Hushnia, câte tancuri fuseseră cantonate în Quneitra, detalii despre cei trei piloţi ucişi în timpul unui zbor de antrenament, despre cei 13 instructori sovietici noi, care tocmai ajunseseră în Siria, despre scurta întâlnire cu „autoritatea supremă” (adică preşedintele Amin al-Hafez) şi tot felul de asemenea informaţii.

31

În data de 2 septembrie 1964, cu câteva săptămâni

înaintea revenirii lui Eli Cohen în Israel, unde planificase să-şi petreacă următorul concediu, a avut loc un eveniment care a pus pe jar întreaga reţea operaţională din Israel. Conform instrucţiunilor primite, Eli urma să semnaleze apariţia unei situaţii de urgenţă prin inserarea unei anumite litere din alfabetul latin în transmisiunile sale. Şi iată că, în ziua aceea, mesajul primit de la „Kamal Amin Taabet" conţinea caracterul respectiv, lucru care i-a îngrozit pe membrii grupului operativ de la centru. Starea de panică nu a durat mult, deoarece, chiar înainte să fie luată vreo măsură, a sosit un al doilea mesaj, în care se anunţa că „Totul este în regulă".

Alarma falsă a ajuns şi la urechile lui Aferim Cohen, fratele său, care ţinea legătura între Mossad şi familie. Îngrijorat, acesta s-a grăbit să obţină mai multe detalii pentru a lămuri situaţia, însă responsabilii unităţii „Cesarea" l-au liniştit, spunându-i:

— De ce eşti îngrijorat? Eli este bine, sănătos şi în curând va sosi acasă, în Israel, pentru a-şi petrece concediul, aşa cum face de fiecare dată.

Astăzi, după 47 de ani de la această întâmplare, se impune uceeaşi întrebare: Oare alarma falsă din ziua aceea nu a fost decât o greşeală pe care o putem pune pe seama unei trecătoare stări de iritabilitate, după cum însuşi Eli a pretins la vremea respectivă, sau poate Cohen a simţit iminenţa unui pericol nedefinit, căruia însă, aşa cum îi stătea în fire, nu i-a dat importanţa cuvenită, ignorându-l?

Indiferent cum au stat lucrurile, la începutul lunii octombrie a anului 1964, Eli Cohen a plecat în concediu în Israel. Soţia sa, Nadia, se afla în ultimele luni de sarcină, iar el dorea să-i fie alături în acele momente. În drum spre casă, a făcut o scurtă escală la Paris, unde s-a întâlnit cu „Zilinger", omul său de legătură, căruia i-a predat paşaportul argentinian, primindu-l în schimb pe cel israelian. Apoi şi-a verificat cu meticulozitate îmbrăcămintea, pentru a îndepărta orice indiciu despre

curăţătoria siriană la care avea obiceiul să-şi ducă hainele, le-a cumpărat câteva cadouri Nadiei şi celor două fiice ale lor, după! care a plecat spre Israel, cu un zbor al companiei El-Al.

Pe aeroportul din Lod, întâlnirea cu soţia sa a fost, de data aceasta, mai emoţionantă decât de obicei. Nadia i-a şoptit la ureche că simţea că va naşte un băiat şi a propus să-i pună numele Saul, după tatăl lui Eli, care murise în noiembrie 1961. La auzul veştii, Eli a plâns de bucurie, timp în care Nadia îi săruta lacrimile ce-i curgeau pe obraji şi îi spunea:

— Te vreau aici, acasă, alături de mine şi de copiii noştri.

Dintr-o singură privire, Nadia a observat faptul că soţul ei suferise o schimbare. În rău. Buna dispoziţie îl părăsise, încetând să mai fie omul blând, zâmbitor şi încântător de altădată. Spre deosebire de momentele de intensă fericire provocate de naşterea celor două fetiţe, starea lui de spirit era acum una mai degrabă sumbră, încărcată de irascibilitate şi nemulţumire. Izbucnea cu furie la cea mai mică provocare şi părea tot timpul îngândurat şi absent, cei trei ani de viaţă petrecuţi în Siria, sub o identitate falsă, punându-şi amprenta asupra lui. Astfel, omul care pe bună dreptate putea fi considerat încă de atunci unul dintre cei mai mari agenţi secreţi din lume şi cel mai important spion al Israelului, se afla în pragul unei căderi nervoase. După mulţi ani, Ghedalia Halaf mărturisea următoarele despre perioada aceea: „Discrepanţa între personalitatea sa înnăscută – om liniştit, modest şi introvertit – şi imaginea pe care şi-o crease în Damasc a dat naştere, în cele din urmă, la un conflict interior şi la o evidentă stare de tensiune, pe care le resimţeam cu toţii”. Ghedalia a mai adăugat că, la început, considerase că Eli nu va fi capabil să-şi ducă la bun sfârşit misiunea, însă, în cele din urmă, a fost surprins de cât de adânc a reuşit să se infiltreze în interiorul nucleelor de putere din Damasc.

Sarcina Nadiei a fost una dificilă, aceasta suferind adesea de hemoragii. Înainte de întoarcerea acasă a soţului ei, era hotărâtă să-i spună că nu mai avea puterea de a-l lăsa să

plece din nou,

33

Însă, când l-a văzut lângă ea, nu a mai dorit nimic altceva decât să uite trecutul, să trăiască prezentul şi să viseze la viitor. În ciuda acestei dorinţe, a început treptat să se închidă în ea însăşi, devenind din ce în ce mai tăcută şi mai apatică. Eli încerca s-o aline şi s-o înveselească, rugând-o să-l lase să fie părtaş la zbuciumul sufletesc prin care trecea şi să-i vorbească despre greutăţile ei. Îi povestea despre frumuseţea Parisului, promiţându-i că, după ce îşi va încheia misiunea, vor porni împreună într-o călătorie îndelungată prin Europa şi că, poate, cu banii economisiţi, vor putea să-şi schimbe micuţul apartament şi chiar „să-şi cumpere o vilă”. Însă vorbele încurajatoare ale lui Eli nu reuşeau să îmbunătăţească starea de spirit a Nadiei, ci, din contră, parcă nu făceau nimic altceva decât să-i sporească neliniştea.

Nici Eli nu era mai liniştit. De exemplu, într-una din zile şi-a scos toate hainele din dulap, le-a împachetat şi le-a îndesat prin diverse colţuri ale camerei. Când Nadia l-a întrebat de ce făcea asta, el i-a răspuns scurt:

— Fac mai mult loc pentru hainele tale şi ale copiilor.

Starea de tensiune dintre cei doi soţi a fost amplificată de faptul că momentul naşterii întârzia, Eli bănuindu-şi soţia că făcea acest lucru în mod intenţionat. Nadia povesteşte: „Recunosc că, în sinea mea, m-am rugat de multe ori să nu nasc la timp, pentru ca Eli să nu se întoarcă în Damasc. Chiar dacă nu mi-a spus-o niciodată explicit, am simţit că nici el nu voia să mai plece în Siria. Certurile dintre noi erau aprinse şi însoţite de plânsete. Zile întregi nu am pus nimic în gură. I-am spus că nu mai aveam puterea să îndur povara singurătăţii, că nu mai rezistam. L-am implorat să rămână în ţară, însă mi-a răspuns că mai avea de făcut o singură călătorie în Siria, care urma să dureze doar trei luni. Când mi-a citit durerea din ochi, mi-a promis că va mai veni o dată acasă înainte de încheierea misiunii sale în Damasc”.

După câteva zile Nadia a fost cuprinsă de durerile naşterii, care s-au dovedit însă a fi false, căci fiul lor, pe nume Saul-Shai, s-a născut două săptămâni mai târziu, în data de 22 octombrie.

34

„După naştere”, povesteşte femeia, „m-am simţit copleşită. Visaserăm atât de mult să avem un băiat, sperasem atât de mult la momentul acesta, dar, când în cele din urmă a sosit, inima nu mai putea să se bucure. Eli arăta obosit, trist şi irascibil şi nu a schiţat nici măcar un zâmbet atunci când i-a fost anunţată naşterea fiului său. Chiar dacă nu a recunoscut acest lucru în mod deschis, avea sentimentul că soarta lui Saul-Shai ca orfan fusese deja pecetluită. Din cauza dispoziţiei sumbre a lui Eli, am organizat ceremonia de *brit milah** într-un cerc restrâns, sărbătorind evenimentul doar alături de familie”.

La câteva zile după circumcizie, Saul-Shai s-a îmbolnăvit din cauza unei infecţii, lucru care a amânat încă o dată momentul plecării lui Eli în Siria. În zilele acelea, dragostea nemărginită pentru fiul său l-a acaparat cu totul, Eli nedezlipindu-se de el niciun moment şi îngrijindu-l cu un devotament profund. Îl ţinea în braţe, îl săruta călduros şi vorbea cu el, totul ca şi cum ar fi încercat să-şi ia o piatră grea de pe suflet.

Nadia povesteşte: „Eli nu dorea nimic şi nu voia pe nimeni în jurul lui – nici musafiri, nici familie, nici prieteni. Mă privea cu ochi trişti şi îmi spunea: «Aşa-i că vei avea grijă de el, Nadia? Că-l vei ocroti?» Eu plângeam şi îi răspundeam printre lacrimi: «De ce doar eu? Amândoi o să avem grijă de el», însă el îmi răspundea: «Nadia, te implor, nu lăsa gândurile să te copleşească. Ele nu fac nimic altceva decât să te rănească. Timpul trece şi vindecă. Lasă-l să treacă»”.

Pe măsură ce situaţia tensionată de la graniţa Israelului cu Siria se înrăutăţea din cauza planurilor arabilor de a devia cursul izvoarelor râului Iordan, creşteau şi presiunile făcute asupra lui Eli de a-şi încheia concediul şi de a se

întoarce la Damasc. Shimeon Someh, („Samaan”), „îngerul”, după cum l-a poreclit Nadia, i-a vizitat de multe ori acasă şi a discutat cu Eli despre stadiul următor al misiunii sale din Damasc. Someh, „părintele

* Ritualul circumciziei la evrei (n. coord).

soldaţilor evrei care activau sub acoperire în ţările arabe”, era într-adevăr un înger. Remarcabil specialist în islam şi în cultura arabă, el se născuse în Irak, iar în perioada în care Palestina se afla sub Mandat Britanic s-a numărat printre fondatorii „Diviziei arabe” din cadrul Palmahului*. „Samaan” s-a numărat printre persoanele care l-au pregătit pe Eli pentru misiunea din Siria. În momentele acelea, imediat după naşterea lui Shai, revenise lângă Eli pentru a-l convinge să-şi ducă la bun sfârşit sarcinile primite.

Eli Cohen se reîntorsese în Israel într-o perioadă caracterizată prin instabilitate internă şi tensiune crescută în legătură cu linia de armistiţiu de la graniţa cu Siria. Nici scena politică internaţională nu era una favorabilă, poziţia Franţei faţă de Israel fiind la vremea aceea destul de ambiguă. Pe de altă parte, relaţiile cu Statele Unite ale Americii păreau să se îmbunătăţească, în ultimul timp apărând semnale clare în acest sens. Primele semne ale unei anumite ameliorări în relaţiile Franţei cu lumea arabă apăruseră deja în momentul încheierii războiului Algeriei, în iulie 1961, când vicepreşedintele Egiptului, mareşalul Abd al-Hakim Amir, împreună cu regele Hussein al Iordaniei, a vizitat Parisul, vizită care a avut drept consecinţă directă faptul că Franţa şi-a întors faţa către regatele petrolului din Golful Persic.

Aceasta fiind situaţia, nu este de mirare că, în primăvara anului 1964, guvernul Israelului a decis ca prima vizită oficială în străinătate a lui Levi Eshkol, în calitatea sa de prim-ministru, să fie la Paris. În cadrul discuţiilor purtate cu preşedintele de Gaulle, acesta a reafirmat cele spuse cu ocazia întâlnirii pe care o avusese cu premierul Ben-Gurion,

în anul 1961, şi anume că „Statul Israel este prietenul şi aliatul nostru”. Totodată, liderul israelian a fost asigurat că furnizarea de armament francez către Israel va continua în mod obişnuit. În ciuda acestui fapt,

* Trupele de elită ale armatei clandestine israeliane, Hagana, înfiinţate în timpul Mandatului Britanic (n. tr.).

exista totuşi o temere ascunsă în ceea ce privea viitorul relaţiilor israeliano-ffanceze.

Însă vizita oficială cea mai importantă şi cu cele mai profunde conotaţii a premierului Levi Eshkol a fost cea de la Washington, din mai 1964, când preşedintele american Lyndon Johnson a declarat următoarele: „Doresc să ştiţi că din acest moment niciun premier israelian nu va mai veni la noi pe uşa din dos”. Această declaraţie conţinea în mod cât se poate de clar asigurarea că, din acel moment, Casa Alba urma să fie deschisă oricând pentru liderii israelieni, ceea ce nu se întâmplase în perioada mandatului lui John Kennedy. Dorinţa de a stabili relaţii deschise cu SUA s-a concretizat şi şi-a găsit expresia în promisiunea făcută lui Eshkol, conform căreia Israelul urma să fie înzestrat cu tancuri americane Patton, de tip M48. Noua tendinţă a relaţiilor israeliano-americane a continuat şi a fost consolidată după alegerea lui Lyndon Johnson în funcţia de preşedinte, în data de 2 noiembrie 1964.

În ciuda acestei stări de fapt, pe plan intern poziţia guvernului Eshkol începea să se clatine. Disputele aprinse din interiorul partidului de guvernământ, Mapai, se înăspreau din ce în ce mai mult din cauza politicii de „forţă moderată” şi a atitudinii reţinute în raport cu statele arabe. Reacţia temperată a lui Eshkol faţă de incidentele survenite la graniţa israeliano-siriană a stârnit în interiorul opiniei publice israeliene o stare de nemulţumire, lucru care l-a făcut pe prim-ministrul israelian să înţeleagă că, în ceea ce priveşte protejarea surselor de apă ale Israelului, un aspect vital pentru supravieţuirea şi viitorul statului, nu-şi putea permite o atitudine rezervată. În perioada aceea l-a avut

alături pe Şeful Statului Major al Armatei Israeliene, Yitzhak Rabin, „Vulturul”, cunoscut pentru poziţia sa de forţă în ceea ce priveşte subiectul surselor de apă, poziţie întărită şi mai mult când, la 1 noiembrie, Rabin l-a numit pe generalul David (Dado) Elazar, şeful forţelor blindate, la conducerea Cartierului General nordic, în locul lui fiind desemnat generalul Israel Tal.

37

Ca parte a planurilor arabe de deviere a izvoarelor râului Iordan, statul sirian începuse să pună în practică acţiuni în vederea preluării controlului asupra resurselor subterane de apă care alimentau izvoarele râului Dan, unica sursă de apă care se năşea complet pe teritoriul statului Israel. Pentru a o proteja, autorităţile israeliene au iniţiat construcţia în zonă a unui traseu de patrulare, teritoriul fiind considerat în întregime ca aparţinând Israelului, în urma măsurătorilor făcute de topografi canadieni trimişi în acest sens de către ONU în octombrie 1964, Israelul a săpat un canal de drenaj între două izvoare ale râului Dan, reluând şi lucrările la traseul de patrulare, după care, la 1 noiembrie 1964, s-a adresat corpului de inspectori ONU, anunţându-i despre intenţia sa. La două zile după aceasta, mai exact în data de 3 noiembrie, sirienii au deschis focul asupra muncitorilor israelieni şi asupra unei patrule a armatei israeliene care se afla în zonă. Lucrările au fost oprite.

În aceeaşi zi, Shimon Peres, adjunct al ministrului Apărării şi Yitzhak Rabin, Şeful Statului Major, împreună cu câţiva ofiţeri superiori se aflau la bordul unui portavion american care naviga pe lângă linia de coastă a Israelului. Pe Rabin l-a înfuriat peste măsură incidentul survenit la graniţa cu Siria şi, în mod deosebit, consecinţa directă a acestuia, respectiv încetarea lucrărilor.

În faţa valurilor de critici apărute în rândul opiniei publice, Moshe Dayan şi-a înaintat demisia din funcţia de ministru al Agriculturii, părăsind guvernul Eshkol şi devenind un oponent înverşunat al politicii de „forţă

moderată” a acestuia.

De teama izbucnirii unui război, preşedintele american Lyndon Johnson i-a trimis în zonă pe Uriel Harriman, ca ambasador extraordinar şi plenipotenţiar, şi pe Robert Komer, reprezentant al Consiliului Naţional de Apărare*. Rabin, împreună cu cei doi trimişi americani, s-a deplasat cu elicopterul spre kibbutzul

* Este vorba de Naţional Security Council, instituţie americană creată în 1947 (n. coord).

38

Manara, unde le-a arătat zona în care se desfăşurau lucrările de deviere a apei, dar şi poziţiile armatei siriene, care controlau fiecare kibbutz din împrejurimi, declarând că armata israeliană putea să contracareze acţiunile siriene de deviere fără a încălca linia de armistiţiu şi fără a provoca un război. Când Harriman şi-a exprimat mirarea în legătură cu posibilităţile de punere în practică ale acestei intenţii, Rabin a replicat scurt: „Aveţi încredere în mintea evreului”.

Şeful Statului Major se baza în mod deosebit pe mintea generalului Israel Tal, care stârnise o adevărată revoluţie în doctrina tactică a luptei de tancuri. După antrenamente intensive, acesta a arătat că, în ciuda inferiorităţii numerice din teren, tancurile israeliene vor fi în măsură să elimine echipamentul sirian folosit pentru devierea cursurilor subterane de apă. Drept urmare, Rabin a cerut autorizarea prim-ministrului Eshkol pentru demararea acţiunii militare, autorizare care a venit imediat.

În ziua de 13 noiembrie, tancurile israeliene au deschis focul ca răspuns la un atac sirian asupra unei patrule israeliene şi, după numai patru minute, atât blindatele siriene, cât şi instalaţiile folosite pentru lucrările de deviere ale apei erau la pământ. Imediat, sirienii au contraatacat prin bombardarea aşezărilor din zonă, zeci de bombe prăbuşindu-se astfel asupra kibbutzurilor Dan, Dafna şi Shear Yashuv, provocând pierderi grele şi daune însemnate. Replica Israelului nu a întârziat, premierul Eshkol dând undă verde unei operaţiuni aeriene, în urma

căreia 40 de avioane au decolat şi au nimicit ţintele inamice, cauzându-le sirienilor pierderi însemnate. Totodată, au fost distruse şi bateriile de tancuri cu rază lungă de acţiune, de producţie sovietică, ce fuseseră răspândite în spatele liniei frontului. Forţele armate israeliene au pierdut în această luptă 2 soldaţi, alţi 12 fiind răniţi, iar armata siriană a declarat 7 morţi şi 16 răniţi.

A doua zi, în data de 14 noiembrie, după ce a demonstrat că este capabil să dea dovadă de determinare în problemele de siguranţă şi de apărare ale statului, Levi Eshkol şi-a prezentat

demisia. În noua coaliţie de guvernământ formată ulterior, influenţa „ben-gurioniştilor” s-a diminuat, consolidându-se în se himb poziţia Şefului Statului Major al Armatei Israeliene, Yitzhak Rabin.

Faptul că armata israeliană i-a dat Siriei o asemenea lovitură mortală, în ciuda existenţei „comandamentului arab comun” şi fără a se teme de intervenţia vreunui alt stat arab, a întărit în Israel credinţa că statele arabe nu erau încă pregătite de război. «ăi toate acestea, victoria repurtată nu a influenţat în niciun fel intenţia Siriei de a continua planurile de deviere a cursului Izvoarelor râului Iordan.

Starea de tensiune de la graniţa israeliano-siriană s-a intensificat şi din cauza înfiinţării organizaţiei teroriste palestiniene Al-Fatah, conduse de Yaser Arafat, cu sprijinul oficial al Damascului. Spre deosebire de Organizaţia de Eliberare a Palestinei, în fruntea căreia se găsea Ahmad Shukeiri şi care se bucura de suportul Egiptului, credinţa grupării lui Arafat în „conflictul urmat” şi principiile acesteia reflectau destul de mult opiniile facţiunii radicale din interiorul partidului sirian Baas, al cărui lider era Salah Jadid. Siria îl însărcinase pe Swidani cu sprijinul organizaţiei, aceasta însemnând asistenţă pentru pregătirea militară, dotarea cu armament şi furnizarea de informaţii în vederea desfăşurării de acţiuni teroriste pe teritoriul statului Israel.

Swidani vedea în acţiunile organizaţiei o modalitate de a pune în practică ideile revoluţionare ale lui Mao Zedong şi ale generalului Vo Nguyen Giap.

Înfiinţarea grupării Al-Fatah nu reprezenta ceva nou în concepţia şi strategia de război a statelor arabe. La începutul anilor ’50, Egiptul sprijinise înfiinţarea în Fâşia Gaza a organizaţiei Fedayeen, iar ofiţerul egiptean de informaţii care activa în zonă, colonelul Mustafa Hafez, instruise şi trimisese terorişti în misiune în partea de sud a Israelului şi la graniţa cu Iordania.

După ce a adus organizaţia lui Yaser Arafat sub patronajul său, statul sirian şi-a propus să integreze acţiunile acesteia în

efortul general de deviere a izvoarelor râului Iordan. Cu scopul de a conferi organizaţiei caracteristicile unei adevărate grupări subterane, Swidani a intodus în rândurile sale câţiva ofiţeri de armată, care făcuseră parte dintr-un comando palestinian ce acţionase în cadrul armatei siriene. Aceştia plănuiseră câteva operaţiuni teroriste, iar unii dintre ei chiar participaseră la ele. Swidani era convins că îi stătea în putere să se infiltreze adânc pe teritoriul statului Israel şi că, odată cu trecerea anilor, va reuşi să organizeze „o Armată pentru Eliberarea Palestinei”, văzută ca parte integrantă a războiului dus împotriva Israelului.

Cunoscând faptul că, în viziunea Israelului, responsabile pentru atacurile teroriste sunt statele care i-au găzduit pe terorişti, autorităţile siriene au acţionat într-un mod inteligent. Drept urmare, Siria îi antrena pe terorişti, le furniza armament şi echipamente necesare pentru acţiunile teroriste, le stabilea obiectivele, însă nu-şi folosea niciodată propriul teritoriu, bazele teroriste fiind amplasate în Liban sau Iordania. Această stare de fapt a pus Israelul în faţa unei dileme: dacă ar acţiona împotriva Libanului sau Iordaniei, Siria s-ar vedea astfel absolvită de orice responsabilitate, iar Damascul ar repurta în consecinţă o victorie dublă, lovind în Israel, pe de o parte, şi expunând

cele două state arabe menţionate acţiunilor de represalii venite în semn de ripostă dinspre Israel, pe de alta.

Este de la sine înţeles că tensiunile de la graniţa israeliano-siriană reprezentau un subiect important al şedinţelor de informare purtate cu Eh Cohen, care, nu cu mult timp în urmă, vizitase zona unde se desfăşurau lucrările de deviere a apei, fiind astfel în măsură să le ofere interlocutorilor săi descrieri exacte ale locului şi să le furnizeze informaţii precise despre pregătirile făcute şi despre mijloacele de apărare mobilizate în zonă. El a transmis date despre un nou transport de tancuri T-54, descărcat în portul sirian Latakia, dar şi despre sistemele de apărare amplasate pe înălţimile Golan, construite conform

strategiei sovietice şi aflate sub subravegherea tehnicienilor ruşi. Alte informaţii se refereau la protecţia oferită de către Partidul Baas organizaţiei Al-Fatah, condusă de Yaser Arafat, precum şi despre intenţiile Siriei de a-i implica pe palestinieini în „războiul apei”, purtat împotriva Israelului. În fapt, primele indicii în acest sens fuseseră descoperite în perioada vacanţei sale în Israel când, în data de 10 octombrie, o patrulă a forţelor de apărare a arestat doi tineri palestinieni infiltraţi de către serviciile secrete siriene pe teritoriul israelian cu scopul de a sabota Apeductul Naţional al Israelului, *Movil Haartzi.* Ambii au fost deferiţi justiţiei, fiind împrocesuaţi şi condamnaţi la zece ani de închisoare. În data de 6 noiembrie 1964, au fost capturaţi alţi doi tineri palestinieni, care pătrunseseră pe teritoriul israelian cu scopul desfăşurării unor acţiuni de spionaj. După proces, unul dintre ei a primit 15 ani de închisoare, iar celălalt, care fusese rănit în timpul arestării, a fost condamnat, după însănătoşire, la 10 ani de închisoare. Ulterior, la 1 ianuarie 1965, o unitate de grăniceri a descoperit un pachet cu material explozibil plasat în canalul de aducţiune a apei de lângă satul Elabon, din Galileea. Pachetul a fost detonat, fără a provoca niciun

fel de daune. La câteva zile după acest incident, au fost dejucate planurile de a sabota o staţie de pompare a apei din regiunea Lachish şi un rezervor de apă de lângă Nahusha, în apropierea Muntelui Hebron. În ziua de 7 ianuarie, pe străzile din Damasc şi în taberele de refugiaţi din Liban au fost distribuite anunţuri prin care organizaţia Al-Fatah îşi asuma responsabilitatea pentru acţiunile respective.

Eli şi-a petrecut o parte considerabilă a şederii în Israel purtând discuţii lungi şi serioase cu Ioshka Yariv („Dan”) şi cu Shimeon Someh („Samaan”), care considerau că acesta nu era destul de strict în respectarea regulilor de disciplină, transmisiunile sale de informaţii fiind prea lungi ca durată şi la intervale de timp mult prea scurte, lucru care nu făcea altceva decât să-l expună unor pericole multiple. Eli le-a declarat celor doi că nu se simţea în largul său în compania lui Swidani, Şeful Serviciului Sirian de

Informaţii, care nu privea cu ochi buni numeroasele legături pe care reuşise să şi le creeze în Damasc. În ciuda acestui fapt, nu avusese probleme la plecarea din capitala siriană. Dacă sirienii ar fi avut suspiciuni şi ar fi văzut în el un factor de risc pentru siguranţa naţională, argumenta Eli, aceştia nu l-ar fi lăsat să părăsească Siria, ci, din contră, l-ar fi arestat imediat. Însă ce persoană din Siria ar fi îndrăznit să ridice mâna asupra prietenului preşedintelui Amin al-Hafez?

Eli le-a dezvăluit interlocutorilor săi o altă încălcare a măsurilor de securitate, şi anume faptul că la precedenta lui plecare din ţară primise de la „Panes”, responsabilul cu contactele, un emiţător Morse nou, împreună cu instrucţiunile de a-l sparge în bucăţi pe cel vechi şi de a arunca resturile în râul Barada. Însă, la întoarcerea în ţară, adusese cu el vechiul aparat, iar unul dintre oamenii lui „Panes” venise să-l preia de la el de acasă. „Samaan” a fost şocat la gândul că unul dintre vameşii din Damasc ar fi putut să descopere din întâmplare aparatul, aflând astfel

secretul lui Eli şi punând capăt misiunii sale sub acoperire. Cum putuse acţiona în felul acela, se întreba el, ignorând instrucţiunile? Lucrurile nu mai puteau continua astfel.

Însă, aşa era Eli, avea tendinţa de a se expune pericolului mai mult decât era necesar. Până atunci norocul îi surâsese, însă ce urma să se întâmple în continuare? „Dan” şi „Samaan” îi tot repetau lui Eli aceste cuvinte, în speranţa că îi va lua în seamă şi îi va auzi.

La câteva zile după însănătoşirea micuţului Shai, membrii familiei au început să facă presiuni tot mai mari asupra lui Eli pentru a nu se întoarce în Damasc, devenind şi ei cât se poate de conştienţi de faptul că acesta nu mai era omul care fusese, comportamentul lui fiind mult diferit. În această fază a derulării evenimentelor, Eli nu mai vedea niciun motiv în a nu recunoaşte că Nadia şi câţiva dintre fraţii săi ştiau cu certitudine unde se afla atunci când pleca din ţară, devenindu-le clar că nu se ocupa cu

„achiziţii în Europa” şi că activităţile desfăşurate în străinătate îi puneau viaţa în pericol.

Nadia se trezea nopţile cu tot trupul scăldat într-o sudoare rece şi îi povestea soţului ei despre coşmarurile pe care le avea în legătură cu soarta care-l aştepta în Siria. Deşi perfect conştientă de faptul că soţul ei era un om încăpăţânat, considera că era de datoria ei să fie consecventă în încercarea de a-l convinge să rămână în ţară. Şi Aferim, fratele său, a făcut eforturi să-l înduplece, spunându-i că-şi adusese partea sa de contribuţie la siguranţa statului şi că venise timpul să se gândească la propriile interese. Era tatăl a trei copii şi ar fi fost de preferat să rămână în ţară şi să înceapă să se preocupe de viitorul său şi al familiei sale.

Însă Eli nu era dispus să plece urechea la ce se vorbea în jurul lui şi a venit cu contraargumente de ordin practic şi ideologic pentru a-şi justifica hotărârea de a duce la bun sfârşit misiunea primită. Era ca şi cum „Kamal” preluase controlul. Era conştient de faptul că nu exista nimeni cu

care să poată fi înlocuit la Damasc, prezenţa sa acolo fiind vitală mai ales în situaţia particulară creată de tensiunile de la graniţa siriană, şi nici nu se punea problema ca tocmai în acel moment dificil să se degreveze de obligaţiile care îi reveneau. În cadrul unităţii „Cesarea” exista deja un luptător care activase câţiva ani într-un stat arab şi care se întorsese acasă cu bine. Dacă acesta reuşise să-şi îndeplinească misiunea, atunci şi el era în stare de acelaşi lucru. Mai mult decât atât, ţii considera că încheierea la termen a misiunii sale, în mai 1965, îi va netezi drumul către o carieră în diplomaţie şi nu va trebui să se întoarcă la slujba de contabil la *Hamashbir*.*

Aşadar, Eli a decis să se întoarcă la Damasc, iar fratele său Aferim a înţeles că nu avea nicio şansă de a-l face să se răzgândească. Nu la fel s-a întâmplat cu Maurice, celălalt frate, care, în ciuda tensiunilor existente între ei, considera că era de datoria lui Eli să rămână în ţară. Precum Eh, şi Maurice se

Lanţ de magazine în Israel (n. tr.).

alăturase unităţii „Cesarea”, acesta cunoscând astfel foarte bine gradul ridicat de pericol la care era expus fratele său.

Încordarea dintre Eli şi Maurice izvorâse parţial dintr-o greşeală. Chiar înainte de a sosi în Israel pentru a-şi petrece acasă ultimul concediu, „Kamal” reuşise să obţină la Damasc un număr de telefon suplimentar, care urma să fie folosit pentru contactele cu Europa şi America Latină, şi pe care l-a transmis şi Israelului. În acel moment, Eli nu era la curent cu faptul că fratele său lucra în cadrul unităţii „Cesarea” ca specialist în codarea şi decodarea transmisiilor agenţilor Mossad din ţările arabe. De bună credinţă, Eli credea că Maurice lucra la poşta israeliană ca tehnician radio. Drept urmare, în octombrie 1964, când a revenit în Israel pentru a-şi petrece concediul, Eli l-a provocat pe fratele său, întrebându-l: „Aşa-i că pantofarul continuă să umble desculţ? Poşta nu a reuşit încă să-ţi

instaleze un telefon acasă?” Maurice, care îi adusese împreună pe Eli şi Nadia, era cunoscut în familie drept o persoană orgolioasă şi lăudăroasă. El i-a răspuns fratelui său după cum îi era obiceiul: „Te înşeli. Sigur că am telefon acasă”. Şi a început să-i spună noul număr de telefon al lui Eli din Damasc. În momentul acela, Eli s-a albit la faţă şi a pus capăt discuţiei, pretextând că trebuia să fugă la chioşcul din colţ pentru a-şi cumpăra ţigări. În realitate, el i-a telefonat imediat lui „Samaan”, reproşându-i: „Cum de fratele meu îmi cunoaşte numărul de telefon din Damasc? Este o adevărată dovadă de iresponsabilitate”. „Samaan” l-a liniştit şi i-a promis că vor fi luate toate măsurile necesare pentru a se evita repetarea unor incidente de acest fel. Şi, întra-devăr, Maurice a fost scos din unitatea „Cesarea” şi trimis la un curs de pregătire pentru ofiţerii de informaţii, însă, înainte de a pleca, el a mai încercat o dată să-l convingă pe Eli să rămână în Israel. Acesta din urmă a refuzat să-l asculte, rugându-l în schimb pe fratele său ca în cazul în care „Doamne fereşte, se va arde” la Damasc, să-i poarte de grijă Nadiei, care va avea mare nevoie de ajutorul lui.

45
*

La mijlocul lunii noiembrie 1964, Eli a participat la ultimele şedinţe de pregătire în vederea reîntoarcerii la Damasc. S-a întâlnit cu Şeful Statului Major al Armatei, Yitzhak Rabin, şi cu directorul Mossadului, Meir Amit, ambii mulţumindu-i călduros pentru activitatea depusă la Damasc şi pentru realizările sale, enorme contribuţii aduse la siguranţa naţională a statului, rugându-l, în acelaşi timp, să se concentreze asupra problemei reprezentate de încercările de deviere a izvoarelor râului Iordan. Aceste întâlniri s-au desfăşurat la puţine zile după ce un incident armat grav avusese loc, în data de 13 noiembrie, la graniţa siriană, unde tensiunea era în creştere. Astfel, Israelul avea nevoie de orice frântură de informaţie, oricât de mică, despre intenţiile Siriei.

În data de 20 noiembrie 1964, Eli Cohen a plecat în ultima sa misiune la Damasc, din care nu s-a mai întors. Era o zi rece şi ploioasă de toamnă. Nadia stătea încă în pat, era dimineaţa devreme, dar Sophie a venit să-şi bea cafeaua împreună cu el şi să-şi ia la revedere. O discuţie prelungită de rămas-bun a purtat şi cu fratele său, Aferim, relaţiile dintre ei fiind pline de dragoste frăţească şi de adevărată prietenie. Aferim, care în trecut fusese membru al kibbutzului Ravivim şi servise în armată ca paraşutist, luând parte la operaţiunea „Kadesh" în 1956, era cu 15 ani mai tânăr decât Eli, diferenţă de vârstă care nu i-a împiedicat însă pe cei doi să devină prieteni buni şi să se încreadă unul în celălalt. Aferim a împărtăşit frământările sufleteşti ale lui Eli din perioada recrutării sale de către serviciile de informaţii, în mai 1960, a ştiut despre călătoria în Argentina, care urma să confere veridicitate noii sale identităţi şi, în acelaşi timp, a fost primul care a aflat despre misiunea în Damasc. Acum, amândoi stăteau îmbrăţişaţi pe casa scărilor, în clădirea din Bat Yarn în care locuia Eli, iar acesta din urmă, cu faţa scăldată de lacrimi, îi spunea fratelui său:

— Te rog. Ai grijă de Nadia şi de cei trei copii ai noştri.

Era pentru prima oară când Aferim auzea această rugăminte din gura fratelui său. De obicei, înainte de plecările sale la Damasc

era vesel şi sigur pe el. În clipa aceea, parcă ar fi auzit cuvintele cuiva care îşi dădea seama că soarta îi era deja pecetluită.

La rândul ei, şi Nadia era cuprinsă de sentimentul unei catastrofe iminente. La câteva săptămâni după plecarea lui Eli, fiul lor Shai s-a îmbolnăvit din cauza unei infecţii la plămâni şi a fost internat în spital. Stând lângă patul lui, ea murmura fără încetare: „Shai, puiule, fă un efort şi te însănătoşeşte şi trăieşte de dragul amintirii tatălui tău". Undeva la nivelul subconştientului, Nadia simţea că Eli nu mai era printre cei vii şi se referea deja la el ca la o

amintire.

Eli a plecat cu un zbor El-Al spre Paris, unde a fost aşteptat, de data aceasta, de Ima Talmor (Imanuel Safkatur, fost membru al Palmahului şi, pentru o perioadă, trimis al Mossadului în Maroc), cu care s-au pus la punct ultimele detalii de rutină. Eli i-a predat acestuia paşaportul israelian, primindu-l în schimb pe cel argentinian, iar Talmor a găsit de cuviinţă să revină asupra instrucţiunilor primite de „Kamal” în Israel, spunându-i:

— Te rog, pe cât posibil, transmite rar şi concis. Succes!

— Va fi bine, a răspuns Eli.

Ima Safkatur a fost ultima persoană care s-a întâlnit cu Eli.

Însă nimic nu a fost bine. Pe lângă trimiterea raportului detaliat al întâlnirii cu criminalul de război nazist Rademacher, Eli a transmis cu regularitate informaţii atât despre tensiunea existentă la graniţa siriană, pe linia de armistiţiu, cât şi despre începerea lucrărilor de deviere a izvoarelor râului Iordan, de la graniţa cu Libanul.

Însă Libanul ezitase să demareze lucrările de deviere a apei care îi reveneau. La Conferinţa şefilor de stat arabi, care s-a desfăşurat la Cairo în ianuarie 1965, liderul regimului libanez a recunoscut în mod explicit că ţara lui se temea de posibilele represalii venite din partea statului Israel şi a făcut trimitere la incidentul grav petrecut în 13 noiembrie 1964, pentru a-şi justifica politica ezitantă. El a declarat că Egiptul era încă blocat în problema Yemenului, că

armata Siriei nu era încă pregătită de război, iar Iordania, după ce-şi va fi primit partea din apele Iordanului, conform „Planului Johnson”, nu va mai fi interesată în mod sincer de planurile arabe de deviere a apei. Cu toate acestea, în urma presiunilor exercitate de Siria, Libanul a fost de acord să înceapă excavarea unui canal de deviere a râului Hatzbani.

În ceea ce priveşte statul sirian, acesta a continuat, lângă

Banias, pregătirea traseelor de deviere a izvoarelor Iordanului şi şi-a întărit aliniamentul militar în sectorul Al-Hama (astăzi Hamat Gader), la punctul de întâlnire al graniţelor Siriei şi Libanului cu cea a Israelului. În cadrul forţelor aeriene siriene a fost declarată stare de alertă, avioane MIG survolând cerul Damascului.

Toate aceste evenimente l-au impulsionat pe Eli Cohen să-şi înceapă activitatea mai repede decât i se ceruse. Drept urmare, „Kamal" şi-a anunţat prietenii că a răcit şi pentru câteva zile s-a închis în casă, urmărind mişcările care se desfăşurau în clădirea Statului Major al Armatei Siriene. De asemenea, şi-a pornit aparatul de emisie Morse, folosindu-l la intervale scurte, contrar instrucţiunilor primite, şi transformându-se astfel într-un furnizor sinucigaş de informaţii pe calea undelor radio. Din 2 decembrie 1964 şi până la capturarea sa, în 18 ianuarie 1965, el a efectuat 31 de transmisiuni, toate la ora 8:30 dimineaţa. Din 19 decembrie 1964 până în 10 ianuarie 1965, Eli a transmis aproape zilnic şi, uneori, chiar de două ori pe zi. De exemplu, într-una din zile, Tel Aviv-ul a chemat Damascul la ora 10:00 dimineaţa, întrebând: „Ce se întâmplă cu starea de alertă din aviaţie? Avioanele MIG nu par a fi în aer." În aceeaşi zi, la ora 16:00, Eli a transmis: „Un pilot a murit în timpul unui zbor de antrenament. Un altul a intrat în coliziune cu un avion Buhana mic şi s-a prăbuşit la pământ. Un al treilea a fost ucis în urma unei operaţiuni inamice şi alţi doi au fost suspendaţi din cauza unor vorbe defăimătoare spuse la adresa şefului flotei aeriene, Hafez al-Asad". Într-o altă transmisiune, Eli a raportat despre faptul că din 40 de avioane MIG deţinute de Siria, s-a reuşit ridicarea în aer a doar 4 dintre acestea.

48

Transmisiunile frecvente ale lui Eli reprezentau o încălcare flagrantă a regulilor de siguranţă; cu toate acestea, ele au fost primite cu satisfacţie de către „consumatorii de informaţie" ai Mossadului. „Eli răspundea ca şi cum ar fi fost o discuţie telefonică obişnuită",

povestea cu admiraţie unul dintre aceştia. „Îl întrebai ceva dimineaţa, şi după-amiaza aveai deja răspunsul.”

Însă nu de aceeaşi părere erau responsabilii şi şefii direcţi ai lui Eli. „Panes” era şocat, temându-se că transmisiunile continue de informaţii vor duce la expunerea „luptătorului 88”. La sfatul său, „Samaan” i-a solicitat lui „Kamal să se tempereze şi să scurteze durata emisiilor. „Îngerul” era îngrijorat, întrebându-se ce-l determina pe Eli să transmită mesaje atât de lungi. O parte dintre ele trădau o anumită doză de compulsivitate, şi nu toate justificau riscul pe care îl presupunea transmiterea lor. Însă erau şi transmisiuni foarte importante, una dintre ele, de exemplu, conţinând informaţii primite de Eli Cohen de la Fauzi Havez, unul dintre responsabilii acţiunii de deviere a izvoarelor râului Iordan, despre urgentarea lucrărilor din zonă, despre capitularea Libanului în faţa presiunilor Siriei şi despre începerea imediată de către Liban a lucrărilor de deviere a izvoarelor râului Hatzbani. O altă transmisie se referea la informaţiile obţinute de la maiorul Hatoum, conform cărora şefii de Stat Major din Egipt, Siria, Iordania, Arabia Saudită şi Irak au căzut de acord să concentreze forţe armate la graniţa cu Israelul, pentru a preveni astfel o acţiune militară din partea acestuia. Respectivul raport al lui „Kamal”, din 30 decembrie, conţinea 62 de caractere şi a durat 16 minute întregi. „Samaan” era tulburat, însă „beneficiarii” informaţiilor erau deosebit de mulţumiţi. Unul dintre ei a solicitat date lămuritoare despre o anumită informaţie, confirmarea urmând să vină în data de 10 ianuarie 1965. „Samaan” i-a transmis lui „Kamal” cererea respectivă, dar, în acelaşi timp, a simţit nevoia să-i repete ordinele despre durata transmisiilor, care nu trebuia să depăşească nouă minute. Eli nu l-a ascultat. Era evident că se afla într-o

stare de euforie, fluturându-şi parcă adevărata identitate pe sub nasul cercurilor Serviciilor Siriene de Informaţii.

Este adevărat că, în acest stadiu al derulării evenimentelor, solicitarea făcută lui Eli de a fi mai temperat

nu mai avea niciun sens, deoarece Swidani era deja în aşteptarea prăzii şi ordonase ca „bolnavul Kamal Amin Taabet” să fie monitorizat cu stricteţe. De când revenise în Damasc, el fusese pus sub urmărire. Telefonul îi era ascultat, iar transmisiunile efectuate din apartamentul lui erau înregistrate. Această supraveghere sporită a venit după o scurgere de informaţii din dezbaterile cu uşile închise ale guvernului, lucru care a provocat o mare agitaţie la Damasc, în cercurile de putere crescând suspiciunea că sursa era una internă. Swidani l-a întrebat chiar şi pe preşedintele Al-Hafez dacă era sigur de identitatea „emigrantului din Argentina”, iar răspunsul a fost unul negativ.

În paralel, s-au continuat operaţiunile de depistare a transmisiunilor străine cu ajutorul sovieticilor şi al echipamentului lor performant. Swidani a decis să lărgească aria de căutare, incluzând cartierele Hiukra Saalhia şi Abu Romana, unde se găseau sediile mai multor ambasade. Conform spuselor colonelului Al-Dali, judecătorul lui Eli Cohen, decizia de extindere a căutării s-a luat în urma unei plângeri a Ambasadei Indiei, învecinată cu domiciliul lui „Kamal”, conform căreia „o transmisiune străină n interferat cu comunicaţiile de la New Delhi”. Şi într-adevăr, în ziua de 3 ianuarie, la ora 08:30 dimineaţa, staţia mobilă de interceptare „Molotova” a captat nişte semnale venite din direcţia cartierului Abu Romana. Pe o rază de 100 de metri de casa unde locuia „Kamal Amin Taabet” se aflau ambasadele Indiei, Norvegiei, Yemenului, Arabiei Saudite, Qatarului şi, de asemenea, Cartierul General al inspectorilor ONU însă când „Molotova” a sosit în zonă, s-a aşternut o linişte deplină.

În ziua de 5 ianuarie, colonelul Nasaf l-a informat pe Swidani că s-au înregistrat semnale radio venite din direcţia Comandamentului inspectorilor ONU Swidani a hotărât să

ignore imunitatea diplomatică a acestora şi a ordonat pătrunderea în forţă în interiorul Comandamentului. El

însuşi a bătut la uşă şi, deoarece nimeni nu a răspuns, poliţiştii au pătruns cu forţa, provocând pagube la faţada clădirii. În interior nu era nimeni. Poliţişti şi agenţi ai Serviciului de Informaţii au organizat o percheziţie minuţioasă a locului, însă nu au găsit nimic suspect. Poliţia şi-a asumat repararea daunelor provocate şi a lăsat o scrisoare prin care mărturisea următoarele: „Câţiva hoţi au pătruns în interiorul clădirii, dar au fost surprinşi de poliţie şi au fugit”. Un funcţionar a raportat incidentul Secretariatului General ONU din New York, conţinutul acestuia ajungând în mâinile israelienilor la 9 zile după arestarea lui Eli Cohen.

În data de 15 ianuarie 1965, se părea că vânătorii doborâseră prada pe care o aşteptaseră. Locotenentul Muaza Zaher al-Din, una dintre sursele de încredere ale lui Eli, a revenit de la Idlib, din nord-vestul Siriei, şi a înnoptat în casa lui „Kamal”. A doua zi, el a descoperit întâmplător un fir de antenă cuplat la tranzistorul gazdei sale şi, întrebând despre natura acestuia, „Kamal” i-a răspuns că prindea astfel staţiile de radio din America de Sud.

În ziua de 18 ianuarie 1965, autorităţile siriene nu mai aveau niciun dubiu în legătură cu adevărata identitate a lui „Kamal Amin Taabet”. La ora 08:30 dimineaţa, staţia „Molotova” a interceptat primele zumzete ale aparatului Morse. Respectând planul de operaţiuni stabilit înainte de începerea acţiunii, furnizarea de energie electrică a fost întreruptă în clădirea unde locuia „Kamal”, moment în care bâzâitul aparatului a încetat. Când, după două minute, furnizarea de energie a fost reluată, zumzetele caracteristice au reapărut şi ele. În secunda următoare, trei membri ai Serviciilor de Informaţii, conduşi de însuşi colonelul Swidani, au pătruns cu forţa în apartament, smulgând uşa din ţâţâni şi, înarmaţi cu pistoale, au năvălit în dormitor, au sărit asupra lui „Kamal” şi l-au imobilizat pentru a-l împiedica să deschidă focul sau să înghită vreo capsulă cu

otravă. Aparatul Morse se afla încă pe pat, lângă Eli. Astfel, în mai puţin de un minut, s-a încheiat operaţiunea de capturare a celui care a fost considerat unul dintre cei mai importanţi spioni din istoria statului Israelul, încă de la înfiinţarea acestuia. Pe buzele lui Swidani a înflorit un zâmbet victorios, de satisfacţie, suspiciunile lui adeverindu-se. Şi-a aţintit privirea asupra acestuia şi a murmurat cu o furie reţinută:

— Jocul s-a terminat. Cine eşti tu cu adevărat, Kamal Amin Taabet?

Iar Eli Cohen a răspuns liniştit:

— Sunt un emigrant arab din Argentina.

Serviciile de securitate siriene au percheziţionat apartamentul cât se poate minuţios şi, în momentul în care au tras de pe fereastră firul de antenă, au descoperit un al doilea aparat Morse, uscuns în cutia jaluzelelor de deasupra geamului. În abajurul unui candelabru s-au găsit două filme foto care urmau să fie trimise în Israel. În baie, din unul dintre sertare, a ieşit la lumină o cantitate de material explozibil dosită în două cutii de săpun, iar într-o borsetă ce se afla asupra lui, investigatorii au găsit două carnete de cecuri, unul emis de Banca Elveţiei, ce dovedea sumele mari de bani care fuseseră depuse pe numele său, şi un altul aparţinând Băncii Siriano-Libaneze din Argentina, filala Buenos Aires.

Lui „Kamal Amin Taabet” i s-a ordonat să se încalţe şi să îmbrace costumul de culoare gri care era atârnat pe un umeraş lângă uşă şi, după ce mâinile i-au fost încătuşate la spate, a fost dus pentru cercetări într-una dintre clădirile Serviciului Sirian de Informaţii, aflată nu departe de aeroportul internaţional din Damasc. Astfel, cei trei ani de activitate ai lui Eli Cohen în Siria au cunoscut un sfârşit amar.

Capitolul 2

„Luptătorul 88” nu răspunde în ciuda victoriei remarcabile repurtate de serviciile siriene de informaţii, Damascul a păstrat tăcerea, nefăcând niciun anunţ în acest

sens. Pe parcusul a câtorva zile, Eli Cohen a fost interogat zi şi noapte de către cei mai buni anchetatori ai forţelor de securitate, fiind supus la cele mai grele torturi. Torţionarii i-au smuls unghiile, i-au biciuit spatele şi picioarele, i-au aplicat şocuri electrice în zona organelor genitale şi în nări, i-au îndesat capul într-o găleată plină cu urină şi excremente şi l-au obligat să doarmă pe jos, pe podea, fără nicio pătură, în frigul cumplit al iernii. Ancheta a fost una deosebit de extinsă, concetrându-se pe o gamă largă de informaţii: trecutul său, modul de recrutare în Serviciul Israelian de Informaţii, antrenamentele şi pregătirile pe care le-a efectuat, persoanele care răspundeau în mod direct de activitatea sa, dacă a acţionat în Damasc asemenea unui lup singuratic sau dacă a făcut parte dintr-o reţea israeliană de spionaj, activă încă pe teritoriul sirian, dacă mai existau şi alţi spioni israelieni în spaţiul statelor arabe şi alte subiecte de acest gen.

Eli Cohen a răspuns la toate întrebările în mod detaliat, însă cele mai crude şi mai sălbatice torturi veneau după întrebările la care, pur şi simplu, nu avea răspuns. De exemplu, deoarece nu crescuse în interiorul comunităţii Serviciului Israelian de Informaţii, el nu avea de unde să cunoască schema de funcţionare şi componenţa acestei instituţii. Cu excepţia membrilor grupului operativ, direct responsabili de activitatea lui – „Dan”, Ghedalia

53

Halaf, „Samaan”, „Panes” – şi a instructorilor săi, el nu cunoştea nicio persoană din eşaloanele superioare ale serviciilor secrete. Este adevărat că, înainte de plecarea sa la Damasc, Eli s-a întâlnit cu Şeful Statului Major al forţelor armate israeliene, Yitzhak Rabin, şi cu directorul Mossadului, Meir Amit, însă cunoştinţele lui despre cei doi erau dintre cele mai generale. Mai mult decât atât, mulţumită unei separări stricte şi a unei compartimentări riguroase, el nu deţinea informaţii nici măcar despre interiorul propriei celule operative, neştiind nimic, de exemplu, despre ceilalţi „luptători” sau despre statele în

care activau ei. Drept rezultat al acestei stări de lucruri, arestarea lui Eli Cohen nu a pus în pericol siguranţa unităţii „Cesarea” şi nici pe cea a liderilor ei sau a celorlalţi „luptători” din cadrul acesteia.

O parte importantă a interogatoriului la care a fost supus Eli Cohen s-a concentrat asupra identificării surselor acestuia din Siria şi a oficialilor de rang înalt care îl protejaseră. Chiar de a doua zi după arestarea sa, a fost mai mult decât evident că adepţii celor două facţiuni din interiorul Partidului Baas – gruparea moderată, aflată sub conducerea preşedintelui Amin al-Hafez şi cea radicală, în fruntea căreia se afla Şeful Statului Major al Armatei, Salah Jadid – vor încerca să se neutralizeze unii pe alţii şi să-şi pună la adăpost, pe cât posibil, proprii protectori. Unul dintre cunoscuţii lui Eli, generalul Louay Atassi, fost Şef al Statului Major sirian, aflat în exil la Paris, i-a trimis o telegramă lui Salah Jadid, în care îl atenţiona că era în măsură să publice un „material incendiar” despre relaţiile lui Eli cu o seamă de lideri sirieni. Mesajul a fost însă ignorat.

Câţiva ofiţeri superiori ai armatei, în special cei care obişnuiau să-l viziteze pe Eli, erau foarte îngrijoraţi de arestarea lui, temându-se că una dintre consecinţele aesteia putea fi căderea unor capete. Drept urmare, au încercat să evite pe cât posibil aflarea adevărului şi să ascundă implicarea lor în afacerea Eh Cohen, aspect care, bineînţeles, a complicat situaţia spionului israelian. Astfel, interogatoriile la care era supus acesta se desfăşurau alternativ.

54

O dată era anchetat de tabăra care încerca să-l împiedice să dezvăluie anumite fapte şi altă dată era interogat de membrii grupării rivale, care încercau să stoarcă de la acesta orice rest de informaţie care i-ar fi putut ajuta în disputele purtate cu facţiunea inamică. Conflictul dintre cele două aripi a început chiar a doua zi după arestarea lui Eli Cohen, la el luând parte însuşi preşedintele sirian Amin

al-Hafez.

În iunie 2005, aflat în exil în Bagdad, acesta i-a oferit corespondentului local al postului de televiziunie Al Jazeera informaţii interesante despre implicarea sa în anchetarea lui Eli Cohen. Iată ce povesteşte:

„În primele zile ale arestului său, Eli Cohen a fost ţinut într-una dintre camerele de interogatoriu ale forţelor de securitate siriene. I-am informat pe responsabilii anchetei despre intenţia mea de a merge şi de a-l interoga personal pe spionul israelian, însă mi s-a răspuns – «Nu este nevoie. Deja a recunoscut că nu este căsătorit şi că e musulman».

Nu am renunţat şi am mers personal în camera de interogatoriu, unde m-am aşezat chiar în faţa lui. Avea un chip plăcut şi ochi mari. L-am întrebat de unde venise în Damasc şi el mi-a răspuns: «Din Argentina». L-am rugat să-mi dea amănunte despre numele cunoscuţilor săi de acolo şi şi-a amintit numele redactorului unei publicaţii săptămânale de limbă arabă din Buenos Aires, pe care îl cunoşteam şi eu. A mai menţionat şi alte câteva nume. Am devenit însă extrem de atent în momentul în care mi-a povestit că avea obiceiul să se roage într-o „moschee musulmană”. Acest lucru m-a mirat. Noi, arabii, spunem doar „moschee”, nu „moschee musulmană”. Drept urmare, am bănuit imediat că nu era musulman, ci evreu sau creştin. Am continuat cu întrebările: Cu cine te-ai rugat în moscheea musulmană? A menţionat câteva nume. Din informaţiile pe care le aveam despre Buenos Aires, ştiam că în oraş nu exista o moschee, ci doar o asociaţie de binefacere, înfiinţată de Ambasada

Marocului, care se ocupa cu donaţii pentru săraci şi cu strângerea de fonduri pentru construirea unei moschei.

L-am rugat să recite *Surat al-Fatiha,* prima sură care deschide Coranul şi pe care toţi arabii o cunosc. Mi-a răspuns: «Am uitat». După câteva momente, mi-a explicat că părăsise Siria la o vârstă fragedă şi de aceea nu mai ştia rugăciunile pe de rost (după cum se ştie, Eli nu s-a născut

în Siria, ci în Egipt). Acest lucru mi-a întărit şi mai mult bănuială că nu era musulman, ci evreu sau creştin. L-am întrebat în continuare: «Le-ai declarat anchetatorilor că ai fost antrenat şi pregătit în Israel. Câte fete au stat lângă tine?» în acel moment, am surprins pe faţa anchetatorilor semne de mirare, ca şi cum s-a fi întrebat în sinea lor: De ce se interesează tocmai preşedintele statului de numărul de fete care i-au stat alături lui Kamal Amin Taabet în timpul antrenamentelor? Nu am renunţat la idee, deoarece o perioadă scurtă am lucrat şi eu ca ofiţer de informaţii în armată şi, din proprie experienţă, ştiu că israelienii au obiceiul să plaseze lângă agentul de informaţii o tânără sau două, cu scopul de a-l seduce. Însă Eli Cohen mi-a răspuns: «Domnul meu, la sfârşitul unei zile de antrenament eram mort de oboseală şi mergeam acasă să mă culc». La întrebarea: «În perioada în care ai locuit în Damasc, cine îţi făcea curăţenie în apartament?», mi-a răspuns că el singur. Am mai adăugat o întrebare: «Şi cine îţi făcea de mâncare?», iar răspunsul a fost «Mâncam conserve».”

Într-un alt interviu acordat săptămânalului libanez *Al Osbo Al Arabi,* Amin al-Hafez a declarat că l-a vizitat pe Eli Cohen de mai multe ori în celula sa din închisoare. „I-am oferit o ţigară, însă mi-a spus că nu fumează şi nici nu consumă băuturi tari. La toate întâlnirile cu el am fost impresionat de personalitatea lui puternică şi de forţa exemplară de autocontrol, demnă de urmat. Chiar şi în acele clipe grele a dat dovadă de un curaj teribil, care nu l-a părăsit niciun moment.”

În această etapă a cercetării, aşteptările anchetatorilor erau previzibile, ei dorind ca Eli să colaboreze şi să-i ajute la decodarea

tuturor mesajelor cifrate conţinute de transmisiunile către Israel şi care se aflau acum în mâna Serviciilor Secrete Siriene. Într-un interviu acordat unei publicaţii săptămânale libaneze, Şeful Cancelariei Prezidenţiale, Mundar al-Mouzali, a declarat că a citit multe dintre aceste

transmisiuni descifrate.

Mărturia preşedintelui sirian este una foarte importantă. Este evident faptul că preşedintele Amin al-Hafez nu s-a obosit să-l viziteze pe Eli Cohen în celula de închisoare doar pentru a se convinge că spionul israelian era evreu şi nu musulman. Dacă totuşi l-a vizitat, semnificaţia gestului său este cu totul alta, încercând de fapt să ajungă la o înţelegere cu el, şi anume: Eli urma să evite menţionarea numelor preşedintelui şi pe ale miniştrilor cabinetului său, dar şi pe cele ale ofiţerilor de rang superior din armata siriană care se numărau printre sursele sale şi care îi călcaseră pragul nu o singură dată; în schimb, judecătorii săi urmau să-i acorde clemenţă şi nu să-l condamne la moarte. Procesul care a urmat a dovedit că Eli şi-a respectat partea sa din înţelegere, lucru pe care judecătorii nu l-au făcut însă.

După cum am menţionat deja, în primele zile ale anchetei Damascul a păstrat tăcerea. Însă, chiar a doua zi după capturarea lui Eli Cohen, în data de 19 ianuarie 1965, în mâinile Mossadului ajunsese informaţia verificată a arestării sale. Un inspector al ONU care traversase în dimineaţa aceea linia de demarcaţie a armistiţiului de la graniţa israeliano-siriană i-a povestit unui ofiţer israelian aflat într-unul dintre hotelurile de lângă Tiberias că sirienii arestaseră un spion israelian pe nume „Kamal Amin Taabet”. Ofiţerul, care aparţinea unităţii militare de informaţii 504, ce avea drept obiectiv recrutarea de agenţi din zonele adiacente liniilor de armistiţiu, a transmis imediat informaţia către superiorul său din Tel Aviv, locotenent-colonelul Samuel Goren (azi general de brigadă în rezervă). Acesta a înţeles imediat că nu era vorba despre unul dintre agenţii săi, ci de „luptătorul” grupului operativ „Cesarea” fapt pentru care a încercat să-l contacteze pe

comandantul Ioshka Yariv, care se afla în acel moment la Paris, unde pregătea o operaţiune deosebit de complicată1.

În lipsa acestuia, Goren a discutat cu comandantul

adjunct al unităţii, Ghedalia Halaf.

— Ghedalia, a întrebat Goren, ce-ţi spune numele Kamal Amin Taabet?

Şocul a fost atât de puternic, încât Halaf a rămas mut preţ de un moment, cuvintele oprindu-i-se parcă în gât. După câteva secunde, a reuşit să se adune şi a spus:

— Shmulik, închide telefonul. Vin la tine imediat.

După numai câteva clipe, Ghedalia avea sub ochi toate detaliile primite de la inspectorul ONU Nu mai exista nicio urmă de îndoială. „Luptătorul 88” fusese capturat.

Imediat, printr-o transmisiune cifrată, Halaf i-a raportat vestea lui Yariv şi, în paralel, a solicitat de urgenţă o întâlnire cu directorul Mossadului, Meir Amit, aranjată pe loc de Ora, secretara devotată a acestuia. La rândul său, Amit, veteran om de arme, încercat în lupte şi cu multe victorii la activ, a fost şi el şocat la auzul teribilei veşti. Se întâlnise ultima oară cu Eli Cohen înaintea plecării acestuia la Damasc, cu câteva săptămâni în urmă. Apreciind calitatea informaţiilor furnizate de către „luptătorul 88” Israelului, el s-a arătat decis să facă tot ceea ce îi stătea în putinţă pentru a-i salva viaţa. Înainte de toate, Amit i-a informat despre arestarea lui Cohen pe prim-ministrul Levi Eshkol, pe Şeful Statului Major

1 Era vorba despre operaţiunea de lichidare a lui Herbert Cukurs, criminal de război nazist, originar din Riga, care vizitase Israelul în perioada Mandatului britanic, arătându-se a fi un „iubitor de evrei”. După invadarea Letoniei, Cukurs a colaborat cu naziştii, fiind responsabil pentru exterminarea celor 30.000 de evrei din Riga. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial a fugit în Brazilia, unde a fost localizat de un membru al Mossadului, Yaakov Medad. Acesta l-a convins să facă o călătorie la Montevideo, sub pretextul unei întâlniri de afaceri, unde a fost lichidat, în data de 23 februarie 1965, de o echipă a unităţii „Cesarea”, conduse de Yariv.

al Armatei, Yitzhak Rabin şi pe şeful Serviciului de

Informaţii al Armatei, generalul Aharon Yariv. Toţi au fost de acord cu poziţia premierului, conform căreia atâta timp cât Damascul nu dădea publicităţii capturarea lui Eli, nici Israelul nu făcea vreun anunţ în acest sens. De asemenea, pentru moment, nu trebuiau informaţi nici Nadia sau Aferim. S-a hotărât ca timpul rămas până când Damascul urma să anunţe în mod oficial informaţia să fie exploatat la maximum, în vederea găsirii unor căi de salvare a lui Eli Cohen din mâinile celor care îl capturaseră.

După cum am menţionat deja, Ioshka Yariv se afla în perioada aceea în Europa. În consecinţă, s-a luat legătură cu el prin mesaje codificate şi, împreună, s-au analizat câteva posibilităţi, inclusiv răpirea unor ofiţeri sirieni, pentru a se putea demara eventuale negocieri între părţi. La un moment dat s-a luat în calcul chiar şi răpirea nepotului preşedintelui sirian, un client permanent al cazinoului din oraşul francez Dijon, situat la câţiva kilometri de graniţa cu Elveţia, lângă Geneva. Însă, în cele din urmă, planul a căzut.

Capturarea lui Eli Cohen presupunea în mod obligatoriu luarea de măsuri imediate pentru a se evita arestarea celorlalţi „luptători” care acţionau în Siria sau în alte state arabe. De exemplu, unul dintre aceştia, Baruch Mizrahi, conducea o şcoală de limbi europene în Halab. Amit a insistat asupra necesităţii evacuării acestuia şi a readucerii sale în Israel, însă Ioshka Iariv s-a împotrivit ideii, argumentând că acoperirea lui Baruh era perfectă şi că acesta respecta regulile de securitate în privinţa transmisiilor pe care le făcea, riscul de a fi deconspirat şi capturat fiind unul foarte mic. Această situaţie a fost adusă la cunoştinţa premierului Levi Eshkol, care a sprijinit poziţia lui Amit, dând ordine pentru întoarcerea imediată a lui Baruh Mizrahi în Israel[1].

[1] Asemenea lui Eli Cohen, şi Baruh Mizrahi s-a născut în Egipt, în anul 1927 şi a emigrat în Israel în anul 1957, după „operaţiunea Kadesh”. Baruch avea studii universitare, lucrând o perioadă lungă de timp în Egipt, ca profesor de matematică. După ce a emigrat în Israel, s-a angajat în cadrul Poliţiei, fiind trimis la divizia de investigaţii. A trecut apoi în Shabak, agenţia israeliană de securitate, de aici drumul fiind

59

La 24 ianuarie 1965, Siria a anunţat în mod oficial arestarea spionului israelian Eli Cohen. În acelaşi timp, a fost trimis şi un mesaj Morse pe frecvenţa folosită de Eli, în care se spunea: „În atenţia premierului israelian, Levi Eshkol. Îi găzduim pe Kamal şi prietenii lui de mult timp. Veţi primi informaţii despre soarta lor cât de curând posibil.

---

foarte scurt către unitatea 188 (sau „Cesarea”) din cadrul Mossadului, Serviciul Israelian de Informaţii Externe. A fost trimis în Halab, Siria, după aproximativ un an de la plecarea lui Eli Cohen în Damasc. După readucerea lui în ţară, din cauza posibilelor riscuri declanşate de capturarea lui Cohen, a fost trimis în Yemen, la începutul anului 1972. În perioada aceea, terorişti aparţinând Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei au atacat petrolierul *Koral C*, care se deplasa de-a lungul Istmului Av el-Mender. Din motive de siguranţă, acesta a navigat către Eilat. Directorul Mossadului din perioada aceea, Zvi Samir, şi comandantul unităţii „Cesarea”, Michael (Mike) Harari, au hotărât să-l retrimită pe Baruch Mizrahi în Yemen, pentru a se familiariza cu căile de intrare şi de ieşire din ţară şi pentru a afla mai multe detalii despre încercarea teroriştilor palestinieni de a-şi stabili acolo o bază permanentă. Mizrahi a decolat în direcţia Aden de pe aeroportul din Roma, folosind un paşaport marocan fals. Într-una dintre aceste călătorii, el a fost arestat din pură întâmplare, deoarece a avut ghinionul să stea în avion alături de un membru al opoziţiei yemenite, pus sub urmărire. În urma unei scurte anchete a ieşit la iveală faptul că Mizrahi nu vorbea arabă cu accent marocan, iar un diplomat al Ambasadei Marocului din Egipt, sosit în Yemen, a certificat faptul că arestatul nu avea origini marocane. Yemenul a fost de acord să-l încredinţeze pe Mizrahi autorităţilor egiptene, care urmau să-l împrocesueze sub acuzaţia de spionaj. Mossadul l-a însărcinat pe Jacques Mercier, un renumit avocat francez, care fusese angajat să-l apere şi pe Eli Cohen, să plece imediat la Cairo şi să anunţe autorităţile egiptene că urma să-l reprezinte pe Mizrahi. Imediat după sosire, a solicitat să-şi vadă clientul şi, spre surprinderea sa, Mizrahi a fost scos din celula lui şi adus în biroul comandantului închisorii. Şi astfel, în prezenţa avocatului francez, Baruch Mizrahi i-a scris o scrisoare soţiei sale, prin care îşi liniştea familia rămasă în Israel. În timpul procesului său, în Israel a izbucnit Războiul de Yom Kippur. La sfârşitul războiului, în cadrul negocierilor purtate pentru schimbul de prizonieri, Israelul a solicitat şi eliberarea lui Mizrahi, însă Egiptul s-a opus, argumentând că acesta nu era de fapt prizonier de război şi, prin urmare, nu putea fi eliberat din închisoare. Pentru a nu amâna schimbul de prizonieri, Dayan a acceptat poziţia Egiptului. Chiar în acele zile Samir se afla în

(–) Serviciul sirian de informaţii”. Din formularea textului reieşea clar că, în acel moment al desfăşurării anchetei, Swidani nu era convins încă de faptul că Eli Cohen acţionase în Siria ca „un lup singuratic”, bănuind că făcea parte dintr-o reţea mai largă de spionaj.

60

Odată cu desecretizarea informaţiei siriene, „Samaan” s-a grăbit să o înştiinţeze pe Nadia despre arestarea soţului ei. Aceasta povesteşte:

„Din momentul în care «îngerul» a apărut în uşa apartamentului, am ştiut că s-a întâmplat lucrul de care mă temeam cel mai mult. Faţa îi era împietrită şi ochii trişti. M-a prins de umeri şi mi-a spus: «Fii tare, Nadia. Eli a fost arestat». L-am întrebat: «În Siria?», la care el a răspuns: «Da».

---

străinătate şi, la auzul deciziei luate de Dayan, i-a trimis o scrisoare premierului Golda Meir, prin care îşi anunţa intenţia de a demisiona din funcţia de director al Mossadului. Un director al unui serviciu secret, care îşi abandonează luptătorii într-o asemenea manieră, spunea el, nu mai are dreptul să stea în fruntea instituţiei. Golda Meir i-a respins demisia, ordonându-i lui Dayan să continue să facă presiuni asupra Egiptului. În plus, ea a făcut apel şi la intervenţia ministrului de Externe american, Henry Kissinger. Golda Meir a fost informată că Dayan procedase la fel şi în cazul prizonierilor din afacerea „Liban” când, în mod asemănător, acesta a înclinat să accepte pretenţiile Egiptului, conform cărora prizonierii în cauză nu erau prizonieri de război. La presiunile exercitate de Meir Amit, directorul Mossadului din perioada respectivă, Dayan a fost însă înlocuit din funcţie, găsindu-se în cele din urmă o formulă de eliberare a acestora. În martie 1974, Baruch Mizrahi a fost înapoiat Israelului în schimbul eliberării lui Abd al-Rahim Karman, un arab israelian ce fusese arestat sub acuzaţia de spionaj în favoarea Egiptului. Mike Harari, care i-a urmat lui Ioshka Yariv la conducerea unităţii „Cesarea”, a organizat într-o casă particulară din Tel Aviv o petrecere în cinstea eliberării lui Mizrahi. La iniţiativa lui Harari, Mizrahi a contactat-o telefonic pe Golda Meir şi i-a mulţumit călduros pentru eforturile depuse în vederea eliberării sale. După o carieră bogată, Mizrahi s-a retras din Mossad, găsindu-şi o slujbă în domeniul industriei nucleare, în care a rămas până la pensionare. A murit în ianuarie 2005, torturile grele la care a fost supus în timpul perioadelor de detenţie din Yemen şi Egipt afectându-i puternic sănătatea.

Am înlemnit şi, preţ de câteva minute, nu am putut să scot niciun cuvânt. «Samaan» m-a asigurat că Mossadul face tot posibilul pentru a-l salva pe Eli, însă, pentru a nu zădărnici aceste eforturi, m-a rugat să nu vorbesc cu nimeni, nici cu presa şi nici cu prietenii."

În ciuda sfatului primit de la „Samaan", Nadia i-a alertat pe membrii familiei. Prima a sosit Odette, sora mai mare a lui Eli. Nadia s-a agăţat de gâtul ei, spunându-i printre lacrimi:

61

— L-au prins pe Eli. Nu o să-l mai văd niciodată!

Unii după alţii au sosit şi ceilalţi membri ai familiei. Sophie, mama, o femeie puternică şi cu suflet nobil, a ştiut să-şi păstreze calmul şi sângele rece chiar şi în acele momente grele. Dina şi Aferim, care cunoşteau teribilul secret al lui Eli, erau la rândul lor şocaţi, neputând să rostească niciun cuvânt.

Dintre fraţii săi, doar doi, Maurice şi Albert, nu ştiau încă nimic despre soarta fratelui lor. Albert, fratele cel mic, era militar în termen. A doua zi dimineaţa, în 25 ianuarie, presa israeliană a publicat o ştire scurtă despre un agent israelian arestat de autorităţile siriene sub acuzaţia de spionaj, fără să dea însă niciun nume. Ziarele israeliene au respectat astfel solicitarea venită din partea premierului Levi Eshkol şi a directorului Mossadului, Meir Amit, de a nu-i dezvălui identitatea. Cu toate acestea, anunţul despre capturarea unui „agent israelian la Damasc" a trezit bănuielile lui Albert, care povesteşte despre ce a simţit în momentele acelea:

62

„Imediat după ce am văzut ştirea am telefont acasă şi mi s-a spus că se adunaseră cu toţii acolo, la Nadia. I-am solicitat comandantului o permisie şi am plecat la Bat Yam, unde am găsit o atmosferă apăsătoare, sumbră şi

deprimantă. Mi-am dat seama că nu aveam ce să fac acolo. Singurul lucru care îmi rămăsese de făcut era să mă rog ca eforturile pentru salvarea lui Eli să reuşească.”

Maurice, care săptămâni şi luni de zile ţinuse ascunsă taina fratelui său, povesteşte, la rândul lui:

„Când a fost arestat Eli, mă aflam la unul dintre antrenamentele obişnuite pe teren, organizate în cadrul cursului de ofiţeri la care fusesem trimis imediat după plecarea fratelui meu la Damasc. La sfârşitul lunii ianuarie m-am îmbolnăvit şi am zăcut o perioadă în infirmeria taberei de antrenament. În momentul în care am citit despre arestarea unui agent israelian la Damasc, am ştiut imediat despre cine era vorba. M-am îmbrăcat în grabă şi am părăsit infirmeria. Când am ajuns la birourile unităţii 188, am observat că toată lumea era şocată. De obicei toţi erau prietenoşi cu mine, însă în ziua aceea nimeni nu mi-a adresat niciun cuvânt, tuturor fiindu-le teamă să mă privească în ochi. M-am îndreptat către dulapul în care era păstrat dosarul cu mesajele de la Eli, dar acesta era de negăsit. Mi-am întrebat prietenii ce se întâmplase cu dosarul, însă nu am primit niciun răspuns. Le-am spus că aflasem despre capturarea lui Eli, însă ei au continuat să tacă. În cele din urmă, am înţeles că li se ordonase să nu discute cu mine şi să nu-mi răspundă la întrebări. Atunci am intrat în biroul lui «Panes», care a încercat să mă liniştească, spunându-mi că încă se lucra la rezolvarea problemei.”

Zilele care au urmat au fost pentru familie o adevărată sursă de tensiune şi nelinişte. Nadia a fost cuprinsă de o puternică stare de isterie, având nevoie de medicamente pentru a se linişti; comandanţii lui Eli au încercat s-o convingă că existau şanse de salvare a soţului ei, că mâna lungă a comandourilor israeliene putea să ajungă până la Damasc, că guvernul Israelului va angaja

cei mai buni avocaţi pentru a-l apăra şi că va interveni, la nivel internaţional, pe lângă cele mai importante figuri

publice ale momentului, în vederea eliberării acestuia.

Însă totul a fost în zadar. Trauma prin care trecuse Nadia lusese prea mare, starea ei de spirit schimbându-se de la o clipă la alta, alternând astfel între speranţă şi depresie profundă. Deoarece îi era teamă să mai doarmă singură în casă, Sophie s-a mutat cu ea. Nopţile, Nadia îşi visa soţul, pe care ziua îl „vedea" de multe ori stând în spatele uşii, pregătit să intre în casă. Împreună cu Albert mergea la o prezicătoare din oraş, ca să-i spună când se va întoarce Eli acasă. Nadia însăşi mărturiseşte despre acele zile: „Nu îmi aduc aminte foarte multe lucruri. Parcă mă prăbuşisem într-un hău adânc. Nu vedeam nimic şi nu auzeam nimic. Mi-am neglijat copiii, neştiind majoritatea timpului nici măcar unde se aflau aceştia".

Anunţul despre arestarea lui Eli Cohen a trezit stupoare la Damasc şi, foarte repede, subiectul a devenit parte a conflictului intern ce domina în acel moment viaţa politică siriană şi o problemă importantă pe scena relaţiilor din lumea arabă. „Kamal Amin Taabet", spion israelian? Nu este cu putinţă, şocant, este desigur o glumă – acestea erau doar câteva dintre reacţiile stârnite în capitala Siriei. Fireşte, toată lumea ştia că el fusese un apropiat al liderilor regimului, că sprijinise principiile Partidului Baas şi că avea prieteni printre ofiţerii de rang înalt din armata siriană şi funcţionarii superiori ai guvernului. Toţi aceştia se întrebau acum, în sinea lor, cuprinşi de panică: Oare întra-devăr ne-am întors capetele că să nu vedem şi niciunul dintre noi nu a fost în stare să-şi dea seama care era adevărata lui identitate?

Este greu de apreciat contribuţia reală a unui agent de informaţii izolat la efortul general depus pentru siguranţa naţională. Dar misiunea lui Eli Cohen a fost de zeci de ori mai dificilă decât în mod obişnuit. Din cauza conflictului politic dintre partidul de guvernământ Baas şi preşedintele Egiptului, Gamal Abdel Nasser, dar şi a controverselor existente între activiştii ideologici

ai partidului Baas din Damasc şi Bagdad, Eli Cohen a fost prins, imediat după arestarea sa, în plasa unor intrigi interne şi externe deopotrivă. Presa libaneză în special, finanţată de diverşi factori ai lumii arabe, a exploatat rapid subiectul, cu scopul de a ataca cercurile de putere siriene, publicând o serie de articole exagerate despre infiltrarea profundă a lui Eli Cohen în interiorul eşaloanelor superioare ale statului şi despre dimensiunea realizărilor sale. Poziţiile exprimate de Cairo şi Bagdad, publicate pe larg în presa celor două capitale şi difuzate în tot spaţiul lumii arabe, erau un amestec de realitate şi ficţiune. Nici măcar mărturiile depuse pe parcursul procesului intentat lui Eli Cohen nu pot fi considerate adevărate şi credibile, deoarece le-au fost dictate acuzaţilor de către procuratură. Nu este greu de imaginat că fiecare dintre cei aflaţi în boxa acuzaţilor, după torturi fizice şi psihice, şi-a jucat rolul după cum i s-a cerut.

Printre realizările activităţii lui Eli Cohen în calitatea sa de spion, aşa cum au fost ele prezentate de presa arabă şi internaţională, se numără următoarele: a fost un prieten apropiat al preşedintelui Amin al-Hafez, pe care îl cunoştea încă din perioada când acesta deţinea funcţia de ataşat militar pe lângă Ambasada Siriei din Argentina, dăruindu-i soţiei acestuia o haină de blană; a fost membru în conducerea partidului de guvernământ Baas, a participat la strângerea de informaţii în favoarea acesteia şi a organizat, în Argentina, colecte de fonduri pentru finanţarea acţiunilor sale; a ocupat poziţia de candidat la un post de ministru sau ministru adjunct în guvernul sirian; a fost trimis să încheie pace cu fostul premier, Salah Bitar, aflat în exil în oraşul Ierihon; l-a însoţit pe generalul egiptean Ali Ali Amer, şeful Comandamentului arab comun, într-un tur de inspecţie pe lungimea aliniamentului de deviere a izvoarelor Iordanului, de pe înălţimile Golan; a organizat, în locuinţa sa, petreceri luxoase, la care au luat parte ofiţeri superiori din armata siriană, în frunte cu ministrul Apărării, generalul Mamdouh Jabar, ministrul de Interne, colonelul Muhammad Haiyr

Badwi, ministrul Reformei Agrare, colonelul Abd al-Karim al-Junadi, comandantul forţelor de paraşutişti şi de comando, maiorul Selim Hatoum, comandantul Gărzii Naţionale, maiorul Muhammad Ubaiad şi mulţi alţii. Se povesteşte că la aceste petreceri, Eli Cohen avea obiceiul să le fotografieze pe însoţitoarele ofiţerilor şi să le şantajeze, ameninţându-le că le va trimite fotografii soţilor lor în cazul în care nu îi vor furniza Informaţii despre militarii în cauză. Însă ştirea cea mai insultătoare, din punctul de vedere al Siriei, a fost cea conform căreia Eli Cohen nu a fost capturat de Serviciul Sirian de Securitate, ci de Serviciile Secrete Egiptene; atât presa libaneză, cât şi cea egipteană au pretins că egiptenii erau cei care îl identificaseră pe spionul israelian într-o fotografie făcută în timp ce-l însoţea pe generalul Ali Ali Amer în inspecţia de pe înălţimile Golan.

Chiar şi astăzi este greu să separi realitatea de ficţiune, însă un lucru e cert: Eli nu a fost un membru activ în conducerea Partidului Baas, deoarece responsabilii săi direcţi din Israel l-au instruit să-şi păstreze paşaportul argentinian şi să nu ceară cetăţenie siriană, tocmai în scopul de a-l proteja şi de a-i asigura ieşirea liberă din ţară, în caz de urgenţă. Totodată, i s-a ordonat să nu ia nicio poziţie politică şi să nu se alăture niciunei facţiuni din conducerea statului, oricare ar fi fost aceasta, deoarece exista pericolul ca, în cazul unei lovituri de palat, Eli să fie eliminat de aripa inamică. Păstrarea statutului de turist argentinian nu numai că i-ar fi asigurat acestuia cale liberă pentru a ieşi din Siria în orice moment, dar i-ar fi servit şi ca motivare pentru neaderarea la niciuna dintre grupările rivale din conducerea partidului. Şi totuşi, în ciuda prudenţei cu care a acţionat Eli, tânăra ofiţerime de stânga din cadrul Statului Major sirian l-a considerat drept un apropiat al preşedintelui Amin al-Hafez. De aceea, nu este de mirare că, în clipa când a fost descoperită adevărata identitate a lui „Kamal”, principalele victime au fost

preşedintele sirian şi oamenii săi: guvernul a picat, 60 de ofiţeri de armată au fost suspendaţi din funcţii, iar alţi 17 au fost executaţi în secret.

66

Şi astăzi, după 45 de ani de la desfăşurarea acelor evenimente, este dificil să nu exagerezi contribuţia şi realizările remarcabile ale lui Eli Cohen. Chiar dacă o parte dintre lucrurile care s-au publicat despre el au fost amplificate, în faţa noastră stă certitudinea că acest om a activat trei ani la rând în Siria şi a transmis Israelului, fără întrerupere, informaţii credibile şi deosebit de valoroase. Rapoartele lui au fost exemplare: s-a dovedit foarte atent în a nu menţiona numele surselor sale; şi-a păstrat obiectivitatea în redactarea lor, fără a exagera niciun aspect şi s-a dovedit un analist deosebit de sofisticat atât al situaţiei politice interne din Siria, cât şi al evoluţiei evenimentelor de pe scena lumii arabe. În contrast cu imaginea sa publică, Eli a fost un om liniştit şi modest, câştigurile sale financiare obţinute la Damasc fiind mai mici decât cele ale altor agenţi sub acoperire. Cu toate acestea, cercul său de prieteni şi cunoscuţi a fost unul larg şi diversificat, lucru dovedit poate cel mai bine de faptul că a doua zi după capturarea sa, aproximativ 500 de persoane au fost aduse pentru cercetări. A iubit femeile şi femeile l-au iubit, la rândul lor. Capacitatea sa uimitoare de a se infiltra adânc în interiorul centrelor de putere, precum şi influenţa dobândită în Siria au slăbit sentimentul de siguranţă al liderilor de la Damasc şi le-au întărit suspiciunile în legătură cu oamenii care gravitau în jurul lor. Marea majoritate a celor arestaţi a fost eliberată odată cu sfârşitul anchetei, în închisoare rămânând doar 69 de suspecţi, dintre care 27 au fost femei. Acest număr s-a redus şi el treptat, iar în cele din urmă au fost trimişi în judecată 47 de acuzaţi, dintre care 19 femei. Tribunalul a condamnat şapte persoane, iar ceilalţi, inclusiv femeile, au fost eliberaţi.

Anchetarea lui Eli Cohen a reprezentat un eveniment

care a depăşit graniţele Siriei, Libanul şi Egiptul fiind implicate, la rândul lor, în proces. Însuşi preşedintele Amin al-Hafez a declarat că, în momentul în care serviciile secrete siriene au fost informate că Eli Cohen se născuse în Alexandria, li s-a adresat oficialilor de la Cairo cerând detalii în acest sens, însă răspunsul Egiptului a fost primit de Damasc abia după executarea prin spânzurare

u spionului israelian. În acesta se specifica faptul că autorităţile egiptene nu deţineau niciun material incriminator la adresa lui Eli Cohen. La numai câţiva ani după acest moment, atunci când Egiptul i-a eliberat pe evreii implicaţi în „afacerea Lavon” *, unul dintre ei, pe nume Robert Dasa, a mărturisit că imediat după arestarea lui Eli Cohen a primit în celula sa de închisoare vizita câtorva ofiţeri egipteni de poliţie, care i-au cerut informaţii despre spionul israelian. Cu toţii au declarat că Eli nu avea nicio legătură cu acţiunile lor şi că nu făceau parte din aceeaşi reţea.

În acelaşi timp, în capitala Libanului, Beirut, Sara Cohen, o israeliancă ce se ocupa cu scoaterea în siguranţă a evreilor din ţară, a fost la rândul ei arestată sub acuzaţia de spionaj în favoarea lasraelului. Din cauza coincidenţei de nume, la Damasc au apărut suspiciuni conform cărora EU ar fi putut fi o rudă apropiată sau chiar fratele ei. După ce a fost ehberată din închisoare, aceasta n povestit că într-una din zilele petrecute în detenţie, fără a fi înştiinţată în prealabil, a fost adus în celula sa un bărbat cu înfăţişare plăcută, îmbrăcat într-un costum de culoare gri, însoţit de câţiva ofiţeri de securitate sirieni şi libanezi. În urma confruntării directe, anchetatorii au înţeles imediat că cei doi nu se cunoşteau, dovadă fiind expresia impasibilă de pe chipurile lor, iar după încheierea întâlnirii, care a durat doar câteva minute, gardienii sirieni i-au spus Sarei că persoana care o vizitase era Eli Cohen, „spionul israelian din Siria”.

În această atmosferă tensionată şi complicată, Israelul a început să pregătească apărarea lui Eli şi să demareze

acţiunile de salvare a acestuia. În lipsa unor acţiuni militare imediate, care în acel moment nu ţineau de competenţa sa, directorul Mossadului,

* Operaţiune clandestină eşuată a Israelului în Egipt, derulată în 1954. Un grup de evrei egipteni urmau să planteze bombe în câteva locuri din Egipt, în scopul producerii unor consecinţe politice care ar fi putut conduce la menţinerea trupelor britanice în zona Canalului Suez. În urma acestui episod, ministrul Apărării Pinhas Lavon a fost nevoit să demisioneze (n. coord).

Meir Amit, şi-a propus să-i asigure acestuia o apărare echitabilă şi un proces public corect, sperând că după ce spiritele se vor mai linişti vor putea începe negocierile cu autorităţile siriene în vederea unui schimb de spioni, aşa cum se obişnuieşte între două state, chiar şi între marile puteri ale lumii. În consecinţă, intenţia lui Amit era de a mai câştiga ceva timp şi de a împiedica anumite elemente din Israel şi din afara lui să creeze o atmosferă care ar fi putut periclita viitoarele negocieri. Drept urmare, Eshkol şi Amit s-au întâlnit cu redactorii-şefi ai ziarelor israeliene, rugându-i să nu publice nimic, nici măcar cel mai mic detaliu despre subiectul în cauză până la încheierea procesului. În ciuda faptului că solicitarea făcută de cei doi oficiali israelieni era una ieşită din comun, responsabilii din presa israeliană au fost de acord cu ea.

Apărarea lui Eh Cohen i-a fost încredinţată avocatului francez Jacques Mercier. Alături de el, la cererea Mossadului, a fost numit şi Yosef Hadas, consilierul politic al ambasadorului Israelului la Paris1. Ambii au fost rugaţi să plece de urgentă la Damasc pentru a demara toate demersurile necesare în vederea pregătirii unui proces transparent şi just.

Nu este greu de ghicit motivul pentru care Mossadul a încredinţat apărarea agentului său tocmai în mâinile unui avocat francez. În perioada aceea, Statele Unite ale Americii se aflau într-un conflict acut cu autorităţile de la

Damasc şi, dintre toate statele occidentale, doar Franţa mai întreţinea relaţii cu Siria. Însuşi preşedintele Siriei se întorsese curând de la Paris, unde suferise o intervenţie chirurgicală, efectuată de Maurice Khosh, un doctor francez de origine evreiască. Nici alegerea lui Mercier, dintre toţi avocaţii francezi, nu a fost una întâmplătoare. Fost paraşutist în Armata Franceză Liberă în timpul celui de-al

1 încă de la înfiinţarea statului, doctorul Hadas a servit în Serviciul de Informaţii al Armatei Israeliene. În perioada mandatului său de la Paris a stabilit relaţii bune cu cercuri largi de persoane, fiind foarte bine apreciat în comunitatea evreiască şi în mediul diplomatic.

Doilea Război Mondial, el a fost cel care i-a apărat pe algerienii şi marocanii angajaţi în luptele de eliberare a ţărilor lor.

Mercier a fost de acord să preia dosarul lui Eli Cohen şi, la recomandările sale, Pascal Arrighi, decan al Baroului din Paris >i avocat de renume internaţional, a fost şi el cooptat în echipa i are se ocupa de apărarea lui Eli. Arrighi, la rândul său, servise în Armata Franceză Liberă pe frontul din Liban, cunoscând astfel foarte bine tribunalele din Siria şi Liban.

Primul pas a fost obţinerea unei procuri prin care Mercier să fie împuternicit pentru a-l apăra pe Eh, act obţinut însă cu mari eforturi. În condiţiile în care acesta nu putea să apară la Damasc în calitate de reprezentant al Mossadului şi de emisar al unui stat căruia Siria nu îi recunoştea existenţa, era obligatoriu să se găsească de urgenţă un membru al familiei care să semneze procura respectivă. Despre soţia sa nici nu putea fi vorba, deoarece ea tocmai născuse şi se afla într-o profundă stare de depresie, agravată de vestea arestării soţului său, nefiind capabilă să se deplaseze în Franţa. Cu ajutorul familiei a fost găsit la Paris Victor Saban, verişor cu Eli Cohen (mama lui Victor, Sara, era soră cu Sophie, mama lui Eli). Copii fiind, ambii

crescuseră învăţaseră împreună în Alexandria, însă după „operaţiunea Kadesh”, din octombrie 1956, drumurile lor se despărţiseră. Eli a fost arestat şi expulzat din Egipt, după care a emigrat în Israel, iar Victor a emigrat în Franţa, stabilindu-se împreună cu soţia şi cei patru copii la Paris. În perioada în care Eli a fost arestat la Damasc, Victor se afla în plin proces de obţinere a cetăţeniei franceze, motiv pentru care, atunci când a fost convocat în biroul lui Mercier pentru a semna procura, s-a arătat foarte speriat, întrebând de mai multe ori dacă semnătura lui pe actul notarial nu-i va periclita şansele de a obţine cetăţenia. În plus, se temea că gestul său va apărea în paginile ziarelor. Yosef Hadas a încercat să-l liniştească, făcând în acelaşi timp apel la conştiinţa bărbatului, însă eforturile diplomatului au fost ignorate de Saban, care s-a adresat din nou avocatului francez, întrebându-l:

— Cine îmi garantează că poliţia franceză nu va acţiona împotriva mea? Ar putea să pretindă că am o legătură cu acţiunile de spionaj ale lui Eli.

La auzul acestor cuvinte, Mercier i-a aruncat o privire uşor dispreţuitoare, răspunzându-i:

— Franţa suntem noi, avocatul Arrighi şi cu mine. În această ţară, noi respectăm loialitatea faţă de familie. Îţi promit că voi face tot ceea îmi stă în puteri pentru ca cetăţenia franceză să-ţi fie acordată. Însă, acum, te rugăm să semnezi procura. Timpul ne presează, iar în timp ce noi stăm de vorbă, vărul tău este torturat în închisoare.”

Imediat după obţinerea semnăturii, Mercier şi Arrighi s-au întâlnit cu ambasadorul Siriei la Paris şi l-au informat despre faptul că fuseseră desemnaţi în mod legal să-l reprezinte pe Eli Cohen în cadrul procesului care i se intentase, solicitând în acest sens şi permisiunea statului sirian. Ambasadorul a transmis cererea lor ministrului Afacerilor Externe, Ibrahim Maji, iar după 24 de ore acesta le-a parvenit aprobată. Având asupra lui scrisoarea de împuternicire, Mercier a plecat în data de 29 ianuarie 1965

pentru a se întâlni cu omul său de legătură din Beirut. A doua zi, într-o sâmbătă, în hotelul Phoenicia, în camera sa cu vedere la Marea Mediterană, avocatul francez s-a întâlnit cu un coleg de breaslă libanez supranumit „Hiuri”, care, în schimbul unei sume foarte mari de bani, urma să se ocupe de problemele mai complicate şi mai mult sau mai puţin legale, care impuneau o identitate ascunsă şi influenţă personală.

Mercier i-a explicat acestuia despre ce era vorba: trebuia găsit de urgenţă în Damasc un avocat cu reputaţie foarte bună şi apropiat cercurilor guvernamentale, care să se poată întâlni cu Eli în celula de închisoare şi care, într-o fază ulterioară, după începerea procesului, să dorească să ia parte la şedinţele de judecată în calitate de observator. „Hiuri” a reflectat o clipă şi a răspuns:

— Eli Cohen, „Kamal Amin Taabet”, omul din Damasc! Presa nu vrea să renunţe deloc la acest subiect, care continuă să ţină prima pagină a ziarelor. Îmi este teamă că mai degrabă transformi un bărbat într-o femeie decât găseşti în Damasc un avocat dispus să-l apere pe spionul israelian. Îţi dai seama ce ar însemna pentru un avocat sirian să apere un israelian, şi încă unul spion? Să-l aperi pe Eli Cohen este curată sinucidere.

„Hiuri” l-a recomandat totuşi pe Giubran Mitani, un avocat libanez creştin (de rit ortodox vechi), membru în conducerea Internaţională a partidului de guvernământ Baas, cunoscut drept unul dintre apropiaţii preşedintelui Amin al-Hafez. „Hiuri” l-a rugat pe Mercier ca în contactele ulterioare pe care le va avea cu acesta să nu i se adreseze cu numele real, ci să folosească pseudonimul „Butros Kerem”. Avocatul libanez i-a solicitat lui „Kerem” o întâlnire, acesta apărând nu după mult timp în camera de hotel a lui Mercier. Era un tânăr mustăcios, inult mai energic decât placidul „Hiuri” şi părea o persoană ageră la minte şi hotărâtă. Datorită calităţii sale de om politic, şi discuţia care a urmat a fost una politică. În preambulul

acesteia, „Kerem” a descris statul Israel drept „un corp străin în Orientul Mijlociu şi un cancer în inima marii naţiuni arabe”. În schimb, Mercier i-a răspuns că era şi în interesul Siriei să-i asigure lui lili Cohen un proces public şi să-i permită unui avocat neutru să fie prezent în sala de judecată, în calitate de observator, liste adevărat, a continuat el, că multe dintre statele lumii au obiceiul să aresteze şi să-i condamne la moarte pe cetăţenii acuzaţi de trădare, dar, în situaţia agenţilor acoperiţi trimişi de serviciile secrete ale statelor inamice, ele se abţin să pronunţe cu uşurinţă sentinţa capitală. Mai mult decât atât, consimt de cele mai multe ori la schimbul de spioni.

În finalul discuţiei, „Kerem” i-a telefonat unuia dintre cunoscuţii săi din Damasc, Hamoud al-Sufi şi i-a aranjat imediat lui Mercier, pentru a doua zi dimineaţa, o vizită în capitala Siriei.

72

În compania lui „Hiuri”, primul drum al lui Mercier a fost la biserica franciscană din Beirut, cu scopul de a obţine un certificat care să ateste faptul că era creştin catolic, document fără de care, aşa cum i se spusese, autorităţile siriene de emigrare nu i-ar fi permis intrarea în Damasc.

Într-o zi de duminică, în data de 31 ianuarie 1965, Mercier, alături de „Hiuri” şi „Kerem”, a pornit către Damasc. La punctul de frontieră sirian, „Kerem” i-a obţinut lui Mercier viza de intrare şi astfel, după aproximativ un sfert de oră, se aflau toţi trei dincolo de graniţă. După numai o oră au ajuns la hotelul Noul Orient, aflat nu departe de palatul califilor omeiazi, iar „Kerem”, împreună cu prietenul său sirian, Hamoud al-Sufi, a mers la sediul central al Partidului Baas de unde s-a întors după două ore şi, zâmbind pe sub mustaţă, i-a spus avocatului francez:

— Şi uite aşa, lucrurile încep să se clarifice. Mâine te vei întâlni cu Walid Taleb, ministrul responsabil pentru Cancelaria Prezidenţială, în biroul acestuia din Palatul Prezidenţial. Ancheta lui Eli Cohen nu s-a încheiat încă, motiv pentru care, aşa cum se obişnuieşte şi în Franţa, nu-l

poţi vedea deocamdată, însă, în momentul în care cercetarea se va termina, te vei putea întâlni cu el şi vei putea să participi la şedinţele de judecată în calitate de observator. O scrisoare pentru Eli Cohen? Tu trebuie să lămureşti acest lucru mâine, la întâlnirea cu Taleb. Ministrul nu este vorbitor de franceză, iar engleza lui este una de nivel mediu. Însă secretarul Cancelariei Prezidenţiale, Mamun Atassi, îi va servi drept interpret.

Avocatul francez şi-a exprimat mulţumirea faţă de eficienţa cu care acţionase „Kerem", evenimentele desfăşurându-se mult mai uşor decât se aşteptase. Oare într-adevăr sirienii începuseră să-şi reconsidere poziţia şi luaseră hotărârea de a-şi îmbunătăţi imaginea în ochii opiniei publice internaţionale? Nimeni nu ştia sigur. Mercier a insistat pe lângă „Kerem" în legătură cu posibilitatea numirii unui avocat sirian care să-l apere pe Eh

73

Cohen. Drept răspuns, „Kerem" i-a telefonat lui Amberi, un avocat respectat care ocupase de două ori în trecut fotoliul de ministru al Justiţiei şi care dobândise o reputaţie de liberal şi de apărător al drepturilor omului. Amberi, care vorbea fluent limba franceză, nu a fost dispus să preia cazul lui Eli Cohen şi nici măcar să-i recomande un alt avocat.

— Subiectul este unul complicat, a spus acesta, foarte complicat. Trebuie să cântăresc bine situaţia.

Era clar că Amberi se gândea la propria-i siguranţă şi nu dorea să-i implice nici pe alţi avocaţi sirieni în această afacere.

A doua zi, luni, 1 februarie 1965, Jaques Mercier s-a întâlnit cu Walid Taleb, ministrul responsabil pentru Cancelaria Prezidenţială. Palatul Prezidenţial, unde a vut loc întâlnirea, este o clădire frumoasă, decorată în stil arab modern, construită în perioada dominaţiei otomane. Prima întrebare a oficialului sirian a fost: „Cine a semnat procura?" După ce avocatul francez a menţionat numele lui Victor Saban din Paris, Taleb a dorit să cunoască situaţia financiară a acestuia şi dacă individul în cauză era autorizat

să numească un avocat pentru Cohen. Mercier i-a explicat care era legătura de rudenie dintre cei doi şi a promis să obţină încă o scrisoare de împuternicire semnată de Nadia Cohen, soţia spionului israelian.

Taleb i-a făcut lui Mercier o serie întreagă de promisiuni. Eli Cohen va avea dreptul la un proces public şi transparent, avocaţii săi francezi vor putea să-i aleagă un avocat sirian pe care să-l consilieze, având totodată posibilitatea de a se întâlni cu clientul lor după încheierea anchetei. Până atunci, Mercier putea să-i lase ministrului o scrisoare pentru Eli Cohen, în care să-l anunţe că el fusese desemnat de către familie pentru a-l apăra. Secretarul Cancelariei Prezidenţiale, Mamoun Atassi, urma să-l înştiinţeze pe Mercier despre terminarea anchetei şi despre data la care va putea să-l întâlnească pe Eli Cohen. În legătură cu scrisoarea, Atassi l-a liniştit pe avocatul francez spunându-i:

— Nu-ţi face griji, scrisoarea îi va fi înmânată chiar astăzi.

În orice caz, a continuat ministrul, până la primirea acordului din partea Baroului Naţional de Avocaţi în privinţa desemnării lui Mercier ca avocat al apărării, nu exista niciun motiv pentru ca acesta să rămână în Damasc, fiind de preferat ca el să se întoarcă la Paris.

Odată întors la Paris, în 4 februarie 1965, Mercier i-a transmis în scris lui Taleb un rezumat al discuţiilor purtate între cei doi. Însă acest mesaj, la fel ca toate scrisorile care i-au fost trimise ulterior, a rămas fără răspuns.

Evenimentele derulate în zilele următoare nu au reflectat deloc optimismul arătat de „Kerem”. În ziua de 9 februarie, Damascul a publicat un decret prin care Curtea Marţială, condusă de colonelul Salah al-Dali, era investită cu autoritatea de a judeca toate cazurile care ţineau de siguranţa naţională, aici intrând, în mod explicit, şi dosarul lui Eli Cohen.

În data de 24 februarie, presa libaneză a dat publicităţii o serie de detalii – în parte adevărate, în parte false – despre

afacerea spionului israelian. După Beirut a urmat Bagdadul, apoi Cairo. În toate articolele de presă apărute se revenea iar şi iar asupra aceleiaşi întrebări: Cum a fost posibil ca liderii Partidului Baas să-i permită unui spion israelian să acţioneze în apropierea lor timp de trei ani, fără întrerupere?

Criticile venite din exterior au adâncit şi mai mult conflictele interne şi au sporit presiunile exercitate asupra lui Amin al-Hafez şi a persoanelor aflate în sfera sa de influenţă. După ce Şeful Statului Major al Armatei Siriene, generalul Salah Jadid, a reuşit să slăbească autoritatea „părinţilor fondatori" ai partidului Baas – Michel Aflaq şi Salah Bitar – a considerat că sosise şi vremea preşedintelui. În consecinţă, Jadid a solicitat să fie puse bazele unui regim doctrinar mai vehement şi mai pur din punctul de vedere al ideologiei socialiste şi al orientării pro-sovietice. În ochii tinerilor ofiţeri de stânga, preşedintele Amin al-Hafez era un conservator şi, în ciuda faptului că persecutase cercurile religioase, era descris

drept o persoană care citea literatură religioasă şi care simpatiza cu grupările conservatoare sunnite.

În data de 25 februarie 1965, Agenţia de Presă Franceză din Damasc a transmis următoarea informaţie: „De trei zile, mulţimi întregi de oameni trec prin Piaţa Marjeh pentru a se uita la trupul neînsufleţit al lui Farhan Atassi, un cetăţean sirian condamnat la moarte prin spânzurare pentru spionaj în favoarea Statelor Unite". Pe 26 februarie, cotidianul parizian *France Soir* a publicat o fotografie a pieţei, alături de ştirea: „Astăzi va începe la Damasc un nou proces de spionaj, cel al lui Eli Cohen – un cetăţean israelian infiltrat în conducerea Partidului Baas, apropiat al preşedintelui Tribunalului Militar Extraordinar care urmează să-l judece şi fost bun prieten al unuia dintre miniştrii guvernului sirian".

Aceste ştiri de presă au stârnit în Israel o teamă justificată pentru soarta lui Eli Cohen. Atmosfera devenise şi mai tensionată în ziua de 24 februarie, când cotidianul

sirian *Al Baas* a dezvăluit faptul că procesul lui Eli Cohen începuse încă din 22 februarie şi că toţi martorii fuseseră audiaţi în spatele uşilor închise.

Ambasada israeliană de la Paris i-a cerut lui Mercier să se întoarcă de urgenţă la Damasc. În 26 februarie, „Hiuri" l-a informat pe Mercier de faptul că, în conformitate cu articolele 6 şi 7 din Legea privind Starea de Urgenţă din 7 ianuarie 1965, Tribunalul Militar Extraordinar a hotărât ca Eli Cohen să fie privat de dreptul la apărare. În aceeaşi noapte, Mercier a plecat la Beirut cu un zbor Air France, iar la sosirea pe aeroport era aşteptat deja de „Hiuri", care l-a dus la hotelul Alcazar, situat pe ţărmul Mării Mediterane. Veştile aflate din gura acestuia nu erau deloc încurajatoare: „Kerem" plecase la Damasc într-un ultim efort disperat de a schimba această decizie, însă el nu-şi punea mari speranţe în acest demers. Presa libaneză, a continuat el, atacă dur conducerea partidului şi o prezintă drept coruptă şi incapabilă să vegheze la siguranţa naţională a statului. Drept urmare, considera „Hiuri", cercurile de putere siriene vor face uz de toate mijloacele de care dispun pentru

a ascunde adevărul de ochii publicului şi a-l elimina pe Eli Cohen înainte ca acesta să poată intra în contact cu cineva şi să relateze despre activităţile anterioare capturării sale.

La 28 februarie, la ora 10:00 dimineaţa, Mercier a sosit la Damasc şi a luat imediat legătura telefonic cu Mamoun Atassi, secretarul Cancelariei Prezidenţiale, care nu se mai aştepta la acest apel. În replică la observaţiile avocatului francez, conform cărora presa relata că procesul lui Eli Cohen începuse deja, Mamoun a răspuns pe un ton vesel:

— Presa? De când te poţi baza pe jurnalişti? Nu este adevărat, ancheta nu s-a încheiat încă. Probabil se va termina peste o săptămână sau două.

La două ore după această conversaţie telefonică, Mercier s-a întâlnit personal cu Atassi în biroul acestuia, secretarul Cancelariei Prezidenţiale revenind asupra asigurărilor oficiale conform cărora „procesul încă nu a început" şi că,

în scurtă vreme, Eli Cohen va primi dreptul la o apărare legală echitabilă. Imediat după aceasta, Mercier a mers să ia masa de prânz cu „Kerem”, care se arăta optimist. El i-a spus că, de două zile, conducerea Partidului Baas dezbătea cazul lui Eli Cohen, liderii de partid înţelegând cât de mari ar fi fost daunele provocate Siriei în ochii opiniei publice internaţionale, în situaţia în care procesul ar fi fost perceput ca unul injust şi inechitabil, în consecinţă, partidul cerea să se aducă amendamente Legii privind Starea de Urgenţă, care să-i ofere spionului israelian dreptul la apărare legală în cadrul procesului. „Kerem” era convins că aceste amendamente urmau să fie aduse legii chiar în noaptea aceea, după care va putea fi aranjată o întâlnire între Mercier şi trimisul israelian.

La căderea serii, după o plimbare pe străzile înguste ale piaţetei, Mercier s-a întors la hotel, moment în care portarul l-a prins de mâneca hainei şi i-a spus cu emoţie în glas: „Domnule, domnule. Televiziunea siriană transmite în direct procesul lui Eli Cohen”. Avocatului francez nu i-a venit să creadă ce vedea

77

În faţa ochilor: toţi oaspeţii hotelului erau adunaţi într-o încăpere mică, între foaier şi restaurant, şi priveau la procesul lui Eli Cohen. Camerele de filmat au trecut încet peste feţele acuzaţilor, apoi au focalizat pe judecători şi, în final, s-au oprit asupra locului unde ar fi trebuit să stea avocaţii apărării. Procurorul a dat citire rechizitoriului compus din 16 capete de acuzare, pentru fiecare dintre acestea fiind cerută pedeapsa cu moartea. După cum se vedea din imaginile transmisiunii, Eli Cohen era calm, vorbea încet şi avea privirea aţintită asupra judecătorilor săi. Vocea guturală trăda o oboseală enormă şi, din când în când, faţa îi era schimonosită de un tic nervos, dobândit probabil în urma şocurilor electrice şi a torturilor la care fusese supus. Înfăţişarea de om tânăr dispăruse şi ea, Eli arătând acum mult mai în vârstă decât era de fapt.

Fierbând de furie, Mercier a urcat în camera sa de hotel.

Se simţea înşelat şi umilit. În întreaga lui carieră de jurist nu i se întâmplase niciodată să-şi bată cineva joc de el în felul acela: dimineaţa primise asigurări că „ancheta nu se încheiase încă”, iar în momentul acela, la televizor tocmai se transmitea prima şedinţă de judecată. Mercier era convins că opinia publică internaţională nu va tolera o injustiţie atât de gravă şi nu va fi de acord cu această situaţie în care anchetatorii erau şi procurori şi judecători, iar acuzaţii nu aveau dreptul la nici cea mai mică urmă de apărare legală.

După doar câteva minute, Mercier a primit vizita lui „Kerem”, la rândul lui foarte agitat şi şocat, care însă, fără a-şi pierde optimismul, a spus:

— Este îngrozitor, este o adevărată ruşine. Însă jocul nu s-a terminat încă. Tocmai am vorbit cu preşedintele Amin al-Hafez, care m-a asigurat încă o dată că mâine te vei putea întâni cu Eli Cohen şi că, de asemenea, vei avea dreptul de a participa la proces în calitate de observator, iar Mamoun Atassi îţi va servi drept interpret.

Mercier l-a întrerupt nervos şi l-a întrebat:

— Şi apărarea lui Eli Cohen? Ce se mai aude despre ea? Eu ştiu că toată lumea din Damasc aşteaptă să-l vadă pe Eli Cohen atârnat în ştreang. Este de-a dreptul înspăimântător cât de orbi sunt conducătorii voştri în acest caz. În mod intenţionat, Siria a avut grijă să perpetueze mitul spionului israelian, şi acum nimeni nu mai poate să diminueze impactul produs de către acesta. Fără avocaţi care să-l apere, toată lumea va fi înclinată să dea crezare poveştilor care s-au spus despre el până acum. Chiar şi poporul sirian va da crezare mai degrabă acestei poveşti decât versiunii oficiale reale.

„Kerem” i-a spus lui Mercier că urma să îi telefoneze preşedintelui chiar a doua zi, pentru a primi răspunsul final, exprimându-şi disponibilitatea de a face acest lucru din camera de hotel a lui Mercier, ba mai mult, nu a avut nimic împotrivă ca „Hiuri” să asculte conversaţia dintr-o cameră

alăturată. La 1 martie 1965, la ora stabilită, „Kerem” şi „Hiuri” au sosit în camera lui Mercier, primul solicitându-i centralistei să-i facă legătura cu Cancelaria Prezidenţială. Nu după mult timp, „Kerem” şi preşedintele erau adânciţi într-o discuţie telefonică ce a durat aproximativ cinci minute. „Hiuri” se afla într-o cameră alăturată, ascultând şi el conversaţia. Nu zicea nimic, doar dădea din cap şi murmura: „Foarte bine, foarte frumos.”

„Kerem” a lăsat jos receptorul şi l-a anunţat pe Mercier că îl va vedea pe Eli Cohen „chiar azi” şi că Mamoun Atassi îi va telefona imediat pentru a stabili momentul exact al întâlnirii, în ceea ce priveşte participarea lui Mercier la şedinţele de judecată în calitate de observator nu era încă nimic aranjat, dar cu siguranţă se va găsi o soluţie. Numai câteva clipe mai târziu, în cameră a sunat telefonul, la celălalt capăt al firului aflându-se Atassi, care l-a invitat pe Mercier la o întrevedere cu Walid Taleb. Acesta i-a promis avocatului francez că va putea să-l întâlnească pe Eli Cohen „chiar astăzi” şi că Atassi va conveni cu preşedintele Tribunalului Militar, colonelul Al-Dali, asupra orei exacte. Pentru a clarifica lucrurile, Mercier

n declarat că pentru el nu conta dacă se întânea cu Eli la tribunal sau în celula lui de închisoare, nici dacă era singur sau însoţit de zece poliţişti înarmaţi. Important era să i se dea voie să-l vadă.

După nicio oră, pe Mercier îl aştepta o altă mare dezamăgire, Atassi informându-l telefonic asupra faptului că preşedintele Tribunalului Militar îi respinsese cererea de a se întâlni cu Eli Cohen, pe motiv că în Siria nu exista obiceiul ca acuzaţii să aibă întâlniri cu avocaţi străini, din raţiuni de securitate naţională. Într-o manieră asemănătoare s-au comportat autorităţile siriene şi în cazul celor doi agenţi CIA, Farhan Atassi şi colonelul Abd al-Muin Hakimi.

Mercier a cerut atunci o întrevedere cu preşedintele Amin iil-Hafez, dar Atassi i-a răspuns pe un ton sec:

— Acest lucru nu va servi la nimic.

Nici solicitarea uneri noi întâlniri cu Taleb nu a avut parte de mai mult succes, Atassi declarând că ministrul era ocupat şi că, oricum, decizia Tribunalului Militar era una definitivă, fără drept de apel. În acel moment, Mercier nu s-a mai putut stăpâni şi a izbucnit furios:

— Eu nu înţeleg cine ia hotărârile aici? Preşedintele Hafez? Şeful Statului Major? Consiliul revoluţionar? Conducerea naţională a partidului? Trebuie să fie cineva aici care să aibă puterea decizională, asta dacă nu cumva o să-mi spuneţi că (îamal Abd al-Nasser este cel care îi dictează Siriei ce poziţii să adopte. În ceea ce mă priveşte, vă anunţ în mod oficial că nu o să mai tac. Imediat după ce mă întorc la Paris, intenţionez să convoc o conferinţă de presă în care să dezvălui şi să condamn atitudinea guvernului sirian faţă de acest caz.

Atassi nu a răspuns nimic şi a trântit receptorul telefonului, punând astfel capăt convorbirii.

La scurt timp după aceasta, Mercier şi „Hiuri” au părăsit Damascul îndreptându-se spre Beirut, de unde Mercier şi-a continuat drumul către Paris.

Capitolul 3

Tinereţea în Egipt şi dificultăţile integrării în Israel

Povestea lui Eli Cohen nu poate fi înţeleasă fără a cunoaşte detalii despre familia şi mediul evreiesc în care a fost crescut şi educat.

Eli Cohen s-a născut în Egipt, la Alexandria, într-o zi de *shabat** din timpul sărbătorii de Hanuka**, la 26 decembrie 1924, fiind cel de al doilea fiu al unei familii cu cinci băieţi şi două fete. Tatăl său, Saul Cohen, a văzut lumina zilei la Alep, în anul 1900, şi a emigrat împreună cu părinţii săi în Egipt, în anul 1907. La Cairo, Saul a cunoscut-o pe Sophie Tăvii, o evreică mai tânără decât el cu cinci ani, originară şi ea din Alep. În anul 1922, cei doi şi-au unit destinele, tânăra pereche mutându-se la Alexandria, al doilea oraş ca mărime din Egipt şi capitala de vară a ţării Nilului, care s-a dovedit a fi pe placul celor doi, în special datorită climei

blânde şi a oamenilor care îl populau, ambele asemănătoare cu cele din oraşul lor de origine. Lui Saul îi plăcea să hoinărească pe străzile înguste ale cartierului neguţătorilor, să joace *shesh besh****

* Ultima zi a săptămânii din calendarul evreiesc, care începe vineri seara la apusul soarelui şi se încheie sâmbătă seara, la căderea nopţii (n. tr.).

**** Sărbătoare evreiască ce comemorează victoria Macabeilor în lupta împotriva ocupaţiei şi a politicii de elenizare forţată duse de către suveranul seleucid Antioh al IV-lea Epifanul, în anul 167 e.n. Se sărbătoreşte la începutul iernii, timp de opt zile (n. tr.).

***** Joc de table (n. tr.).

81

În micile cafenele şi să guste din produsele de patiserie servite alături de o cafea turcească şi de apă rece. De asemenea, îi plăcea să rătăcească prin golf, unde ancorau vapoare comerciale sosite din toate colţurile lumii, şi să-i privească pe pictorii care, stând pe ţărmul mării, încercau să transpună pe pânzele lor mirificul peisaj. Spre deosebire de Cairo, unde evreii se simţeau străini, în Alexandria ei s-au identificat cu populaţia egipteană, considerându-se de-ai locului aproape în tot ceea ce făceau. În acelaşi timp, comunitatea prosperă a evreilor din Alexandria era liberă să-şi promoveze propria cultură iudaică, iar sentimentul de apartenenţă la Israel le era respectat de către cei din jur. În antichitate, în perioada greacă şi romană, Alexandria a avut pentru poporul evreu de atunci acelaşi rol pe care îl are oraşul New York pentru evreii din zilele noastre, fiind cel mai mare oraş al Diasporei evreieşti. În scrierile filosofului evreu Philon (Yedidia) din Alexandria se menţionează că oraşul, construit de Alexandru cel Mare, adăpostea la momentul său de apogeu o populaţie de aproximativ un milion de evei. În timpul dinastiei Ptolemeice oraşul a devenit un centru cultural renumit, aici fiind traduse pentru prima dată cărţile Vechiului Testament din limba ebraică în cea greacă – faimoasa traducere a celor şaptezeci de

înţelepţi evrei. Tot aici, pe ţărmurile Alexandriei, a înflorit şi dragostea dintre generalul roman Marcus Antonius şi Cleopatra, regina Egiptului. Oraşul şi-a păstrat caracterul cosmopolit până la venirea conducătorului de oşti arab Amr Ibn Al-Aas care, în anul 640, l-a cucerit, l-a jefuit şi a dat foc marii biblioteci din Alexandria, cele şapte sute de mii de volume ale acesteia fiind astfel mistuite de flăcări. Acela a fost momentul în care a început decăderea oraşului, declin ce a continuat vreme de mai mult de o mie de ani.

În debutul secolului al XIX-lea, după campania militară a lui Napoleon în Egipt, Alexandria a revenit la statutul de oraş cosmopolit, caracterizat de o splendidă cultură specifică zonei mediteraneene. În anii ’30 ai secolului al XX-lea, în perioada

tinereţii lui Eli Cohen, în Alexandria trăiau aproximativ 600.000 de mii de musulmani, alături de comunităţi mici de greci, italieni, maltezi, francezi, armeni şi evrei. Marea majoritate a evreilor, asemenea membrilor familiei Cohen, venise din ţările arabe, dar şi din Turcia şi Grecia, existând aici şi o micuţă comunitate de evrei aşkenazi*.

Comunitatea evreiască din Egipt, în special cea din Alexandria, era una cu sentimente religioase adânc înrădăcinate, bogată atât material, cât şi spiritual, cu instituţii comunitare solide, în oraş existând sinagogi, şcoli Talmud Torah, un spital evreiesc şi câteva organizaţii de binefacere. Datorită apropierii de Israel, aici s-a conturat un sentiment sionist deosebit de puternic, care s-a consolidat de-a lungul timpului şi şi-a găsit expresia în cadrul mişcării sioniste. Concertele orchestrei filarmonice şi reprezen taţiile companiilor de teatru Habima, Haohel şi Hamatateh, precum şi meciurile de fotbal ale echipelor Macabi din Tel Aviv şi Cairo au consolidat şi ele legătura dintre Egipt şi Ierusalim. Faptele de arme ale soldaţiilor evrei care participaseră la cel de-al Doilea Război Mondial, luptând în Legiunea evreiască şi în alte unităţi din cadrul armatei britanice, au trezit un entuziasm puternic în inimile tinerilor

evrei din Egipt, care au început astfel să dobândească încredere în forţele proprii, nu numai ca evrei, în particular, ci ca oameni, în general. Steaguri alb-albastre erau arborate pe Marea Sinagogă alături de drapelul egiptean, iar echipa de fotbal locală, Macabi, chiar şi atunci când reprezenta Egiptul în campionate internaţionale, purta culorile alb şi albastru. Evenimentele evreieşti şi sioniste organizate în oraş se încheiau întotdeauna cu intonarea imnului *Hatikva.*

Pentru o perioadă scurtă de timp, familia Cohen a locuit în cartierul evreiesc, după care s-a mutat pe o stradă paralelă cu intrarea în portul vechi, şi mai apoi în Wakalat al-Lamun, o zonă

* Termen care se referă comunităţile evreieşti din spaţiul European, exceptându-le pe cele provenite din Italia, Spania şi Portugalia (n. tr.).

comercială în care trăiau mulţi europeni. Saul Cohen se ocupa cu producerea şi comercializarea de cravate, afacere care, prin natura sa, l-a purtat de câteva ori prin Europa. Totodată, administra treburile gospodăriei şi, alături de soţia sa Sophie, o femeie cu iufâţisare aristocrată, avea grijă de educaţia copiilor, ei reuşind să le ofere celor şase fii şi două fiice o pregătire solidă, atât în domeniul iudaismului, cât şi în cel al ştiinţelor laice. Limbile care se vorbeau în casă erau araba şi franceza. Părinţii vorbeau o arabă cu accent sirian, pe când copiii foloseau deja o arabă curată. Saul era foarte strict în privinţa păstrării identităţii religioase a familiei, aşa că în serile de *shabat* rostea *Kidush*-ul, formula de binecuvântare a vinului, şi rugăciunile de mulţumire pentru masă.

Eli a învăţat la şcoala Etz Haim, o instituţie de învăţământ comunitară de tip Talmud-Torah, şi a cântat în corul Marii Sinagogi Eliyahu Hanavi. În perioada aceea, destinele comunităţii evreieşti din Alexandria erau conduse de rabinul David Prato, însă cel care avea să-l introducă pe Eli în fascinantul univers al lumii evreieşti şi să-l facă să-l

îndrăgească a fost rabinul Moshe Ventura, doctor în filosofie al universităţii Sorbona din Paris şi profesor de istorie â poporului evreu. Eli a fost un elev remarcabil al *Beit-midrash*-ului Rambam, vorbea ebraica biblică fluent şi cunoştea pe de rost psalmii şi marea majoritate a rugăciunilor. Rabinul Ventura l-a îndrumat, în consecinţă, să urmeze studii religioase într-o instituţie de învăţământ superior, pentru a deveni rabin, însă Eli s-a îndreptat spre studiul limbilor străine – engleză şi franceză – şi al disciplinelor reale. De aceea, după ceremonia de *Bar Mitzvah* şi după ce a terminat şcoala primară, a urmat cursurile unui liceu francez (secţia arabă), apoi a studiat un an de zile la Facultatea de Inginerie a Universităţii Farouk, din Alexandria. În ciuda acestui traseu laic, Eli nu a uitat educaţia religioasă evreiască primită, puternic întipărită în sufletul lui, şi a continuat să respecte legile *kashrut-vlui** chiar şi după emigrarea

* Ansamblul prescripţiilor religioase care stabilesc hrana a cărei consumare este autorizată potrivit normelor rituale (n. tr.).

în Israel. De asemenea, dacă era obligat să călătorească de *shabat,* în ziua de odihnă, încerca să nu aprindă focul şi să nu pornească niciun aparat electronic.

„Eli era un elev cu rezultate deosebite la toate materiile”, povestea mama sa, Sophie. „Juca fotbal şi era un înotător excelent, îi plăcea să picteze, să fotografieze şi să se plimbe cu barca, dar mai ales să-şi petreacă timpul pe plajele Alexandriei. Dezlega cu plăcere cuvinte încrucişate şi câştiga foarte multe premii. Era şi un pasionat colecţionar de timbre. Avea o memorie fenomenală, iar rezultatele sale la matematică şi la inginerie erau remarcabile.” Sora sa mai mică, Sara, şi-l aminteşte ca pe un copil foarte ordonat, căruia îi plăcea ca pantalonii scurţi să-i fie călcaţi la dungă. Încă din adolescenţă, Eli se făcuse remarcat prin două calităţi: nu ştia ce înseamnă frica şi îi plăcea să-şi ajute semenii. În timpul Celui de-al Doilea Război Mondial, când

armatele lui Rommel se aflau în faţa porţilor Alexandriei, familia Cohen s-a mutat la Tanta, oraş situat în valea Nilului, unde în timpul atacurilor aeriene, când majoritatea locuitorilor se refugia în adăposturi, Eli rămânea afară şi urmărea zborul avioanelor pe cer. La şcoală era un copil săritor, ajutându-şi colegii la învăţătură. Uneori îşi ajuta şi profesorul de limbă arabă să înveţe franceza. Era, de asemenea, un copil cumpătat, economisind banii de buzunar pentru a-şi cumpăra cu ei caiete şi manuale. O altă calitate care se evidenţia la el era autoritatea de care se bucura în faţa celor din jur. Stăpânind bine engleza şi franceza şi excelând la învăţătură, Eli era un model pentru fraţii săi mai mici, pe care îi punea să înveţe, să-şi facă temele şi să se pregătească pentru examene – şi cu toţii îl ascultau fără să crâctească. De-a lungul timpului, prietenii săi au descoperit că Eli ştia să păstreze un secret şi că nu exista un prieten mai devotat decât el.

În perioada aceea, evreii din Egipt trăiau în pace alături de vecinii lor arabi, necunoscând nicio discriminare din partea acestora, chiar dacă, potrivit legilor islamice, evreul avea un

slatut de protejat, asemănător cu cel al creştinilor. Sentimentul de siguranţă al evreilor a început să se clatine în octombrie 1942, când armata germană a sosit la porţile Alexandriei, moment în care mulţi dintre europenii şi evreii din oraş, printre ei numărându-se >i familia Cohen, s-au refugiat la Cairo şi în alte localităţi de pe valea Nilului. Italienii au fost singurii care au rămas pe loc. În timp ce toată lumea aştepta intrarea lui Rommel în oraş, un italian i-a şoptit la ureche vecinului său evreu:

— Nu aveţi de ce vă teme. Nu se va schimba absolut nimic, cu excepţia faptului că poliţiştii italieni le vor lua locul celor egipteni. Şi ce este rău în asta? Italienii sunt mai simpatici şi mai politicoşi.

Însă speranţa italienilor s-a dovedit o iluzie, deoarece armatele aliate au învins trupele lui Rommel printr-un

contraatac decisiv, iar Germania nazistă a încetat astfel să mai reprezinte o ameninţare pentru Orientul Mijlociu. Evreii din Alexandria s-au întors la casele lor, dar sentimentul de siguranţă nu mai era la fel de puternic, mai ales că de la supravieţuitorii din Europa începeau să sosească veşti despre cele şase milioane de evrei exterminaţi în timpul Holocaustului. Conştiinţa întregii lumi libere a fost zguduită, însă nu şi opinia publică din ţările arabe. Evreii din Egipt au înţeles dintr-odată că un act de identitate egiptean nu le conferea sentimentul de apartenenţă la o patrie.

Aproape de sfârşitul Celui de-al Doilea Război Mondial, când victoria forţelor aliate devenise deja o certitudine, comunitatea evreiască din Palestina a început să se organizeze în vederea războiului pentru obţinerea independenţei. În acel moment, Egiptul reprezenta pentru Hagana* cel mai important centru evreiesc, preşedintele Agenţiei Evreieşti din acea perioadă, David Ben-Gurion, intuind foarte bine şi înţelegând că, în urma catastrofei reprezentate de Holocaustul european, evreii din lumea arabă

* Organizaţie paramilitară evreiască clandestină înfiinţată în Palestina în timpul Mandatului Britanic (n. tr.).

rămăseseră singurul mare bazin de emigrare. În Egipt se găsea, de asemenea, o cantitate mare de armament cu care Ben-Gurion dorea să-şi echipeze trupele în vederea declanşării Războiului de Independenţă şi, drept urmare, era nevoie de înfiinţarea în zonă a unor instituţii şi structuri potrivite acestui scop. La Cairo se afla Comandamentul Armatei Britanice pentru Orientul Mijlociu, ale cărui poziţii au influenţat procesul de cristalizare a politicii Marii Britanii în Palestina. În plus, înfiinţarea la Cairo a Ligii Arabe, în anul 1945, cu sprijinul Angliei, a transformat oraşul în cel mai important centru de informaţii al zonei.

Când emisarii mişcărilor de tineret ai organizaţiei Hagana şi ai Agenţiei Aliya Bet (Emigrarea ilegală) au sosit în Egipt, au găsit aici un tineret evreu devotat ideii sioniste, în parte

organizat deja în structuri clare. Eli însuşi era membru al organizaţiei Macabi şi, în urma încurajărilor primite de la rabinul Moshe Ventura, s-a alăturat şi mişcării Hahalutz Hatzayir. Shlomo Havilio, reprezentantul în Egipt al organizaţiei Hagana, a recrutat în Cairo şi în Alexandria mai mulţi tineri pe care i-a adus în ţară pentru a lua parte la un curs de pregătire dedicat viitorilor ofiţeri şi care s-a desfăşurat în kibbutzul Manara, din Galileea de Nordl. Rafael Recanati, unul dintre cei patru fii ai lui Leon Recanati – fondatorul şi unul dintre proprietarii Băncii Discount – a fost de două ori în misiune în Egipt, o dată în calitate de trimis al mişcărilor de tineret şi a doua oară, după *„Shabat*-ul negru” din 1945, ca reprezentant al agenţiei de pregătire a aşa-numitei emigrări ilegale. Prin intermediul agenţiei de turism Greenberg, Recanati a început să organizeze „operaţiunea Goshen”, care avea drept scop aducerea în Israel a evreilor din Egipt. Printre activiştii acestei operaţiuni

1 Havilio, care a luptat în Războiul de Independenţă şi a organizat ulterior operaţiunile de repatriere a evreilor din Maroc, era comandantul cursului, printre instructori aflându-se şi Shlomo Gazit, care a ocupat pentru o perioadă funcţia de comandant al Serviciului de Informaţii al Armatei.

s-a numărat şi Sami Azar, coleg cu Eli Cohen la Universitatea Farouk din Alexandria, mai în vârstă decât el cu trei ani şi care a devenit ulterior unul dintre eroii „afacerii Lavon” – o reţea de spionaj în care au activat membri ai unităţii 131 (cunoscută şi ca unitatea 188) din cadrul Serviciilor Secrete Israeliene – şi care a sfârşit executat prin spânzurare în Cairo.

În urma înfiinţării Ligii Arabe* a început să bată şi în Egipt vântul curentelor naţionaliste antievreieşti şi antisioniste. În data de 2 noiembrie 1945, cu ocazia aniversării a 28 de ani de la Declaraţia Balfour, singura sinagogă de rit aşkenad din Alexandria a fost incendiată, iar câteva magazine

evreieşti au fost distruse şi jefuite. În anul 1946, din pricina conflictului cauzat de emigrarea şi stabilirea evreilor egipteni în Palestina, atmosfera antisionistă din Egipt a devenit tot mai apăsătoare. În acelaşi an, Eli Cohen s-a înscris la Facultatea de Inginerie din cadrul Universităţii Farouk din Alexandria. Atmosfera din campus era una încărcată: o parte dintre profesorii şi studenţii arabi scandau în public lozinci antievreieşti şi antisioniste, iar studenţii evrei, printre care şi Eli Cohen, au ajuns să-şi susţină examenele de sfârşit de an sub protecţia poliţiei. Era mai mult decât evident faptul că, în această atmosferă naţionalistă inflamată, tinerii evrei nu aveau nicio şansă de a-şi continua studiile, lucru care s-a şi întâmplat, de altfel, ei fiind exmatriculaţi în cele din urmă.

Cu toate acestea, liderii comunităţii evreieşti din Palestina s-au bucurat şi de un anumit grad de simpatie în Egipt, datorat conflictului cu administraţia Mandatului Britanic. Mişcarea Naţională Egipteană, care avea drept deviză evacuarea totală a englezilor din valea Nilului, a privit mişcările clandestine evreieşti ca pe nişte tovarăşi de luptă, acţiunile organizaţiilor Hagana, Etzel şi Lehi ocupând astfel un spaţiu larg în paginile cotidienelor egiptene. De asemenea, asasinarea la Cairo a Lordului Moyne

* Organizaţie regională a ţărilor arabe, creată în 1945, cu sediul la Cairo (n. coord).

de către doi membri ai grupării Lehi, Eliahu Hakim şi Eliahu Bet-Zouri, a fost primită şi ea cu entuziasm, autorităţile egiptene punând la dispoziţia celor doi acuzaţi avocaţi care să-i apere. Însă acest val de simpatie nu a durat foarte mult.

Ca urmare a hotărârii Adunării Generale a ONU din noiembrie 1947, de împărţire a Palestinei, şi a pregătirilor de război ale arabilor palestinieni, Egiptul a hotărât să scoată mişcarea sionistă în afara legii. Astfel instituţiile şi ziarele evreieşti s-au închis, iar activitatea sionistă din „Ţara Goshen” a încetat în mod oficial.

În octombrie 1949, la aproape un an şi jumătate de la izbucnirea Războiului de Independenţă, doi dintre fraţii lui Eli Cohen, Maurice şi Ezra, precum şi sora sa Odette au emigrat în Israel. În anul 1950 li s-au alăturat părinţii, ceilalţi trei fraţi, Tzion, Aferim (Alfred) şi Avraham (Albert), împreună cu sora lor Sara. Eli a rămas în Alexandria pentru a sprijini procesul de emigrare al evreilor egipteni în Israel.

După ce a părăsit universitatea, Eli s-a angajat ca funcţionar la o firmă condusă de Michael Mizrahi, care se ocupa cu importul de ceai, apoi s-a mutat la compania Scandinavia Export, ce avea drept obiect de activitate importul de lemn şi hârtie şi era administrată de Maurice Mizrahi, unde primea un salariu de aproximativ 15 lire egiptene pe lună. Maurice Mizrahi avusese în Cairo faima unui sionist convins, dar, de când se căsătorise şi se mutase la Alexandria, nu mai activa în cadrul mişcării. O dată sau de două ori pe an călătorea în interes de afaceri în Finlanda, Elveţia şi Iugoslavia, pentru a cumpăra lemn. În ciuda faptului că Mizrahi era foarte mulţumit de activitatea lui, Eli Cohen nu a rămas multă vreme angajat al firmei acestuia. Pentru că stăpânea foarte bine limbile arabă, engleză şi franceză, în anul 1950 a primit un loc de muncă la magazinul de confecţii al fraţilor Klerks – trei evrei căsătoriţi cu femei creştine. În scurt timp, Eli a devenit directorul prestigiosului magazin de pe strada Sear Ziglul, cu un salariu de aproximativ 30 de lire egiptene pe lună. Magazinul Klerks era

bine-cunoscut în Alexandria în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, mulţi dintre ofiţerii armatei britanice procurându-şi îmbrăcămintea de acolo. Saul Cohen furniza magazinului cravate de mătase şi, în scurt timp, Maurice şi Odettte au fost şi ei angajaţi în acelaşi loc. Eli primise această slujbă mulţumită relaţiei de prietenie pe care o avea cu unul dintre fraţi, Johnny, şi cu soţia armeancă a acestuia, care l-au şi găzduit în casa lor pentru o vreme.

În aceeaşi perioadă, Eli a cunoscut-o pe Rita, prima sa

mare dragoste, o tânără deosebit de frumoasă şi veselă, căreia i-a cucerit inima pe loc. La rândul lor, părinţii fetei au fost şi ei impresionaţi de personalitatea tânărului director al magazinului Klerks, de faptul că vorbea atât de multe limbi străine şi de vasta lui cultură generală. Singura obiecţie a celor doi a fost ca, în cazul în care dorea să aibă o relaţie stabilă cu fiica lor, să se logodească mai întâi, pentru a se putea afişa liniştiţi în public. Faptul că Eli era evreu, iar Rita creştină nu i-a deranjat cu nimic – cel mai important era ca „vecinii să nu vorbească”.

Eli a fost foarte ataşat de Rita, dovadă în acest sens stând faptul că ea a fost singura dintre cunoscuţii săi din Alexandria menţionată în timpul procesului de la Damasc. În momentul în care preşedintele tribunalului, colonelul Al-Dali, l-a întrebat cine a fost cel mai bun prieten al său din Alexandria, Eli a răspuns fără să ezite: Rita. De numele acestei frumoase creştine erau legate o mulţime de amintiri plăcute: picnicuri romantice în Parcul Antoniades, printre tufele de trandafiri, plimbări în doi, strâns îmbrăţişaţi, prin cartierul Nuzha, băi în mare, pe plajele minunate ale Alexandriei sau plimbări cu barca, plutind uşor pe apele Lacului Mariout.

Povestea de dragoste a celor doi a debutat la începutul anilor ’50 şi a continuat mult timp după aceea. Chiar şi la Damasc, când asupra lui se abătuse deja spectrul morţii, Eli şi-a amintit cum, înainte ca întreaga lui familie să emigreze în Israel, tatăl său l-a rugat să li se alăture sau cel puţin să plece în Argentina,

unde locuia David, fratele mamei. Eli a evitat un răspuns clar, spunând doat atât:

— Voi veni şi eu la timpul potrivit.

Tatăl nu s-a putut abţine şi l-a întrebat:

— Şi când se va întâmpla asta, dacă tu eşti pe punctul de a te însura cu acea tânără creştină? Am văzut cum o plimbai cu barca.

Eli nu s-a arătat încurcat şi a spus:

— Nu, nu am nicio intenţie s-o iau de nevastă. Altele sunt motivele rămânerii mele în Egipt. Însă vreau să lămuresc un lucru: viaţa mea particulară mă priveşte numai şi numai pe mine.

În cele din urmă, Eli şi Rita nu s-au căsătorit, însă au rămas prieteni, iar legătura dintre ei nu s-a pierdut niciodată.

Înfrângerea suferită de arabi în timpul Războiului de Independenţă al israelienilor, înlăturarea de la tron a regelui Farouk, în 23 iulie 1952, venirea la putere a lui Gamal Abd al-Nasser şi acordul britanico-egiptean de evacuare totală a trupelor Regatului Unit din zona Canalului Suez reprezintă evenimente care au zguduit puternic Egiptul şi au făcut să crească în Israel îngrijorarea faţă de soarta evreilor egipteni. În consecinţă, Ben-Gurion a ordonat să se accelereze ritmul procesului de emigrare a acestora şi a început lărgirea infrastructurii evreieşti de autoapărare.

Cu sprijinul lui Avraham Dar („John Darling”), serviciile secrete israeliene au organizat două celule clandestine în Egipt: una în Cairo, condusă de dr. Moshe Marzouk, şi alta în Alexandria, sub comanda lui Sami Azar, omul de legătură dintre cele două fiind o tânără atrăgătoare şi discretă, pe nume Marcelle Ninio. Eli îl cunoştea pe Azar, însă nu făcea parte din reţea, contribuţia lui la activitatea clandestină limitându-se doar la închirierea pe numele său a unei camere în Alexandria, care urma să servească drept loc de întâlnire pentru Sami Azar şi tovarăşii săi. Membrii reţelei clandestine au plecat pentru o vreme în Israel, cu scopul efectuării unei pregătiri fizice şi tactice, iar la întoarcerea în

Alexandria nu au mai folosit camera închiriată de Eli, ci un alt apartament. Ulterior, în anul 1954, acest lucru l-a salvat pe Eli de arest permanent la domiciliu, deoarece, după capturarea celor Implicaţi în „operaţiunea Suzana”, cunoscută mai ales ca „afacerea HaBish”, a fost reţinut şi el pentru cercetări, fiind însă eliberat după doar patru ore.

În schimb, membrii celor două celule clandestine au avut parte de un sfârşit tragic. Dr. Moshe Marzouk şi Sami Azar au fost condamnaţi la moarte prin spânzurare în data de 31 ianuarie 1955. Victor Levi, Robert Dassa şi Philip Nathanson au primit pedeapsa cu închisoare pe viaţă. Marcelle Ninio a fost condamnată la 15 ani de detenţie, iar Meir Zafran şi Meir Meyuhas au primit fiecare câte o condamnare la 7 ani de închisoare. Eli Naim şi Cezar Cohen au fost găsiţi nevinovaţi, şi un alt agent israelian, Max Binnet, s-a sinucis în timp ce-şi ispăşea pedeapsa.

La auzul veştilor, Eli Cohen, la fel ca toţi tinerii evrei aparţinând generaţiei sale, a fost şocat de cele întâmplate şi a luat hotărârea de a rămâne în Egipt „pentru a răzbuna moartea lui Azar”. Se aştepta ca în perioada imediat următoare să fie contactat de Serviciile Israeliene de Informaţii, fie prin intermediul Agenţiei de Turism „Greenberg”, fie printr-un alt canal, însă teama paralizase activitatea tuturor structurilor şi organizaţiilor evreieşti, Israelul părând în acele momente foarte departe.

În urma eşecului „operaţiunii Suzana” şi a capturării membrilor reţelelor de spionaj din Cairo şi Alexandria, autorităţile israeliene au luat hotărârea fără echivoc de a nu-i mai implica pe evrei în acţiuni de spionaj pe teritoriul ţărilor lor de origine, iar Eli Cohen a fost primul căruia i s-a aplicat cu stricteţe acest principiu.

De-a lungul anilor petrecuţi în Alexandria, Eli şi-a schimbat domiciliul de mai multe ori. La început a locuit în casa părinţilor săi, însă în clipa în care nu a mai putut achita chiria prea mare, a închiriat un apartament micuţ pe strada Sear Ziglul, unde a locuit împreună cu unul dintre prietenii săi. După o vreme s-a mutat în

apartamentul familiei lui Eliahu Farado, un evreu bătrân ce avea doi fii, însă după moartea acestuia s-a văzut nevoit să se mute din nou, şi de data aceasta a închiriat o cameră la hotel. Dintre toate rudele sale, doar familia Saban locuia încă în Alexandria. Mătuşa lui, Rahel Saban, trecuse în

lumea celor drepţi, pentru ca la scurt timp să o urmeze şi soţul ei, Nessim Saban. Fiul lor, Victor, rămăsese singurul supravieţuitor. După „operaţiunea Kadesh”, din octombrie 1956, a emigrat în Franţa împreună cu soţia şi cu cei patru copii ai lor.

„Operaţiunea Kadesh” a avut un impact decisiv asupra vieţii lui Eli Cohen. În ziua de 30 octombrie 1956, la ora 04:00 dimineaţa, la uşa camerei sale de hotel au bătut trei membri ai serviciilor de securitate egiptene, care i-au ordonat să se îmbrace, să-şi ia actele şi să-i însoţească la secţia de poliţie. Însă Eli a avut noroc şi de data aceasta. După o scurtă anchetă, el a fost eliberat şi lăsat să se întoarcă la domiciliul său. Cu toate că ar fi putut să părăsească! imediat Egiptul, a preferat totuşi să mai rămână un timp în Alexandria. După mulţi ani, în 1975, cu ocazia comemorării a 10 ani de la execuţia sa publică din Damasc, premierul Yitzhak Rabin a declarat: „După «operaţiunea Kadesh», desfăşurată în 1956, Eli Cohen a rămas în Alexandria din proprie voinţă, pentru a ajuta la aducerea ultimilor evrei egipteni în Israel, îndeplinindu-şi sarcinile în mod exemplar, cu un minunat simţ al responsabilităţii şi al datoriei faţă de ţară, emigrând abia după încheirea misiunii, la începutul anului 1957.”

În data de 26 ianuarie 1957, Eli Cohen a fost expulzat din Egipt, împreună cu alţi 700 de evrei, a fost îmbarcat la bordul navei *Saint Mary* cu destinaţia Italia, autorităţile egiptene eliberându-i un permis de trecere şi punându-i în mână 20 de lire egiptene. A avut voie să ia cu el doar un costum de haine şi o valiză mică, restul bunurilor sale, inclusiv economiile, rămânând toate în Egipt. În 29 ianuarie vaporul a ajuns în portul din Napoli, unde, cu ajutorul Agenţiei Evreieşti şi a membrilor comunităţii locale, evreii au

fost cazaţi la motelul Albergo da Vittorio. Prin intermediul unui funcţionar al Agenţiei, Eli a reuşit să-l contacteze pe fratele său Maurice, care era deja căsătorit şi lucra la poşta

din Ramat Gan, i ugându-l să-i trimită bani în Italia. Însă angajaţii Agenţiei i-au transmis acestuia să nu se îngrijoreze, deoarece fratele lui va ajunge în ţară în foarte scurt timp.

Şi într-adevăr, după numai câteva zile Eli a plecat cu trenul la (ienova, de unde, împreună cu ceilalţi evrei exilaţi, s-a îmbarcat la bordul vasului *Philipe Germain,* care a ancorat în portul israelian Haifa în data de 8 februarie 1957, unde Eli Cohen a fost imediat înregistrat ca emigrant. Un funcţionar al Departamentului de emigrări din cadrul Agenţiei Evreieşti a încercat să-l convingă meargă într-un kibbutz, însă el i-a răspuns că prefera să locuiască alături de membrii familiei sale, în zona Tel Aviv-ului. După o oră, Eli s-a urcat într-un autobuz al companiei Eghed şi s-a îndreptat către casa din Ramat Gan a fratelui său Maurice. Odată ajuns, a fost întâmpinat în pragul uşii de către cumnata sa, Hanina, Maurice aflându-se încă la birou. Femeia fusese luată prin surprindere de apariţia lui Eli, deoarece nimeni nu-i înştiinţase despre sosirea lui. Hanina l-a sunat imediat pe Maurice, care la rândul său a anunţat-o pe sora lor, Sara Antebi, care locuia la Tel Aviv, rugând-o să transmită vestea şi restului familiei.

„Când s-a auzit soneria de la intrare, am fost copleşită de emoţii", povesteşte Sara. „În cei şapte ani care trecuseră de când ne-am despărţit, aproape că nu se schimbase deloc. Eli arăta mai tânăr decât era în realitate – avea atunci în jur de treizeci şi trei de ani – şi în ciuda faptului că sosise doar cu ceea ce avea pe el, hainele îi erau curate şi îngrijite. Eli a început imediat să se poarte ca şi cum ar fi locuit în Israel dintotdeauna. Preţ de o oră, cât am stat în bucătărie şi am făcut o prăjitură pentru *shabat,* s-a jucat cu fiica mea cea mică, hrănind-o şi a alintând-o."

Eli şi fratele lui s-au urcat într-un taxi şi au mers la casa părinţilor, în Bat Yam. După o despărţire de şapte ani, toată familia era din

nou adunată în jurul mesei lui Sophie şi a lui Saul Cohen.

La fel ca în Alexandria, în zilele demult trecute, Saul a rostit formula de binecuvântare a vinului şi rugăciunile de mulţumire pentru mâncare, după care au rămas împreună până târziu în noapte, povestindu-şi unii altora despre viaţa lor din ultimii ani. Eforturile de integrare ale familiei în noua ţară au fost unele însemnate.

La început, Saul şi Sophie au locuit într-un cort dintr-o tabă pentru emigranţi, iar în ceea ce priveşte mijloacele de subzistenţă, cel care în Alexandria se ocupa cu producerea şi comercializarea cravatelor de mătase s-a văzut obligat să se întreţină din munci mărunte. Saul s-a simţit umilit de situaţia în care se găsea, orgoliul său fiind puternic rănit. Însă cu timpul a reuşit să-şi găsească cel mai serios de lucru, şi familia s-a putut muta într-un apartament, mic din Bat Yam. Odette, Sara şi Maurice erau căsătoriţi; Aferim îşi efectuase stagiul militar în cadrul diviziei de paraşutişti şi era membru al kibbutzului Ravivim. Ezra şi Tzion erau şi ei oameni în toată firea, iar fratele cel mic, Albert („Bro”), tocmai terminase şcoala primară. Mama i-a propus lui Eli să locuiască împreună cu ei până îşi va găsi un drum în viaţă şi să împartă camera cu Aferim, argumentând că „oricum, Aferim îşi petrecea majoritatea timpului în cazărmi, iar când primea permisii pleca în kibbutz”. Albert povesteşte şi el:

„Când a venit în Israel, Eli mi s-a părut a fi un om învăluit în mister. În momentul în care am părăsit Egiptul, în 1950, aveam doar patru ani şi mi-l aminteam vag pe fratele meu mai mare, însă atunci, când l-am revăzut la unsprezece ani, parcă aş fi primit încă un tată. Eli nu a ridicat niciodată vocea la mine, însă avea un fel de a mă privi care mă umplea de respect şi teamă, în acelaşi timp. Când îl vedeam venind de departe, de îndată renunţam la joacă şi fugeam acasă să mă apuc de învăţat. Prelegerile lui despre ce e bine şi ce e rău şi pretenţiile pe care le avea mi se păreau ciudate. Pe de o parte îl respectam, iar pe de alta nu îmi cădea bine faptul că o persoană «venită de cine-ştie-unde» se substituise autorităţii

tatălui meu şi îmi poruncea să învăţ. Simţeam revoltă, însă nu am îndrăznit niciodată să protestez în mod deschis.”

Primii paşi ai lui Eli în Israel au fost ezitanţi. Din cauza vârstei nu a fost recrutat în armată, ci a primit doar o pregătire militară de bază, fiind apoi detaşat la una dintre unităţile de rezervişti din cadrul forţelor aeriene, ocupând o poziţie administrativă. Găsirea unui loc de muncă s-a dovedit a fi o misiune dificilă. Este adevărat 1ă stăpânea foarte bine limbile arabă, franceză şi engleză, însă ebraica lui era una biblică, neputând să se exprime cu ajutorul şi, în 13 februarie 1957, la cinci zile de la sosirea în ţară, Eli a fost îndrumat de către Asociaţia Evreilor Emigranţi din Egipt spre Agenţia de Comerţ de pe strada Allenby, din Tel Aviv, care era în realitate o agenţie de recrutare a Servicilor Secrete de Informaţii. După o discuţie scurtă cu un ofiţer de armată cu grad de căpitan, Eli a fost trimis la superiorul instituţiei, un bărbat încântător, înalt de statură, cu părul grizonant, care s-a prezentat drept „Mose” şi despre care Eli a aflat abia ulterior că era Moshe Abramovitch, din Kishon Lezion, tatăl generalului (în rezervă) Menachem (Mann) Aviram. „Mose” era ofiţer de recrutare în cadrul serviciilor secrete, rolul său fiind acela de a racola din rândul evreilor emigranţi din ţările arabe candidaţi potriviţi pentru misiuni de spionaj în statele inamice. El a fost impresionat de evreul sosit din Egipt şi, după ce i-a ascultat povestea vieţii, l-a întrebat dacă ar fi fost dispus „să lucreze” într-o ţară arabă. Eli a răspuns fără să ezite:

— Da, dar nu în Egipt.

La rugămintea lui „Mose”, Eli şi-a întocmit un *curriculum vitae* redactat în limba franceză, pe opt pagini scrise de mână. În ziua de 25 februarie, traducerea a fost trimisă către unitatea 188, unde a trezit un interes puternic şi, drept urmare, Eli a fost invitat la o întâlnire cu căpitanul Shlomo Milet, care l-a găsit compatibil cu cerinţele poziţiei de „luptător”.

Imediat după aceea a început etapa inevitabilă a testelor de aptitudini. În ziua de 12 martie, CV-ul său a fost supus

unei

analize grafologice, iar ulterior au urmat alte verificări, printrfl care şi examenul psihologic. Între timp, pentru a-i fi înlesniţi acomodarea în ţară, a primit un loc de muncă în cadrul une. Dintre unităţile Serviciului de Informaţii, primind sarcina de a traduce în ebraică articolele publicate în presa de limbă arabă. Câţiva ani mai târziu, în mărturia depusă în faţa judecătorilor Tribunalului Militar din Damasc Eli declara următoarele lucruri despre slujba sa de atunci:

„Ofiţerul care m-a examinat mi-a dat un dicţionar arab-ebraic şi un articol de ziar în limba arabă, pe care mi-a cerut să-l traduc. Am tradus textul cu greu, iar ofiţerul nu a fost mulţumit de rezultat, spunându-mi că traducerea nu era exactă şi ebraica met era „slabă”. În ciuda acestui lucru, mi-a permis să lucrez în biroul lui şi m-a pus să înregistrez ziarele, să le clasific după ţările în care fuseseră publicate şi să le distribui diverşilor traducători. Salariul meu era de 170 de lire pe lună – un salariu mic pentru vremurile acelea. Marea majoritate a traducătorilor era de origine irakiană.”

Eli s-a plictisit repede de slujba aceasta, fiind convins că nu-i punea în valoare adevăratele competenţe şi abilităţi. Însă ceea ce nu ştia el, şi nici nu avea voie să ştie, era faptul că se afla încă în perioada de testare, iar cineva îl supraveghea îndeaproape şi îij urmărea comportamentul, dorind să vadă care era modul lui de raportare la sarcinile primite, cum se integra în societate, dacă era prietenos sau avea tendinţa să se certe cu prietenii, şi alte lucruri de felul acesta. Eli nu bănuia nimic din toate astea. Nici măcar ziua în care a fost chemat să discute cu un psiholog – un bărbat care vorbea o franceză fluentă, cu accent rusesc, nu i-a trezit niciof suspiciune, presupunând că era vorba despre o rutină a instituţiei în cadrul căreia era angajat. Discuţia cu psihologul a durat trei ore şi, la sfârşitul ei, nimeni nu i-a spus nimic.

Eli a fost concediat în luna iunie a anului 1957, iar ofiţerul

care răspundea de el a invocat necesitatea unor reduceri de personal, în vederea eficientizării activităţii instituţiei. În realitate, căpitanul

97

Baruch Benedet, ofiţer de recrutare din cadrul Mossadului, respinsese ca neeligibilă candidatura lui Eli Cohen, din cauza legăturilor sale anterioare cu protagoniştii „afacerii Lavon” şi a faptului că Eli era lipsit de simţul pericolului, aşa cum arătaseră testările la care fusese supus.

Eli s-a văzut astfel rămas fără slujbă. Era deprimat, dar nu disperat. S-a întâlnit de mai multe ori cu evrei emigranţi din Egipt, Interesându-se cum şi unde şi-ar fi putut găsi un loc de muncă, între timp, făcea eforturi asidue de a-şi îmbunătăţi ebraica, deoarece toţi prietenii îi spuseseră că, într-adevăr, competenţele sale în limbi străine reprezentau un avantaj enorm, însă fără o cunoaştere suficientă a ebraicii moderne, nimeni nu îi putea oferi vreodată o slujbă decentă.

La începutul anului 1958, cu ajutorul unui prieten din Egipt, a primit un post de asistent contabil la filiala din Tel Aviv a lanţului de magazine Hamashbir. Nu-i plăcea deloc ceea ce făcea, deoarece nu-şi putea folosi talentul şi pregătirea, însă ştia că nu avea de ales. Pe parcursul câtorva luni, datorită seriozităţii arătate la locul de muncă, a fost promovat şi numit contabil la filiala magazinului din Kiryat Gat.

Cu toate acestea, Eli nu-şi găsea liniştea. Noua slujbă îi oferea, într-adevăr, o siguranţă financiară, însă înţelegea cât se poate de limpede că locul lui nu era acolo. În consecinţă, s-a reîntors la Agenţia de Comerţ de pe strada Allenby din Tel Aviv, arătându-şi încă o dată disponibilitatea de a lucra în cadrul serviciilor de informaţii. Din nou, a fost rugat să-şi scrie CV-ul, a fost trimis să stea de vorbă cu un psiholog, însă concluziile au rămas aceleaşi: examinatorii erau cu toţii de părere că avea un grad înalt de educaţie, însă „nu deţinea capacitatea de a sesiza un pericol

iminent”. În plus, psihologul care îl analizase pe Eli stabilise că acesta avea tendinţa de a-şi asuma riscuri „mai mari decât o cere situaţia”. Şi astfel, încă o dată, serviciile secrete nu şi-au asumat

responsabilitatea angajării unei persoane cu o personalitate de acest tip, iar Eli s-a reîntors la slujba de la Hamashbir.

În ciuda amărăciunii care îi măcina sufletul fiindcă nu primise postul pe care îl considera potrivit cu abilităţile sale, părea că Eli se împăcase cu situaţia, începând chiar să se gândească în mod serios la întemeierea unei familii. În decembrie 1958 a împlinit 34 de ani; slujba de la Hamashbir părea să fie una permanentă, aşa că şi-a propus să facă eforturi pentru a avansa pe plan profesional şi a obţine un salariu mai mare. S-a înscris la un curs de calculare a preţului unui produs finit în funcţie de fiecare etapă a procesului de producţie, organizat de compania la care lucra, şi a început să caute o tânără care ar fi putut să-i devină parteneră de viaţă. Fratele său Maurice a fost cel care a adus-o pe Nadia Majald în viaţa lui Eli. Cumnata lui Maurice era croitoreasă şi locuia lângă familia Majald, în cartierul Salma 3, din Tel Aviv, sora Nadiei cosându-şi rochiile în atelierul acesteia. În perioada respectivă Maurice tocmai fusese transferat la poşta din Eilat, însă într-una din zilele lunii ianuarie a anului 1959 a vizitat-o pe cumnata sa, unde a întâlnit-o pe sora Nadiei, care, vrăjită de personalitatea lui, i-a spus:

— Păcat că eşti căsătorit, altfel te-aş fi peţit pentru sora mea.

Maurice a răspuns că avea un frate holtei şi a adăugat râzând:

— Dacă sora ta este la fel de drăguţă ca tine, am încheiat afacerea.

Şi astfel, în februarie 1959, Eli şi Nadia s-au cunoscut în casa cumnatei lui Maurice. Nadia îşi aminteşte şi astăzi că era o zi de marţi, zi cu semnificaţii aparte pentru ea,

deoarece toate lucrurile importante din viaţa ei s-au petrecut în astfel de zile: s-a căsătorit marţi, 31 august 1959; Eli a plecat în prima lui misiune ca agent al Serviciilor de Informaţii într-o zi de marţi, în data de 1 februarie 1961; a fost capturat la Damasc tot într-o marţi, la 18 ianuarie 1965 şi a fost executat prin spânzurare în data de 18 mai 1965, de asemenea într-o zi de marţi.

99

Eli a invitat-o pe Nadia la un film care, între altele fie spus, nu a fost deloc unul prea reuşit, ba mai degrabă chiar plictisitor. A fost dragoste la prima vedere, Nadia fiind cucerită de bărbatul acela atrăgător, cu faţa deosebit de expresivă şi cu ochi mari, căprui. Ea fusese curtată şi în trecut de mai mulţi tineri, dar era pentru prima dată când inima îi bătea nebuneşte în piept şi simţiea că dorea să trăiască tot restul vieţii alături de tânărul de lângă ea. Intuia în Eli un amestec de seriozitate şi de ghiduşenie şi a râs cu lacrimi în momentul când acesta a început să-şi etaleze talentatele de imitator. Eli s-a îndrăgostit şi el imediat de Nadia.

Nadia se născuse la Bagdad în 14 septembrie 1935, ca fiică a lui Menashe şi Gioria Majald, într-o familie cu cinci băieţi şi trei fete, fiind cea mai mică dintre surori. Familia Majald era o familie înstărită de comercianţi, care locuia într-unul dintre cartierele de vază ale Bagdadului, alături de creştini şi musulmani bogaţi. Spre deosebire de familia Cohen, ce era una tradiţionalist-religioasă şi cu un puternic sentiment de aparteneţă la statul Israel, familia Nadiei nu respecta legile *cashrut-ului** şi nu avea nicio legătură cu activitatea sionistă, exemplificatoare în acest sens fiind evoluţia politică a fratelui Nadiei, scriitorul Sami Michael, care a devenit membru al Partidului Comunist din Irak. Părinţii acordaseră o atenţie deosebită educaţiei copiilor lor, iar Nadia a urmat cursurile unei şcoli aparţinând unei misiuni franceze, în timp ce restul fraţilor şi surorilor ei studiaseră la şcoli evreieşti.

Izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial a schimbat

decisiv viaţa familiei Majald. În mai 1941, la Bagdad au avut loc puternice mişcări pronaziste conduse de Rashid Ali al-Gailani, adepţii lui Hitler sperând într-o victorie a Germaniei pentru a-i putea scoate pe evrei în afara societăţii irakiene. Ca urmare a acestor evenimente, casa familiei Majald, precum casele multor altor evrei irakieni, a fost însemnată cu svastica neagră. Revolta a

* Alimentaţia rituală evreiască. Mâncarea este pregătită conform unor standarde religioase extrem de complexe (n. coord).

fost înăbuşită în cele din urmă de armata britanică, dar sentimentul de siguranţă al evreilor fusese deja puternic zdruncinat şi mulţi dintre ei au început să cântărească ideea emigrării în Israel. Participarea Irakului la conflictul declanşat de începerea Războiului de Independenţă al Israelului şi, mai ales, înfrângerea suferită şi victoria evreilor a dus la deşteptarea şi consolidarea curentelor naţionaliste irakiene, intensificându-se astfel acţiunile de instigare împotriva populaţiei evreieşti. În casa familiei Majald a început să se discute din ce în ce mai mult despre statul Israel. Una dintre mătuşi a hotărât să emigreze, însă odată ajunsă acolo situaţia ei financiară a devenit deosebit de precară, iar familia a fost obligată să-i trimită acesteia pachete cu alimente şi haine, între timp, la Bagdad a avut loc un eveniment care a precipitat plecarea familiei din Irak. Fiul cel mare, Sami, care era membru al Partidului Comunist Irakian şi fusese implicat în acţiuni politice clandestine, a fost arestat de poliţia secretă irakiană, aflându-se în pericol de moarte. Folosindu-se de mită şi influenţă la nivel înalt, familia l-a dus în Iran, de unde a emigrat în Israel. Menashe a decis să-l urmeze pe fiul său şi astfel, în 1951, întreaga familie Majald a emigrat în cadrul unei operaţiuni organizate de statul Israel şi cunoscute sub numele de „Ezra şi Nehemiah”. Familia, care era obişnuită cu standarde înalte de viaţă, s-a văzut în situaţia de a trăi timp de şase ani într-un cort, într-o tabără aflată la sud-est

de Tel Aviv. Abia în momentul în care starea de sănătate a tatălui a început să se deterioreze, familia s-a mutat în Cartierul Selma 3 din Tel Aviv, unde a primit un apartament de o cameră şi jumătate, măsurând nu mai mult de 45 de metri pătraţi.

Nadia, cel de-al patrulea copil al familiei, avea în momentul sosirii în Israel 16 ani, iar când a fost recrutată în armată s-a alăturat grupului Nahal, constituit în mare parte din tineri proveniţi din cadrul mişcării Hashomer Hatzair, mulţi dintre aceştia fiind copii ai evreilor veniţi din România şi Ungaria. Nadia s-a adaptat cu greu la noul mod de viaţă, suferind din cauza unui sentiment

de înstrăinare care o ţinea departe de tovarăşii ei, însă curând după terminarea stagiului militar grupul s-a desfiinţat, iar Nadia s-a întors la Tel Aviv şi a început să lucreze la unul dintre centrele WIZO*, unde avea grijă de copiii orfani, mulţi dintre ei provenind din familii ce pieriseră în timpul Holocaustului. În toamna anului 1956 s-a înscris la un curs de formare a asistentelor medicale, cu specializarea psihiatrie, organizat în cadrul spitalului Geha, însă „operaţiunea Kadesh” i-a zădărnicit planurile.

Relaţia dintre Eli şi Nadia a evoluat frumos, în ciuda diferenţelor dintre ei: Eli beneficiase de o educaţie aleasă, dar Nadia suplinea prin inteligenţă, sensibilitate şi multă imaginaţie; Nadiei, care activase în cadrul grupului Nahal şi avea experienţa vieţii în kibbutz, îi plăceau munca fizică şi lucrul de mână, pe când Eli prefera să citească, în special cărţi de istorie; Nadiei îi plăcea să se îmbrace simplu şi comod, în schimb Eli avea gusturi rafinate, chiar „burgheze”, şi un deosebit simţ al culorilor, dorindu-şi ca viitoarea lui soţie să acorde aceeaşi atenţie veşmintelor. Însă toate aceste lucruri nu i-au împiedicat pe cei doi tineri să se întâlnească iar şi iar, pentru ca după numai trei luni Eli să o ceară pe Nadia în căsătorie. Părinţii ei le-au organizat fără întârziere o petrecere de logodnă, demarând şi pregătirile pentru nuntă.

Însă după câteva săptămâni, în inima Nadiei a început să se strecoare o urmă de îndoială, nemaifiind atât de sigură că voia să se căsătorească. În birourile Rabinatului din Tel Aviv, unde au mers să se înregistreze în vederea căsătoriei, ea i-a văzut actul de identitate şi a descoperit cu stupoare că Eli era mai în vârstă decât ea cu unsprezece ani, şi nu cu şapte, aşa cum îi spusese el. Nadia a dorit să rupă relaţia, însă pe măsură ce îndoielile ei creşteau, Eli devenea tot mai hotărât s-o ia de soţie. „Când lui Eli îi intra în cap o idee", povesteşte Nadia, „nu i-o mai scotea nimeni. M-a convins să continuu relaţia cu el.

* Organizaţia Internaţională a Femeilor Sioniste (n. tr.).

Avea o mare putere de convingere şi am simţit că pur şi simpu nu mă puteam împotrivi." Şi, ca toate femeile îndrăgostite, a considerat că Eli o minţise „din dragoste", însă Nadia avea să afle ulterior că soţul ei era capabil să mintă, şi s-o facă foarte bine, nu doar „din dragoste".

Pregătirile pentru nuntă au continuat, iar în data de 31 august 1959, în timp ce se aflau sub baldachinul de nuntă, în sinagoga Ohel Moed din Tel Aviv, Nadia a ales, în cunoştinţă de cauză, o viaţă în care adevărul şi minciuna urmau să se împletească până la identificare totală.

Primele luni de căsnicie au fost foarte fericite. Tânăra pereche locuia într-un apartament modest din Bat Yam, cumpărat în aceeaşi clădire în care locuia şi unul dintre fraţii lui Eli, nu departe de restul familiei acestuia. Eli a revenit la slujba de la Hamashbir, iar la începutul anului 1960 Nadia a rămas însărcinată, părând că nimic nu mai stătea în calea planurilor lor. Însă într-o zi de primăvară a anului 1960, în casa lor a intrat „îngerul", vizita lui schimbând în mod fundamental destinele şi viaţa celor doi. Începând din ziua aceea, Nadia a simţit că era căsătorită cu doi bărbaţi, rivali între ei şi total diferiţi unul de altul. Când purta pe deget verigheta era soţia oficială şi fericită a lui Eli Cohen, angajat la Hamashbir, iar când apărea „îngerul" devenea soţia secretă a lui „Kamal Amin Taabet", agentul

israelian.

Capitolul 4

Recrutarea în Serviciul Militar de Informaţii

La începutul lui ianuarie 1960, directorul Serviciului de Informaţii din cadrul Statului Major al Armatei Israeliene, generalul Haim Herzog, s-a prezentat la întâlnirea săptămânală cu colonelul Yosef (Ioshka) Yariv, comandantul unităţii 188, care avea drept obiectiv recrutarea, instruirea şi, ulterior, activarea „luptătorilor" pe teritoriul statelor arabe. La întâlnire urma să se discute despre situaţia tot mai tensionată din Siria, consecinţă direct a alianţei cu Egiptul şi a înfiinţării Republicii Arabe Unite, în februarie 1958.

În cadrul discuţiilor, generalul Herzog a declarat că serviciul său de informaţii dispunea de câteva date cu privire la existenţa unei anumite stări de nelinişte care cuprinsese scena politică internă a Damascului, cauzate de preluarea de către Egipt a controlului asupra tuturor centrelor de putere din capitala siriană şi că primul-ministru, ministrul Apărării, David Ben-Gurion şi adjunctul acestuia, vice-ministrul Shimon Peres, doreau să aibă mai multe detalii de la faţa locului, în special cu privire la acţiunile clandestine ale Siriei în Iordania. Rapoartele sosite pe filieră diplomatică din Turcia şi din Statele Unite ale Americii confirmau şi ele situaţia tensionată din Siria şi faptul că evoluţia ulterioară a evenimentelor de la Damasc era una imprevizibilă.

Yariv a recunoscut faptul că „Atziuni" nu-şi făcuse treaba aşa cum s-ar fi cuvenit. Era vorba despre Massoud Bouton, originar din Ierusalim, care fusese trimis cu mai mulţi ani în urmă în Siria

şi Liban, sub identitatea unui algerian musulman ultrareligios de origine libaneză, pe nume „Moustafa Taleb", întors la Beirut în interes de afaceri. Pentru a nu se deconspira, „Taleb" avea mare grijă să meargă regulat la

moschee, să postească de Ramadan, să rostogolească fără întrerupere între degete un şirag de mărgele, după obiceiul locului, şi ştia să recite pe de rost versete întregi din Coran. În ciuda instrucţiunilor primite de la responsabilii săi direcţi din Israel şi a aparentei sale religii musulmane, nu a ezitat s-o ducă la Beirut pe Maria, o tânără catolică pe care o cunoscuse la Roma. Mai mult decât atât, cei doi s-au căsătorit în cadrul unei ceremonii religioase musulmane, cu toate că soţia legală a lui Bouton şi copiii acestuia îl aşteptau la Ierusalim. În perioada în care a activat ca „luptător", „Taleb" călătorea uneori la Damasc sub pretextul unor întâlniri de afaceri. În realitate, o făcea pentru a spiona, însă informaţia furnizată de el era săracă şi nu oferea un tablou exact al evenimentelor care se derulau în zonă. Yariv i-a declarat lui Herzog că „Atziuni" era pe cale să-şi încheie misiunea în Beirut şi să revină acasă.

— Dacă într-adevăr aşa stau lucrurile, i-a răspuns Herzog, nu aştepta până se întoarce şi trimite un alt agent în Siria. Suntem obligaţi să trimitem, cât de curând posibil, un înlocuitor al lui la Damasc.

În primele luni ale anului 1960, starea de tensiune a devenit din ce în ce mai evidentă, aceasta răsfrângându-se şi asupra relaţiilor israeliano-siriene. Evenimentele au coincis cu intensificarea eforturilor egiptene de a-l înlătura de la putere pe regele Hussein al Iordaniei. Egiptul şi Siria, care considerau statul Israel drept „un cancer în inima naţiunii arabe", au început atunci să discute deschis despre dezbaterile pe tema anihilării statului evreiesc, care avuseseră deja loc între liderii statelor arabe. Preşedintele Republicii Arabe Unite, Gamal Abd al-Nasser, a acuzat autorităţile israeliene de alungarea arabilor palestinieni din casele lor, fiind un susţinător al folosirii forţei pentru rezolvarea problemei palestiniene, însă, în eventualitatea unui nou război împotriva

Israelului, a pus câteva condiţii, respectiv realizarea unui

consens arab, înfiinţarea unei armate capabile să ducă la îndeplinire ţelul propus şi „eliminarea totală a forţelor imperialiste” de pe cuprinsul lumii arabe.

După realizarea uniunii dintre Egipt şi Siria şi după reformarea armatei egiptene cu ajutorul Uniunii Sovietice, în urma înfrângerilor suferite pe parcursul derulării „operaţiunii Kadesh”, din octombrie 1956, preşedintele Nasser şi-a îndreptat atenţia spre construcţia şi consolidarea mijloacelor necesare în vederea următorului război cu Israelul. Drept urmare, a intensificat acţiunile de mobilizare pentru „armata palestiniană” pe care o organizase în Fâşia Gaza şi a creat o „adunare constituantă”, capabilă să asigure cristalizarea unei identităţi naţionale palestiniene. Statul irakian a făcut un pas mai departe şi a revendicat înfiinţarea unui stat palestinian, a pus bazele unei „armate palestiniene” proprii şi, mai mult decât atât, a scos o serie de medalii speciale, pe care era inscripţionat motto-ul „Ne-am întors” (în Palestina).

Preşedintele Nasser nu s-a mulţumit doar cu luarea de măsuri politice şi propagandistice, ci a solicitat să se treacă la acţiuni concrete imediate, însă prezenţa în Peninsula Sinai a trupelor ONU de menţinere a păcii, sosite în urma „operaţiunii Kadesh”, a limitat acţiunile Egiptului în teritoriul respectiv. În consecinţă, el a hotărât să agite spiritele în zona graniţei siriano-israeliene. De la semnarea acordurilor de încetare a focului dintre Israel şi statele arabe, Siria şi Israelul erau în dispută pe marginea autonomiei a trei zone demilitarizate, plasate de-a lungul liniei internaţionale de demarcaţie dintre cele două ţări. Siria a luat iniţiativa şi a deschis focul pe flancul sudic, eveniment care a atras după sine replica imediată a Israelului, forţele armate israeliene atacând satul Touafek la 1 februarie 1960, aceasta fiind prima acţiune armată de la „operaţiunea Kadesh”. Într-un asalt decisiv, brigada de infanterie Golani a nimicit fortificaţiile şi poziţiile de artilierie siriene, incident în urma căruia zeci de soldaţi sirieni au

fost uciși, cincizeci de case au ars şi cantităţi importante de armament de fabricaţie sovietică şi cehoslovacă au fost capturate. Însă, contrar realităţii din teren, Şeful Statului Major al Armatei Siriene, Gamal Faisal, l-a anunţat pe preşedintele Nasser că „armata siriană a respins atacurile israeliene şi se aşteaptă în orice moment la măsuri de represalii din partea acestora”. Pe baza acestei informaţii false, liderul egiptean a hotărât să-şi mobilizeze o parte dintre rezervişti. Prin urmare, în data de 18 februarie, o divizie de blindate a pătruns în Sinai, întreaga zonă aflându-se astfel, timp de o noapte întreagă, la un pas de izbucnirea unei conflagraţii. În plus, pentru a-i controla pe sirieni, Nasser a sosit la Damasc în 14 februarie şi a rămas acolo până în data de 9 martie. După ce situaţia de la graniţă s-a detensionat, preşedintele egiptean şi-a retras divizia de blindate din Sinai şi a mutat-o pe malul vestic al Canalului Suez.

În ceea ce priveşte poziţia Iordaniei, cu ocazia Adunării Miniştrilor de Externe ai statelor arabe, din februarie 1960, Regele Hussein a reuşit să boicoteze impunerea punctului de vedere al preşedintelui egiptean, conform căruia Republica Arabă Unită urma să susţină înfiinţarea unei „entităţi palestiniene de sine stătătoare”. În replică, Nasser a acuzat statele arabe conservatoare, în principal Arabia Saudită şi Iordania, de eşecul implementării propunerii sale şi a hotărât să facă tot posibilul pentru a destabiliza regimul lui Hussein. În consecinţă, în martie şi iulie 1960, au avut loc două tentative eşuate de asasinare a prim-ministrului iordanian, Hazza al-Majali, însă, în data de 29 august 1960, o echipă de agenţi sirieni a reuşit să plaseze o bombă în cabinetul său de lucru. În urma deflagraţiei, premierul şi alţi zece miniştri din guvernul său au murit, iar alţi câţiva au fost răniţi.

Regele Hussein al Iordaniei a hotărât să se răzbune. Prin intermediul unui ofiţer de legătură din cadrul Comisiei israeliano-iordaniene de încetare a focului, l-a anunţat pe

premierul israelian David Ben-Gurion că dorea să aibă o întrevedere de urgenţă cu acesta. Imediat au început pregătirile în vederea

întâlnirii dintre cei doi oficiali, aceasta urmând să aibă loc la curtea şahului iranian, cu care ambele state aveau legături strânse. Însă, înaintea plecării la Teheran, Ben-Gurion a dorit să aibă mai multe informaţii despre motivele care stătuseră la baza întâlnirii, aşa că l-a trimis pe generalul Herzog la o întrevedere cu şeful delegaţiei iordaniene, la Poarta Mandelbaum, din Ierusalim. Generalul israelian era uimit de ceea ce auzea: regele Hussein plănuia invadarea Siriei şi, pentru a-şi pune la adăpost flancul vestic, solicita asigurări din partea Israelului că nu va fi atactă din această direcţie cât timp armata iordaniană era angajată în acţiuni militare împotriva Siriei. Însă estimările Serviciului de Informaţii condus de Herzog indicau faptul că armata Iordaniei nu avea capacitatea necesară pentru a învinge trupele siriene. Drept urmare, autorităţile israeliene au alertat de îndată Statele Unite şi Marea Britanie, solicitându-le să intervină şi să împiedice Iordania să facă un pas atât de hazardat.

În timp ce preşedintele Nasser provoca Israelul şi Iordania, uniunea egipteano-siriană întâmpina dificultăţi din ce în ce mai mari. Viaţa politică din Damasc, care fusese întotdeauna mai agitată decât cea din capitala Egiptului, devenise acum de-a dreptul instabilă, iar cercurile economico-financiare din Damasc şi Alep se arătau potrivnice orientării „socialiste” a guvernului egiptean. Stări de nemulţumire au apărut şi în interiorul armatei siriene, cauzate de tendinţa preşedintelui egiptean de a numi ofiţeri egipteni la comanda trupelor de infanterie siriene şi de a detaşa ofiţeri sirieni la Cairo. Nasser considera Siria drept „veriga slabă” a zonei sale de influenţă şi se temea ca nu cumva duşmanii lui din interiorul lumii arabe să se folosească de Damasc pentru a pune capăt regimului său de la Cairo.

Toate aceste decizii politice şi acţiuni militare de forţă au obligat autorităţile israeliene să deschidă o serie de canale informative care să le permită controlul asupra desfăşurării ulterioare a evenimentelor. Spre deosebire de marile puteri, care îşi permiteau să infiltreze agenţi acoperiţi şi să-i ţină „adormiţi” o perioadă de

timp, până când aceştia reuşeau să pătrundă în anumite cercuri şi să acceadă la poziţiile prevăzute de misiunile lor, statul Israel era nevoit să obţină informaţii din capitala siriană într-un timp cât mai scurt.

Aşadar, acesta era contextul general în care a avut loc recrutarea lui Eli Cohen pentru a fi trimis la Damasc, la adăpostul identităţii lui „Kamal Amin Taabet”, un cetăţean argentinian născut la Beirut într-o familie de origine siriană.

Ioshka Yariv, comandantul unităţii 188 şi omul care l-a racolat pe Eli Cohen, se născuse la Haifa, fiind cel mai mare dintre copiii unei familii de voluntari ai Palmah-ului, însă şi-a petrecut tinereţea în *moshav*-ul* Ganei Am, din câmpia Sharon. În timpul Mandatului Britanic, a condus operaţiunea de aruncare în aer a staţiei radar britanice de pe muntele Cârmei şi a fost adjunctul lui Yitzhak Rabin în acţiunea de scoatere a evreilor din lagărul de emigranţi ilegali de la Atlith, administrat de britanici, şi distribuirea acestora în kibbutzurile din împrejurimi. În calitate de trimis al Palmah-ului în Europa, s-a ocupat cu procurarea clandestină de armament, echipament şi tehnică de luptă, iar în timpul Războiului de Independenţă al Isrealului a luptat în partea de sud a ţării, conducând regimentul 8 al forţelor armate evreieşti. Spre deosebire de colegii săi de generaţie din Palmah, care ulterior au îmbrăţişat o carieră militară, stând în fruntea unităţilor combatante, el a fost atras de serviciile de informaţii.

Când Yariv a preluat comanda unităţii 188, la sfârşitul anului 1957, în interiorul ei avea loc o adevărată revoluţie din perspectiva reorganizării operaţionale, aceasta fiind celula cea mai secretizată din cadrul serviciilor de

informaţii, marea majoritate a ofiţerilor de informaţii din cadrul armatei nefiind la curent nici măcar cu existenţa ei. Puţinii care mai ştiau totuşi câte ceva, nu deţineau

* Tip de sat-fermă cooperativă, predominant în peisajul rural israelian, care începe să funcţioneze la începutul secolului al XX-lea (n. tr.).

nicio informaţie în legătură cu activităţile desfăşurate sau cu identitatea membrilor ei. Mai mult decât atât, ofiţerii foloseau nume conspirative chiar şi în interiorul unităţii. Comandantul acesteia, cunoscut sub numele de „Dan”, era descris de cei care lucrau în subordinea sa drept un bărbat temerar şi curajos, un comandant foarte apropiat de subalternii săi. Era deosebit de inventiv în strategia de elaborare a operaţiunilor, iar firele albe careu înspicau părul stăteau mărturie, mai mult decât o putea face vârsta, despre acţiunile deosebit de periculoase la care participase în calitate de luptător şi comandant. Preocuparea pentru siguranţa oamenilor săi, a „luptătorilor”, devenise emblematică, aceştia văzând în el un „părinte” care le purta de grijă familiilor lor ori de câte ori plecau în misiune.

— Din cei trei candidaţi pe care îi avem, consider că Eli Cohen este alegerea potrivită pentru a ocupa poziţia de „luptător” în Damasc, le-a spus Yariv adjunctului său Ghedalia Halaf şi lui Shimeon Someh („Samaan”), legendarul ofiţer de informaţii al unităţii, responsabil cu pregătirea multor agenţi încă din perioada de dinaintea înfiinţării statului.

Însă Eli Cohen nu a fost ales întâmplător. Luni bune după întâlnirea dintre Herzog şi Yariv, el s-a aflat în legătură continuă cu agenţia de recrutare a serviciului de informaţii, exprimându-şi dorinţa de a activa ca „luptător” în cadrul unităţii 188. În scrisoarea trimisă căpitanului Shlomo Millet în data de 28 noiembrie, Eli şi-a reafirmat disponibilitatea de a îndeplini orice misiune care i-ar fi fost încredinţată.

Într-unul dintre fragmentele cenzurate ale procesului lui Cohen şi transmise de radioul public din Damasc, acesta

povesteşte cum a fost recrutat de către „Samaan” (numit pe parcursul procesului „Salman”) în cadrul unităţii 188.

Colonelul Al-Dali: Cine este Salman?

Cohen: Unul dintre instructorii Serviciului de Informaţii.

Colonelul Al-Dali: Şi a venit la tine aşa, pur şi simplu?

110

Cohen: M-a vizitat la locul de muncă, la magazinul Hamashbir. Mi-a spus că ne mai întâlniserăm în trecut, la Tel Aviv, în perioada în care lucrasem pentru armată şi mă ocupam cu traducerea presei de limbă arabă. I-am răspuns că nu-l ţineam minte. M-a întrebat dacă-mi doream să activez în cadrul Serviciului de Informaţii, pe o poziţie care ar fi implicat multe călătorii în Europa sau poate chiar într-o ţară arabă. I-am explicat că mă căsătorisem de curând şi pentru moment nu eram interesat să călătoresc în străinătate. Mi-a replicat că nu eram obligat să călătoresc în afara ţării şi că puteam lucra pentru serviciile secrete şi din Israel, însă i-am spus că aveam deja o slujbă şi nu eram interesat de o schimbare. A plecat. Nu după mult timp, am fost concediat. Soţia mea era însărcinată, dar era nevoită să lucreze. Chiar atunci şi-a făcut din nou apariţia „Salman” şi, povestindu-i că fusesem concediat de curând, mi-a spus:

— Dacă aşa stau lucrurile, vino să lucrezi la noi. La început ca angajat temporar, cu un salariu de 350 de lire pe lună. Dacă nu-ţi place, eşti liber să pleci. Slujba asta nu e chiar un mariaj catolic.

Prezentată în aceşti termeni, oferta mi s-a părut atrăgătoare. Mi-am spus în sinea mea: Bine că eu stau toată ziua acasă, fără serviciu, iar soţia mea însărcinată pleacă dimineaţa la lucru şi se întoarce seara obosită, iar după o zi întreagă de muncă mai şi găteşte şi face curăţenie. Drept urmare, i-am spus lui „Salman”:

— De acord, vin să mă angajez la voi.

Însă adevărul a fost cu totul altul. Trebuie să spunem că Eli Cohen nu fusese concediat, ci din contră, şefii lui de la Hamashbir erau foarte mulţumiţi de acesta, el având chiar şanse reale de promovare. Cel nemulţumit era chiar Eli,

deoarece simţea că nu avea parte de nicio satisfacţie şi că se risipea într-o activitate care nu-i oferea nicio provocare şi nicio perspectivă, motiv pentru care a fost bucuros să-l vadă pe „Samaan” sosind la el acasă şi să stea de vorbă cu acesta. În timp ce se plimbau pe trotuarul din faţa casei din Bat Yam a lui Eli Cohen, „Samaan” i-a pus acestuia din

urmă două întrebări, şi anume: „Eşti în continuare interesat să activezi în cadrul Serviciului de Informaţii şi să efectuezi misiuni în state inamice? Faptul că eşti căsătorit şi că în curând vei fi tată nu reprezintă o piedică pentru tine?” La prima, răspunsul a fost afirmativ, iar la cea de-a doua, negativ.

După câteva zile Eli a fost invitat la o discuţie cu Yariv, nume de cod „Dan”, care i-a spus că, din motive de siguranţă, din momentul acela va folosi numele conspirativ „Menashe”, chiar şi în interiorul unităţii. „Dan” şi „Samaan” au verificat în detaliu trecutul lui Eli din Egipt, insistând asupra scurtei sale arestări de la Alexandria, din iulie 1954, în urma capturării reţelei israeliene de spionaj conduse de dr. Moshe Marzouk şi Sami Azar. Cei doi au vrut să ştie dacă Eli fusese surprins de ziarişti în momentul arestării sau dacă anchetatorii sirieni îl fotogafiaseră şi îi luaseră amprentele, iar răspunsul a fost unul negativ. „Dan” l-a informat pe „Menashe” că urma să treacă printr-o perioadă de probe, pentru a-i fi evaluat gradul de compatibilitate cu cerinţele misiunii care avea să-i fie încredinţată şi că pe parcursul acestui interval de timp atât el, cât şi Serviciul de Informaţii, fiecare din motive proprii, puteau rezilia contactul. Totodată, l-a atenţionat că era foarte important să nu divulge nimănui nimic, nici măcar soţiei sale, despre discuţia avută şi despre posibilitatea recrutării lui de către Serviciul de Informaţii.

— Am înţeles, a răspuns Eli scurt.

Prima testare, respectiv examinarea cu aparatul poligraf, a fost efectuată de către Victor Cohen, directorul Departamentului de investigaţii din cadrul Shabak*. Acesta

avea o experienţă îndelungată în evaluarea candidaţilor care doreau să activeze ca „luptători” pe teritoriul unor state inamice. Originar din Damasc, Cohen studiase Dreptul la universitatea din capitala Siriei şi, ulterior, la Universitatea Saint Joseph din Beirut (fiind singurul evreu admis la studii), cunoscând astfel foarte bine

* Agenţia Naţională de Securitate a Israelului (n. tr.).

zona şi obiceiurile locului. Având mare încredere în talentul, firea intuitivă şi spiritul său de observaţie, Yariv l-a rugat pe Cohen să nu se limiteze la testarea cu poligraful, ci să încerce, în cadrul unei discuţii între patru ochi cu „Menashe”, o evaluare a personalităţii acestuia. După examinarea cu aparatul poligraf, unde Eli a răspuns fluent şi fără ezitări la toate întrebările, el a fost invitat de Victor la o discuţie într-una dintre facilităţile Shabak-ului din Tel Aviv. La finalul acesteia, Victor s-a declarat impresionat de „Menashe” şi i-a transmis lui Yariv că, din punctul lui de vedere, acesta nu avea nicio trăsătură de caracter care să iasă prea mult în evidenţă ci, din contră, era o persoană de „tip obişnuit”, prietenoasă, amabilă, rezonabilă, cu un temperament plăcut şi echilibrat, capabilă să se integreze într-un anumit mediu fără a ieşi în evidenţă şi fără a trezi suspiciuni. Personalitatea lui cuprindea un amestec interesant de forţă interioară şi gentileţe. Era serios, puţin introvertit, dar plin de dorinţa de a reuşi. Victor Cohen era de părere că Eli nu se oferise voluntar pentru poziţia de „luptător” din spirit de aventură sau din raţiuni pecuniare. Nici motivul unui conflict familial nu putea fi luat în calcul, deoarece acesta i se părea a fi un familist convins şi devotat, cu o motivaţie puternică.

Testele psihologice au fost singurele care au ridicat câteva semne de întrebare. După cum am amintit deja, la primele sale încercări de a fi primit în cadrul serviciilor de informaţii se stabilise că „nu are capacitatea de a sesiza un pericol iminent”, concluzie confirmată şi de data aceasta. Eli a fost examinat de doi psihologi diferiţi: unul din

Strasbourg, care a vorbit cu el în limba franceză, şi altul născut în Israel, care a discutat cu el în arabă. Ambii au fost de acord: candidatul este înzestrat cu un coeficient înalt de inteligenţă şi cu o memorie excelentă, este în măsură să facă diferenţa între datele esenţiale şi cele de mai mică importanţă, între general şi particular, este adaptabil din punct de vedere social, dă dovadă de calităţi morale solide, ştie să păstreze un secret şi se remarcă printr-un curaj deosebit. Cu

toate acestea, unul dintre psihologi a remarcat că, în ciuda unei aparente modestii, candidatul are uneori tendinţa de a se „supraestima”, iar celălalt a stabilit că „în ciuda calmului exterior afişat de candidat, există înăuntrul lui o stare de nelinişte. Nu apreciază cum se cuvine gradul de pericol la care este expus şi uneori are tendinţa de a-şi asuma riscuri inutile.” Cu toate acestea, concluziile examinatorilor, în ansamblul lor, au certificat faptul că Eli Cohen era compatibil cu cerinţele poziţiei pe care urma s-o ocupe.

Profilul „luptătorului” este cel al unui lup singuratic. Plecând de la premisa că un agent capturat trebuie să se aştepte la torturi din cele mai groaznice, se impune ca informaţiile care ar putea fi obţinute de la acesta să fie, pe cât posibil, cât mai puţine la număr şi lipsite de relevanţă. De aceea, din momentul recrutării sale, între el şi cei din jurul său se ridica un zid. În mod paradoxal, în ţara de destinaţie agentul trebuia să se integreze în societate, să stabilească legături noi şi să-şi facă prieteni, în schimb în ţara natală era condamnat la singurătate. El era antrenat individual, sub supravegherea unor instructori speciali, nu-i cunoştea pe ceilalţi „luptători” şi, lucru de la sine înţeles, nu deţinea niciun indiciu despre ţările în care acţionau aceştia. Mai mult decât atât, atunci când în timpul şedinţelor de informare era solicitată prezenţa unui specialist, discuţia se purta, de cele mai multe ori, din spatele unei draperii groase, în aşa fel încât cei doi să nu-şi

cunoască identitatea.

Dacă cineva îşi imaginează că agentul israelian acoperit este aidoma personajelor din cărţile de spionaj ale lui Ian Fleming sau John le Carre se înşală amarnic, deoarece eroii celor doi scriitori se află tot timpul în centrul atenţiei, pe când eroul nostru, departe de a fi ostentativ, încearcă să fie cât mai puţin vizibil. El se consideră un soldat din toate punctele de vedere, însă unul care duce o luptă diferită faţă de ostaşii de pe front, tacticile folosite fiind dezvoltate, în marea lor majoritate, de către Shimeon Someh,

nume conspirativ „Samaan”, căruia statul Israel îi datorează atât de mult pentru anii de serviciu loial în slujba ţării. Acesta i-a pregătit pe „luptători” bazându-se în mare măsură pe experienţa personală, însă, la rândul său, a avut tot timpul câte ceva de învăţat de la cei pe care i-a instruit. Regula de aur a filosofiei de luptă a lui „Samaan” era: „Fii o persoană ştearsă şi încearcă să nu ieşi în evidenţă”, principiu adoptat de acesta şi în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, când a fost trimis în Egipt la un curs de pregătire pentru luptători de comando, împreună cu alţi membri ai Palmah-ului. Participanţii la curs erau de naţionalităţi diferite, veniţi cu toţii pentru a învăţa şi pentru a pune în practică tehnicile de sabotaj ce urmau să fie folosite împotriva forţelor naziste din Orientul Mijlociu. În ciuda antrenamentelor zilnice deosebit de dure şi extenuante, „Salmaan” avea obiceiul ca la sfârşitul fiecărei zilei să stea în Clubul Ofiţerilor şi să citească. Într-o seară, comandantul s-a apropiat de el şi l-a întrebat:

— Nu-i aşa că eşti evreu?

„Samaan” a răspuns afirmativ şi a întrebat surprins:

— De unde ştiţi?

Colonelul britanic a răspuns vesel:

— Doar un evreu este în stare să şadă în club şi să citească, în timp ce toţi camarazii lui beau o bere împreună. Dacă nu vrei să te faci remarcat, închide cartea şi du-te alături de ei. Nu e un ordin, ci un sfat. Şi apropo, încearcă

să nu te îmbeţi.

Sfatul comandantului britanic îi amintea de indicaţiile primite anterior de la Yigal Allon, comandantul său din Palmah, care la ultima întâlnire cu participanţii la curs le adresase următoarele cuvinte:

— Doresc să ating acum un subiect sensibil – femeile. Cu toţii suntem bărbaţi maturi şi am încredere în voi. Nu vă pot cere să vă abţineţi, însă, de asemenea, nu pot nici să vă spun să daţi frâu liber instinctelor. Cel puţin, aveţi grijă să nu picaţi pe mâna unor femei dubioase, expunându-vă astfel pericolului.

115

La rândul său, „Samaan” a aplicat aceste reguli în pregătirea agenţilor, printre care şi Eli Cohen. Toţi cei instruiţi de „Samaari erau conştienţi de faptul că acesta vorbea din proprie experienţă şi nu le cerea să facă nimic din ceea ce nu experimentase el deja. Drept urmare, autoritatea acestuia era deplină, ordinele, recomandările şi sfaturile lui fiind ascultate fără nicio urmă de ezitare.

Eli Cohen a fost recrutat de serviciile secrete la 24 mai 1960, însă abia în 10 iunie a fost anunţat că trecuse toate testele şi că, din momentul acela începea etapa antrenamentelor propriu-zise. Vestea i-a adus-o însuşi „Samaan”, care l-a găsit pe Eli stând pe terasa apartamentului său şi citind ediţia de seară a unui ziar ale cărui titluri principale dezbăteau criza survenită în relaţiile cu Argentina, criză cauzată de capturarea lui Eichmann şi aducerea lui în Israel pentru a fi judecat. Alte articole se refereau la preconizata vizită a premierului David Ben-Gurion la Paris. La auzul soneriei, Nadia a deschis uşa. În faţa ei stătea un bărbat în vârstă de aproximativ patruzeci de ani, înalt de statură, care s-a prezentat scurt:

— *Shalom,* numele meu e Samaan. Eli este acasă?

Nadia l-a strigat pe Eh şi l-a întrebat în şoaptă:

— Cine e bărbatul ăsta atât de frumos? Arată ca un înger.

Eli şi „Samaan” s-au închis în camera de oaspeţi şi au discutat preţ de zece minute. După ce oaspetele a ieşit din

casă şi a început să coboare scările, Eli a izbucnit bucuros:

— Minunat! Nemaipomenit!

Apoi i-a spus Nadiei:

— Am fost angajat de Departamentul de aprovizionare al Ministerului Apărării, slujbă care implică multe deplasări în străinătate. L-am cunoscut pe „Samaan” în perioada în care lucram ca traducător de presă arabă, iar acum a venit să mă informeze despre această ofertă minunată. Însă, te rog, Nadia,

totul este confidenţial. Nu spune nimănui nimic despre asta şi nu te năpusti asupra mea cu întrebări.

Eli era în al nouălea cer de bucurie şi a îmbrăţişat-o pe Nadia cu putere.

— Ai înnebunit? a întrebat Nadia. Ce faci? Sunt în luna a şasea.

Eli a liniştit-o cu blândeţe, însă când Nadia şi-a lăsat mâna pe umărul lui, l-a revăzut în faţa ochilor pe „înger”, despre care intuiţia feminină îi şoptea că era mesagerul unor veşti rele.

Pregătirea unei persoane pentru a acţiona ca agent acoperit pe teritoriul unui stat inamic este una dintre cele mai dificile misiuni. Este adevărat că Eli îndeplinea două condiţii de bază – înfăţişare exterioară plăcută şi cunoaşterea limbii arabe –, însă acum trebuia antrenat pentru a învăţa cum să-şi reprime atât amintirile legate de identitatea sa israeliană, cât şi de perioada egipteană. Crearea noii sale identităţi a fost realizată cu mare atenţie şi meticulozitate, şi niciun aspect nu a fost lăsat la voia întâmplării. Antrenamentul propriu-zis al „luptătorului” este foarte dificil şi ocupă în viaţa zilnică a unui agent acoperit mult mai mult timp decât în teoriile captivante despre spioni şi spionaj. Responsabil cu pregătirea profesională a lui Eli a fost numit un membru al Serviciului de Informaţii, cu state vechi şi multă experienţă, numit „Yedidia”, care a stabilit diversele etape de pregătire şi i-a selectat pe instructori în funcţie de specializarea lor.

Nadia îşi aminteşte foarte bine perioada aceea şi entuziasmul de care era cuprins Eh. Noile experienţe, înţelegerea rapidă a noţiunilor primite şi laudele dobândite – toate îl umpleau pe EU de mândrie şi satisfacţie. Antrenamentele au început cu exerciţii de creştere a capacităţii sale de memorare. Şedinţele de pregătire aveau loc într-un apartament mic, la etajul al treilea al unei clădiri aflate pe strada Allenby, nu departe de sediul Poştei Centrale, şi erau ţinute de un tânăr pe nume „Yitzhak”, fost „luptător” într-o ţară arabă. Acesta punea pe masă o serie de obiecte – un creion, o gumă, o ascuţitoare, o cheie etc. – şi-l ruga pe Eli să le privească

şi să le memoreze, apoi să le enumere fără a se mai uita la ele. Se trecea apoi la o etapă avansată, în care instructorul nu se mulţumea doar cu memorarea obiectelor, ci îi solicita lui Eli să ţină minte şi ordinea în care acestea fuseseră expuse pe masă. În cadrul unui alt exerciţiu de memorie, „Yitzhak” îi arăta o serie de imagini, după care Eli trebuia să le descrie conţinutul fără să le privească. Antrenamentele au continuat câteva zile, iar după încheierea acestei etape de pregătire, „Yedidia” şi-a exprimat satisfacţia faţă de agerimea şi capacitatea de memorare ale lui Eli.

A urmat apoi predarea şi însuşirea tehnicilor de filaj şi de acoperire a urmelor. „Yitzhak” se plimba cu Eli pe o anumită stradă, învăţându-l cum să-şi depisteze eventualii urmăritori: „Aşază-te lângă un chioşc, prefă-te că citeşti ziarul şi priveşte-i pe trecătorii care se perindă prin faţa ta” sau „Opreşte-te în faţa unei vitrine, priveşte în ea şi verifică dacă eşti filat”. Toate aceste exerciţii erau fotografiate de către instructori, iar seara, la sfârşitul zilei, Eli şedea împreună cu „Yitzhak” şi analiza fiecare fotografie, văzând unde reuşise să-şi depisteze urmăritorii şi unde dăduse greş. În cadrul antrenamentelor de filaj şi contrafilaj, Eli a învăţat cum să se strecoare în clădiri încuiate fără a fi observat, reuşind chiar să pătrundă într-o importantă

intreprindere industrială.

Toţi instructorii au colaborat foarte bine cu Eli pe parcursul antrenamentelor. Aceştia au descoperit că Eli era foarte inteligent, modest şi înzestrat cu simţul abnegaţiei şi al misiunii, dând dovadă de mult curaj, amestecat însă, uneori, cu o anumită doză de nesăbuinţă.

O mare parte din perioada de pregătire a fost dedicată tehnicilor de fotografiere, Eli mândrindu-se în faţa instructorilor săi cu faptul că era un as în domeniu, povestindu-le cum, încă din timpul copilăriei petrecute în Alexandria, fusese pasionat de fotografie şi îşi developa singur pozele. Însă, pe parcursul pregătirilor, a devenit clar faptul că Eli era mai degrabă un fotograf amator, şi nu unul profesionist. În consecinţă, a fost obligat să se familiarizeze cu utilizarea unor tipuri diferite de lentile, cu

fotografierea rapidă şi în condiţii meteorologice diferite, dându-şi seama că a fotografia documente era cu totul altceva decât a surprinde pe peliculă zborul unui avion pe cer sau al unei maşini care circulă cu viteză. Soţia sa, Nadia, povesteşte:

„Fotografia s-a numărat dintotdeauna printre pasiunile lui Eli. Însă la un moment dat am remarcat că în timpul plimbărilor noastre îşi făcuse obiceiul de a fotografia aşa, pur şi simplu, fără a apropia aparatul de ochi. Ţinea camera de fotografiat în mână, ca şi cum ar fi ţinut un dosar cu acte, şi făcea poze fără ca nimeni să remarce acest lucru. L-am întrebat de ce făcea asta şi mi-a răspuns că era curios ce fel de fotografii vor ieşi.”

Pe parcursul întregii perioade de pregătire, Eli a fost foarte bine dispus. Într-o seară s-a întors acasă ţinând în mână un peşte. A intrat direct în bucătărie, şi-a pus un şorţ, a deschis o carte de bucate şi a gătit peştele într-un sos rafinat, după care a aranjat masa, a pus pe ea o vază plină de flori şi a aprins o lumânare. S-a îmbrăcat în costum, şi-a pus o cravată, a servit peştele şi a sărutat-o pe Nadia, spunându-i:

— În seara asta am hotărât să te răsfăţ şi să mă revanşez pentru multele ore în care am lipsit de acasă. Vreau să te simţi ca şi cum te-ai afla în cel mai elegant restaurant din Tel Aviv.

Din când în când, Eli „dispărea” de acasă zile în şir şi se justifica în faţa Nadiei spunându-i că printre atribuţiile impuse de noua lui slujbă se numărau şi deplasări la fabrici de tot felul, în vederea achiziţionării de armament şi tehnică militară, aşa că uneori era obligat să înnopteze în afara oraşului.

În timpul uneia dintre aceste deplasări, o tânără pe nume Marcelle Konin i-a înmânat lui Eli un paşaport franţuzesc cu numele jacques Felix Revier – evreu de origine egipteană, cu cetăţenie franceză, emigrat în Africa în anul 1948. „Menashe” a fost trimis la hotelul King David din Ierusalim, unde urma să se prezinte drept Revier, un turist care dorea să emigreze şi să se stabilească în Israel, vrând să ştie însă care erau posibilităţile

de a-şi găsi un loc de muncă în noua ţară. A fost instruit să nu vorbească în ebraică, ci doar în franceză şi arabă şi să încerce să cunoască oameni cât mai mulţi. Scopul acestui exerciţiu a fost de a vedea în ce măsură era capabil „Menashe” să se adapteze noii identităţi, iar rezultatele au fost surprinzătoare. S-a dovedit că Eli avea o personalitate carismatică, o imaginaţie fecundă şi că stăpânea o franceză impecabilă. În timpul petrecut la barul hotelului ori într-una sau alta dintre cafenelele Ierusalimului a reuşit cu uşurinţă să intre în vorbă cu persoanele aflate la mesele alăturate, cărora le-a cucerit inima şi le-a aprins imaginaţia prin poveştile sale despre Africa. Deoarece niciunul dintre comesenii lui nu vizitase vreo ţară africană, poveştile sale nu au putut fi puse sub semnul întrebării. Partenerii săi de dialog erau cuceriţi; au făcut schimb de adrese şi l-au rugat ca, în eventualitatea emigrării în Israel, să le scrie, pentru a-l ajuta să-şi găsească o slujbă.

Altă dată a ajutat o pereche de turişti francezi să

remedieze o pană de cauciuc. Impresionaţi de ajutorul primit şi cuceriţi, la rândul lor, de poveştile despre tărâmul african, l-au invitat alături de ei la o petrecere a „israelienilor cu influenţă”, asigurându-l pe „turistul francez din Africa” de faptul că dacă va hotărî să se stabilească în acolo, israelienii despre care pomeniseră îl vor ajuta să se integreze.

Într-o seară, Eli s-a întors la hotel noaptea târziu. Era într-o dispoziţie foarte bună, simţind că fusese la înălţimea aşteptărilor. De aceea, a fost mai mult decât surprins când instructorul i-a reproşat că lipsise din cameră toată seara, spunându-i în acelaşi timp că era aşteptat la o „întâlnire urgentă” în Tel Aviv, unde urma să fie dus de o maşină care se afla deja în faţa hotelului. În timpul călătoriei, şoferul i-a spus că nu mergeau la Tel Aviv, ci la Haifa, lucru care i-a trezit bănuieli lui „Menashe”, acesta începând să se gândească la probabilitatea unei răpiri. L-a întrebat pe şofer dacă nu cumva luase pasagerul greşit, însă acesta i-a răspuns că nu. Odată ajuns la Haifa, a fost întâmpinat de doi bărbaţi care s-au prezentat ca fiind ofiţeri de contraspionaj şi l-au dus într-un

apartament modest, la o adresă necunoscută. În momentul acela, „Menashe” a fost sigur că fusese răpit. Le-a spus celor doi necunoscuţi că avusese o zi grea şi că „murea de somn”. Aceştia nu au răspuns nimic. Le-a cerut o ţigară şi, după câteva fumuri, a adormit.

Când s-a trezit a doua zi dimineaţa, „Menashe” era încă obosit şi nu se simţea bine. Le-a spus celor doi „răpitori” că îi era sete, iar aceştia i-au arătat un vas cu apă aflat într-un colţ al camerei, însă în momentul în care a întins mâna înspre acesta, unul dintre ei a lovit vasul şi a vărsat toată apa. Cei doi l-au informat că fusese reţinut pentru cercetări. L-au întrebat care era identitatea sa reală, cine îi furnizase un paşaport francez falsificat şi care fusese scopul venirii sale în Israel. „Menashe” a refuzat să răspundă. Sub ameninţarea unui pistol, „turistului francez” i s-a ordonat să

se dezbrace şi să intre într-o cadă plină cu apă îngheţată. Dinţii îi clănţăneau de frig, însă a continuat să tacă.

— Noi avem destul timp, i-au spus cei doi. Te vom ţine aici până când te hotărăşti să vorbeşti.

După o vreme, necunoscuţii i-au dat voie să iasă din cadă şi i-au făcut o injecţie în braţ, în urma căreia Eli a adormit rapid. Când s-a trezit din somn se afla din nou în camera sa de la hotelul King David din Ierusalim.

În tot acel timp, „Menashe” s-a aflat de fapt sub supravegherea permanentă şi atentă a instructorilor săi, care l-au fotografiat şi i-au urmărit comportamentul. De exemplu, într-una din zile se afla la cafeneaua Atara, din Ierusalim, comandând o cafea şi o prăjitură. Chelneriţa care îl servea nu vorbea nici franceză şi nici arabă. O persoană de la o masă alăturată, care s-a prezentat drept Jackie, s-a oferit s-o facă pe translatorul. La sfârşitul zilei, în timp ce „Menashe” analiza împreună cu „Samaan” acţiunile de peste zi, a fost foarte surprins să afle că binevoitorul de la cafenea era, de fapt, unul dintre responsabilii cu pregătirea sa, care îl urmărea îndeaproape. Morala a fost că Eli trebuia să se afle într-o stare de

permanentă alertă şi să nu uite că putea fi urmărit de către orice persoană care şedea alături de el într-o cafenea.

Perioada petrecută de Eli la Ierusalim a fost plină de experienţe noi. Înainte de aceasta, el mai vizitase oraşul doar o singură dată, alături de Nadia, însă vizita fusese una foarte scurtă, cei doi plimbându-se pe străzi preţ de câteva ore şi întorcându-se acasă înainte de lăsarea serii. Însă acum, din camera sa de hotel cu vedere la zidurile oraşului vechi, Eli zărea poarta Yaffo, muntele Sion, zidurile oraşului vechi păzite de soldaţii Legiunii Arabe, fiind cucerit de priveliştea care se întindea la picioarele lui. Într-una dintre dimineţi s-a trezit foarte devreme şi a plecat să se plimbe prin cartierul Yemin Moshe, unde a fotografiat moara de vânt a lui Moses Montefiore şi a intrat în vorbă cu elevii şi profesorii de la Ieshiva*, treziţi şi ei devreme, pentru

rugăciunile de dimineaţă. După două ore, în timp ce îşi lua micul dejun la hotel, a aflat că instructorul îl urmărise, amestecându-se printre tinerii învăţăcei.

Înainte de întoarcerea la Tel Aviv, „Menashe” a mai primit de la „Samaan” o misiune în Ierusalim: să meargă la Poarta Mandelbaum, unde, vorbind doar arabă, să încerce să treacă de baraj şi să intre în zona demilitarizată care separa partea vestică a oraşului, ce aparţinea Israelului, de cea estică, aflată sub administraţie iordaniană. După cum era de aşteptat, „turistul francez din Africa” i-a trezit bănuieli poliţistului care se afla de gardă la punctul de control israelian şi care l-a reţinut pentru cercetări, ducându-l la cel mai apropiat sediu al poliţiei, unde Eli a trebuit să-şi dovedească nevinovăţia, permiţându-i-se în cele din urmă să se întoarcă la hotel.

Testele de la Ierusalim au fost trecute cu brio. În urma executării diverselor sarcini primite, s-a dovedit că Eli era nu numai foarte inteligent şi extrem de ager, ci şi că dădea dovadă de o mare capacitate de reacţie. „Samaan” l-a informat că în următoarea etapă a pregătirii sale va primi un act de identitate

Centru de studii religioase (n. tr.).

arab, pentru a vedea în ce măsură reuşea să-şi însuşească o astfel de identitate.

La începutul lunii septembrie, Nadia a intrat în ultima lună de sarcină. „Samaan” a hotărât să întrerupă un timp pregătirea lui „Menashe şi i-a acordat câteva zile libere, până după sărbătoarea de Yom Kippur*. În data de 9 septembrie 1960, Nadia a născut o fetiţă, pe care mândrii părinţi au hotărât să o numească Sophie, după numele mamei lui Eli. În clipele acelea Eli era cel mai fericit om de pe pământ, însă niciun moment nu şi-a putut abate gândurile de la noua lui meserie. Acum că devenise tată a început să se îndoiască de decizia de a fi renunţat la slujba de la Hamashbir şi de a se fi lăsat prins în această aventură despre care nu ştia mare lucru şi a decis să vorbească

despre sentimentele sale de incertitudine cu Aferim, fratele lui mai tânăr cu 15 ani. De la venirea în Israel, la începutul anului 1957, între cei doi fraţi se stabilise o legătură specială, iar în ciuda diferenţei de vârstă, prietenia lor a continuat şi după ce Eli s-a căsătorit cu Nadia, şi Aferim, cu Rina. De exemplu, influenţat de Eli, Aferim a părăsit kibbutzul Ravivim şi s-a întors la Bat Yam pentru a-şi ajuta familia să se întreţină. Stagiul militar efectuat în cadrul diviziei de paraşutişti a armatei israeliene şi participarea la luptele din Pasul Mitla, în timpul „operaţiunii Kadesh; l-au făcut pe Eli foarte mândru de fratele său, ajungând să-l considere un expert în probleme militare. De aceea, în momentul în care tocmai se deschidea un nou capitol în viaţa lui, a decis să ceară sfatul lui Aferim.

Înţelegem cu uşurinţă şovăiala lui Eli: avea 36 de ani, era căsătorit, avea un copil nou-născut şi locuia împreună cu familia sa într-un apartament foarte mic. Pe de o parte, era conştient de

* Ziua Ispăşirii sau a Marii Iertări este una dintre cele mai importante sărbători iudaice, punctul culminant al celor zece zile de penitenţă care încep la Rosh Hashana, în care credincioşii, prin post şi rugăciune, îşi manifestă căinţa şi imploră iertarea divină (n. tr.).

faptul că la vechiul loc de muncă existau şanse foarte mari de creştere a salariului, lucru care i-ar fi permis să se mute într-o locuinţă mai încăpătoare, însă, pe de alta, îşi dădea seama că slujba de la Hamashbir nu îi oferea nicio satisfacţie, neîmpăcându-se cu gândul că-şi va petrece toată viaţa calculând cifre şi date. Înţelegea, de asemenea, că postul din cadrul Serviciului de Informaţii presupunea un risc major, dar se consola cu ideea că şi alţii înaintea lui lucraseră ca agenţi sub acoperire şi se întorseseră acasă cu bine. În afară de asta, îi explica Eli lui Aferim, conflictul israeliano-arab se acutiza cu fiecare zi, şi dacă oameni ca el nu-şi puneau puterile şi energia în slujba statului – cine altcineva ar fi făcut-o? Totodată, el lua în calcul şi

considerentele pecuniare, apreciind că noul serviciu îi va permite să economisească o sumă onorabilă, cu care, la sfârşitul misiunii, va putea să le ofere Nadiei şi copiilor lor o viaţă confortabilă. În plus, îndeplinirea cu succes a misiunii urma să-i deschidă noi uşi, posibil în domeniul diplomaţiei, putând astfel să lucreze în slujba Ministerului Afacerilor Externe după care – de ce nu? – putea fi numit, într-o bună zi, chiar ambasador.

Aferim l-a ascultat pe fratele său în tăcere, evitând să spună vreun cuvânt. El ştia că, în adâncul inimii sale, Eli luase deja hotărârea de a duce la bun sfârşit sarcina care i se atribuise şi nu dorea să-l descurajeze sau să-i trezească şi mai multe îndoieli. L-a lăsat pe Eli să hotărască şi, după cum era de aşteptat, acesta a decis să continue. În schimb, Nadia nu a a fost făcută părtaşă la zbuciumul interior al lui Eli. Chiar dacă a avut vreo bănuială despre şovăielile soţului ei, nu a pomenit niciodată nimic despre asta.

În data de 22 decembrie 1960, „Dan” a ordonat să-i fie pregătită lui „Menashe” documentaţia necesară în vederea efectuării unei călătorii în America de Sud. Pe lângă paşaportul francez, pe numele unui oarecare Jacques Felix Revier, acesta urma să primească şi un act de identitate pe numele lui „Kamal Amin Taabet”,

originar din Beirut. În timpul procesului său din Damasc, Eli a declarat în faţa judecătorilor că numele şi locul de naştere fuseseră alese de „Salman”, în colaborare cu el:

„Iniţial, «Salman» a solicitat ca pe actul de identitate să fie trecut ca loc al naşterii Irakul sau Siria. L-am întrebat: De ce nu Egiptul? Mi-a răspuns că Registrul de Evidenţă a Populaţiei din Egipt este foarte bine pus la punct, spre deosebire de cel din Irak, însă i-am spus lui „Salman” că nu cunoşteam nimic despre Irak. De aceea, în cele din urmă, s-a hotărât să se treacă Beirutul ca loc al naşterii.”

Noul act de identitate a fost realizat de Yosef Bau, pictor, grafician şi ilustrator evreu originar din Polonia şi supravieţuitor al Holocaustului, care se ocupa cu

falsificarea documentelor încă din perioada şederii sale în ghetou şi a detenţiei în lagărele naziste. Ulterior, le-a furnizat acte contrafăcute şi persoanelor implicate în operaţiunile de emigrare ilegală în Palestina, apoi, odată cu emigrarea sa în Israel, a fost recrutat de Mossad pentru a realiza documentaţia necesară „luptătorilor" ce urmau să fie trimişi pe teritoriul unor ţări arabe. Actele lui Eli Cohen au fost exemplar întocmite. „Când Eli Cohen a fost capturat la Damasc, tatăl nostru a fost nenorocit de cumplita veste", povestesc fetele lui Bau, Hadasa şi Tzlila. „Se temea ca arestarea lui «Kamal Amin Taabet» să nu fi fost cauzată de vreun act defectuos realizat. S-a liniştit doar după ce a devenit clar faptul că Eli Cohen fusese arestat din alte motive."

A urmat o perioadă lungă de studiu al islamului, al istoriei şi obiceiurilor arabilor. Cu ajutorul unui imam, a învăţat cum să se prezinte asemenea unui student al Departamentului de Istorie a Orientului Mijlociu din cadrul Universităţii Ebraice, care se ocupa cu studiul principiilor fundamentale ale islamului conform şcolii Shafil, recunoscute şi în Siria. S-a familiarizat cu obiceiurile de purificare de dinaintea rugăciunii, a învăţat pe de rost rugăciunile şi cum se îngenunchează în timpul acestora, iar pe parcursul vizitelor făcute în moscheile din Nazareth, Akko şi

din satele arabe a fost instruit cum să intre într-o moschee şi să se roage fără a trezi suspiciuni. „Samaan" a dat dovadă de foarte multă meticulozitate în această etapă a pregătirii, fiindu-i clar că modul în care „Menashe" reuşea să-şi însuşească identitatea unui musulman, chiar dacă nu era vorba despre unul ultrareligios, ce respecta cu sfinţenie toate preceptele islamului, reprezintă cel mai important factor pentru reuşita misiunii sale în ţara unde urma să fie trimis.

În această etapă a pregătirilor, comportamentul lui Eli s-a schimbat în mod radical. A început să ţină regim, spunându-i Nadiei că dorea să slăbească „pentru a părea

mai tânăr”. De asemenea, şi-a lăsat mustaţă, iar când Nadia s-a arătat surprinsă de acest lucru, el i-a spus zâmbind:

— O să mi-o dau jos când o să-mi faci un băiat.

Dar, mai cu seamă, devenise din ce în ce mai introvertit. Nadia povesteşte: „Eli se schimbase; se îndepărtase de noi. Pe zi trecea, se închidea tot mai mult într-un univers în care eu şi Sophie nu aveam loc.” Ea îşi aminteşte cum l-a auzit într-o seară recitând un verset din Coran, iar când l-a întrebat de unde îl ştia, Eli i-a răspuns că mai ţinea minte câte ceva de pe vremea studiilor sale din Egipt. Nadia a remarcat, de asemenea, că soţul ei începuse, contrar obiceiurilor, să asculte posturile de radio arabe. Şi astfel, în timp ce ea era ocupată cu treburile casei şi creşterea fetiţei, Eli se retrăgea tot mai mult în noua sa lume şi, pe măsură ce îşi asuma nou-creata identitatate musulmană, prăpastia dintre cei doi soţi se adâncea tot mai tare. „Samaan” venea uneori în vizită. Nadia îl privea în continuare ca pe un „înger”, însă un altfel de înger, unul care ei îi răpea soţul, iar Sophiei, tatăl.

Următoarea etapă a pregătirii lui Eli a fost structurată pe două direcţii. Pe de o parte, el a continuat să-şi desăvârşească noua identitate, devenind din ce în ce mai mult „Kamal Amin Taabet”, iar pe de alta, a urmat cursuri de şofat, de topografie şi de citire a hărţilor, s-a antrenat în utilizarea diverslor tipuri de revolvere şi, în ciuda faptului că se presupunea că nu va fi nevoit să se folosească

de armament, a făcut şi un curs intensiv de tehnici de sabotaj şi s-a familiarizat cu folosirea cernelei invizibile.

Noua sa imagine a fost construită cu multă meticulozitate, nefiind uitaţi nici anii de studiu din Egipt. Conform noii sale identităţi „Kamal Amin Taabet” se născuse la Beirut, în data de 6 ianuarie 1930, din părinţi sirieni. Numele tatălui era Amin Taabet, iar al mamei, Saadia Ibrahim. Avusese o singură soră, mai în vârstă decât el, decedată în 1943. În anul 1933, familia lui emigrase în

Egipt şi se stabilise în oraşul Alexandria, iar în 1946, unchiul lui „Kamal” plecase definitiv în Argentina şi se aşezase în Buenos Aires, propunându-i fratelui său să-l urmeze. La început, tatăl refuzase să plece, însă în cele din urmă a cedat la insistenţele şi rugăminţile fratelui său şi, în anul 1947, a emigrat cu soţia şi fiul său în Argentina, via Italia. Odată ajuns acolo, cei doi fraţi s-au asociat cu un om de afaceri argentinian şi au înfiinţat o firmă de comercializare a produselor textile, însă parteneriatul nu a fost unul de durată, iar afacerea a dat faliment. În anul 1946 i-a murit tatăl, urmat la numai şase luni şi de mama sa. Rămas singur, „Kamal” s-a mutat în casa unchiului său, dându-i o mână de ajutor în administrarea afacerilor, însă datorită cunoştinţelor lui de limbă franceză, a fost angajat la agenţia de turism Maradi. După numai câteva luni, unchiul său s-a mutat în Brazilia, luându-l şi pe „Kamal” împreună cu el. Unchiul a reuşit să adune o avere impresionantă într-o perioadă relativ scurtă de timp, s-a întors la Beirut şi, neavând copii, i-a lăsat moştenire nepotului său întreaga avere dobândită în America de Sud. „Kamal” a preferat Argentina în locul Beirutului, motiv pentru care nu l-a însoţit pe unchiul său, ci s-a întors la Buenos Aires. În momentul acela, fiind o persoană înstărită, aflată pe punctul de a deveni beneficiara unei moşteniri substanţiale, reuşise în sfârşit să-şi îndeplinească visul vieţii sale, şi anume să viziteze Siria, ţara natală a părinţilor săi.

Pentru a intra şi mai bine în pielea noului personaj, „Kamal” a început să înveţe limba spaniolă. Profesorii lui erau de părere că, pentru a nu se da singur de gol, trebuia să stăpânească foarte

bine această limbă. Lui „Kamal” nu-i era permis să se limiteze la un nivel de bază, care l-ar fi putut ajuta, în cel mai bun caz, să facă faţă conversaţiilor uzuale, de zi cu zi.

La sfârşitul anului 1961, „Kamal Amin Taabet” era pregătit pentru a fi trimis în misiune. El şi „Dan” s-au întâlnit pentru o ultimă discuţie, în timpul căreia acesta din

urmă a insistat asupra importanţei acoperirii sale:

— Noi am făcut tot ceea ce a ţinut de noi, i-a spus el. Te-am pregătit la fel ca pe mulţi alţi „luptători” înaintea ta. De acum, totul depinde de tine şi de abilităţile tale. Vom continua să te supraveghem şi, dacă va fi necesar, îţi vom sări imediat în ajutor. Însă din acest moment, perfecţionarea noii tale identităţi şi fundamentarea fără cusur a acesteia ţine doar de tine şi de modul în care vei şti să te comporţi.

La rândul său, „Samaan” i-a spus lucruri asemănătoare, însă, ca o persoană cu experienţă în pregătirea agenţilor pentru acest gen de misiuni, avea încredere în reuşita noului „luptător”. Totuşi, a simţit nevoia să-i sublinieze, în mod repetat, existenţa pericolelor ascunse la care se expunea.

— Îţi este teamă de ceea ce te aşteaptă? l-a întrebat el.

— Nu mai mult decât altora, a răspuns Eli.

Înainte de a pleca în Argentina, a trebuit să-şi motiveze într-un fel absenţa din ţară. Nadiei şi familiei le-a spus că va pleca în Europa pentru o perioadă de trei luni şi că, probabil, această călătorie va fi ultima de acest tip. Nadia a primit vestea cu teamă şi nelinişte. Cum se va descurca fără soţul ei? Sophie avea doar patru luni, iar micul lor apartament din Bat Yam era situat la etajul al treilea, într-o clădire fără lift. Eli a încercat să o liniştească, spunându-i:

— Voi lipsi doar o perioadă scurtă de timp, iar deplasarea aceasta contează mult pentru avansarea mea în cadrul Ministerului Apărării.

Nadia era însă plină de îndoieli în legătură cu slujba de la minister a soţului ei, intuiţia feminină transmiţându-i semnale de

avertizare, dar în momentele acelea era încă prea devreme pentru a le înţelege pe deplin. În ciuda temerilor, Nadia i-a organizat lui Eli o petrecere de despărţire în familie.

În 3 februarie 1961, într-o zi rece de iarnă, Eli Cohen a

plecat la Zürich, cu un avion al companiei El-Al. Nadia nu l-a însoţit la aeroport, ci s-a despărţit de el acasă, fiind foarte emoţionată de îmbrăţişarea şi sărutul de rămas-bun. Un tânăr pe nume „Ghideon”, care s-a prezentat ca fiind angajat al Ministerului Apărării, l-a luat de acasă şi l-a dus cu maşina la aeroport, iar Nadia a rămas pe terasa apartamentului, făcându-i cu mâna până când maşina a dispărut după colţul străzii. Eli avea asupra lui 500 de dolari, pe care îi primise cu o zi înainte de la şefii săi şi, conform instrucţiunilor lui „Dan”, odată ajuns la aeroportul din Zürich urma să ia autobuzul până la terminalul pasagerilor din centrul oraşului, unde era aşteptat de „Zilinger”, un bărbat chipeş, cu ochi albaştri şi păr cărunt, care avea să-l recunoască fără nicio problemă, o fotografie a lui Eli aflându-se deja în posesia lui.

„Zilinger” era numele conspirativ folosit de câţiva membri ai unităţii 188 repartizaţi în Europa, care aveau rolul de a-i duce pe „luptători” la destinaţiile lor şi de a le asigura întoarcerea în ţară. În perioada misiunii lui Eli Cohen, sub numele „Zilinger” se ascundeau Emmanuel Talmor (Emma), Yaakov Nehemias (Yankele) (niciunul dintre ei nu mai este azi în viaţă), Arie Sion, Sâni Caspi, astăzi retras din Mossad şi locuind în Haifa şi, de asemenea, Avi Nivi.

Eli a rămas în Zürich vreme de două zile, timp în care „Zilinger” i-a înmânat paşaportul francez, pe numele unui oarecare Jacques Felix Revier, luându-i-l în schimb pe cel israelian, şi un bilet de avion către Santiago de Chile, cu escală la Buenos Aires. S-a folosit această variantă deoarece se ştia că angajaţii Serviciului de Emigrare de pe aeroportul Ezeiza nu obişnuiau să-i înregistreze pe pasagerii aflaţi în tranzit şi, astfel, intrarea lui în Argentina urma să treacă neobservată. Odată ajuns, Eli primise instrucţiuni

să meargă cu un taxi până în Buenos Aires şi să se cazeze la un hotel mic, de pe strada San Martin. A doua zi

dimineţa, la ora 11:00, trebuia să se întâlnească la cafeneaua La Paz cu un bărbat pe nume „Avraham” (Yehuda Cohen), responsabilul direct al lui Eli pe durata întregii sale şederi în oraş.

În ziua de 6 februarie 1961, Eli Cohen a plecat din Zürich cu un zbor al companiei Swiss Air şi, cu puţin înainte de miezul nopţii, a aterizat pe aeroportul Ezeiza, aflat la 30 de kilometri distanţă de capitala ţării. A trecut fără probleme de controlul vamal şi de cel al poliţiei de frontieră şi, deoarece se afla în tranzit către Santiago, funcţionarul Serviciului de Emigrare nu i-a înregistrat intrarea în Argentina.

În Buenos Aires era vară, vremea fiind caldă şi umedă. În ciuda oboselii acumulate pe parcursul călătoriei, Eli nu a putut să doarmă, aşa încât, după ce şi-a lăsat bagajele la hotel, a ieşit la o plimbare nocturnă şi a încercat să localizeze cafeneaua La Paz, aflată pe bulevardul Corrientes, pe care a găsit-o cu uşurinţă, deoarece oraşul Buenos Aires este construit după model spaniol – străzile se încrucişează în unghiuri drepte, creând astfel complexe pătrate de clădiri (aşa numitele *quadras),* fiecare cu latura de 125 de metri lungime. Bulevardul Corrientes se interesectează cu bulevardul 9 Iulie, cele două fiind, în perioada respectivă, cele mai largi bulevarde din lume, de care oraşul era foarte mândru şi despre care locuitorii spuneau că au fost construite după o vizită a lui Juan şi a Evitei Peron la Paris, unde fuseseră impresionaţi de Champ Élysées. La o distanţă de cinci *quadras* de la intersecţia celor două, în colţul străzii Montevideo, se afla cafeneaua La Paz, cunoscut loc de întâlnire al ziariştilor, intelectualilor şi studenţilor, plină de lume chiar şi la ora aceea târzie din noapte. Eli a vrut să intre, un miros ademenitor de produse de patiserie şi de cartofi prăjiţi gâdilându-i nările, însă zgomotul şi rumoarea dinăuntru l-au făcut să se întoarcă la hotel.

A doua zi dimineaţa, la ora 11:00, Eh Cohen a intrat în cafenea şi s-a aşezat la o masă dintr-un colţ al sălii. Spre deosebire de

noaptea trecută, localul era acum liniştit şi aproape gol. Chiar înainte de a apuca să se aşeze, de Eli s-a apropiat un bărbat înalt de statură, care l-a întrebat dacă dorea să bea o bere. Eli a răspuns:

— Da, cu plăcere.

După ce amândoi au rostit parolele stabilite, „Avraham” a spus:

— În fotografia pe care o am eu, ai mustaţa mai mare.

După ce „Avraham” a comandat două pahare de bere locală, au început să vorbească în ebraică, Eli povestindu-i despre plimbarea lui nocturnă. „Avraham” i-a explicat că barul se închidea după miezul nopţii, la ora 02:00, moment în care toţi clienţii se mutau peste drum, la cafeneaua Ramos. Dimineaţa, locul acela era unul liniştit, începând să se umple doar odată cu lăsarea serii. Apoi i-a înmânat lui Eli un ziar în care încercuise un anunţ de închiriere pentru o cameră mobilată, spunându-i:

— Înainte de toate, trebuie să părăseşti hotelul şi să-ţi ştergi urmele. Du-te la această adresă şi închiriază camera. Voi avea grijă să primeşti în permanenţă bani. Ulterior, vei primi de la mine adresa unui profesor de spaniolă, deoarece este obligatoriu să înveţi să vorbeşti limba cu accent castilian. Apoi, dacă doreşti să te pierzi printre *portanos* – porecla populară dată locuitorilor oraşului şi care însemna „oamenii portului” – va trebui să te îmbraci ca ei. Fiind un arab bogat, şi încă unul care aşteaptă o moştenire însemnată, te sfătuiesc să-ţi cumperi haine din magazinele elegante, specializate în moda masculină, de pe strada Florida sau de pe strada Santa Fe, ambele situate în direcţia portului.

La final, cei doi au stabilit să se întâlnească din nou a doua zi, în acelaşi loc şi la aceeaşi oră. Eli s-a dus imediat la adresa care îi fusese indicată, pe strada La Boca, şi a închiriat pentru o perioadă de două săptămâni o cameră mobilată. Proprietara era o doamnă pe nume Trinidad Rodriguez, văduvă italiancă, iar conversaţia dintre ei a avut

loc în franceză. Şi-a notat adresa şi

numărul de telefon, după care s-a întors la hotel să-şi ia lucrurile, unde, conform instrucţiunilor primite de la „Avraham”, nu a dat niciun detaliu despre noul său domiciliu.

A doua zi, la ora convenită, Eli i-a dat lui „Avraham” adresa şi numărul său de telefon, primind în schimb adresa profesoarei de spaniolă, o doamnă mai în vârstă, pe nume Marie Cruz Asgharia, cu care, la recomandarea lui „Avraham”, urma să aibă patru întâlniri săptămânale. Totodată, acesta l-a atenţionat pe Eli ca între timp să evite să intre în contact cu cetăţeni arabi sau evrei. Au hotărât să se întâlnească din nou în ziua următoare, de data aceasta la cafeneaua Tortoni, de pe strada Maio. După ani, Eli le-a mărturisit judecătorilor săi din Damasc că cei doi nu se întâlniseră niciodată la domiciliile lor, ci, atunci când era nevoie, „Avraham” îi telefona dimineaţa devreme lui Eli şi-i spunea unde urma să aibă loc întâlnirea. În cadrul acestor întâlniri, Eli primea bani, scrisori de acasă şi instrucţiuni de la comandanţii săi din Israel.

Scrisorile de acasă erau încurajatoare, însă Eli s-a dovedit zgârcit cu răspunsurile, deoarece, conform ordinelor primite de la responsabilii de acasă, îi era interzis să scrie despre domiciliul său şi despre natura activităţilor sale. Prima epistolă trimisă Nadiei din Zürich, şi apoi prima vedere erau pline de căldură şi de afecţiune, însă ulterior femeia a început să primească scrisori din ce în ce mai scurte şi mai seci. Iată ce povesteşte:

„După ce a plecat Eli, am primit de la Ministerul Apărării o adresă la care trimiteam scrisorile. Am expediat o mulţime de scrisori. În prima scrisoare am pus chiar şi o floare. Câte nu îi povesteam? Uite, Sofiei i-a ieşit primul dinte, apoi încă unul, deja începe să umble; este foarte drăguţă, mai ales că a început să scoată tot felul de suntete şi eu îmi aplec urechea la gura ei, în speranţa că voi auzi un cuvânt coerent. Îi povesteam lui Eli despre mine, despre

familie şi despre prieteni. După un timp, prin intermediul ministerului, primeam câte o o scrisoare de la el. Îmi venea să mor. Niciodată nu primeam răspuns la scrisorile pe care

i le trimiteam, lucru care mi se părea ciudat. Era ca şi cum m-aş fi adresat unui zid, iar vorbele mi se întorceau înapoi, fără ecou. Tot timpul primeam cărţi poştale sau vederi pe spatele cărora îmi scria scurt: «Sunt bine, tu ce mai faci? Ce face fetiţa?». Şi atât. Plicurile nu erau timbrate şi nu aveau nicio ştampilă a vreunui oficiu poştal, aşa că niciodată nu am ştiut de unde erau trimise. Când i-am întrebat pe angajaţii ministerului cum fuseseră expediate, mi-au răspuns că: «Cineva s-a întâlnit cu Eli în Elveţia şi a adus scrisorile».”

Dar acesta nu a fost singurul lucru care i s-a părut ciudat Nadiei. „La scurt timp după prima lui călătorie în străinătate”, povesteşte ea, „mi-au fost înapoiate toate hainele pe care le luase cu el”.

Adevărul este că explicaţia era foarte simplă. Eli plecase din ţară îmbrăcat cu haine de iarnă, iar când a ajuns în Argentina şi-a cumpărat haine de vară, sperând că se va întoarce în Israel vara. Drept urmare, era firesc să încerce să se descotorosească de hainele groase şi, pentru a nu-şi îngreuna bagajul la revenirea în Israel, a preferat să le trimită acasă cu ajutorul Ministerului Apărării. Din pricina singurătăţii care o sufoca şi a misterului care plutea în jurul noii slujbe a lui Eli, Nadia a hotărât să se mute în casa din Ramat Gan a părinţilor ei. În felul acesta, nu numai că şi-a mai alinat singurătatea şi neliniştile, dar a şi scăpat de întrebările stânjenitoare ale vecinilor: „Ce mai scrie Eli?” sau „Când se întoarce?”

Eli a avut succes în Buenos Aires şi a fost încântat de şederea în acest oraş. Cunoştinţele sale de limbă spaniolă se îmbunătăţeau de la o zi la alta, iar după ce şi-a cumpărat haine noi de la magazinele elegante de pe strada Florida a început să arate ca un veritabil argentinian prosper. În ciuda vremii călduroase, purta costum subţire şi cravată,

după obiceiul localnicilor, doar mustaţa deosebindu-l de *portanos* prin faptul că era aranjată după moda din ţările arabe, tăiată drept, deasupra buzei, spre deosebire de cea a bărbaţilor locului, care o preferau lăsată pe colţurile gurii.

133

Pentru argentinieni, mustaţa a reprezentat dintotdeauna un simbol al forţei şi al bărbăţiei atât de puternic, încât unul dintre regii secolului al XIX-lea, şi anume Juan Manuel de Rosas, i-a obligat pe toţi supuşii lui să-şi lase mustaţă.

Eli s-a îndrăgostit de oraş şi s-a familiarizat repede cu străzile şi cartierele acestuia. La început, Buenos Aires i s-a părut şters şi plictisitor, însă, treptat, a început să-i descopere viaţa trepidantă şi interesantă. Îi plăcea să hoinărească prin cartierul în care locuia, plin de italieni veniţi mai ales din Genova, şi care se afla nu departe portul vechi – o zonă aglomerată şi plină de viaţă, precum toate porturile lumii: străzi înguste, magazine încărcate cu mărfuri de contrabandă şi cafenele minuscule, în care îi puteai vedea pe micii lustragii curăţând cu spor pantofii clienţilor, în schimbul a câţiva bănuţi. Zgomotul străzii, care aproape îţi spărgea timpanele, îi amintea lui Eli de Alexandria. Şoselele erau ticsite de maşini care claxonau încontinuu, iar dinspre cafenele se revărsau melodiile unor artişti locali, în special cele ale lui Carlos Gardel, un cântăreţ de origine franceză, ce îşi pierduse viaţa într-un accident aviatic, dar care continua să aprindă inimile admiratorilor săi. În plimbările lui, Eli nu a ocolit nici cartierele bogate şi luxoase, unde era concentrată forţa şi puterea socio-economică a oraşului, respectiv bănci, ambasade, societăţi comerciale de prestigiu, cinematografe şi cluburi de noapte. I-au plăcut şi oamenii locului, descoperind că vibra la problemele şi condiţiile precare de viaţă ale acestora. Una dintre expresiile folosite de către aceştia, şi anume *esperar,* i-a intrat adânc în suflet, cucerindu-l. Sensul acesteia era, în acelaşi timp, de „a aştepta”, dar şi de „a nădăjdui”, un cuvânt care exprima toate speranţele omului de rând. Apoi, ca unul care fusese

obişnuit în Egipt cu formula *bukra* („mâine”), se simţea ca acasă când argentinienii îi promiteau că lucrurile se vor rezolva *manana* („mâine”).

„Avraham” i-a cerut lui „Kamal” să-şi facă patru fotografii, pentru a-i putea pregăti un act de identitate argentinian şi, mai apoi, paşaportul pe care urma să fie trecut Beirutul ca loc al

naşterii. Acesta i-a promis că actele vor fi gata curând, iar Eli nu s-a îndoit nicio clipă de acest lucru, ştiind că omul său de legătură deţinea şi banii şi relaţiile necesare în vederea obţinerii acestora, în ciuda relaţiilor argentiniano-israeliene tensionate cauzate de capturarea lui Adolf Eichmann şi trimiterea lui în Israel pentru a fi judecat, spiritele se mai liniştiseră între timp, aşa că poliţia locală nu-i privea cu suspiciune pe israelieni. Pentru a obţine paşaportul, „Avraham” l-a însoţit pe protejatul său la sediul poliţiei din Buenos Aires, unde, în prezenţa comandantului, „Kamal Amin Taabet” a completat formularele necesare. Drept urmare, în data de 24 februarie 1961, noua sa identitate a devenit oficială, odată cu primirea actului cu seria 6150148.

În momentul acela a demarat faza decisivă a fabricării trecutului din Buenos Aires al lui „Kamal Amin Taabet”. „Avraham” l-a sfătuit pe „Kamal” să-şi schimbe domiciliul şi să-şi caute un apartament mobilat în cartierul sirian al oraşului. Respectând întocmai instrucţiunile, dar şi cu ajutorul mentorului său, a închiriat un apartament pe strada Takuari numărul 1485, unde avea instalat şi telefon (numărul era 154929). Proprietara era o doamnă pe nume Carmen Arnavadi, o văduvă care se întreţinea din sumele obţinute de pe urma închirierii locuinţelor sale. Fiica acesteia locuia în Italia şi, din când în când, venea să-şi viziteze mama. „Kamal” i-a spus proprietarei că era angajat al agenţiei navale Donaldo Alvarez Transport. În urma sfaturilor primite de la „Avraham”, el s-a întâlnit cu „Garda”, unul dintre proprietarii firmei, şi l-a rugat să-l

angajeze, fără a ridica în schimb nicio pretenţie de ordin financiar, pentru a înţelege cum funcţiona o societate de acest fel. Deoarece era înstărit şi, în plus, urma să primească o mare moştenire, nu era nevoit să se întreţină din salariu. A cerut doar ca pe cartea sa de vizită să apară numele companiei, adresa şi numerele de telefon ale acesteia, doleanţe cu care „Garda” a fost întru totul de acord.

În urma recomandărilor lui „Avraham”, Eli a început să se amestece printre *torcos* („turci”), după cum erau numiţi sirienii

şi libanezii din Argentina. Şi-a deschis un cont la o bancă arabă locală, pe care l-a alimentat cu o sumă considerabilă de bani, şi s-a împrietenit cu Mousa Aziza, directorul băncii. Pentru a oferi şi mai multă credibilitate imaginii sale de „comerciant arab bogat” şi-a cumpărat o maşină americană mare, marca Ford, şi a început să frecventeze restaurantele şi cluburile arabe în vogă. De asemenea, a făcut donaţii către organizaţiile de binefacere arabe şi a început să participe la evenimente dedicate refugiaţilor palestinieni, dobândind în scurt timp faima de „mare patriot arab” şi „filantrop al cauzei palestiniene”.

„Dan” şi „Samaan” nu aleseseră la întâmplare oraşul Buenos Aires ca punct cheie în procesul de construire a identităţii lui „Kamal Amin Taabet”, care urma să plece de aici şi să se infiltreze în Damasc. Comunitatea arabă din Argentina număra atunci aproape 500.000 de membri, în marea lor majoritate sirieni şi libanezi, plus câţiva druzi*, refugiaţi palestinieni şi fugari şiiţi din zona de sud a Libanului. Mulţi dintre ei veniseră în Argentina la începutul Primului Război Mondial, sustrăgându-se în felul acesta de la efectuarea stagiului militar în armata turcă şi se stabiliseră cu precădere în capitala ţării, puţini fiind aceia care preferaseră oraşele mai mici sau zona rurală. În ansamblu, comunitatea arabă era una prosperă şi chiar şi cei care nu erau foarte bogaţi trăiau relativ bine, mulţumită

costului scăzut al vieţii din Argentina. Cei mai prosperi oameni de afaceri se ocupau în special de comercializarea produselor textile, locuinţele lor fiind răspândite în aproape tot oraşul, totuşi, marea majoritate a acestora se găsea concentrată pe strada Takuari, unde avea domiciliul şi „Kamal Amin Taabet”, o stradă aflată în colţul Bulevardului Corrientes şi în direcţia

* Apropiaţi de ramura ismailită a şiismului, druzii sunt localizaţi preponderent în Siria şi Liban. Doctrina lor combină elemente din misticismul musulman, gândirea coranică şi mesianism (n. coord).

cartierului Constituciones, nu departe de cartierul evreiesc; arabii şi evreii din Buenos Aires conviețuiau în liniște şi pace.

În scurt timp, „Kamal” a început să cunoască viaţa comunităţii arabe şi să identifice centrele de putere ale acesteia. Druzii, alaviţii şi şiiţii aveau cluburi separate, primii având chiar un săptămânal propriu de limbă arabă, numit *Al-Istiklal.* Pe strada San Martin se aflau câteva restaurante orientale şi un hotel arab popular, unde puteai închiria o cameră cu doar o jumătate de dolar pe noapte. La rândul lor, sirienii şi libanezii aveau instituţii comunitare separate, precum şi propriile cluburi, unde petrecea protipendada celor două congregaţii. La sfârşitul zilelor de sâmbătă, se organizau aici seri de dans, cu participarea unor dansatoare din buric renumite şi a unor cântăreţi din ţările arabe sau se proiectau filme arabe. Liderii revoluţiei din Algeria, în frunte cu Farhat Abbas, precum şi activişti palestinieni veneau aici pentru a-şi suţine cauza şi pentru a încerca să obţină fonduri de la comunitatea arabă.

„Kamal Amin Taabet” a vizitat multe dintre aceste cluburi, preferându-le însă cu precădere pe patru dintre ele: Clubul Sirian de pe strada Malo, Clubul Libanez, Clubul Tinerilor Arabi şi Clubul Musulman. În primul puteai întâlni prosperi oameni de afaceri şi membri importanţi ai comunităţii diplomatice arabe. Acesta le era deschis doar

bărbaţilor, însă în serile de sâmbătă sau cu ocazia unor evenimente speciale erau invitate şi femei, intrarea făcându-se numai pe bază de recomandări şi cu permisiunea comitetului de primire. Într-un astfel de club exclusivist existau câteva principii de bază, respectiv tradiţie, disciplină şi punctualitate. El fusese înfiinţat de către adepţii lui Anton Saada, fondatorul Partidului Naţional Sirian din Liban, care promova ideea „Siriei Mari”. Însă, personalitatea care patrona activismul naţional arab al clubului în anii ’60 era Gamal Abd al-Nasser.

Clubul Libanez era format din elita finaciară şi economică a comunităţii libaneze, iar Clubul Tinereretului Arab era constituit din tineri instruiţi, absolvenţi ai diverselor universităţi şi din reprezentanţi ai clasei de mijloc. Şi, în sfârşit, în Clubul

Musulman găseai atât arabi bogaţi, cât şi membri ai micii şi marii burghezii, ce puneau accent pe activităţile religioase. De exemplu, cu ocazia sărbătorilor şi a zilelor de post din timpul Ramadanului, clubul se transforma într-o moschee care era pusă la dispoziţia întregii comunităţi arabe. La începutul anilor ’60, „turcii” din Buenos Aires au început să strângă fonduri în vederea construirii unei moschei, însă până la terminarea acesteia arabii influenţi din oraş se rugau într-o clădire pusă la dispoziţia lor de Ambasada Marocului.

Comunitatea arabă deţinea o tipografie şi o editură, care scoteau lunar la lumină o publicaţie literară de limbă arabă şi cărţi cu tematică din zona Orientului Mijlociu. În Buenos Aires apărea şi un săptămânal bilingv arab-spaniol, numit *Al-Alam Al-Arabi* şi *La Bandera Arabe* („Drapelul Arab”), înfiinţat în 1934 de către Abd al-Latif al-Hassan, un emigrant sirian în vârstă de 60 de ani, ziarul bucurându-se de o mare popularitate şi apărând într-un tiraj de aproximativ 40.000 de exemplare. „Kamal” l-a întâlnit pe editorul şi patronul gazetei cu ocazia unei acţiuni de binefacere organizate de Clubul Tineretului Arab, iar în data

de 23 mai 1961 l-a vizitat la sediul redacţiei. El a devenit unul dintre abonaţii fideli ai publicaţiei, achitându-şi pe un an întreg abonamentul în valoare de 400 de reali argentinieni. Al-Hassan l-a întrebat dacă aparţinea cunoscutei familii Taabet din Beirut. „Kamal” a răspuns negativ, prezentându-şi, pentru mai multă credibilitate, paşaportul argentinian şi oferindu-i cartea sa de vizită, cu datele agenţiei navale unde, aparent, era angajat.

„Kamal” l-a cucerit pe Al-Hassan cu calmul său interior şi cu felul rezervat de a fi, lăsându-i impresia unei persoane a cărei măsură era dată de faptele, şi nu de vorbele sale. Al-Hassan i-a mărturisit lui „Kamal” că vederea lui era mult slăbită şi, observând că citea cu asiduitate presa de limbă arabă, l-a rugat să-l ajute şi să selecteze din aceasta ceea ce considera el că merita a fi publicat în ziarul său. Şi astfel, „Kamal” a devenit un oaspete permanent în casa şi în redacţia lui Al-Hassan, dându-şi seama foarte repede

de calităţile şi defectele acestuia. Al-Hassan era un naţionalist extremist, îi ura pe evrei şi se exprima deosebit de virulent la adresa Israelului. I-a mărturisit că în anul 1959 călătorise împreună cu soţia lui la Cairo, unde avusese şansa unei întâlniri particulare cu Gamal Abd al-Nasser, după care plecaseră la Damasc pentru a-l vizita pe fiul lor, Kamal, care deţinea un magazin alimentar în vechiul cartier evreiesc al oraşului. Cel de-al doilea fiu, Adolfo, lucra cu el la ziar. Al-Hassan se îmbrăca neîngrijit, dar îi plăcea să petreacă pe socoteala altora şi căuta compania oamenilor bogaţi, cărora le cânta în strună. „Kamal Amin Taabet” a ştiut cum să exploateze la maximum aceste trăsături de caracter. L-a invitat adeseori la masa de prânz şi l-a plimbat, împreună cu soţia sa, prin cele mai cunoscute cluburi de noapte ale oraşului, suportând bineînţeles toate cheltuielile. În ceea ce priveşte parcurgerea presei de limbă arabă, „Kamal” sublinia pasajele cele mai încărcate de maliţiozitate la adresa statului Israel şi a evreilor.

Pe măsură ce prietenia dintre cei doi se consolida, Al-Hassan devenea tot mai lipsit de inhibiţii, furnizându-iprietenului său informaţii legate atât de scena politică internă a Siriei, cât şi de evenimentele care se defăşurau în lumea arabă, în general.

Când Eli Cohen a plecat în Argentina, în februarie 1961, conflictele din lumea arabă încetaseră într-o anumită măsură, iar atmosfera creată în jurul liniilor de armistiţiu de la graniţele Israelului cu diversele state arabe era destul de liniştită. Însă, în timpul şederii sale la Buenos Aires, au reapărut animozităţi în cadrul relaţiilor arabe din zona Orientului Mijlociu, în special între Republica Arabă Unită, pe de o parte, şi Iordania şi Irak, pe de alta. Nici relaţiile dintre Egipt şi Siria nu au fost scutite de tensiuni, alianţa dintre cele două state slăbind cu fiecare zi ce trecea, ajungându-se în cele din urmă, la sfârşitul lunii septembrie, la destrămarea acesteia.

După ce Israelul a reuşit, cu ajutorul Statelor Unite ale Americii şi al Marii Britanii, să zădărnicească planurile

Iordaniei de a invada Siria, autorităţile iordaniene au hotărât să treacă la executarea de acţiuni subversive în Damasc. În ziua de 22 februarie, în cadrul unei conferinţe de presă, doi exilaţi sirieni au recunoscut că au comis atacuri teroriste în capitala siriană, sub coordonarea unchiului regelui Hussein, Sharif Nasser Bin Jamil. Înainte de acest eveniment, la Aman fuseseră executaţi patru sirieni găsiţi vinovaţi de asasinarea premierului iordanian, Hazza al-Majali, în 29 august 1960.

În ciuda acestui val de acţiuni, regele Hussein i-a propus preşedintelui Nasser un acord de încetare a atacurilor subversive dintre Iordania şi Siria prin două scrisori oficiale, trimise în 23 februarie, respectiv 2 aprilie. Preşedintele egiptean a reacţionat pozitiv la ambele şi, prin intermediul unor declaraţii de răspuns, din zilele de 13 martie şi 7 mai, a chemat lumea arabă să renunţe la conflictele interne şi să se concentreze asupra reînceperii războiului împotriva

statului Israel. Construirea reactorului nuclear de la Dimona, dezvoltarea liniilor de producţie a rachetelor şi pregătirile în vederea exploatării surselor de apă ale Iordanului erau percepute de Nasser ca motive mai mult decât suficiente pentru ca, statele arabe să lase deoparte prejudecăţile şi disensiunile dintre ele şi să se pregătească pentru „a scoate din rădăcini răul israelian”.

Această poziţie moderată a Egiptului faţă de Iordania a fost determinată şi de instalarea, în mai 1961, a unei anumite stări de relaxare în cadrul relaţiilor oficiale dintre Republica Arabă Unită şi Statele Unite ale Americii, preşedintele John F. Kennedy nădăjduind într-o limitare a influenţei U.R.S.S.-ului în Egipt şi Siria, în condiţiile în care aceste două state urmau să primească asistenţă economică şi financiară americană. În cele din urmă s-a dovedit că această speranţă a fost doar una iluzorie.

În cea de-a doua parte a lunii iunie, starea de acalmie de pe scena relaţiilor interarabe a încetat. În urma unui schimb de adrese dintre premierul britanic şi reprezentantul diplomatic al Kuweitului, a devenit oficial faptul că micul regat arab ieşise de

sub protectorat britanic, devenind stat suveran în data de 19 iunie 1961. Însă, după doar câteva zile, respectiv în 25 iunie, liderul irakian şi-a anunţat intenţia de a anexa regatul, mobilizând în acest sens armata şi pregătindu-se de o invazie. Imediat, Marea Britanie şi Arabia Saudită şi-au făcut cunoscută opoziţia faţă de intenţiile Irakului şi au trimis trupe armate în Kuweit, pentru a stopa planurile de cucerire preconizate de autorităţile irakiene. În acelaşi context, Egiptul a acuzat Irakul că, prin acţiunile sale, a readus în zonă trupele aeropurtate britanice.

Însă chiar înainte de încheierea crizei kuweitiene, atenţia opiniei publice din lumea arabă s-a îndreptat asupra Damascului, unde, cu ocazia Zilei Revoluţiei Egiptene, Gamal Abd al-Nasser a dat publicităţii un program structurat pe mai multe puncte, prin care principiile

revoluţiei socialiste urmau să fie implementate şi în economia sirianã. Drept urmare, au fost naţionalizate aproximativ 400 de fabrici, societăţi comerciale, bănci şi companii de transport, iar în cadrul reformei agrare, dreptul de proprietate pe teren a fost diminuat de la 800 dunam* la 400. Aceste măsuri au fost primite cu ostilitate în Siria şi nu au făcut altceva decât să întărească sentimentul de dezamăgire legat de uniunea cu Egiptul, iar consecinţa directă şi imediată a acestora a fost una previzibilă, respectiv scurgerea de capital în afara ţării şi slăbirea economiei siriene.

Spiritele au început să se agite şi în rândul armatei siriene, mulţi dintre ofiţeri exprimându-şi nemulţumirea faţă de politica militară a Egiptului, care îi făcea să se simtă ca nişte ostatici. Preşedintele Nasser, din dorinţa de a-şi impune controlul asupra armatei siriene, detaşase ofiţeri egipteni la Damasc. Aceştia însă nu se înţeleageau cu colegii lor sirieni, mai ales din cauza diferenţelor culturale şi a modului de viaţă. Mai mult decât atât,

* Unitate de măsură a suprafeţei. Un dunam este egal cu 1.000 metri pătraţi (n. tr.).

militarii egipteni vedeau în Siria o sursă de înavuţire personală, şi nu o bază pentru realizarea idealului de uniune arabă.

Într-una din zile, „Kamal” l-a invitat pe Al-Hassan la masă, la Cabana, unul dintre cele mai elegante restaurante din oraş, renumit pentru friptura servită acolo. Cei doi au comandat o sticlă de vin roşu, iar în clipa în care ospătarul le-a adus la masă doar bucăţile de carne aburinde, „Kamal” a pomenit despre un proverb argentinian care spunea că „ierburile sunt doar pentru animale”.

Al-Hassan a râs copios, apoi a trecut repede la dezbaterea subiectului său de conversaţie preferat, şi anume dificultăţile întâmpinate de coaliţia egipteano-siriană şi presiunea exercitată de Gamal Abd al-Nasser asupra sirienilor. A mărturist că nu publica în ziarul său

toată informaţia pe care o deţinea pe marginea acestei teme şi că era convins de faptul că înfrăţirea dintre cele două state nu mai avea viaţă lungă, urmând să se spulbere cât de curând.

— Trebuie să recunoaştem că alianţa egipteano-siriană s-a dovedit un eşec atât în plan politic, cât şi în plan socio-economic, a spus Al-Hassan.

„Kamal Amin Taabet” a afişat o mină surprinsă la auzul vorbelor interlocutorului său, mărturisindu-i că urma să primească în curând o sumă mare de bani, o moştenire de la unchiul său din Beirut, cu care, în sfârşit, putea să viziteze Siria, dar auzind veştile acelea nu mai era chiar atât de nerăbdător să plece. Întrebându-l ce părere avea despre planurile sale de călătorie, redactorul publicaţiei *La Bandera Arabe* şi-a coborât glasul, ca şi cum ar fi urmat să-i destănuie un secret, şi i-a spus:

— Să vizitezi Siria? în niciun caz. Atât timp cât poliţia secretă este condusă de Abd al-Hamid Saraji, nu te sfătuiesc să te duci. Armata siriană este umilită, corpul de ofiţeri se află sub comandă egipteană, iar economia e la pământ. Chiar şi aici, în Buenos Aires, oamenii se tem numai când aud de numele lui Saraji. Aşa că mai aşteaptă puţin.

142

Părând că urmează sfaturile lui Al-Hassan, „Kamal” a rămas în Argentina şi a început să-şi lărgească cercul de prieteni şi cunoştinţe. Printre alţii, s-a împrietenit cu Ali Tavil, un om simplu, proprietar al unui magazin de delicatese, care cunoştea mulţi sirieni cu poziţie influentă în interiorul comunităţii arabe din oraş. „Kamal” a legat cu acesta legături de prietenie sincere şi calde şi, spre deosebire de Al-Hassan, care nu fusese niciodată chemat să-i calce pragul, Ali Tavil l-a vizitat de multe ori acasă şi chiar l-a îngrijit atunci când a căzut bolnav la pat. Al-Hassan îl privea cu rezerve pe noul prieten al lui „Kamal”, considerând că nu era destul de educat şi că avea origini modeste, deoarece nu ocupa o poziţie suficient de înaltă în

comunitatea locală, într-o zi, în timp ce „Kamal” se afla cu Ali şi cu partenera de viaţă a acestuia la Clubul Tineretului Arab, soţia lui Al-Hassan s-a apropiat de el şi l-a întrebat:

— Soţul meu mi-a spus că eşti un bărbat educat şi cultivat. Cum poţi, atunci, să te asociezi cu o persoană atât de măruntă şi ignorantă?

Doar ulterior, după foarte mulţi ani, a înţeles familia Al-Hassan prietenia lui „Kamal” cu Ali Tavil, prin prisma nevoii sale de informaţii provenite din toate straturile societăţii siriene şi libaneze din Argentina.

Din pricina faptului că îi era util, „Kamal” a continuat să-l cultive pe Al-Hassan, care se bucura de o poziţie respectabilă în sânul comunităţii arabe din Buenos Aires şi, în plus, avea un fiu în Damasc. Acesta din urmă s-ar fi putut dovedi de mare ajutor la un moment dat. Într-o zi de la sfârşitul unei săptămâni, „Kamal” i-a invitat pe Al-Hassan şi pe soţia acestuia la Mar del Plata, un restaurant luxos de pe riviera argentiniană, pentru a lua masa de prânz. Acesta din urmă i-a dezvăluit pritenului său că la Ambasada siriană de la Buenos Aires era aşteptată sosirea unui nou ataşat militar, în persoana lui Amin al-Hafez, care, din cauza vederilor sale pro-Baas, fusese îndepărtat de la Damasc. Drept răspuns, „Kamal” a declarat că se simţea lezat în

mândria naţională de maniera în care autorităţile de la Damasc înţelegeau să se debaraseze de un ofiţer superior sirian.

Amin al-Hafez s-a născut la Alep, capitala economică a Siriei, în anul 1921. În 1946, după încheierea Mandatului Britanic, a fost trimis la un curs de specializare pentru ofiţeri, iar în anul 1948 a participat activ la războiul împotriva Israelului, în cadrul operaţiunilor militare de pe înălţimile Golan. A fost unul din cei care au sprijinit înfiinţarea Republicii Arabe Unite în 1958, însă după ce Nasser a dizolvat Partidul Baas din Siria şi a preluat controlul asupra tuturor poziţiilor-cheie din guvern şi armată, s-a declarat dezamăgit de această uniune. În

consecinţă, s-a întâlnit cu vicepreşedintele Republicii, Abad al-Hakim Amar, ce ocupa poziţia de „înalt Reprezentant” al Egiptului la Damasc, cu care a discutat despre atmosfera încărcată de resentimente din interiorul corpului de ofiţeri superiori al armatei şi i-a propus, de asemenea, reluarea contactelor cu liderii Partidului Baas – Michel Aflaq, Salah Bitar şi Akram Hawrani. Amar i-a raportat imediat preşedintelui egiptean discuţia avută şi i-a recomandat îndepărtarea lui Al-Hafez din Siria şi numirea lui ca ataşat militar în Pakistan, însă Nasser i-a respins propunerea şi l-a trimis pe „Abu Abdu” (porecla lui Al-Hafez) la Cairo, în calitate de instructor şi profesor la Academia Militară. După un timp, în iunie 1961, Al-Hafez a fost trimis la cursuri de „perfecţionare” în URSS, doar pentru a fi ţinut în afara ţării. După destrămarea Republicii Arabe Unite, în septembrie 1961, adjunctul noului Şef de Stat Major General al Armatei Siriene, generalul Namek Kamal, a hotărât să-l numească pe Al-Hafez ca prim ataşat militar în Argentina.

Pe parcursul acestor săptămâni, „Kamal” îi raporta în permanenţă lui „Avraham” întâmplările pe care le trăia sau cărora le era martor. Când plecase din Israel, în februarie, i se spusese că şederea lui în Argentina va dura doar trei luni, după cum îi promisese şi el Nadiei, însă evenimentele aflate în curs de derulare la Damasc şi, mai ales, integrarea reuşită a

lui „Kamal” în cadrul comunităţii arabe din Buenos Aires i-au determinat pe „Dan” şi pe „Salman” să-i prelungească acestuia vizita cu câteva luni.

La începutul lunii iulie 1961, ambasadorul Republicii Arabe Unite la Buenos Aires, Ibrahim al-Astouani, diplomat de carieră, a organizat o recepţie în onoarea liderilor comunităţii arabe din capitala argentiniană, la care, în urma recomandărilor făcute de Al-Hassan, a fost invitat şi „Kamal Amin Taabet”. Evenimentul în cauză a fost unul deosebit de important, la el participând nu numai oamenii de frunte ai comunităţii arabe locale, ci şi diplomaţi şi ataşaţi militari

arabi, precum şi generali de la vârful armatei argentiniene. „Kamal” s-a simţit precum peştele în apă printre toţi acei invitaţi, mergând de la unul la altul, conversând şi făcând schimb de cărţi de vizită. Al-Hassan şi-a prezentat prietenul ambasadorului sirian, folosind următoarele cuvinte:

— Vă prezint un adevărat patriot sirian, care doreşte să se întoarcă la Damasc, însă eu l-am sfătuit să acţioneze cu prudenţă şi să mai aştepte.

Ambasadorul, prea inteligent şi prea versat pentru a-şi exprima public sentimentele, i-a strâns mâna lui „Kamal” şi i-a zis:

— Nu asculta de sfatul lui. Ascultă-ţi inima şi întoarce-te la Damasc. Statul are nevoie de patrioţi curajoşi şi plini de credinţă ca tine.

Ulterior, în urma acestui episod, „Kamal” a devenit un invitat permanent al recepţiilor oferite de diplomaţii arabi. Odată a fost invitat la un cocktail organizat de Ambasada Marocului în cinstea zilei de naştere a regelui Hassan al Marocului, trezind astfel invidia multora, şi mai ales pe aceea a lui Al-Hassan, care, foarte mirat, i-a spus soţiei:

— Nu pot să înţeleg cum de Taabet, o prezenţă nouă în comunitatea noastră, a fost invitat la un cocktail organizat de o ambasadă arabă, şi eu nu.

145

La mijlocul lunii iunie, „Dan” şi „Saaman” au hotărât să nu mai întârzie revenirea lui Eli Cohen în ţară. Drept urmare, „Avraham” l-a sfătuit pe Eli să răspândească în rândurile comunităţii arabe din Buenos Aires vestea că „unchiul era foarte bolnav” şi că trebuia să se întoarcă la Beirut pentru a-i fi alături. „Kamal” a primit fără probleme viza de turist în Egipt şi Liban pentru o perioadă de şase luni, responsabilii săi din Israel instruindu-l să nu ceară în Argentina viza de intrare în Siria, pentru a evita în felul acesta verificarea trecutului său. Acest demers urma să aibă loc abia în punctul de frontieră de la graniţa Libanului.

Urmând sfatul lui „Avraham”, „Kamal” a început să adune scrisori de recomandare de la prietenii săi din

Buenos Aires adresate rudelor lor din Siria, Liban şi Egipt. Ulterior s-a dovedit că acelea primite de la Al-Hassan au fost printre cele mai importante. În una dintre ele, adresată fiului său, Kamal, ce locuia în Damasc, el îi cerea acestuia să-l sprijine pe „Kamal” prin toate mijloacele şi să-l pună în legătură cu George Saif, poet şi ziarist sirian creştin, care, după ce locuise un timp în Buenos Aires şi lucrase la ziarul lui Al-Hassan, se reîntorsese de curând la Damasc, unde fusese angajat la Departamentul de programe în limba spaniolă al postului de radio din capitala siriană. O a doua scrisoare îi era adresată unui funcţionar al unei bănci din Beirut, prin care Al-Hassan îşi ruga prietenul libanez să-l ajute pe „Kamal” în problemele financiare şi să se asigure că autorităţile de la Damasc nu vor pune mâna pe dolarii din conturile sale.

În data de 24 august 1961, „Kamal Amin Taabet” şi-a chemat prietenii la o cină de rămas-bun la restaurantul Cabana, pentru a se despărţi de ei aşa cum se cuvine. În capul mesei l-a aşezat pe Al-Hassan, care, după ce a băut mai multe pahare cu vin, a ţinut un toast bombastic în onoarea lui „Kamal”, apreciindu-i devotamentul faţă de cauza arabă şi „curajoasa hotărâre” de a se întoarce la Damasc.

146

„Kamal Amin Taabet” şi-a vândut maşina marca Ford, şi-a lichidat conturile din bancă şi, în 27 august, la ora 11:00, a avut o ultimă întâlnire cu „Avraham” la cafeneaua La Paz, de pe bulevardul Corrientes. În timpul discuţiilor, acesta din urmă nu şi-a putut ascunde emoţiile, arătându-se plin de admiraţie faţă de maniera în care „Kamal” ştiuse să acţioneze la Buenos Aires şi să se infiltreze în interiorul cercurilor de putere ale comunităţii arabe locale, apreciere exprimată, de altfel, şi în raportul final trimis lui „Dan”. Într-o scrisoare redactată de mână, datată în 31 august, „Beethoven” („Avraham”, Yehuda Cohen) îi scria lui „Gehelet” (Ioska Yariv) că „Menashe” şi-a îndeplinit misiunea cu foarte mult succes şi că, în ultima lună s-a

pregătit temeinic pentru următoarea misiune. A făcut rost de scrisori de recomandare pentru o serie de cetăţeni arabi din Damasc şi s-a despărţit de prietenii din Buenos Aires într-un mod echilibrat şi bine gândit. „Avraham” i-a dat lui „Kamal” 500 de dolari pentru acoperirea diverselor cheltuieli, l-a sfătuit să-şi cumpere singur biletul de călătorie spre Zürich şi i-a zis:

— Dacă apare vreo problemă pe aeroport, nu te îngrijora. Voi fi în zonă, ca să te ajut.

La rândul său, Eli i-a înmânat lui „Avraham” o ultimă scrisoare adresată Nadiei, spunând:

— Scrisoarea trebuie să sosească în Israel înainte să mă întorc eu acasă.

Epistola conţinea doar câteva rânduri: „Peste puţine zile vom fi iarăşi împreună şi te voi putea strânge în braţe. Vom sărbători prima zi de naştere a lui Sophie”

În ultima zi petrecută în Argentina, Eli mai avea de făcut ceva, şi anume să îndeplinească o „obligaţie de familie”, deoarece în Buenos Aires locuia fratele mamei sale, Aharon Tăvii. Făcând rost de adresă de la Nadia, a mers să-şi viziteze unchiul la magazinul deţinut de către acesta în cartierul evreiesc, însă Eli s-a mulţumit doar să-l privească de departe, temându-se să nu fie recunoscut, remarcând repede situaţia materială precară

a acestuia. Şi astfel, întors acasă, a putut să-i spună mamei că-l văzuse pe fratele ei, care era bine şi sănătos.

În data de 28 august, Eli a decolat cu un avion al companiei Lufthansa, îndreptându-se spre Zürich, după care şi-a continuat zborul către München, unde îşi rezervase telefonic o cameră la un hotel modest din centrul oraşului. Odată ajuns, s-a întâlnit cu „Zilinger”, care a făcut schimbul de paşapoarte, dându-i-l înapoi pe cel israelian şi luându-i-l pe cel argentinian. Tot el a preluat şi scrisorile de recomnandare aduse de la Buenos Aires, pentru a le trimite în Israel pe alte canale.

În data de 30 august, după două zile petrecute la

München, a zburat spre Israel cu un avion al companiei El-Al. „Gideon” l-a aşteptat la aterizare chiar la scara avionului şi l-a scos de pe terminalul aeroportului din Lod fără să mai treacă prin controalele de rutină. În mână ţinea o păpuşă mare, pentru fiica sa, iar în bagaj avea câteva cadouri cumpărate de la Zürich pentru Nadia, A mers direct la casa din Ramat Gan a părinţilor soţiei sale, unde îl aşteptau Sophie şi Nadia. Momentul revederii a fost unul teribil de emoţionant, Nadia plângând şi râzând în acelaşi timp preţ de o oră întreagă. Ea le-a spus părinţilor ei: „Eli aproape radiază de fericire. Nu l-am mai văzut niciodată atât de bucuros”. Într-o clipă, supărarea provocată de şederea lui prelungită în străinătate s-a risipit, însă în momentul în care a început să-l întrebe despre munca sa şi despre experienţele trăite, chipul lui Eli a împietrit, părând că un zid se ridicase din nou între cei doi soţi. În ciuda cuvintelor sale liniştitoare şi pline de alinare, în sufletul Nadiei au încolţit tot felul de bănuieli faţă de natura serviciului soţului său, şi toate acele temeri pe care încercase atât de mult să le alunge în ultimele luni i s-au strecurat din nou, pe nesimţite, în inimă.

Capitolul 5

„Luptătorul” intră în gura lupului în momentul întoarcerii din călătoria prelungită în Argentina, Eli Cohen s-a bucurat de o primire entuziastă, în special din partea lui „Dan” şi „Samaan”, căci reuşita infiltrării sale la adăpostul identităţii unui emigrant sirian care se întoarce în ţara natală întrecuse orice aşteptări. În plus, scrisorile de recomandare aduse cu sine îi asigurau un sprijin important în capitala siriană. Însă mai era cale lungă până la Damasc. Înainte de a ajunge la destinaţia finală, Eli trebuia să-şi continue pregătirea şi să parcurgă un nou set de antrenamente.

Între timp, el a primit un concediu de o lună de zile, binemeritat după cele şapte luni de absenţă, serviciul de informaţii punându-i la dispoziţie până şi o maşină. Pentru a sărbători revenirea în ţară, chiar în prima zi, Eli a invitat-o pe Nadia la cină într-unul dintre restaurantele elegante ale

Tel Aviv-ului, locul ales reflectându-i noua situaţie financiară. Când Nadia i-a atras atenţia că localul era prea scump şi că ar fi fost mai bine să caute ceva mai modest, Eli a privit-o tandru şi i-a spus:

— În această seară, nimic nu este prea scump pentru mine. Eli era foarte fericit, fiind vizibil faptul că noua slujbă îl umplea de satisfacţie. Nu acelaşi lucru se putea spune despre Nadia, care încă din orele după-amiezii continua să nu-i dădea pace cu o întrebare: De ce nu îi telefonase niciodată în cele şapte luni de absenţă? Acum, la restaurant, în timp ce-l ţinea de mână, şi-a făcut curaj şi l-a întrebat din nou:

— Presupun că o conversaţie telefonică din Europa este mai ieftină decât această masă. De ce nu mi-ai telefonat niciodată, nici măcar o dată, nici măcar pentru un minut, să-ţi aud vocea?

Un văl greu s-a lăsat peste faţa lui Eli, trăsăturile lui înnegurându-se.

— Mi s-a interzis să telefonez. Am vizitat diverse locuri şi nu am avut voie să spun nimănui unde mă aflu. În afară de asta, te-am rugat deja să nu mai insişti cu întrebări legate de noua mea slujbă. E o activitate secretă şi nu mi se permite să vorbesc despre asta.

În zilele care au urmat, Eli s-a comportat asemenea unui familist exemplar. Din momentul în care intra în apartament radia de căldură şi devotament, o ajuta pe Nadia la toate treburile casei şi petrecea ore întregi alături de fiica sa. O scotea din cărucior şi o aşeza pe podeaua camerei, mergând de-a buşilea alături de ea şi jucându-se împreună. O mare parte din timp şi-a petrecut-o încercând s-o convingă să spună „tata”, dar Sophie doar gângurea. Cuvântul mult dorit l-a rostit clar abia după reîntoarcerea lui în misiune. Înainte de plecarea în Argentina fetiţa avea doar cinci luni, şi iată că acum împlinea un an. În seara sărbătorii de Rosh Hashana*, Eli şi Nadia au celebrat prima zi de naştere a fiicei lor, în prezenţa numeroasă a familiei.

Nadia îşi aminteşte cu dor de acele zile: „Eli nu era un soţ blazat, ca mulţi alţii care se întorc seara obosiţi de la muncă, se afundă în fotoliu şi adorm în faţa televizorului. Era întotdeauna plin de viaţă.”

În seara zilei de Yom Kippur, contrar obiceiului, Nadia l-a însoţit pe Eli la sinagogă, pentru rugăciunea *Kol Nidre,* lucru care s-a repetat şi a doua zi. Inima îi spunea că plecările soţului ei nu se încheiaseră, aşa că profita de orice clipă pentru a fi în compania

* Sărbătoarea de Anul Nou din calendarul evreiesc, ce deschide o perioadă de zece zile de penitenţă, pentru care credincioşii se pregătesc prin recitarea zilnică a unor rugăciuni (n. tr.).

lui. După Sukot*, sărbătoare petrecută cu multe bucurii şi plimbări, cei doi au mers cu prietenii la cinematograf, au luat masa la restaurant şi, din când în când, au ieşit la dans. Însă în data de 28 septembrie 1961, cu trei zile înainte de Simhat Tora**, „îngerul” a reapărut acasă la Eli Cohen, solicitându-i acestuia să se reîntoarcă la lucru chiar din ziua următoare. În dimineaţa aceleiaşi zile, avusese loc cea de-a şasea *coup detat* (lovitură de stat) dată de armata siriană, dizolvându-se, astfel, alianţa cu Egiptul. Evenimentele care au condus la această situaţie debutaseră cu o lună şi jumătate înainte, în momentul în care, în 15 august, preşedintele Nasser îşi întărise controlul în plan politic asupra Siriei. Guvernele locale ale Egiptului şi ale Siriei fuseseră desfiinţate, în locul lor luând naştere un guvern central, cu sediul la Cairo. O primă reacţie a venit din partea lui Abd al-Hamid Saraji, fost premier al guvernului local sirian, în care ocupase şi funcţia de ministru al Afacerilor Interne şi pe cea de şef al Serviciilor de Securitate, care şi-a exprimat deschis opoziţia faţă de Nasser. În ultimul an, Saraji devenise un personaj puternic şi influent, ce reuşise să transforme Siria într-un stat poliţienesc, în acelaşi timp, era cea mai detestată persoană din stat. În noul context politic, Saraji a fost îndepărtat din

Siria şi trimis la Cairo, ca vicepreşedinte al Republicii Arabe Unite. Însă în data de 13 august, înainte de anunţarea oficială a noilor măsuri, Nasser l-a numit pe mareşalul Abdel al-Hakim Amer în funcţia de „înalt Reprezentant” la Damasc. Saraji s-a văzut izolat. Este adevărat că atribuţiile conferite de noua poziţie vizau problemele de ordine interioară ale celor două state, însă, în fapt, el era lipsit de autoritate. De exemplu, ministrul federal de Interne,

* Sărbătoarea „Colibelor” sau a „Tabernacolelor” este o sărbătoare a recoltei, fiind celebrată toamna, timp de opt zile (n. tr.).

** „Bucuria Torei” este sărbătoarea Torei, cu ocazia căreia ciclul anual de lectură din Pentateuh se încheie şi reîncepe. Toţi credincioşii, chiar şi copiii mici, sunt invitaţi să ia parte la citirea Torei. Procesiunile şi dansurile cu sulurile Torei le îngăduie oamenilor să-şi dea frâu liber bucuriei (n. tr.).

Abbas Raduan, l-a ignorat complet, neurmând niciuna dintre directivele sale. În aceste condiţii, Saraji a cerut să fie primit în audienţă la Nasser, lucru care s-a întâmplat însă abia după cinci zile. Vicepreşedintele Republicii Arabe şi-a dat seama că i se întinsese o capcană şi că poziţia sa de la Cairo era una de marionetă lipsită de orice urmă de autoritate.

În ziua de 15 septembrie Saraji s-a reîntors la Damasc, unde a declanşat o luptă pentru putere cu Amer. În încercarea de a readuce serviciile de securitate ale statului sub controlul său, a concediat o serie de ofiţeri aflaţi în tabăra adversă şi i-a înlocuit cu persoane de încredere şi loiale lui. Însă, la rândul său, Amer a făcut acelaşi lucru, dându-i afară pe ofiţerii de informaţii credincioşi lui Saraji.

Din cauza instabilităţii de pe scena politică internă de la Damasc, preşedintele Nasser i-a convocat la Cairo pe Saraji şi Amer, într-o încercare disperată de a găsi o cale de reconciliere între cei doi. În 26 septembrie, Saraji şi-a prezentat demisia din funcţia de vicepreşedinte al

Republicii Arabe Unite. La ordinul lui Nasser, Amer s-a întors de urgenţă la Damasc, fiind urmat însă şi de Saraji. Şi astfel, la fel ca înainte, Serviciile de Securitate Siriene s-au văzut scindate între adepţii celor doi oficiali, consecinţa fiind o paralizare completă a acestora. Două zile mai târziu, în 28 septembrie 1961, a avut loc o lovitură de stat a armatei siriene, care a pus capăt celor 44 de luni de alianţă cu Egiptul.

Adevărul este că lovitura de palat nu-şi propusese neapărat dizolvarea coaliţei egipteno-siriene, scopul ei iniţial fiind scoaterea Siriei de sub controlul Egiptului şi revenirea la împărţirea atribuţiilor între guvernele celor două state membre. Pilonul central al executării loviturii şi, totodată, sufletul acesteia a fost colonelul Abd al-Karim Nahlawi, şeful Comitetului Revoluţionar, directorul de cabinet al lui Amer, care l-a arestat pe Şeful Statului Major, generalul Gamal Faisal, şi i-a pus sub arest la domiciliu pe Amer şi pe Saraji. Totodată, trupele de blindate aflate sub comanda colonelului Jessem Aluan au fost scoase din baza lor de la Katana

şi dispuse în jurul clădirii Statului Major General al Armatei şi al sediilor guvernului. Alte trupe, sub comanda colonelului Haydar Kuzbari, au ieşit din baza de la Domer, aflată la aproximativ 39 de km depărtare de Damasc şi au preluat controlul asupra televiziunii şi a radioului sirian, precum şi asupra clădirii poştei şi a telegrafului. Colonelul Abd al-Ghani Dahmoun, comandantul forţelor staţionate în Damasc şi colonelul Feisal Siri al-Husseini au ocupat aeroportul şi celelalte structuri importante ale oraşului.

După preluarea controlului asupra Damascului, Nahlawi şi doi dintre oamenii săi au avut o întâlnire cu Amer, acasă la acesta, unde preţ de şase ore au discutat despre situaţia nou creată. Nahlawi i-a declarat lui Amer că intenţia lui nu era de a dizolva alianţa cu Egiptul, dorind doar să compatibilizeze structura coaliţiei cu necesităţile particulare ale celor două state membre. În cele din urmă,

Nahlawi şi Amer au ajuns la un acord de principii, după cum urmează:

— Comanda armatei siriene urma să fie încredinţată unor ofiţeri sirieni;

— Ofiţerii sirieni detaşaţi în Egipt şi ofiţerii egipteni din Siria urmau să se întoarcă în ţările lor;

— Şeful Statului Major General al Armatei Siriene urma să fie secondat de un adjunct egiptean, iar Şeful Statului Major General al Armatei Egiptene urma să fie secondat de un adjunct sirian;

— Principiile socialiste proclamate de Nasser la data de 23 iulie urmau să fie aplicate doar în cazul Egiptului, ele nefiind compatibile cu economia siriană.

Concluzia era că, dacă preşedintele Nasser urma să fie de acord cu aceste condiţii, coaliţia dintre cele două ţări mai avea o şansă. Însă în cadrul convorbirii telefonice pe care Amer a avut-o cu Nasser, acesta a respins termenii acordului, iar Republica Arabă Unită a încetat să existe.

153

Iordania şi Turcia au recunoscut imediat noul statut independent al Siriei, urmate la puţin timp şi de restul ţărilor arabe. Revoluţia armată de la Damasc a pus capăt primei încercări de înfiinţare, din proprie voinţă, a unei coaliţii între două state arabe suverane, ideea de alianţă, în ansamblul ei, primind astfel o grea lovitură. State precum Israelul, Iordania, Irakul şi Libanul aveau acum la graniţe, în persoana Siriei, un vecin slăbit, mult diferit de puternica Republică Egipteano-Siriană de altădată. Preşedintele Nasser şi-a pierdut capul de pod în aşa-numita zonă a Semilunii Fertile, iar Siria a redevenit o scenă de conflict pentru Cairo şi Bagdad.

Destrămarea alianţei a determinat şi reluarea tensiunilor dintre Egipt şi câteva state arabe. Nasser a acuzat Arabia Saudită de finanţarea „intrigilor” de la Damasc, iar relaţiile cu Irakul s-au înrăutăţit. Replica celorlalte state arabe nu a întârziat să apară, Iordania, de exemplu, declanşând o campanie de defăimare la adresa lui Nasser şi acuzând

Egiptul de încercarea de a distruge regimurile constituite în mod legitim în lumea arabă.

În ciuda faptului că armata fusese vioara întâi în declanşarea şi derularea revoluţiei siriene, aceasta a preferat să stea în spatele scenei şi să urmărească de acolo noul guvern, care a luat naştere în 29 septembrie, sub conducerea dr. Maamun al-Kuzbari, fost preşedinte al Parlamentului şi ministru de Justiţie. Kuzbari, în vârstă de 47 de ani, musulman sunit şi conservator de dreapta, făcuse studii de Drept la Paris şi fusese profesor de ştiinţe juridice al Universităţii din Damasc. Liderii Partidului Baas, Michel Aflaq şi Akram Hourani, care au sprijinit ideea dizolvării coaliţiei cu Egiptul, au preferat să rămână în continuare doar ideologi ai partidului şi să nu facă parte din noile structuri de conducere ale statului. Comitetul Revoluţionar, aflat sub conducerea colonelului Nahlawi, l-a desemnat pe generalul druz Abd al-Karim Zaher al-Din în funcţia de şef al Departamentului de Logistică din cadrul Statului Major al Armatei, în locul generalului Gamal Feisal.

154

Însă chiar a doua zi după declanşarea revoluţiei, în cadrul armatei au apărut diverse facţiuni, care au început să se lupte pentru putere şi influenţă. Comandantul forţelor staţionate în deşert, colonelul Haydar al-Kuzbari, a fost arestat de către Nahlawi sub acuzaţia de continuare a relaţiilor cu regele Hussein al Iordaniei şi de sprijin oferit rudei sale, premierul Maamun al-Kuzbari, în alegerile prezidenţiale. În 14 septembrie, dr. Nazim Al-Qudsi, un om politic experimentat, a fost ales şef al statului, iar Al-Kuzbari a fost numit preşedinte al Parlamentului sirian. În data de 21 decembrie, Al-Qudsi l-a însărcinat pe Maarouf al-Dawalibi, fost premier şi concetăţean al său, cu formarea unui nou guvern de la Damasc, una dintre primele măsuri luate de acesta fiind abrogarea măsurilor de naţionalizare legiferate în timpul Republicii Arabe Unite, iar consecinţa imediată a fost revitalizarea micilor fermieri şi a activităţilor din agricultură, în ansamblul lor.

În paralel a început şi reformarea armatei. Generalul Zaher al-Din i-a rechemat de urgenţă pe toţi ofiţerii aflaţi fie la perfecţionare în Uniunea Sovietică, fie în exil în Liban. În data de 20 noiembrie s-au întors la Damasc şi ofiţerii aflaţi în arest la Cairo. Nasser a refuzat să înapoieze Siriei trei submarine şi, la rândul ei, Siria nu a fost de acord să returneze Egiptului un escadron de avioane militare de tip MiG-17.

După recăpătarea independenţei, Siria a devenit o ţintă a acţiunilor subversive egiptene. Colonelul Abd al-Majid Farid, ataşatul militar al Egiptului la Bagdad, expulzat din Irak în 1959 sub acuzaţia de sabotaj, a fost trimis în Liban pentru a coordona acţiunile clandestine împotriva Siriei. Odată ajuns acolo, Farid a pus bazele unui cartier general, constituit din două grupări. Prima, sub comanda căpitanului Ahmad Shinawi, se ocupa cu antrenarea mercenarilor sirieni şi palestinieni în vederea executării de acte teroriste, iar cea de-a doua avea drept scop constituirea de celule clandestine în interiorul armatei siriene şi al cercurilor adepte ale lui Nasser din Damasc.

În aceste condiţii, Serviciile Siriene de Securitate şi-au stabilit ca prim obiectiv protejarea siguranţei naţionale, alte sarcini şi misiuni trecând în plan secund. Însă măsurile de purificare prin care trecuseră la rândul lor le afectaseră capacitatea operaţională şi le slăbiseră puterea de luptă cu serviciile secrete ale statelor inamice, care-şi infiltrau agenţii acoperiţi pe teritoriul sirian. Aşadar, nu exista un moment mai potrivit decât acesta pentru trimiterea lui Eli Cohen la Damasc.

Drept urmare, la începutul lunii octombrie 1961, pregătirea lui Eli Cohen pentru plecarea în Siria a intrat într-un proces accelerat. Antrenamentele din perioada aceea au fost dintre cele mai intensive, iar în zilele de *shabat* era obligat să anunţe unde se află. La început, s-a perfecţionat în folosirea aparatului Morse, respectiv transmiterea şi captarea semnalelor Morse. Trimiterea mesajelor se făcea

doar pe unde scurte, iar pentru receptare Eli folosea un aparat de radio cu tranzistori, la care era ataşată o antenă. A petrecut ore lungi alături de instructorul său transmisionist, într-o cameră închiriată, de pe strada Allenby, din Tel Aviv, desfăşurând activităţi de transmitere, receptare, codare şi decodare de mesaje. Abilităţile lui s-au îmbunătăţit simţitor, ajungând să transmită de la 12 cuvinte pe minut, la 18. Eli s-a dovedit a fi un foarte bun transmisionist; atingerea degetelor sale era una uşoară şi folosea chiar şi combinaţii proprii de semnale. De asemenea, capacitatea lui de utilizare a diferitelor tipuri de emiţătoare era mulţumitoare. S-a antrenat, în mod deosebit, pe un tip de aparat de mărimea unei cutii de ţigări, căruia îi spunea „Barza" şi cu care putea comprima foarte multe cuvinte într-un interval scurt de timp. În aceeaşi perioadă s-a familiarizat şi cu diversele tehnici de contrafilaj. A învăţat cum să asambleze şi să desfacă diverse încuietori cu ajutorul unei pile de mici dimensiuni şi al uleiului de maşină şi, de asemenea, să ia mulaje folosindu-se de gumă de mestecat. A învăţat cum să folosească cerneala invizibilă, cum

să developeze negative şi cum să codeze şi să decodeze mesaje, însă cel mai mare accent a fost pus pe însuşirea tehnicilor de filaj şi contrafilaj. Într-una dintre bazele serviciilor secrete, a fost supus şi unui antrenament scurt în vederea executării acţiunilor de sabotaj, un tânăr pe nume „Asher" arătându-i cum putea pregăti o bombă de mici dimensiuni din materiale chimice simple, disponibile în orice farmacie.

Pentru a se familiariza cu zona de graniţă cu Siria, Eh a mers în Galileea, în valea Iordanului şi în valea Hula, vizitând aşezările de frontieră. Totodată, a învăţat tipurile de armament folosite de armata siriană, reuşind să le identifice după fotografii. A citit foarte mult despre Siria, despre economia acesteia, despre formele de guvernământ şi minorităţile conlocuitoare de pe teritoriul ei. I s-a interzis,

în mod explicit, să viziteze sinagogi sau să stabilească orice fel de contact cu evreii din Siria. Cu scopul de a-şi îmbunătăţi dialectul sirian, a ascultat ore în şir emisiunile transmise de postul de radio din Damasc, ocazie cu care s-a pus la curent şi cu schimbările din cadrul armatei şi guvernului sirian. Această etapă a pregătirilor şi antrenamentelor a durat două luni întregi. A făcut o pauză de numai câteva zile din cauza decesului tatălui său, Saul, survenit în 22 noiembrie. După cele şapte zile de doliu, antrenamentele lui Eli s-au reluat în acelaşi ritm susţinut.

Eli a fost foarte surprins de bogăţia materialului informativ deţinut de Israel despre Siria. Citind rapoartele Serviciului de Informaţii, nu o dată s-a întrebat de ce mai era nevoie de el. Informaţia nu era numai bogată, ci şi variată şi exactă. Oare mai exista la Damasc un alt agent acoperit? Sau poate că Serviciul de Informaţii folosea alte surse? Un răspuns parţial la aceste întrebări, care nu i-au dat pace săptămâni şi luni de-a rândul, l-a primit de la „Dan", la începutul lui decembrie 1961. La prima şedinţă de informare operaţională în vederea plecării sale în Siria, care a avut loc pe terasa unui restaurant pescăresc din Yaffo, la o masă cu vedere spre Marea Mediterană, „Dan" i-a explicat lui Eli ce aşteptau de la el. După cum îşi dăduse deja seama, serviciile

israeliene nu duceau lipsă de informaţii despre ceea ce se întâmpla în ţările arabe, în general, şi în Siria, în particular. Datele deţinute erau adunate din presa arabă, de la agenţii aflaţi în slujba Israelului sau fuseseră obţinute graţie noilor tehnologii şi tehnici de culegere de informaţii, ce reduceau necesitatea de a trimite oameni pe teren. „De aceea", a continuat el, „eşti îndreptăţit să te întrebi, şi pe bună dreptate, de ce avem nevoie de tine? De ce infiltrăm un «luptător» la Damasc? De ce îl rupem de familie şi îi punem viaţa în pericol? Ce aşteptări avem de la tine? Aproape niciuna..."

EU a împietrit. Şedinţa informativă îl bulversase complet.

„Dan” i-a simţit confuzia şi a continuat:

— Avem nevoie de tine, în special, pentru a lua pulsul evenimentelor chiar la faţa locului. În ciuda bogăţiei de informaţie şi a tehnologiilor performante, nu s-a inventat încă un substitut pentru percepţia umană. Tu eşti pentru noi cel care va lua pulsul vieţii din Siria şi va da alarma în caz de pericol. Această atenţionare este atât de vitală, încât toate serviciile secrete din lume, inclusiv cele aparţinând marilor puteri, fac eforturi pentru a-şi trimite agenţi acoperiţi pe teren. Aşa se obişnuieşte pe întreg mapamondul, şi nici la noi nu este altminteri, ci dimpotrivă.

„Dan” a gustat din vinul alb care le fusese adus la masă şi, zâmbind, s-a trezit că spune:

— În curând vei putea bea *arak** şi te vei bucura de vinurile din podgoriile de pe valea Libanului.

Apoi a continuat. Pe lângă semnalizarea pericolelor din teren, i-a spus lui Eli, în atribuţiile unui „luptător” intră şi executarea unor acţiuni de sabotaj. Este adevărat că, de la eşecul din Egipt al „operaţiunii Suzana”, autorităţile israeliene au decis să nu mai pună în pericol niciun agent acoperit obligându-l la efectuarea unor acte de sabotaj planificate şi ostentative, prin urmare, Serviciul

* Băutură alcoolică tradiţională din zona Orientului Mijlociu, obţinută din suc de struguri fermentat şi aromată cu anason (n. tr.).

de Informaţii nu îl trimitea pe Eli ca „sabotor” la Damasc. Însă, pentru orice eventualitate, el urma să primească la plecare două cutii de săpun produse de firma Yardley, care conţineau, de fapt, un material explozibil cu putere mare de detonare, dezvoltat în Israel, capabil să „pună la pământ” cu uşurinţă o clădire cu mai multe etaje. Şi aşa se face că, în momentul capturării lui Eli la Damasc, agenţii Serviciilor Secrete Siriene au găsit în baia camerei sale de hotel cele două pachete de săpun, despre care s-a crezut că urmau să fie folosite pentru distrugerea emiţătorului Morse şi a altor echipamente de spionaj.

La întoarcerea acasă, Eli a anunţat-o pe Nadia că la sfârşitul lunii decembrie va trebui să plece iarăşi în Europa, de data aceasta pentru o misiune care nu va dura mai mult de trei luni de zile. Nadia a primit vestea cu inima strânsă, amintindu-şi că şi data trecută Eli îi promisese acelaşi lucru, dar se întorsese acasă abia după şapte luni. Oare cum va fi de data aceasta? Când Eli nu era lângă ea, zilele se scurgeau îngrozitor de greu, târându-se precum o căruţă prea încărcată. În schimb, timpul petrecut împreună părea că zboară într-o clipită.

În săptămânile rămase până la plecarea sa, Eli a mai avut parte de câteva şedinţe informative şi de câteva antrenamente. Printre altele, „Samaan” l-a instruit să le trimită prietenilor săi din Buenos Aires vederi din Europa şi, în legătură cu intrarea în Siria, având în vedere faptul că era un turist cu mult timp liber la dispoziţie, i-a spus că nu era obligatoriu să zboare direct la Damasc, ci că ar fi fost mai bine să călătorească pe mare, cu vaporul, din Italia până la Beirut, iar de acolo să închirieze o maşină cu care să ajungă în capitala siriană. Urma să primească viza de intrare ca turist la punctul de frontieră dintre Liban şi Siria. Odată ajuns la Damasc, trebuia să-l întâlnească pe Kamal al-Hassan, fiul redactorului publicaţiei *La Bandera Araba,* căruia să-i prezinte scrisoarea de recomandare primită de la tatăl său. În ceea ce-l privea pe George Saif, angajat al serviciului sirian de radiodifuziune, nu trebuia să ia legătura cu el, ci să aştepte să fie contactat de către acesta.

Restul scrisorilor de recomandare, destinate unor persoane din Alexandria şi Beirut, puteau fi trimise prin intermediul poştei.

Pentru a nu se pune în pericol încă de la începutul misiunii, „Samaan” i-a recomandat să nu coboare de pe vapor în portul din Alexandria, pentru a nu fi recunoscut de persoane care şi-ar fi putut aduce aminte de el din perioada petrecută în Egipt. În legătură cu şederea la Damasc, l-a sfătuit ca după câteva zile de cazare la un hotel, să

închirieze un apartament într-unul dintre cartierele elegante ale oraşului, de preferat în apropierea sediului Statului Major General al Armatei Siriene, pentru a putea astfel să urmărească mişcările din interiorul clădirii şi să semnaleze eventualele pregătiri pentru un atac surpriză îndreptat împotriva Israelului. „Samaan” i-a explicat lui Eli:

— În funcţie de mişcările care au loc în clădire şi în jurul acesteia, îţi vei putea da seama dacă se întâmplă ceva ieşit din comun. De exemplu, dacă luminile rămân aprinse peste tot şi toată noaptea, dacă numărul de maşini care intră şi ies pe porţile instituţiei este mai mare ca de obicei sau dacă trupe ale forţelor armate încep să apară pe străzi, toate acestea reprezintă semnalul unor activităţi ieşite din rutina zilnică şi anunţă ceva.

Doar după ce Eli îşi va găsi un apartament potrivit, unde să se simtă în siguranţă, şi după ce va stabili primele contacte, va începe să transmită mesaje către Israel. Însă, până atunci, i s-a ordonat în mod explicit să păstreze o tăcere totală pe calea undelor. „Panes” şi oamenii săi de legătură i-au prezentat lui Eli, nu o dată, regulile de securitate a transmisiei, de exemplu cum se foloseşte un cifru, cum se protejează acesta sau care este semnalul stabilit pentru pericol. Au insistat în mod deosebit asupra timpului scurt de emisie, pentru a nu putea fi depistat de către serviciile de securitate siriene. Au fost stabilite, de asemenea, şi regulile pentru apelare şi identificare, datele alternative pentru trimiterea mesajelor, dar şi când şi cum se folosea cerneala invizibilă. I s-a spus să-şi transmită mesajele codate în limba franceză, parola fiind inspirată de romanul *Cei trei muşchetari*, şi a primit un număr de identificare format din două

cifre, respectiv „88”. După ce îşi încheia transmisiunea, trebuia să distrugă orice urmă a activităţii sale, inclusiv cea mai mică bucăţică de hârtie care ar fi putut să-l trădeze. „Panes” l-a informat că urma să primească emiţătorul Morse în Europa, camuflat într-o cutie de ţigări, de acest

lucru ocupându-se „Zilinger”, iar aparatul radio folosit pentru receptarea mesajelor primite din Israel trebuia să-l cumpere singur, dintr-un magazin *duty-free* (scutit de taxe vamale) de pe aeroportul din München sau Zürich.

La final, pentru a-i alunga orice grijă de natură financiară, „Samaan” l-a informat pe Eli că, asemenea tuturor „luptătorilor”, urma să primească un salariu lunar echivalent cu cel al unui maior. El însuşi putea să scoată bani dintr-un cont deschis pe numele său la o bancă elveţiană, iar un membru al unităţii va avea grijă ca Nadia să primească lunar salariul lui din Israel. Scrisorile către Nadia pe care le redacta în perioada petrecută în Europa urmau să fie expediate, la anumite date, prin intermediul lui „Zilinger”.

În ceea ce priveşte mijloacele de trai din Damasc, aşa cum a mărturisit Eli însuşi în cadrul procesului său, la fiecare întâlnire cu „Zilinger” primea de la acesta o anumită sumă de bani în dolari, care îi permitea să trăiască timp de cinci-şase luni. Pe lângă această sumă fixă, mai primea de la acesta încă 200 sau 300 de dolari, pentru acoperirea cheltuielilor neprevăzute. Pentru a nu fi nevoit să-şi deschidă un cont bancar în Damasc, Eli primea banii sub forma unor cecuri.

Înainte să plece din ţară, Eli a avut o ultimă întâlnire cu şeful Serviciului de Informaţii al Armatei, generalul Meir Amit. Chiar dacă nu emigrase de mult timp în Israel, Eli ştia despre Amit că se număra printre veteranii organizaţiei Hagana şi că în timpul Războiului de Independenţă fusese comandantul regimentului de blindate de intervenţie rapidă, din cadrul brigăzii „Golani”. A fost un apropiat al lui Moshe Dayan, iar în perioada în care a ocupat funcţia de şef al Departamentului de Operaţiuni din cadrul Statului Major General al Armatei a pregătit „operaţiunea

Kadesh”, din 1956, la sfârşitul căreia, după cum s-a amintit, mai mulţi evrei, printre care şi Eli Cohen, au fost expulzaţi din Egipt.

Amit a revenit asupra intrucţiunilor primite de la „Dan”:

— În primul rând, trebuie să-ţi consolidezi imaginea de om de afaceri. Încearcă să cunoşti cât mai mulţi oameni cu putinţă şi să iei pulsul vieţii din Siria. Evident că este de dorit să descoperi mişcări neobişnuite ale trupelor armate, însă, în această etapă, cel mai important lucru este să acţionezi cu foarte multă prudenţă şi să nu trezeşti suspiciuni de niciun fel. Informaţiile despre armata siriană şi despre transporturile de armament de producţie sovietică vor veni, probabil, în timp. Nu îmi mai rămâne decât să-ţi spun că am încredere în tine şi să-ţi urez noroc.

La sfârşitul lunii decembrie, Eli era pregătit să plece la Damasc. Despărţirea de Nadia şi Sophie a fost dureroasă. Ca şi prima dată, Nadiei i s-a interzis să-şi însoţească soţul la aeroport, acesta fiind preluat de către acelaşi „Gideon”, care l-a dus cu maşina la Lod, l-a trecut rapid prin punctele de control vamal şi de frontieră şi, la despărţire, i-a înmânat un plic cu 500 de dolari. Dimineaţa, la ora 08:30, Eli a decolat cu un avion al companiei Swiss Air, cu destinaţia Zürich, şi de acolo la München, pentru a se întâlni cu „Zilinger”. Acesta l-a aşteptat pe terminalul de călători din centrul oraşului şi l-a dus cu maşina la o pensiune modestă din oraş, unde rezervase o cameră pe numele lui „Kamal Amin Taabet”. Acolo a avut loc binecunoscutul schimb de documente, Eli predând paşaportul israelian şi primindu-l în schimb pe cel argentinian.

La München, „Kamal” s-a întâlnit şi cu Ghedalia Halaf, adjunctul lui „Dan”, care venise pentru o ultimă şedinţă informativă, înainte de plecarea din Israel, fusese deja stabilită noua identitate a lui „Kamal”. Conform acesteia, era un agent comercial al societăţii Rafimax, cu sediul în Brazilia şi cu filiale, printre altele, în München şi Rotterdam. În cadrul întâlnirii, Ghedalia i-a înmânat lui „Kamal” un teanc de coli cu antetul firmei, adresa din Brazilia şi numerele de telefon ale acesteia, explicându-i că, dacă cineva

o să dorească vreodată să verifice natura activităţilor firmei, la celălalt capăt al firului va răspunde o funcţionară care, în acelaşi timp, va prelua şi mesajele pentru „director”.

Ghedalia a continuat apoi cu instrucţiunile:

— În clipa în care vei fi pregătit să transmiţi, trimite-ne o scrisoare paravion, al cărei conţinut nu este câtuşi de puţin important, contând doar formula de introducere, respectiv „Mult stimate domn”, în loc de „Stimate domn”. Acesta va fi semnalul pentru faptul că vei transmite după opt zi zile, respectând prin rotaţie momentul zilei, fie dimineaţa, fie seara.

Ghedalia a scos apoi dintr-o geantă pe care o avea asupra lui o cutie mică de ţigări, la a cărei deschidere s-a auzit un sunet muzical. Cutia era prevăzută cu fund dublu şi conţinea un emiţător Morse. După ce a fost instruit cum să-l folosească, „Kamal” a primit şi două pachete de săpun Yardley. Ghedalia i-a zis:

— Acestea sunt materiale explozibile care pot crea panică şi confuzie în Damasc. Vei primi instrucţiuni exacte despre când şi cum să le foloseşti.

După ce Ghedalia a părăsit camera, „Kamal” a început să exerseze scoaterea aparatului Morse şi punerea lui la loc în ascunzătoare, însă, la manevrare, cutia de ţigări a început să scoată nişte sunete ciudate. „Kamal” l-a chemat imediat înapoi pe Ghedalia, însă, până la sosierea acestuia, a reuşit să remedieze singur problema apărută. Totuşi, aparatul a fost luat şi înapoiat în aceeaşi noapte, reparat şi pregătit de funcţionare.

În calitatea lui de reprezentant al firmei Rafimax, era de aşteptat ca Münchenul să-i fie familiar lui „Kamal”. Drept urmare, a mai rămas o zi în oraş, a făcut tururi organizate, a hoinărit pe străzi şi s-a învârtit prin restaurante. Conform instrucţiunilor primite de la „Zilinger”, s-a adresat unei agenţii turistice italiene şi a cumpărat un bilet de vapor dus-întors cu destinaţia Beirut, pentru data de 3 ianaurie 1962, pe nava Astoria, ce urma să plece din portul Genova şi să facă o escală scurtă la Alexandria. Totodată, şi-a

deschis un cont de afaceri la o cunoscută bancă din oraş.

163

A doua zi, „Kamal” a plecat cu trenul la Zürich, unde împreună cu „Zilinger” a deschis un cont pe numele lui „Kamal Amin Taabet” la o bancă din vecinătatea gării. După aceea, a făcut câteva cumpărături mărunte şi a mers să se odihnească în camera sa de hotel. Seara, a luat masa în compania lui Ghedalia, a lui „Zilinger” şi a soţiei acestuia, ciocnind un pahar în cinstea anului nou.

În aceeaşi noapte, în Bat Yam, Eli i s-a arătat în vis Nadiei. Purta o cămaşă albă, faţa îi era strălucitoare şi, stând în faţa uşii, îi spunea zâmbind:

— Vin repede înapoi. Mă grăbesc să mă întorc, însă nici în cele mai negre vise ale sale, Nadia nu şi-a putut imagina că în câteva zile nu va mai avea un soţ „comerciant de arme în Europa”, ci unul care se va găsi nu departe de ea, la o distanţă de numai câteva ore de mers cu maşina, în capitala Siriei, desfăşurând activităţi în interes de stat.

În data de 2 ianuarie 1961, „Kamal Amin Taabet” şi „Zilinger” au plecat cu trenul din Zürich la Genova. „Kamal” avea asupra lui scrisori de recomandare pentru câteva persoane din Damasc, minusculul emiţător Morse camuflat în cutia de ţigări cu fund dublu, o maşină de scris, câteva cărţi în care era ascuns cifrul, un aparat de ras electric şi cablul acestuia, care urma să folosească drept antenă pentru micul radiou cumpărat în Zürich şi două pachete de săpun, care conţineau un material exploziv foarte puternic. În camera de hotel, pentru ultima oară, Eli şi-a verificat cu meticulozitate toate hainele, pentru a îndepărta orice urmă a vreunei etichete israeliene.

Într-o sâmbătă, în 3 ianuarie, vaporul Astoria a ieşit din portul oraşului Genova, pentru ca după câteva zile să ancoreze la Napoli, unde Eli a coborât împreună cu alţi călători egipteni pentru a face un tur al oraşului. Seara, la întoarcere, s-a retras în cabina sa pentru a se odihni. A doua zi, dimineaţa devreme, vaporul se afla iar în largul mării. Puţin mai târziu, în timp ce şedea la bar, „Kamal” l-a

cunoscut pe Majd Sheikh al-Arad,

proprietarul unei ferme agricole din apropierea Damascului, în vârstă de 52 de ani, care, ulterior, avea să îl ajute şi să-i faciliteze adaptarea la viaţa din Damasc. Majd, auzind conversaţia purtată în arabă între Eli şi câţiva egipteni care se pregăteau să coboare în portul Alexandria, s-a apropiat de aceştia şi s-a prezentat. În clipa în care „Kamal" a spus că era „argentinian de origine siriană", a scos un oftat de uşurare şi a zis:

— În sfârşit, am şi eu cu cine să vorbesc, în cartea sa, generalul Sallah al-Din al-Dali, preşedintele Curţii Marţiale care l-a condamnat pe Eli Cohen la moarte prin spânzurare, a prezentat o altă versiune asupra circumstanţelor întâlnirii dintre Eli şi Majd Sheikh al-Arad, conform căreia cei doi s-au cunoscut în portul Napoli, înainte de urcarea pe vapor. Al-Dali l-a descris pe Majd drept un agent NATO ce avea misiunea de a-l ajuta pe „Kamal Amin Taabet" să se infiltreze în Damasc şi să-i localizeze pe criminalii de război nazişti din Siria. Omul său de legătură cu NATO, o tânără italiancă pe nume Deila Fozina, îi transmisese să plece la Genova pentru a-l întâlni pe „Kamal" în port, neştiind despre acesta că era evreu. Majd trebuia să se prezinte drept un „sirian prosper cu domiciliul în Genova". În schimbul serviciilor sale, a primit în locul micului său Fiat învechit un Opel nou, cu care a transportat toate bagajelele lui „Kamal", inclusiv micul emiţător Morse şi restul echipamentului cu care fusese dotat în Israel.

Conform teoriei lui Sallah al-Dali, Majd era un proprietar de pământ sirian de origine turcă, născut în Damasc în anul 1910. Părinţii săi, tatăl, Bahgit, şi mama, Afifa, proveneau din familii renumite în perioada Mandatului Francez. În anul 1938 a fost trimis la Berlin, unde a învăţat limba germană la Institutul Goethe şi şi-a obţinut licenţa în economie, la universitatea din oraş. Când au început să apară primele semne de înfrângere ale Gemaniei naziste, s-a implicat în transferul clandestin de evrei în Franţa, fiind plătit în

monede de aur. La rândul său, a fugit în Franţa, unde a fost recrutat de o agenţie de spionaj americană

şi, cu ocazia planului de asistenţă pentru reconstrucţia Coreei de Sud, a fost trimis în zonă ca reprezentant al ONU, acţionând însă ca agent american sub acoperire. După încetarea luptelor din Coreea, s-a reîntors în Europa însoţit de două tinere sud-coreene şi a îndeplinit misiuni ale CIA în Italia, Germania, Danemarca, Suedia şi Norvegia. La sfârşitul anilor ’50, s-a întors la Damasc, după care a locuit o perioadă la fratele său, Faisal, în Beirut. Însă, la începutul anilor ’60, îl găsim ca agent NATO cu misiuni la Roma, Paris, Madrid şi Geneva, detaliile acestora fiind înregistrate în protocoalele şedinţelor de judecată ale procesului lui Eli Cohen, de la Damasc.

Conform lui Al-Dali, în mărturia sa datând din 16 martie 1965, Majd a confirmat faptul că era spion american şi că a avut legături la Ambasada americană din Damasc, cu un diplomat pe nume Shaffiler şi cu ataşatul cultural, Kennedy, care, nu de puţine ori, l-a vizitat la ferma sa. Majd, la rândul lui, a fost adesea oasptete al Clubului Ambasadei americane din Damasc, într-o altă mărturie, din 17 martie 1965, acesta a recunoscut că, începând din anul 1962, sumele de bani primite de la NATO erau depuse în bănci americane.

În ceea ce-l priveşte pe Eli Cohen, Al-Dali pretinde în cartea sa că, într-una din declaraţiile sale, israelianul ar fi mărturisit că în timp ce se afla în compania câtorva călători egipteni, Majd s-a apropiat de el şi l-a întrebat:

— Vii din Argentina?

La răspunsul său afirmativ, acesta a continuat:

— Călătoreşti la Damasc? Dacă da, poţi să mergi cu mine. Am maşină pe vapor.

Al-Dali, după cum s-a mai spus, a considerat această relatare ca fiind una falsă, cei doi, în opinia sa, întâlnindu-se mai devreme, respectiv în port, înainte de a urca pe vapor. Însă aceasta este teoria judecătorului Al-Dali şi nu se

ştie în ce măsură vorbele atribuite de el lui Eli Cohen sunt adevărate sau nu. Oricum ar fi

stat lucrurile, Eli a declarat, în mărturia sa, că el şi Majd s-au retras din compania egiptenilor şi s-au aşezat singuri la o masă.

„Kamal” i-a povestit interlocutorului său că fusese născut în Beirut, într-o familie originară din Alep, că crescuse în Alexandria şi că emigrase împreună cu familia în Argentina. I-a spus şi despre moştenirea pe care urma să o primească la Beirut, declarându-se foarte emoţionat că, în sfârşit, putea să-şi îndeplinească visul vieţii sale, respectiv să viziteze ţara natală a părinţilor lui. În momentele acelea, când Siria era pe cale să-şi recapete independenţa, el dorea să-şi pună în slujba statului experienţa sa de om de afaceri şi să promoveze, prin intermediul firmelor pe care le deţinea în Argentina şi Europa, câteva dintre produsele siriene, care nu erau îndeajuns de cunoscute pe piaţa occidentală.

— În perioada alianţei cu Egiptul, dar mai ales în urma legilor de factură comunistă ale lui Gamal Abd al-Nasser, îmi era clar că nu pot face afaceri în Damasc, a spus „Kamal”.

La auzul acestor vorbe, privirea lui Majd a devenit scânteietoare. Tocmai îi pica în mâini un argentinian naiv, care, colac peste pupăză, urma să primească şi o moştenire substanţială. Era de preferat să rămână aproape de omul acesta, pentru că, cine ştie, poate avea să tragă şi el vreun folos de pe urma întregii poveşti.

Majd a început să-şi descarce inima în faţa noului său prieten.

— Gamal Abd al-Nasser a distrus Siria, a pus la pământ economia, a naţionalizat băncile şi industria textilă şi a confiscat proprietăţile.

El nu avusese terenuri întinse, a continuat, însă „câinele ăsta egiptean” îi confiscase toate proprietăţile familiei şi îi lăsase doar o fermă mică lângă Damasc, pe care i-o va

arăta lui Eli. „Kamal” trebuia să-l viziteze neapărat, deoarece avea mulţi prieteni cu influenţă, care îl puteau ajuta pe acesta în Siria.

Majd l-a întrebat cum avea de gând să ajungă la Damasc şi, auzind că dorea să închirieze o maşină, i-a spus ferm:.

— Nici nu se pune problema. Opelul meu cel nou e chiar pe puntea vaporului. Vei călători cu mine spre Damasc. Viză

de intrare în Siria ai? Cum, nu? Nu-i nimic. Am o cunoştinţă la punctul de frontieră, care o să-ţi elibereze viza pe loc. Oricum vroiam să-i telefonez din Beirut, ca să mă ajute la vamă. O să-i povestesc şi despre tine. Fără nicio îndoială, vei primi viza pe loc. Te va costa ceva, o sumă mică de bani, deoarece şi prietenul meu are familie şi trebuie să aibă grijă de copiii lui, iar salariul de bugetar nu-i ajunge să se întreţină. Aşa-i la noi…

Era deja târziu în noapte, când mişcările de balans ale vasului i-au alungat şi pe ultimii călători în cabinele lor. În momentul despărţirii, atât Majd, cât şi „Kamal” aveau o idee destul de clară despre cum să exploateze fiecare slăbiciunile celuilat, în folos propriu. În zilele următoare, Majd Sheikh al-Arad i-a povestit lui „Kamal” o mulţime de lucruri legate de viaţa sa. În anul 1938, când avea 28 de ani, a călătorit pentru prima dată în Europa: fratele său lusese admis la Facultatea de Medicină din cadrul Universităţii din Berlin, iar el, evident, a exploatat această şansă şi l-a însoţit. Ambii au primit paşapoarte din partea administraţiei Mandatului Francez şi au călătorit cu vaporul de la Beirut la Marsilia. După ce s-au plimbat puţin prin Paris, şi-au continuat drumul spre Berlin şi, la începutul anului universitar, Majd s-a întors în Siria, tot cu vaporul, via Italia. În momentul izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, fratele său l-a sfătuit să meargă şi el la Berlin, scriindu-i că, datorită victoriilor repurtate de Hitler, atmosfera berlineză era una destinsă, iar dacă ar fi fost admis la universitate, ar fi putut beneficia chiar şi de o

bursă lunară de studii din partea guvernului german. Convins de spusele fratelui său, Majd a hotărât să plece, însă, iniţial, ieşirea din ţară i-a fost refuzată. Abia după capitularea Franţei şi constituirea guvernului de la Vichy, condus de mareşalul Petain, când atât Siria, cât şi Libanul au intrat în sfera de influenţă a Germaniei naziste, situaţia i-a permis să-şi reia demersurile în acest sens. Înaltul Reprezetant al Franţei în Siria, generalul Dentz, i-a aprobat lui Majid cererea de a pleca în Germania pentru a se alătura fratelui său. A călătorit cu autobuzul până la Alep, iar de acolo, cu trenul la Istanbul. După ce

s-a plimbat câteva zile prin Turcia, a luat faimosul Orient Express până la Viena, iar de acolo şi-a continuat drumul la Berlin, unde a fost admis la studii şi, asemenea tuturor studenţilor străini, a primit şi el o bursă lunară în valoare de 150 de mărci. Suma nu era prea mare, însă, dacă ne raportăm la condiţiile de viaţă din Germania acelor vremuri, îi era suficientă pentru a se întreţine. Taxa de studii era simbolică şi, în plus, datorită faptului că toţi bărbaţii erau pe front, putea găsi oricând o femeie pe socoteala căreia să trăiască.

— Kamal, a zis Majid, se spune că franţuzoaicele sunt o pradă uşoară – însă, din experienţa mea, îţi pot spune că nu mai există pe lumea asta alte femei ca nemţoaicele. Nu numai că se dăruiesc uşor, dar sunt şi foarte devotate.

„Kamal” asculta fascinat poveştile lui Majd Sheikh al-Arad, care, avid fiind să se descarce, l-a scutit să se expună prematur în această etapă de început a misiunii sale. Majd a continuat, povestindu-i că la sfârşitul războiului, în august 1945, dorise să se întoarcă la Damasc prin Paris, însă autorităţile franceze îl arestaseră sub acuzaţia de colaborare cu regimul nazist. Abia după ce a reuşit să dovedească faptul că nu era decât un student berlinez, a fost eliberat din închisoare şi i s-a permis să se întoarcă la Beirut, cu un vapor sub pavilion francez.

În data de 7 ianuarie 1962, în timp ce se afla pe puntea

vasului Astoria, „Kamal” a devenit nostalgic, privind cum se apropiau de plajele Alexandriei, oraşul său natal. În clipa în care vaporul a ancorat în port, nu a rezistat tentaţiei şi, ignorând total instrucţiunile primite de la „Samaan”, a hotărât să coboare şi să rătăcească un pic pe străzile oraşului în care crescuse şi învăţase. Şi-a pus pe cap o pălărie croită după model italienesc, care îi ascundea faţa, şi şi-a prezentat paşaportul argentinian ofiţerului de frontieră egiptean, care i-a aplicat pe loc viza de intrare, fără să se uite nici măcar o clipă la el. Şi astfel, după doar câteva minute, „Kamal Amin Taabet” se afla dincolo de porţile portului. Preţ de o clipă, acesta s-a contopit cu peisajul din jur, iar

prin faţa ochilor i-au trecut imaginile copilăriei şi ale tinereţii sale, casa părintească din Wakalat al-Laamun, şcoala evreiască, magazinul de îmbrăcăminte al fraţilor Klerk şi… Rita. Se simţea ca şi cum cercul s-ar fi închis. S-a plimbat pe strada Fuad, a băut un suc de mango şi s-a întors repede în port, la vapor.

Majd îl aştepta pe punte.

— Gata, te-ai întors atât de repede? a întrebat el.

„Kamal” i-a răspuns pe un ton ipocrit:

— Nu pot să-i suport pe egiptenii ăştia împuţiţi, mai ales după felul în care s-au purtat cu Siria. Blestemat fie Nasser şi camarila lui comunistă. După ce şi-a jefuit propria ţară, a vrut să facă acelaşi lucru şi cu a noastră.

Peste câteva ore, Astoria naviga din nou în largul mării. Era o noapte de iarnă, rece şi ploiasă, aşa că toţi pasagerii fugiseră de pe punte şi coborâseră la bar ori se retrăseseră în cabinele lor. Majd şi „Kamal” s-au aşezat la bar, ca de obicei, unde Majd, palavragiu din fire, a ţinut cu tot dinadinsul să termine de depănat povestea vieţii sale, înainte de sosirea la Beirut. Şi astfel, în timp ce ploaia bătea cu putere în geamul barului, poveştile au continuat.

În anul 1947 se reîntorsese în Germania, unde viaţa era foarte ieftină. De data aceasta călătorise în calitate de

ziarist, fiind trimis de Udai Zidawi, redactorul publicaţiei siriene *Al-Nasr,* pentru a relata despre starea de spirit din Europa şi reacţiile acesteia în legătură cu înfiinţarea statului Israel. Ziarul îi acoperise cheltuielile de transport şi îi eliberase o legitimaţie de presă. După înfrângerea suferită de arabi în timpul Războiului de Independenţă al Israelului, nu s-a mai întors la Damasc, ci în 1951 s-a alăturat forţelor ONU din Coreea, unde primea un salariu anual de 18.000 de dolari. În condiţiile în care cheltuiteile lui nu depăşeau 80 de dolari pe lună, a reuşit să economisească sume mari de bani. Însă, din pricina aerului umed din Seul, a început să sufere de reumatism, iar la recomandările medicilor, se trata în staţiunile cu ape termale, fără niciun rezultat însă. În cele din urmă, în anul 1956, a părăsit Coreea şi s-a mutat la Roma. După câteva luni, a vizitat

Danemarca, Suedia şi Norvegia şi, înainte de a se reîntoarce la Damasc, la sfârşitul anului 1957, a locuit timp de şase luni în Baden-Baden. Şi-a luat cu el în Siria o maşină marca Opel, pe care a vândut-o după înfiinţarea alianţei egipteano-siriene.

Naţionalizarea economiei siriene şi legile reformei agrare i-au privat familia de majoritatea proprietăţilor funciare deţinute. Drept urmare, în 1960, Majid s-a întors în Italia. La început a locuit în Venţia, după care, din cauza umidităţii, s-a mutat la Roma. Acolo şi-a cumpărat un Fiat, cu care a călătorit până la Beirut, unde fratele său ocupa funcţia de director al Şcolii de Medicină, situate în vecinătatea Universităţii Americane. Majid a rămas în Beirut câteva luni, apoi, la sfârşitul lui 1960, a revenit în Siria, şi-a vândut maşina şi s-a stabilit la ferma sa, într-o localitate nu departe de Damasc. După un an s-a întors în Europa, la Roma, via Beirut. În capitala italiană şi-a cumpărat o nouă maşină, respectiv un Opel, cu care a călătorit la Geneva, pe Riviera Franceză şi în Spania. În timpul plimbărilor prin Madrid, a descoperit că maşina nu funcţiona în paramentrii normali, aşa că a trimis o sesizare în acest sens direcţiunii

companiei din Germania. Spre marea lui surprindere, a fost anunţat de către firmă că va primi o maşină nouă în schimbul celei pe care o avea deja în proprietate, aceasta fiind de fapt maşina de pe vapor, care avea încă numere de înmatriculare germane.

Pentru a-l impresiona pe „Kamal”, Majd i-a spus că, pe lângă ferma de lângă Damasc, mai deţinea şi două conturi banare, unul cu 80.000 de lire, deschis la o bancă libaneză, şi altul cu 25.000 de lire, deschis la o bancă din Damasc.

— Din pricina legislaţiei socialiste, a continuat el, aflate în vigoare în timpul alianţei egipteano-siriene, nu puteai să mişti nimic în Damasc dacă nu aveai un cont ascuns la una dintre băncile din Beirut sau din Europa. Însă tu, ca cetăţean argentinian, nu ar trebui să ai nicio problemă şi vei putea să-ţi depui banii unde doreşti. Dacă vrei, poţi să-ţi deschizi cont la banca mea din Beirut.

171

„Kamal” s-a eschivat, explicându-i lui Majd că, deoarece banii erau folosiţi în interes de afaceri, şi nu personal, era de preferat să-i ţină în Elveţia sau Germania. Era posibil să transfere în Elveţia şi banii pe care urma să-i primească moştenire.

— Sper că înţelegi, i-a spus „Kamal”, dar este vorba de o sumă foarte mare de bani şi nu îmi pot permite să mă expun niciunui risc. În Damasc, aproape în fiecare zi are loc o nouă lovitură militară şi nimeni nu ştie ce legi va aduce cu ea. Astăzi Damascul, mâine Beirutul. Nu, nu, prietene. Este mai bine ca banii să fie depuşi în Europa.

Majd l-a bătut cu prietenie pe umăr, spunându-i:

— Eşti un negustor deştept, prietene. Nu e de mirare că ai făcut o avere aşa frumoasă în Argentina. Mi-aş dori să mă înveţi cum se fac banii.

„Kamal” i-a răspuns în maniera bunei tradiţii orientale:

— Tu vrei să înveţi de la mine? Dar eşti regele profesorilor! Eu nici nu am apucat încă să învăţ ceea ce tu ai şi uitat deja.

Cei doi au izbucnit într-un hohot de râs zgomotos şi s-au

despărţit, îndreptându-se fiecare către cabina sa.

În data de 9 februarie 1962, într-o zi de marţi, Astoria a ancorat în portul oraşului Beirut. Marea era liniştită şi vremea era frumoasă, venind parcă în contrast cu demonstraţiile furtunoase ale cercurilor naţionaliste şi ale grupărilor naseriste, organizate în perioada aceea în capitala Libanului. Autorităţile de frontieră şi cele vamale au hotărât să nu le permită pasagerilor să debarce toţi deodată, dându-le întâietate celor străini. Drept urmare, „Kamal Amin Taabet", având în posesie un paşaport argentinian, a fost printre primii care au părăsit Astoria, coborând pe uscat. Majd Sheikh al-Arad i-a dat adresa hotelului Alcazar, rugându-l să-i rezerve şi lui o cameră. După câteva ore, cei doi s-au întâlnit la barul hotelului. Din camera lui, Majd a luat legătura telefonic, la Damasc, cu Nasser al-Din Unali (Abu Haldun), ofiţer de securitate sirian, care lucra la punctul

de frontieră Giadida, de la graniţa cu Libanul, spunându-i că îi adusese un aparat de ras electric din Germania:

— Dacă vrei să nu plăteşti vamă pentru el, ar fi bine să fii mâine la frontieră. În plus, îmi doresc mult să te revăd. Sunt însoţit de un milionar argentinian de origine siriană, care vine să-şi viziteze ţara natală după plecarea câinilor ăstora de egipteni. Merită să-l cunoşti.

Cei doi au stabilit să se întâlnească la punctul de frontieră în după-amiaza zilei de sâmbătă, 10 ianuarie, Abu Haldun explicând:

— Sâmbăta e mai multă linişte la frontieră. Vameşul care e de gardă atunci, Hasan Zahawani, îmi este prieten. În timp ce amicului tău argentinian i se eliberează viza de intrare, putem să bem o cafea cu şeful vămii, iar apoi să ne continuăm drumul către Damasc împreună.

Puţin mai târziu, Majd Sheikh al-Arad l-a luat pe „Kamal" la o plimbare cu maşina, pentru a admira priveliştile minunate ale Beirutului.

— Crede-mă, a spus el, acesta este oraşul cel mai frumos

din toată lumea arabă. E Parisul Orientului Mijlociu. Vei găsi aici toate plăcerile şi deliciile pariziene. După ce vei o lua o hotărâre clară în privinţa planurilor tale de viitor, îţi recomand să vii şi să te distrezi câteva zile aici. Trebuie doar să-mi spui când doreşti să revii. Nu vreau să pierd şansa de a petrece la Beirut, în compania ta. „Kamal" a dat aprobator din cap. La sfârşitul plimbării, cei doi au luat masa de seară la elegantul restaurant al hotelului Saint George, cu vedere la Marea Mediterană, nota de plată fiind achitată, după cum se aştepta toată lumea, de către „Kamal Amin Taabet".

Sâmbătă, 10 ianuarie, „Kamal" se pregătea pentru primul său test adevărat, respectiv intrarea pe teritoriul Republicii Siriene. Dimineaţa, cei doi au părăsit hotelul Alcazar, s-au urcat în maşina Opel a lui Majid şi s-au îndreptat către graniţa cu Siria. Au traversat oraşul de la est la vest, au urcat către palatul prezidenţial de la Baabda şi, de acolo, au continuat până în oraşul Aley, destinaţia de vacanţă îndrăgită de toţi prinţii petrolului din Arabia Saudită şi

Kuweit. Pe întreg parcursul drumului, Majd nu s-a putut opri din a admira peisajul, iar „Kamal" a făcut poze încontinuu. Înainte de intrarea în Aley, au oprit într-unul dintre locurile de parcare de pe şosea, pentru a admira panorama oraşului Beirut, care se întindea la picioarele lor. Priveliştea era una de vis. Au văzut de acolo golful şi portul oraşului, înţesate de ambarcaţiuni, marile şi modernele hoteluri de pe plajă, zona comercială şi clădirile băncilor, cu seifurile lor pline de monedă străină şi de pietre preţioase, atât de dragi tinerelor prinţese arabe „îndrăgostite de Europa".

Majd a continuat drumul în direcţia graniţei cu Siria, trecând prin Aley şi Ain Saoufar, localităţi pline de vile splendide, aparţinând aristocraţiei marocane şi druze sau închiriate de către magnaţii petrolului din Golful Persic. Când au ajuns pe vârful Dahr al-Baidar, „Kamal" l-a rugat pe Majd să oprească maşina, deoarece priveliştea care se

întindea în faţa ochilor lui l-a lăsat, pur şi simplu, fără respiraţie. Spre răsărit se sumeţeau mândri şi înzăpeziţi munţii Antilibanului, iar la sud se întindea mirifica vale a Libanului. „Kamal” a imortalizat peisajul în câteva cadre, după care şi-au continuat drumul către punctul de frontieră. Pentru că mai aveau timp până la întâlnirea cu Abu Haldun, cei doi au hotărât să ia masa la un restaurant micuţ de pe autostradă, ce aparţinea unei mănăstiri iezuite, unde, într-un cadru feeric, li s-a servit un vin minunat. Pe măsură ce se apropiau de graniţa cu Siria, supărarea lui Majd creştea din ce în ce mai mult:

— Uită-te în jurul nostru, un adevărat colţ rupt din rai! Frumuseţea locului s-a păstrat pentru că aici nu există nici urmă de comunism. În schimb, la noi, în Siria, comuniştii, adepţii lui Nasser şi cei ai Partidului Baas s-au molipsit cu toţii de microbul socialismului şi uite cât rău ne-au făcut. Mulţumesc lui Dumnezeu că preşedintele Nazim al-Qudsi* face puţină ordine în economie, însă întrebarea este dacă armata îl va lăsa să acţioneze după cum

* Nazim al-Qudsi (1906–1998), şef al statului sirian în perioada 14 decembrie 1961–8 martie 1963 (n. coord).

doreşte sau va încerca din nou să-l lege de mâini şi de picioare. Nu am nicio fărâmă de încredere în ofiţerii armatei noastre. Nu-i interesează decât gloria, faima şi femeile.

Maşina Opel se deplasa acum încet pe şoseaua care făcea legătura între Beirut şi Damasc, prin Wadi al-Harid, o vale îngustă, după care s-a întors şi a început să urce pe pantele munţilor Antilibanului, iar nu după mult timp, cei doi au trecut de punctul de frontieră libanez, situat undeva la cumpăna apelor din bazinul hidrografic al munţilor. Foarte politicos, vameşul nu s-a deranjat să arunce nici măcar o privire în bagajele lor, iar ofiţerul de la Serviciul de emigrări le-a ştampilat paşapoartele, fără nicio problemă. După ce au parcurs fâşia de graniţă, lungă de un kilometru şi care separa cele două puncte de frontieră, au ajuns în partea siriană, unde se aflau două cabine, una a poliţiei, pe

care era arborat drapelul sirian, şi cea de-a doua, a autorităţilor vamale. Între cele două se găsea un post militar fortificat, plin de soldaţi înarmaţi cu pistoale şi dotat cu o mitralieră. Majd a parcat maşina lângă punctul de control vamal şi s-a îndreptat către postul de poliţie, unde îl aştepta Abu Haldun, un ofiţer scund şi burtos, care i-a sărit de gât de bucurie în clipa în care l-a văzut venind. Cei doi s-au îmbrăţişat, s-au sărutat şi au schimbat între ei uzualele formule de politeţe obişnuite în Orient. Apoi Majd l-a luat de mână pe Abu Haldun şi l-a dus la maşină, unde i l-a prezentat pe „Kamal”:

— Deşi Kamal Amin Taabet este posesorul unui paşaport argentinian, în fapt el este unul dintre reprezentanţii de marcă ai tinerei generaţii de sirieni, devotat trup şi suflet poporului nostru. Slavă Domnului că egiptenii au plecat şi că a sosit momentul în care oameni bogaţi şi talentaţi ca el se pot întoarce în Siria, pentru a ne împărtăşi din experienţele lor.

„Kamal” a coborât din maşină şi i-a strâns călduros mâna ofiţerului de securitate sirian, care, receptând mesajul ascuns din vorbele lui Majd, referitor la starea materială a acestuia, i-a spus:

— Bine ai venit în Siria. Ieri vremea a fost ploioasă şi ceţoasă, însă azi e cald şi cer senin. Nu este nicio urmă de îndoială, ai adus cu tine soarele şi lumina.

Abu Haldun i-a cerut lui „Kamal” paşaportul, i-a semnat cererea de eliberare a vizei de intrare şi, după ce a primit de la acesta o liră siriană, i-a spus:

— Vă rog, intraţi în biroul directorului Serviciului vamal şi beţi o cafea. Prietenul meu, Hasan Zahawani, vă aşteaptă deja. Eu o să pun viza de intrare pe paşaport, iar în câteva minute vă urmez.

După zece minute, Abu Haldun s-a întors cu paşaportul argentinian al lui „Kamal” în mână, spunând:

— Ai primit viză de intrare valabilă pentru şase luni. Dacă te hotărăşti să rămâi la noi mai mult timp, nu vor fi niciun

fel de probleme. Majd te va însoţi la sediul poliţiei din Damasc, unde îţi va obţine o prelungire de şedere.

Toţi patru, împreună cu ofiţerul de vamă, Zahawani, s-au îndreptat către maşina cea nouă a lui Majid, ce avea încă numerele de înmatriculere germane, respectiv 8921–248, şi care era verificată de un funcţionar vamal, preocupat în acel moment de aparatul radio. Zahawani a strigat la el furios şi i-a ordonat să se oprească. Cu o bucată de cretă pe care o avea asupra lui a însemnat toate bagajele lui Majid şi ale lui „Kamal”, cu excepţia unuia singur, pe care l-a băgat în portbagajul maşinii sale, după care le-a urat celor doi drum bun şi s-a întors la treburile lui. Bariera a fost ridicată şi, astfel, „Kamal Amin Taabeţ” s-a văzut intrat pe teritoriu sirian, în drum spre Damasc.

„Kamal” era uimit de uşurinţa cu care intrase în Siria, minunându-se mai ales de faptul că nimeni nu-i desfăcuse şi controlase bagajele.

— Văd că ai prieteni importanţi, i-a spus el lui Majid.

Acesta a izbucnit în râs:

— Da, aşa este. Prietenia asta costă 50 de dolari. Sunt sigur că ai remarcat faptul că Abu Haldun a luat una dintre valizele

mele. În ea se găseşte un aparat de ras electric, pe care i l-am adus din Germania. O să mi-o înapoieze goală, fără aparat, când ne vom întâlni în Rabava. Necazul este că el nu se mulţumeşte niciodată cu ce îi aduc. Tot timpul îi trebuie câte ceva: o dată, o cină, altă dată, un mic împrumut financiar, însă, după cum ai văzut, o relaţie specială ca aceasta, cu un grănicer, merită fiecare bănuţ.

„Kamal” a dat din cap aprobator şi a hotărât, în sinea lui, să-l recompenseze la rândul său pe Abu Haldun cât mai curând posibil. În calitatea sa de turist argentinian, totul era pus la punct, însă, în viitor, va avea mare nevoie de serviciile unui ofiţer de securitate sirian. Într-o cafenea mică de la intrarea în localitatea Rabava, cei doi au făcut un popas, pentru a-l aştepta pe Abu Haldun. Acesta a sosit

după un sfert de oră, afişând un zâmbet larg. După ce au băut o cafea turcească, ofiţerul sirian i-a propus lui Majd să-i înapoieze valiza doar când vor ajunge la ferma acestuia.

— Ţi-am spus eu? Cu Abu Haldun n-o scoţi la capăt aşa uşor a zis Majd.

„Kamal” a profitat de ocazie şi a răspuns:

— Sunt sigur că are foarte multă grijă de soţia şi de copiii săi şi, după cum mi-ai spus, salariul nu îi este de ajuns. Eu chiar îi înţeleg pe oamenii ca Abu Haldun. În Buenos Aires, oriunde te duci trebuie să laşi bacşiş, dar chiar şi aşa, lucrurile tot nu se urnesc din loc. Aici, cel puţin, Abu Haldun a rezolvat problema rapid şi eficient.

Ferma lui Majd, care se afla la o distanţă de zece kilometri de satul Rabava şi la o oră de mers cu maşina faţă de Damasc, era un domeniu mare şi îngrijit, cu grădini de legume şi plantaţii frumoase de pomi fructiferi. Reşedinţa cu două etaje a lui Majd era impunătoare, însă prea mare pentru nevoile unei singure persoane. În timp ce un servitor le scotea bagajele din portbagajul maşinii Opel, un altul i-a servit cu lapte rece şi curmale uscate. Majd le-a propus celor doi însoţitori să rămână la cină,

însă „Kamal” a refuzat, spunând că s-ar simţi onorat dacă Majd şi Abu Haldun i-ar accepta invitaţia la masa de seară. Pentru asta însă trebuia să ajungă întâi la Damasc şi să închirieze o cameră la hotel.

— Mulţumesc lui Dumnezeu că v-a scos în calea mea, le-a spus el celor doi. Mi-aţi arătat astăzi faţa frumoasă a Siriei, iubita noastră ţară.

Şi, astfel, după aproximativ o oră, cei trei şedeau împreună în restaurantul hotelului Ambasador, din centrul Damascului. Nu era un hotel de cinci stele, însă amplasarea lui a fost pe gustul lui „Kamal Amin Taabet”. La masa încărcată cu diverse mâncăruri fine, „Kamal” şi-a stabilit programul pentru zilele următoare, respectiv să se plimbe pe străzile oraşului, să viziteze locurile importante şi obiectivele turistice şi doar după aceea să se ocupe de

afacerile sale.

Cei doi invitaţi l-au asigurat că îl vor ajuta în primele zile ale şederii sale în Siria, sprijin care, după cum s-a dovedit ulterior, a fost unul cu adevărat important, pentru care „Kamal” i-a şi recompensat. Majd şi Abu Haldun i-au devenit invitaţi permanenţi la cină, la unul dintre cele mai scumpe şi elegante restaurante din oraş, Omar al-Khiam. Într-una din seri, ofiţerul de securitate sirian s-a plâns că salariul nu îi era de ajuns pentru a-şi acoperi cheltuielile curente şi că nu ştia cum va reuşi să achite chiria pentru apartament, rugându-l pe Kamal să-l ajute cu un împrumut. Acesta i-a oferit pe dată 400 de lire siriene, ce urmau să-i fie înapoiate în două tranşe, sumă care, lucru de la sine de înţeles, nu i-a mai fost returnată niciodată.

Nici Majd nu a fost uitat, pe parcursul lunilor următoare, el primind sume de bani în numerar şi cadouri în valoare de 5.000 de lire siriene. „Kamal” a înţeles că eforturile pentru menţinerea siguranţei naţionale a statului Israel costă şi nu a ezitat să-şi deschidă larg atât inima, cât şi buzunarul.

Capitolul 6

La porţile Statului Major General al Armatei Siriene

Duminică, 11 ianuarie 1962, la câteva minute după ce-şi terminase micul dejun, la intrarea în hotelul Ambasador şi-a făcut apariţia noul său prieten, Majd Sheikh al-Arad, care, neclintit în hotărârea de a cultiva amiciţia cu „turistul argentinian”, a insistat să-i fie ghid prin Damasc şi împrejurimi.

La volanul maşinii sale Opel, Majd a condus întâi de-a lungul râului Barada, care izvorăşte din munţii Antilibanului, două dintre braţele sale traversând capitala siriană. Canalele şi afluen ţii săi furnizează Damascului apă potabilă, folosită şi pentru irigarea grădinilor sale luxuriante. „Kamal” s-a îndrăgostit de oraş la prima vedere. Acesta, pare-se cea mai veche aşezare urbană locuită în mod permanent, a fost ridicat în urmă cu aproape 4.000 de ani şi, de atunci, civilizaţie după civilizaţie şi-au pus amprenta asupra dezvoltării sale. Damascul este una dintre

capitalele cele mai pline de viaţă ale Orientului Mijlociu şi, în acelaşi timp, al doilea centru cultural ca importanţă din lumea arabă, după Cairo. Oraşul, inimă vie a naţionalismului arab, se întinde la picioarele muntelelui Kasion, situat la o altitudine de 600 de metri faţă de nivelul mării.

Majd şi-a condus oaspetele să viziteze oaza Ghouta, o regiune vastă, cu o vegetaţie bogată, care înconjoară capitala de la sud la vest. Fermierii efectuaseră deja însămânţările de toamnă, însă grâul nu încolţise încă, iar piersicii, caişii şi perii erau şi ei fără rod.

Doar viţa de vie era înfloritâ, iar în grădini, femei harnice adunau în coşuri legume proaspete.

În ciuda peisajului splendid oferit de oază, inima lui „Kamal” rămăsese prizonieră a frumuseţii oraşului înconjurat de grădini spaţioase, ale cărui străzi erau umbrite de copaci maiestuoşi, cu coroane bogate. A vizitat moscheea Umayyad, cunoscută şi ca Marea Moschee a Damascului, cea mai mare dintre cele 250 ale oraşului şi una dintre cele mai cunoscute din lume, care a fost ridicată în anul 705 pe ruinele unei bazilici închinate lui Ioan Botezătorul, construite la rândul ei pe locul unui templu închinat lui Hadad, zeul aramean al ploii. Moscheea este înconjurată de câteva clădiri, dintre care ies în evidenţă minaretele, cu minunate decoraţiuni exteriore. Curtea de mari dimensiuni are, întinse pe trei laturi, coridoare acoperite cu bolţi în formă de cerc, pe cea de-a patra găsindu-se locul de rugăciune, sanctuarul, lung de 145 de metri şi lat de 40. Pe intrarea principală, trecând pe sub arcul spectaculos, care datează din perioada templului roman închinat zeului Jupiter, „Kamal” a intrat în bazarul acoperit – un amestec de arome şi sunete – plin ochi de bărbaţi, femei, copii, cărucioare de piaţă, căruţe şi măgari, care adăpostea pe una din laturile sale Souk al-Harir, faimoasa piaţă de mătase, cunoscută şi sub denumirea de Piaţa Femeilor. A mers apoi să viziteze vestigiile zidului de

apărare al oraşului, construit de otomani pe locul fostelor ziduri de incintă arabe şi romane. S-a plimbat pe lângă fortăreaţa construită în secolul al XIII-lea şi a zăbovit pe lângă micile ateliere în care se confecţionau piese de mobilier, se ţeseau materiale şi se croiau haine de piele, minunându-se de măiestria meşteşugarilor care prelucrau cuprul şi lemnul şi de răbdarea bijutierilor în aur şi argint, a căror faimă ajunsese în toate colţurile Orientului Mijlociu.

Cu toate acestea, impresia generală a lui „Kamal” a fost că, în ciuda splendorii, Damascul era un oraş mai puţin cosmopolit decât Alexandria, şi chiar decât Cairo. Străinii ieşeau imediat în evidenţă, oriunde s-ar fi aflat, iar atitudinea locuitorilor faţă de ei nu era una prietenoasă, ci, uneori, chiar ostilă.

180

După o săptămână de zile, „Kamal” i-a înştiinţat pe prietenii săi, Majd şi Abu Haldun, că decisese să-şi prelungească şederea în Damasc şi că găsise în bazar câteva produse de lemn şi de cupru care puteau fi interesante pentru cumpărătorii din Europa, în timp ce luau masa la un mic restaurant din centrul oraşului, Abu Haldun i-a propus lui „Kamal” să părăsească hotelul şi să închirieze un apartament:

— Ştiu un apartament mobilat, situat într-o clădire nouă, cu telefon şi aer condiţionat. Cunosc şi o tânără prezentabilă şi de încredere care ar putea să-ţi facă menajul.

„Kamal” a evitat să dea un răspuns direct şi a spus, pe un ton vesel:

— Ideea de a locui într-un apartament îmi surâde, însă prefer să mai aştept câteva zile înainte de a lua hotărârea să părăsesc hotelul. În ceea ce o priveşte pe tânără, nici nu intră în discuţie. În loc să te duci la muncă, vei sta toată ziua la mine şi vei încerca s-o cucereşti.

Majd a izbucnit într-un hohot de râs şi i-a zis lui Abu Haldun: – Vezi, „Kamal” te cunoaşte de numai o săptămână şi deja ţi-a aflat slăbiciunile.

A doua zi după această discuţie, „Kamal” a început să facă primii paşi în direcţia îndeplinirii misiunii pentru care venise în Damasc. Având asupra lui scrisoarea de recomandare pe care o adusese de la Buenos Aires, a pornit să caute magazinul lui Kamal al-Hassan, fiul redactorului publicaţiei de limbă arabă din Argentina, magazin pe care l-a găsit în cartierul evreiesc, în partea sudică a zonei vestice a oraşului vechi. „Kamal” a luat autobuzul numărul 5, după cum îl sfătuise ofiţerul de securitate sirian. Când fusese întrebat dacă nu dorea să-şi cumpere maşină, el a răspuns negativ:

— Am condus destul în Argentina. Aici vreau să merg pe jos, ca orice om de rând.

Al-Hassan nu se afla în magazin la ora aceea, locul lui fiind ţinut de Rateb, fiul cel mai mare dintre cei şase copii ai săi. „Kamal”

s-a prezentat a fi un turist argentinian care aducea o scrisoare de la bunicul din Buenos Aires, adresată tatălui său. A spus că se va întoarce a doua zi dimineaţa, la ora 10:00, şi l-a rugat pe Rateb să-şi anunţe părintele că dorea foarte mult să-l întâlnească.

„Kamal” a plecat apoi să se plimbe prin Piaţa Al-Hamidiyah, după care a hoinărit pe străzile cartierului evreiesc, de unde a ieşit în stare de şoc. Ştia că după Războiul de Independenţă al Israelului, din anul 1948, comunitatea evreiască din Damasc se destrămase, evreii fiind daţi afară din funcţiile publice, proprietăţile fiindu-le confiscate, iar poliţia blocând orice contact al acestora cu fraţii lor din afara ţării. Meserii precum cea de ţesător, croitor, vopsitor şi prelucrător al aramei fuseseră luate treptat din mâinile evreilor, iar numărul comercianţilor continua şi el să scadă. Evreii rămaşi erau angajaţi în comerţul cu amănuntul şi în negoţul ambulant, trăind într-o sărăcie lucie. Nivelul de cultură scăzuse şi el dramatic, comunitatea sau, mai bine zis, ce mai rămăsese din ea, începând să sufere astfel şi din punct de vedere moral şi

educaţional. Însă nici în cele mai negre vise ale sale, „Kamal” nu şi-ar fi imaginat că ghetoul evreiesc din Damasc putea arăta în felul acela. Conform instrucţiunilor primite în Israel, a evitat să viziteze sinagoga sau să intre în contact cu vreunul dintre evrei. Însă inima i-a fost sfâşiată de durere văzând cum refugiaţii palestinieni ocupaseră casele evreilor, transformând întreaga zonă într-un cartier palestinian. Dintr-odată, pe nesimţite, i-au revenit în minte amintirile din perioada tinereţii sale din Alexandria, făcând comparaţie între statutul inferior al evreilor sirieni şi poziţia puternică de care se bucurau coreligionarii săi egipteni din perioada aceea. Şi-a amintit bucăţi din Cartea Regilor, pe care le învăţase la şcoală în Egipt, unde se povestea despre Regele David, care cucerise Damascul din mâna arameilor, oraş care, mai apoi, în timpul domniei fiului său, Solomon, a reuşit să iasă de sub dominaţia israeliţilor şi a devenit capitala regatului Aram Damasc. În anul 733 î.e.n., oraşul a fost cucerit de către regele asirian Tiglath Pileser al III-lea, care i-a deportat pe locuitorii acestuia. În perioada cuceririi romane,

Damascul avea încă legături strânse cu evreii din Israelul antic, relaţiile lor necunoscând nicio urmă de conflict. În anul 64 î.e.n., generalul roman Pompei a sosit în Damasc, unde a hotărât să intervină în conflictul care izbucnise între cei doi fraţi din dinastia haşmoneană, Hyrcanus şi Aristobulus, îndreptându-se apoi către Ierusalim. Regele Irod cel Mare, subordonat Romei, a construit în Damasc un teatru. Conform menţiunilor istoricului roman Josephus Flavius, la începutul războiului evreilor împotriva romanilor, mai mult de zece mii de evrei din oraş au fost omorâţi. Acum, comunitatea evreiască din Damasc era distrusă şi decăzută.

În timp ce se plimba, „Kamal” a remarcat că nu exista poliţie pe străzile oraşului. În ciuda destrămării alianţei egipteano-siriene şi a slăbirii capacităţii de control a serviciului de contraspionaj, lucru estimat de altfel şi în

Israel, existau totuşi temeri legate de o prezenţă mai puternică a serviciilor de ordine, cel puţin în zona centrală a oraşului. La intrarea în clădirile ministerelor şi a sediilor de poliţie se mai găseau încă anunţuri datând din zilele Republicii Arabe Unite, care avertizau populaţia asupra prezenţei agenţilor statelor inamice, iar presa americană şi franceză relata despre existenţa unei anumite stări de susceptibilitate faţă de cetăţenii străini. Însă „Kamal Amin Taabet", care se găsea deja de o săptămână în Damasc, nu simţise nicio clipă senzaţia apăsătoare a controlului poliţienesc. Limba arabă, pe care o stăpânea fără cusur, precum şi aspectul său exterior i-au permis să se amestece cu uşurinţă printre oamenii locului, netrezind niciun fel de bănuială. La botei, bagajele nu-i fuseseră nici măcar o dată scotocite de „mâini străine", iar în birourile guvernamentale nu văzuse niciun semn în direcţia suplimentării măsurilor de pază.

Din acest punct de vedere, „Kamal" era impresionat de corectitudinea aprecieriilor făcute de „Dan" şi „Saaman". Zeci, poate chiar sute de agenţi ai serviciilor de informaţii şi ofiţeri de securitate se reîntorseseră în Egipt, iar măsurile de supraveghere a cetăţenilor străini erau reduse. Plecarea acestora diminuase şi

mai mult riscul de a fi recunoscut de către vreunul dintre ei, din perioada şederii sale în Alexandria.

A doua zi dimineaţa, „Kamal" s-a întors în cartierul evreiesc şi l-a găsit pe Kamal al-Hassan în micul său magazin alimentar. După ce s-a prezentat, cei doi s-au îmbrăţişat şi s-au sărutat, apoi, preţ de câteva minute, au schimbat între ei cuvinte amabile şi politicoase, felicitări şi urări. „Kamal" i-a înmânat interlocutorului său scrisoarea primită în Buenos Aires de la tatăl acestuia, după care timp de o oră întreagă i-a povestit, în maniera lui captivantă, despre acesta din urmă şi despre situaţia comunităţii arabe din capitala argentiniană. La auzul celor povestite, Al-Hassan nu s-a mai putut abţine şi a zis:

— Ca să fiu sincer, trebuie să recunosc că în timpul alianţei cu Egiptul m-am gândit la un moment dat să plec de aici şi să mă alătur tatălui meu, în Argentina. Însă acum, când Siria şi-a redobândit independenţa, condiţiile s-au îmbunătăţit şi, în plus, tata, Dumnezeu să-i dea viaţă lungă, mi-a mai trimis, din când în când, câte un bănuţ.

Pe nesimţite, se făcuse amiază. „Kamal” şi-a exprimat intenţia de a se întoarce la hotel, însă Al-Hassan l-a prins de mână şi l-a rugat stăruitor:

— Nici nu intră în discuţie să pleci. Ai venit din partea tatălui meu! Eşti oaspetele meu şi, în această calitate, trebuie să iei masa cu mine.

Au intrat într-un restaurant micuţ de la intrarea în cartierul evreiesc şi au luat masa de prânz, după care, înainte să se despartă, Al-Hassan l-a invitat pe musafirul său la cină, acasă la el.

— Trebuie neapărat să-mi cunoşti soţia şi pe cei şase copii ai noştri, a spus el. Vor fi foarte bucuroşi să audă din gura ta frumoasele poveşti despre tatăl meu şi despre prietenii mei din Buenos Aires.

În aceeaşi seară, la câteva minute după sosirea în apartamentul lui Al-Hassan, pe „Kamal Amin Taabet” îl aştepta o surpriză plăcută. În casă, cu un pas ferm şi foarte sigur pe el, a

intrat un tânăr pe care stăpânul casei i l-a prezentat oaspetelui din Argentina ca fiind Muaza Zaher al-Din, funcţionar în cadrul Ministerului Afacerilor Municipale şi Rurale, fost locotenent în armata siriană. Cu o urmă de mândrie, el a continuat:

— Statutul său social nu este dat, însă, de poziţia pe care o ocupă în guvernul actual, ci de faptul că este nepotul Şefului Statului Major General al Armatei, generalul Abd al-Karim Zaher al-Din. Aşa că ai grijă să asculţi cu atenţie tot ceea ce spune tânărul acesta, deoarece ştie exact ce vorbeşte.

„Kamal” şi-a ascuns cu greu bucuria. Nu trecuseră nici

zece zile de când ajunsese în Damasc, şi iată că descoperise deja un fir care putea să-l conducă spre nucleele de putere ale statului. Pe parcursul zilelor următoare, s-a consolidat o prietenie strânsă între „Kamal”, Muaza şi Al-Hassan, legătură care, în timp, a dat roade demne de toată lauda.

„Kamal” le-a povestit despre trecutul lui din Argentina, despre capitalul important pe care-l acumulase şi despre agenţia de turism pe care o înfiinţase acolo. Drept dovadă a marelui său succes în afaceri, le-a şoptit că valoarea totală a bunurilor lui se ridica la câteva milioane de dolari, iar pentru a-şi susţine cuvintele, le-a arătat şi brelocul de la portcheiul său, care avea imprimată sigla companiei de turism din Buenos Aires.

Este evident că un burlac atât de înstărit urma să devină o partidă râvnită de multe femei şi că nenumărate persoane, mai mult sau mai puţin bine intenţionate, se vor oferi să-i găsească o mireasă pe măsură. Prima care a deschis acest subiect a fost Farah al-Hassan, care, după ce a auzit de la soţul ei despre averea impresionantă a turistului argentinian, i-a spus acestuia:

— Dacă te interesează, am trei surori. Una dintre ele este logodită, însă celelalte două, Gamila şi Layla, sunt libere de orice angajament. Layla, cea mai tânără dintre ele, este foarte frumoasă şi… bogată.

Şi imediat s-a oferit să organizeze o masă de seară la ei acasă şi să le invite pe cele două surori. „Kamal” a răspuns cu tact,

spunând că, momentan, nu avea de gând să se căsătorească, dar, dacă se va răzgândi, ar fi bucuros să le cunoască pe cele două tinere.

Nici Majd Sheikh al-Arad nu s-a lăsat mai prejos şi, încercându-şi şi el talentele de peţitor, a organizat la ferma sa un ceai dansant în onoarea lui „Kamal Amin Taabet”. Majd s-a oferit să-l ia cu maşina de la hotel, însă, când a coborât în stradă, „Kamal” a avut surpriza s-o găsească în

maşină pe Hyatt, nepoata acestuia, o frumuseţe de fată cu ochii mari şi negri. Însă. Kamal” a ignorat întreaga situaţie, gândindu-se doar la îndeplinirea misiunii şi la chipurile soţiei şi al fetiţei sale.

Acasă la Majd, „Kamal” i-a cunoscut pe Haydar Mardem şi pe Dări Daghestani, ambii făcând parte din aristocraţia vechiului regim, datând din perioada primei independenţe a statului. Discuţiile s-au purtat în jurul evenimentelor care se derulau pe scena politică şi socio-economică a Siriei, insistându-se în mod deosebit asupra situaţiei create la Damasc în urma disoluţiei Republicii Arabe Unite. Au petrecut împreună clipe plăcute, iar la sfârşitul serii, „Kamal” i-a invitat pe Majd şi pe Hyatt la cină, la Al-Sharq, unul dintre cele mai în vogă cluburi din capitala siriană.

Şi-a dedicat zilele care au urmat căutării unui apartament, având în minte instrucţiunile primite de la „Saaman” înainte de plecarea din Israel, respectiv găsirea unei case în apropierea sediului Statului Major General al Armatei Siriene, pentru a putea să supravegheze zona. Însă, pentru a nu trezi nicio suspiciune, şi-a început căutările în Midan, un cartier popular, locuit în principal de beduini şi de kurzi. După aceea, împreună cu câţiva agenţi imobiliari, a explorat şi zona centrală a oraşului, din jurul Pieţei Marjeh, de unde se ramifică liniile de înaltă tensiune, pornind către diversele cartiere ale oraşului. Agenţii i-au arătat mai multe apartamente, însă niciunul nu corespundea cerinţelor sale. În această situaţie, el a cerut ajutorul prietenului său, Al-Hassan, care a trimis la un agent imobiliar ce se ocupa doar de locuinţe situate în cartierele Al-Salheya şi Abu Romana, cele mai luxoase şi scumpe

zone rezidenţiale din oraş. În Abu Romana, un cartier elegant, care adăposteşte sediile majorităţii ambasadelor şi care este locuit de elitele financiare ale oraşului, de înalţi funcţionari şi de ofiţeri superiori din armată, norocul a căzut pe un apartament cu cinci camere, situat la etajul al patrulea al unui ansamblu de locuinţe amplasat pe o alee

care ducea spre Liceul de Meserii şi având în faţă clădirile Statului Major General şi ale Palatului Prezidenţial. Apartamentul aparţinea unui funcţionar bancar pe nume Hatam al-Kutub, care îl dăduse în chirie pentru a-şi rotunji veniturile lunare. Kamal al-Hassan era fericit. Prietenul lui îşi găsise o casă spaţioasă, pe măsura statutului său, în cel mai bun cartier al Damascului. Chiria mare, de 3.900 de lire siriene pe an, şi lipsa încălzirii centrale erau suplinite de multe alte avantaje certe: telefon, o cameră de oaspeţi generoasă ca dimensiuni, o bucătărie mare, o baie pavată cu marmură italiană şi patru dormitoare. „Kamal" ştia deja ce întrebuinţare urma să dea fiecărei camere – una dintre ele avea să fie folosită ca birou, iar restul pentru uzul cotidian al lui şi al oaspeţilor săi. Însă, din punctul său de vedere, calitatea cea mai mare a apartamentului era alta, lucru pe care, în mod evident, nu l-a împărtăşit nimănui. Pe lângă faptul că apartamentul era situat chiar în faţa sediului Statului Major, era dotat şi cu ascunzătoarea perfectă pentru emiţătorul Morse, respectiv un candelabru mare de aramă, atârnat de tavan.

„Kamal Amin Taabet" nu a stat mult pe gânduri şi a semnat contractul de închiriere pe un an de zile, începând cu data de 15 februarie 1962. L-a informat pe proprietarul casei că avea să lipsească din oraş pentru perioade mai lungi sau mai scurte de timp, în special în lunile fierbinţi de vară, dar toamna, la întoarcere, dorea să revină direct „acasă", nu să închirieze din nou o cameră de hotel.

Majd Sheikh al-Arad fierbea de ciudă la aflarea veştii că prietenul său închiriase o casă în cartierul Abu Romana, înfuriat de faptul că nu fusese el acela care găsise apartamentul, ci Al-Hassan. Se temea că va pierde prietenia lui „Kamal", care îi va prefera

pe amicii din Damasc în detrimentul lui, proprietarul bătrân al linei ferme din satul Rabava. Trebuia să recunoască totuşi că, de când îl cunoscuse pe „turistul argentinian", viaţa lui devenise mai interesantă: ajungea

mult mai des la Damasc, era invitat la cină în cele mai luxoase şi mai scumpe restaurante din oraş şi avea şansă să cunoască oameni noi – tinerii prieteni ai lui „Kamal”. Majd a hotărât să facă tot posibilul pentru a păstra şi pentru a întări prietenia cu acesta. Drept urmare, când a auzit de chiria mare pe care o plătea acesta, s-a oferit să discute cu proprietarul apartamentului şi să încerce să obţină un preţ mai bun, însă „Kamal” nu a fost de acord, spunându-i că nu se cade să ai pretenţii ulterioare asupra condiţiilor de închiriere, după ce ai semnat un contract. Din pricina agitaţiei, Majd nici nu a observat că prietenul său venise la el singur, deşi nu avea o maşină proprie. „Kamal” a fost cel care i-a spus că mersese în autogara din Damasc, se interesase cum se ajungea în satul Rabava şi îl rugase pe şoferul autobuzului să-l lase chiar lângă ferma lui Majid. La trei ani după acest eveniment, Majd mărturisea următoarele în faţa judecătorlor săi: „În condiţiile în care nici măcar eu nu ştiam unde se afla autogara din Damasc, m-am întrebat mirat cum de «Kamal Amin Taabet», după o perioadă atât de scurtă, ajunsese să se descurce singur, fără a se baza pe ajutorul nimănui.”

La rândul său, şi Abu Haldun era supărat din pricina faptului că prietenul „Kamal” închinase apartametul fără să se consulte cu el, însă în cazul lui era vorba despre considerente de ordin material, deoarece acesta spera să primească un comision de intermediere, însă, în condiţiile date, speranţele îi fuseseră spulberate.

Judecând lucrurile prin prisma spiritului de independenţă de care dăduse dovadă „Kamal” în problema închirierii apartamentului, Majd a intrat în competiţie cu noii prieteni din Damasc ai „turistului argentinian”, pentru compania şi amiciţia acestuia. După câteva zile, „Kamal” a fost invitat la o nouă petrecere organizată de Majd la ferma sa, de data aceasta în onoarea lui Abu Haldun, care fusese transferat la o altă bază a Serviciilor

de Securitate, aflată în oraşul Deir al Zor. „Kamal” a

răspuns cu plăcere invitaţiei, deoarece se simţea recunoscător faţă de ofiţerul de securitate care îi obţinuse viza de turist valabilă o jumătate de an, îl ajutase să intre în Siria fără niciun control vamal al bagajelor şi se interesase de soarta sa în primele zile ale şederii lui în ţară. Astfel, nu doar că nu a făcut nicio aluzie la returnarea împrumutului de 400 de lire siriene, ci, mai mult decât atât, i-a oferit şi un frumos cadou de despărţire.

Dispariţia lui Abu Haldun din cercul de prieteni de la Damasc a diminuat şi mai mult importanţa poziţiei lui Majd Sheikh al-Arad, însă acesta continua să reprezinte o cale de acces la surse importante de informaţie, lucru care s-a adeverit în a doua jumătate a lunii februarie, când „Kamal” a fost invitat din nou la o petrecere la ferma acestuia, dată în cinstea unui grup de exilaţi irakieni, în fruntea căruia se afla Sami Bash Eyan. „Kamal” a fost surprins să descopere printre invitaţi şi câţiva demnitari de rang înalt, precum Saad Juma, care a devenit ulterior premierul guvernului iordanian, şi doctorul Sobhi Abou Ghanima, numit ulterior ambasador al Iordaniei în Siria.

Pentru a se putea muta în noul apartament, „Kamal” a cumpărat mobilă pentru dormitor, camera de zi şi bucătărie. Deoarece mobilierul nu a fost livrat la timp, Al-Hassan şi Muaza Zaher al-Din l-au invitat, pe rând, să înnopteze în casele lor. Pe uşa apartamentului său, „Kamal” a prins o plăcuţă pe care scria: „Taabet Import-Export”.

În 14 februarie, într-o zi de sâmbătă, „Kamal” şedea la o masă din cafeneaua Al-Kamal şi juca *shesh-besh* cu Zaher al-Din şi Al-Hassan. Acesta din urmă fuma narghilea şi asculta cu atenţie remarcile făcute de Muaza în legătură cu demonstraţia adepţilor lui Nasser, împrăştiaţi deja de poliţie, în timpul căreia protestatarii purtaseră fotografii ale preşedintelui egiptean şi strigaseră lozinci în favoarea refacerii coaliţiei cu Egiptul. Al-Hassan a comentat într-o doară:

— Această demonstraţie nu ar fi avut loc niciodată dacă

toată lumea ar fi fost mulţumită. Economia este la pământ, muncitorii nu câştigă suficient, proprietăţile naţionalizate nu au fost încă înapoiate proprietarilor de drept, iar guvernul se preocupă mai mult de promisiunile de a-i sprijini pe rebelii algerieni şi de a elibera Palestina. Nu este de mirare că omul de rând încă nu are încredere în regim.

Zaher al-Din a ridicat capul şi a răspuns:

— Prietene, consider că, de data aceasta, nu ai pus punctul pe „i”. Demonstranţii au vrut azi să-i transmită guvernului că sunt împotriva alianţei cu Irakul, din cadrul planului „Semiluna Fertilă”. Preşedintele Nazim al-Qudsi şi prim-ministrul Maarouf al-Dawalibi încearcă să-l blocheze pe Nasser prin intermediului unui mariaj cu Qasim (Abd al-Karim, liderul Irakului). Însă unchiul meu mi-a spus că armata se opune acestei coaliţii. De asemenea, cercurile economico-financiare au rezerve faţă de această idee. Cel mai mare opozant este Al-Nahlawi, care pretinde că, după ce ne-am eliberat de sub jugul lui Nasser, ar fi absurd să devenim acum sclavii lui Qasim. De aceea, eu sunt convins că tratativele economice cu Irakul nu vor avea nicio finalitate, iar procesul de edificare a relaţiilor dintre cele două ţări va înceta.

„Kamal” a înţeles pe dată sensul vorbelor lui Al-Din, dar, pentru a nu întrerupe conversaţia care continua să curgă între cei doi, a arborat mina unuia care încă nu era familiar cu politica siriană şi l-a îmboldit pe Muaza să continue jocul. Însă Al-Hassan nu s-a lăsat şi a replicat:

— Şi atunci, ce-i de făcut? Să ne aşteptăm la o nouă revoluţie? Dacă se întâmplă una ca asta, nu mai scăpăm niciodată de Israel.

Muaza l-a bătut pe umăr şi i-a spus:

— Nu-ţi face nicio grijă în legătură cu Israelul. În ultima perioadă, armata a fost înzestrată cu noi tunuri antitanc fără recul, care vor mai tăia din obrăznicia armatei israeliene. După cum ştii, unchiul meu nu îi iubeşte pe ruşi, dar ştie să aprecieze calitatea echipamentului militar.

În data de 16 februarie, la o zi după ce s-a mutat în noul apartament, „Kamal” i-a trimis lui „Zilinger” o scrisoare prin poşta rapidă. Pe o hârtie cu antetul companiei Rafimax, al cărui reprezentant era acum în Orientul Mijlociu, el i-a scris „mult stimatului domn” despre generoasele oportunităţi de afaceri pe care le descoperise în Siria, promiţând că va trimite ulterior recomandări detaliate în acest sens. De asemenea, i-a transmis directorului firmei din Brazilia adresa şi numărul său de telefon din Damasc şi a cerut un răspuns vizavi de propunerile sale. „Zilinger” a înţeles mesajul, iar Tel Aviv-ul a început să aştepte prima transmisiune a lui „Kamal”, care, conform convenţiei, urma să sosească după opt zile. Serviciul de Informaţii Israelian era impresionat, în special, de modul în care „Kamal” îşi redactase scrisoarea. Folosind termeni comerciali convenţionali, acesta reuşise să conceapă o formulare care nu i-ar fi dat de gândit nici măcar celei mai suspicioase persoane din lume, dar care, în acelaşi timp, transmitea date esenţiale superiorilor săi din Israel, respectiv adresa şi numărul de telefon ale spionului lor din Damasc. Drept urmare, acesta putea fi contactat telefonic din Europa, în caz de urgenţă, fără nicio problemă.

În zilele următoare, „Kamal” a ţinut sub observaţie, de la fereastra apartamentului său, clădirea Statului Major General Sirian, remarcând că angajaţii civili aveau un program de lucru de la ora 08:00 la ora 14:00, iar cei militari, de la 08:00 la 17:00. În seara zilei de 24 februarie, „Kamal” a început să se pregătească pentru prima sa transmisiune. Din punctul său de observaţie a văzut că toate luminile din toate încăperile clădirii, cu excepţia a două, erau aprinse. În ultimul sfert de oră, pe poarta Statului Major ieşise doar o maşină, iar lângă santinelă nu se zărea nicio urmă a vreunui agent secundar de pază. Era clar că, cel puţin în noaptea aceea, nu urma să aibă loc nicio lovitură de stat. „Kamal” s-a urcat pe un scaun, iar din candelabrul de aramă atârnat de tavanul uneia dintre camerele goale ale apartamentului, nefolosite încă, a scos minusculul emiţătorul Morse, pe care l-a conectat la o priză

de lângă pat. A legat de aparatul de radio cablul maşinii electrice de ras şi

191

I a scos în afara geamului, folosindu-l pe post de antenă pentru a i apta transmisiuni pe unde scurte. Mesajul era deja cifrat, orice urmă a acestuia fiind distrusă. La ora stabilită a chemat Tel Aviv-ul şi, după ce şi-a rostit numărul de identificare, respectiv „88”, i s-a răspuns imediat: „Te receptăm, 55”. În trei minute, mesajul era deja în Israel. După ce a primit confirmarea că transmisiunea fusese recepţionată, a pus aparatul Morse înapoi în ascunzătoare şi a tras lărul de antenă de pe geam. A distrus şi ciorna mesajului codat şi a ieşit afară pentru a lua aer şi pentru a-şi linişti emoţiile.

Prima transmisie a lui „Kamal” a fost una de rutină, însă conţinea totuşi două informaţii importante: regimul actual din Damasc înclina spre o alianţă cu Irakul lui Qasim, fiind dispus chiar la stabilirea unui comandament militar comun; înzestrarea recentă a armatei siriene cu tunuri antitanc fără recul de producţie sovietică şi amplasarea acestora la graniţa cu Israelul.

Mesajul a fost trimis în limba franceză şi semnat cu numărul de identificare compus din două cifre, „88”. După ce a fost descifrat de către oamenii lui „Panes”, el a fost distribuit beneficiarilor Serviciului de Informaţii, cu numele de cod „Menashe”. În felul acesta, identitatea agentului acoperit din Damasc era dublu protejată, pe de o parte, oamenii de legătură şi criptologii îi cunoşteau doar numărul de identificare, „88”, iar pe de alta, „consumatorii” de informaţie îl ştiau ca „Menashe”. Doar „Dan”, Ghedalia Halaf şi „Saaman” deţineau informaţia completă.

În dimineaţa zilei de 25 februarie, imediat după ce conţinutul primului mesaj a lui „Menashe” a fost distribuit pe filierele stabilite, în birourile unităţii 188 a fost deschisă o sticlă de şampanie, iar comandanţii au ciocnit un pahar în cinstea lui „Kamal Amin Taabet”. Investiţiile făcute de către instructori în pregătirea sa începuseră să dea roade mai

repede decât se aşteptaseră, informaţiile primite având un grad de credibilitate care a surprins pe toată lumea.

Succesul repurtat de „Kamal” în strângerea primelor sale informaţii i-a dovedit acestuia cât de importantă era prietenia cu

Muaza Zaher al-Din, care trebuia neapărat consolidată. Nepotul Şefului Statului Major General, care avea încredere deplină în „turistul argentinian”, reprezenta o sursă de informaţii permanentă şi credibilă, în cel mai înalt grad. Însă, în acelaşi timp, „Kamal” era conştient de necesitatea lărgirii cercului de prieteni şi cunoştinţe, pentru a nu depinde doar de o singură sursă. În calitatea sa de „burlac înstărit”, el avea mai mult timp liber decât un bărbat căsătorit, aşa că vizitele lui frecvente în restaurantele şi cluburile luxoase ale oraşului nu au trezit nicio bănuială. În timpul zilei, era un client permanent al cafenelelor din centrul Damascului, unde prindea frânturi de informaţie şi auzea glume pe teme politice, dar şi bârfe mărunte despre conducerea militară şi politică a ţării.

Integrarea lui „Kamal” în viaţa capitalei siriene a fost, aşadar, una relativ uşoară. În ceea ce priveşte afacerile, mai mult a vorbit decât s-a ocupat de ele. Din când în când, trimitea în Europa măsuţe de *shesh-besh,* în ale căror picioare erau ascunse microfilme şi scrisori, şi a început să facă vizite tot mai dese în bazar, atât pentru a crea impresia unui om de afaceri ocupat, cât şi pentru a-şi forma o bază de discuţie cu persoane care ulterior ar fi putut să-i servească drept sursă de informaţii. „Kamal” a hotărât să se conducă după aprecierile făcute de T. E. Lawrence, conform cărora arabii cântăresc totul în alb şi negru, făcând abstracţie de nuanţele intermediare de gri. Drept urmare, în timpul diverselor discuţii purtate la Damasc, a adoptat atitudinea directă şi consecventă, fără compromisuri, a unui patriot sirian, antiisraelian extremist. Ideea vehiculată de acesta, conform căreia se impunea în mod obligatoriu mărirea capacităţii armatei siriene şi întărirea poziţiilor de

la graniţa cu Israelul, era întotdeauna primită cu multă căldură, interlocutorii căpătând astfel şi mai multă încredere în el. Însă, spre deosebire de Argentina, unde îşi exprimase în mod public simpatia pentru Partidul Baas, în Damasc a păstrat distanţa şi a evitat să sprijine această formaţiune, temându-se că ar fi putut să sufere o înfrângere în lupta pentru preluarea controlului pe scena politică.

193

Încă de la început, prietenii lui „Kamal” au remarcat o calitate a acestuia, care i-a impresionat foarte mult. Deşi dispunea de venituri mari, era chibzuit şi nu arunca banii în stânga şi-n dreapta, ducând o viaţă mai degrabă modestă. Nu îşi angajase niciun servitor, ocupându-se singur de treburile casei. Spăla geamurile, îşi ducea hainele la curăţătorie şi lua micul dejun acasă. Este adevărat că îl invita pe Majd la cină, la cluburile Al-Sharak şi Al-Azari, însă mesele nu erau din cale-afară de scumpe ori excentrice. Majd, care îl invitase pe „Kamal” la şapte dintre petrecerile organizate la ferma sa, nu a fost niciodată invitat să ia masa acasă la el. Ulterior, trei ani mai târziu, acesta declara în faţa judecătorilor săi că avea obiceiul să meargă acasă la „Kamal” neinvitat, pentru a vedea cum se acomoda cu viaţa din Damasc şi dacă avea nevoie de vreun ajutor. Odată, Majd şi-a luat prietenul şi au mers împreună la Teatrul Al-Syriana, iar la sfârşitul reprezentanţiei au băut o cafea, acasă la doctorul Nazia al-Bitar, rudă cu Salah Bitar – unul dintre liderii Partidului Baas, care, ulterior, în 1963, a ocupat funcţia de prim-ministru al guvernului sirian.

Majd nu s-a multţumit să-i prezinte lui „Kamal” doar localnici, ci i-a făcut cunoştinţă şi cu câţiva cetăţeni străini. De exemplu, i l-a prezentat pe Ernest Wilhelm Shafringer, un comerciant german de armament care călătorea des la Damasc, scopul lui fiind de fapt acela de a face contrabandă cu arme în Algeria. În realitate, era spion francez şi activa în cadrul organizaţiei Mâna Roşie, urmărind transporturile de echipament militar trimise de

regimul sirian rebelilor din Algeria. Shafringer era cazat la hotelul Ommaya, însă Majd l-a întâlnit la hotelul Al-Sharak.

Majd i-a făcut cunoştinţă şi cu Luis Dusten, fost ambasador al Belgiei la Damasc, căsătorit cu o siriancă. În momentul în care mandatul său de ambasador s-a încheiat, acesta a hotărât să părăsească lumea diplomatică şi s-a stabilit în Siria, casa lui devenind locul de întâlnire preferat al cetăţenilor străini, în special al celor germani.

194

Înainte de a pleca în prima lui misiune în Siria, Eli a fost rugat să urmărească şi prezenţa criminalilor de război nazişti care-şi găsiseră adăpost în această ţară, chiar dacă, aşa cum spusese „Dan", „acest subiect nu este unul prioritar". În atenţia israelienilor se aflau doi dintre aceştia, respectiv Alois Brunner şi Franz Rademacher. Brunner, un austriac născut la Viena în anul 1912 şi unul dintre principalii colaboratori ai lui Adolf Eichmann, era responsabil, printre altele, de trimiterea în lagărele de exterminare din Polonia a 140.000 de mii de evrei francezi, austrieci, cehoslovaci şi greci. După înfrângerea Germaniei, folosind documente false, puse la dispoziţie de organizaţia nazistă Odessa, Brunner a fugit în Viena şi, de acolo, la Cairo, găsindu-şi în cele din urmă adăpost la Damasc. La fel ca restul criminalilor de război nazişti, Brunner a colaborat şi el cu Serviciile de Informaţii Siriene şi cu fostul muftiu al Ierusalimului, Haj Amin al-Husseini. În Damasc, apus pe picioare o companie de distribuţie de filme cu caracter antisemit, fiind tot timpul interesat de noi modalităţi de a face profit, repede şi mult. Prin intermediul lui Al-Husseini l-a cunoscut pe Karl Heinrich Sabeith, fost căpitan în trupele germane de paraşutişti, care se ocupa acum cu achiziţionarea de armament destinat rebelilor algerieni şi care îl luase ca asociat la compania farmaceutică pe o înfiinţase, Taamiku, având sediul principal în micul regat al Lichtenstein-ului, o faţadă, de fapt, pentru furnizarea de arme către Algeria. De-a lungul timpului, Brunner a reuşit să-şi înfiinţeze, împreună cu alţi doi asociaţi, propria

companie, denumită Katar, cu acelaşi obiect de activitate. Cei doi parteneri erau Karl Heinz Brinkema şi doctorul Faud Latif, un fascist sirian care fugise în Germania în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

În ziua de 13 septembrie 1961, cu câteva zile înainte de destrămarea coaliţiei egipteano-siriene, Brunner a primit un colet din Germania, care s-a dovedit a fi fost un pachet-capcană. În urma exploziei, acesta şi-a pierdut vederea la unul dintre ochi şi degetele de la mâna stângă, autorităţile siriene trimiţându-l în India pentru tratament. După refacere, la scurt timp după sosirea lui Eli

În Damasc, Brunner s-a mutat la Cairo, primind de la guvernul egiptean o alocaţie lunară. Din descrierea evenimentelor făcută ele judecătorul Sallah al-Dali şi contrar menţiunilor existente în câteva cărţi şi articole, Eli Cohen nu a fost implicat în niciun iei în tentativa de asasinat a lui Brunner, deoarece nu se afla în ţară la momentul respectiv. După ce Brunner s-a mutat în Egipt, lirma lui din Damasc a continuat să funcţioneze, având contacte curente cu Ernest Shafringer, care se ocupa şi el de comerţul de armament, fiind, în acelaşi timp, prieten şi asociat cu Radmacher. Majd Sheikh al-Arad îl cunoscuse pe Shafringer la sfârşitul anilor 50, prin intermediul lui Rademacher. Evident că Eli le-a raportat superiorilor săi despre întâlnirea cu Shafringer.

La începutul lunii martie 1962, „Kamal” l-a cunoscut pe omul care avea să-i devină prietenul cel mai apropiat şi, totodată, cea mai importantă sursă de informaţii din sfera politicii siriene. Este vorba despre George Salam Saif, angajat al Serviciului de Radiodifuziune Sirian, responsabil cu Departamentul de programe în limba spaniolă, ce transmitea pentru diaspora arabă din America de Sud. În trecut, Saif emigrase şi el în Argentina şi locuise în Buenos Aires timp de şase ani. O vreme se ocupase cu publicarea unui periodic literar, denunmit *Al-Seif (Spada),* şi, din când în când, scria articole pentru ziarul *Al-Alam Al-Arabi,* condus

de Abd al-Latif al-Hassan. Al-Hassan îl menţionase pe Saif în scrisoarea de recomandare adresată fiului său, pe care i-o dăduse lui „Kamal” la plecarea din Buenos Aires.

Saif se născuse în anul 1934, într-o familie bogată de arabi creştini din Hama, oraş situat în zona de nord-est a Siriei. La începutul anilor ’50, împreună cu soţia şi cu cele două surori, emigrase în Brazilia şi, de acolo, în Argentina, stabilindu-se în Buenos Aires. În scurt timp, a dobândit faima unei persoane plăcute, dar cu limba ascuţită. Totodată, a devenit un poet de succes, elogiind în creaţiile sale, compuse într-o arabă literară deosebit de bogată, uneori chiar bombastică, dragostea şi femeile. Datorită înfăţişării plăcute, zâmbetului larg şi atitudinii

romantice a devenit repede favoritul doamnelor din înalta societate a Damascului, fiind sufletul oricărui eveniment social.

Întâlnirea lui „Kamal” cu George Saif a fost pregătită de Kamal al-Hassan şi Omar al-Saiah, şi el fost emigrant în Argentina, lucrând în momentul acela ca angajat al Secţiei de limbă spaniolă a postului de radio sirian. Al-Saiah l-a informat pe Saif că în oraş sosise un turist argentinian, care aducea cu el o scrisoare de recomandare din partea redactorului publicaţiei *Al-Alam Al-Arabi,* din Buenos Aires. Saif s-a oferit imediat să-i ia un interviu pentru vorbitorii săi de limbă spaniolă. Al-Hassan i l-a prezentat pe „Kamal” drept „o personalitate care merită remarcată”, spunându-i, în acelaşi timp, că făcea eforturi să-l peţească pentru cea mai bună tânără din oraş. Saif a izbucnit în râs şi a zis:

— De ce vrei să-i legi mâinile la spate? Uitărte la mine. Sunt iarăşi burlac şi lucrul ăsta nu mă deranjează absolut deloc.

„Kamal” şi Saif s-au simţit imediat atraşi unul de celălalt, între ei închegându-se o conversaţie lungă şi plăcută. Saif dorea să afle totul despre Buenos Aires. Bulevardul Corrientes este la fel de frumos? Afacerile „turcilor” sunt la fel de înfloritoare? Şi, mai ales, femeile sunt la fel de

fermecătoare şi de provocatoare?

„Kamal” a răspuns cu naturaleţe la toate întrebările, apoi şi-a exprimat bucuria provocată de revederea ţării sale natale şi a declarat că Damascul îl cucerise atât de mult, încât hotărâse să-şi prelungească şederea acolo, ba chiar închiriase şi un apartament în care să locuiască de fiecare dată când venea cu afaceri în Siria. Când Saif a întrebat, prudent, dacă nu cumva i se părea chiria prea mare, Al-Hassan a răspuns imediat:

— Este mult pentru tine sau pentru mine, dar nu şi pentru unul ca prietenul nostru, „Kamal”. Situaţia lui financiară este una excelentă.

Saif a înţeles imediat cu cine avea de-a face şi, în scurt timp, i-a deschis lui „Kamal” uşile celor mai luxoase şi costisitoare restaurante şi cluburi de noapte ale oraşului, făcându-i

cunoştinţă, în acelaşi timp, cu persoane importante, inclusiv cu tinere sirience frumoase şi înstărite. Mulţumită lui Saif, „Kamal” a învăţat că viaţa de noapte din Damasc nu suporta comparaţie, din punctul de vedere al diversităţii şi intensităţii, cu cea din Beirut. Capitala siriană cunoştea în perioada aceea o afluenţă de arabi prosperi veniţi din bogatele regate ale petrolului situate în zona Golfului Persic, pentru a se bucura în voie de diversele sortimente de băuturi alcoolice şi de prezenţa frumoaselor reprezentante ale sexului slab. Cluburile de noapte gemeau de amatori de petreceri, care preferau whisky-ul scoţian în detrimentul *arak*-ului libanez. De exemplu, Al-Sharak era locul de petrecere consacrat al înalţilor funcţionari guvernamentali, care veneau de multe ori însoţiţi de invitaţi din străinătate, pe care îi aduceau acolo pentru a-i distra, pe când membrii corpului militar se adunau la Martef Hameleh, unde se organizau spectacole de cabaret strălucitoare, cu dansatoare îmbrăcate sumar, venite din toate colţurile lumii, din ţări precum Anglia şi chiar din îndepărtata Thailandă.

— În Damasc poţi să faci cam tot ce-ţi doreşti, i-a spus Saif lui „Kamal”. Condiţia este să ştii să păstrezi discreţia.

Cercul de prieteni al lui Saif era unul eterogen, cuprinzând persoane din toate clasele sociale. De exemplu, într-una din seri, „Kamal” a fost invitat să participe la o recepţie organizată de Abd al-Latif Yunis, membru marcant al Parlamentului, în onoarea lui Paulo Mansur, parlamentar brazilian de origine siriană, cu care „Kamal” s-a întreţinutt îndelung despre situaţia din America de Sud, rămânând în relaţii de amiciţie şi corespondând ulterior pe diverse teme. După ani, „Kamal” le-a dezvăluit judecătorilor săi că multe dintre scrisorile primite de la parlamentarul brazilian erau, de fapt, mesaje ale Serviciului de Informaţii Israelian. Persoanele sale de contact din Europa tipăriseră foi de corespondenţă cu antetul lui Paulo Mansur, pe care, cu cerneală invizibilă, îi transmiteau să-şi consolideze relaţia de prietenie cu Saif.

198

La început, discuţiile dintre „Kamal” şi Saif s-au purtat în spaniolă, însă, în scurt timp au trecut la arabă şi la franceză, spaniola „turistului argentinian” nefiind una fluentă. Acest lucru l-a mirat puţin pe Saif, deoarece „Kamal” pretindea că locuise în Argentina timp de 15 ani. Cu toate acestea, spaniola lui Saif, care trăise acolo o perioadă mult mai scurtă de timp, era net superioară celei a prietenului său.

„Turistul din Argentina” i-a povestit lui Saif că era asociat într-o agenţie de turism din Buenos Aires, dar că la Damasc venise în calitate de reprezentant al unei companii comerciale belgiene. Veniturile lui nu se limitau însă la cele pe care i le aduceau aceste două firme, cea mai mare parte a lor fiind, de fapt, reprezentată de moştenirea primită de la unchiul său. În privinţa afacerilor lui din Damasc, el i-a declarat prietenului său că deja trimisese în Europa câteva mostre de măsuţe de *shesh-besh,* exprimându-şi speranţa că, în momentul în care „situaţia politică se va detensiona şi situaţia economică se va îmbunătăţi”, va putea creşte şi

volumul exporturilor din Siria către Europa. Tot în acest sens, a mai spus că descoperise în Siria oportunităţi economice multiple şi că dorea să stabilească legături de afaceri cu societăţi comerciale şi să importe în Siria frigidere, maşini de spălat şi aparate de aer condiţionat.

Numărul întâlnirilor dintre cei doi a continuat să crească, în timpul uneia dintre acestea, „Kamal” i l-a prezentat lui Saif pe prietenul său druz, Muaza Zaher al-Din, iar Saif, la rândul său, i-a făcut cunoştinţă cu locotenentul Adnan Jabi, din cadrul forţelor aeriane siriene, ce pilota un avion de tip MiG-17. Majoritatea întrunirilor aveau loc la cafeneaua Al-Kamal, unde se aduna, cu predilecţie, acelaşi cerc de prieteni, respectiv Al-Hassan, Muaza Zaher al-Din, George Saif şi Muin Daud, student şi angajat al Biroului Turistic de Stat de pe aeroportul din Damasc. „Kamal” li l-a prezentat noilor prieteni şi pe Majd Sheikh al-Arad, iar din când în când, grupul lor se îmbogăţea şi cu alte persoane. Aveau obiceiul să joace cărţi şi table, să fumeze narghilea şi să dezbată subiecte politice, militare şi economice.

199

„Kamal” nu s-a mulţumit să-l întâlnească pe Saif doar la restaurante şi în cluburi de noapte, începând să-l viziteze şi la serviciu. Pe biroul de lucru al acestuia se aflau întotdeauna evaluări pe teme politice venite din partea Ministerului de Informaţii, articole pe diverse subiecte, spicuite din presa libaneză publicată în Siria şi alte documente asemănătoare. „Kamal” avea obiceiul să arunce un ochi peste toate acestea, cerându-i uneori lui Saif explicaţii despre o informaţie sau alta. Într-una din zile, în biroul lui Saif a intrat şeful acestuia, Shafiq Jarida, care, găsindu-l pe „Kamal” aşezat pe scaunul crainicului sirian şi analizând nişte recenzii politice, şi-a întrebat subalternul, cu reproş în glas:

— De ce laşi persoane neautorizate să intre în biroul tău şi le permiţi să citească materiale confidenţiale?

Saif nu s-a pierdut cu firea şi a răspuns fără teamă:

— Este un turist argentinian, care nu cunoaşte limba

arabă.

Cu toate acestea, pentru a evita complicaţiile inutile, Saif l-a rugat pe „Kamal” să nu-l mai viziteze atât de des la birou şi să se limiteze la întâlnirile particulare, din timpul serii. Observând însă curiozitatea prietenului său vizavi de subiectele politice, îl punea mereu la curent cu cele mai recente ştiri, pe care, în mod evident, „Kamal” le transmitea la rândul lui superiorilor săi din Israel.

Kamal al-Hassan era încântat de prietenia care se înfiripase între „Kamal” şi Saif, lucru pe care l-a menţionat şi într-o scrisoare trimisă părintelui său, în Buenos Aires. A mai adăugat că el însuşi profita într-un mod plăcut de această prietenie, ieşind adesea în compania celor doi. Tatăl său i-a scris drept răspuns:

— Transmite-i lui Saif că şi-a lăsat spada (*al-Seif)* la noi.

Într-o zi, „Kamal” şi George Saif au mers la aeroportul internaţional din Damasc pentru a-l întâmpina pe unul dintre prietenii lui Saif, unde s-au întâlnit cu Muin Daud. Acesta le-a spus cu mândrie că fratele său era pe front şi participa la operaţiunile de bombardare asupra kibbutzului israelian Ein Gev.

— Le-am provocat multe pierderi, a zis Muin, iar în vocea lui se simţea orgoliul.

Lor li s-a alăturat şi Eli al-Maaz, comandantul turnului de control, care i-a condus în turn, de unde „Kamal” a putut număra avioanele militare de luptă, puţine la număr, aflate pe pistele din zona militară a aeroportului. După această întâlnire, „Kamal” a rămas prieten cu Al-Maaz şi cu frumoasa soţie a acestuia, Mary.

În acele zile de primăvară de la începutul lunii martie 1962, atenţia lui „Kamal” nu. Era îndreptată doar asupra lărgirii cercului său de prieteni, ci şi asupra tensiunii care crescuse brusc la graniţa israeliano-siriană. În 8 martie, sirienii au deschis focul asupra unor pescari israelieni aflaţi în largul coastei de est a Mării Galileii, zonă recunoscută, inclusiv de ONU, ca aparţinând statului Israel. O navă de

patrulare a poliţiei israeliene, venită în ajutorul pescarilor, a fost şi ea supusă unui tir de artilerie sirian, doi dintre marinari fiind răniţi. Guvernul israelian, întrunit pe 11 martie pentru şedinţa săptămânală, a declarat că incidentul a fost unul premeditat şi că nu făcea altceva decât să doveadească intenţia Siriei de a aduce atingere drepturilor statului Israel de a pescui în Marea Galileii.

În primul mesaj transmis de „Kamal” Tel Aviv-ului se arăta că, după aprecierile făcute de Muaza Zaher al-Din, schimbările din politica siriană erau o consecinţă directă a apropierii vizibile faţă de Irak, ţară cu care Siria intenţiona să semneze un acord militar. Era adevărat că Şeful Statului Major General al Armatei se opunea unei alianţe între cele două state, însă nu-i stătea în putere să oprească negocierile pe această temă, purtate de guvernul condus de Marouf al-Dawalibi. Anticipata coaliţie cu Irakul a întărit sentimentul de siguranţă al Damascului, care a hotărât să submineze drepturile exclusive ale Israelului de a exploata piscicol apele Mării Galileii. Autorităţile siriene au pretins acest drept pe coasta de est a mării şi, deoarece nu au primit niciun răspuns în acest sens, au decis să-i saboteze pe pescarii israelieni.

În ziua de 13 martie, „Kamal” a raportat că în armata siriană fusese decretată starea de alertă şi că trupe militare se îndreptau spre graniţă. De asemenea, în pieţele Damascului fuseseră amplasate

tancuri, toată lumea aşteptându-se la o creştere a tensiunii în capitala siriană. „Kamal” avea dreptate. În 14 martie, posturile de observaţie israeliene au confirmat şi ele o întărire considerabilă a aliniamentului sirian de la graniţa cu Israelul. Guvernul israelian a înfiinţat imediat o celulă de criză condusă de premierul David Ben-Gurion, care să stabilească măsurile ce urmau să fie luate. Exact în perioada aceea, Ben-Gurion a plecat la Tiberias pentru a petrece câteva zile de vacanţă la hotelul Galei Kinneret, aflându-se însă în legătură permanentă cu Şeful Statului

Major General, generalul-maior Tzvi Tzur, şi cu Şeful Comandamentului Nordic, generalul Meir Zorea. Conform ordinelor primite de la premier, armata israeliană şi-a întărit şi ea poziţiile la graniţa nordică, fiind pregătită să contracareze intenţiile Siriei în privinţa drepturilor Israelului de a exploata piscicol apele Mării Galileii.

Vineri, 16 martie, preşedintele sirian Nazim al-Qudsi s-a întâlnit în oraşul irakian Rutbah, aflat în apropierea graniţei cu Siria, cu omologul său irakian, Abd al-Karim Qasim, pentru a stabili condiţiile de semnare a unui tratat militar între cele două state. În dimineaţa aceleiaşi zile, în timpul consfătuirii dintre cei doi lideri, forţele siriene au lansat din nou, din unitatea militară de la Nukeib, un atac de artilerie asupra pescarilor israelieni de pe coasta sud-estică a Mării Galileii şi asupra unei şalupe aparţinând poliţiei israeliene, care patrula în zonă, folosind de data aceasta, în premieră, tunurile antitanc fără recul de producţie sovietică, a căror existenţă fusese semnalată de „Kamal” în mesajul trimis Israelului. Câteva avioane siriene de tip MiG au fost ridicate în aer, acestea evitând totuşi să se apropie de graniţă. În aceste condiţii, era limpede că fusese vorba despre o acţiune intenţionată, plănuită până în cel mai mic detaliu. Pe baza prerogativelor cu care fusese înzestrat de către guvern, primul-ministru Ben-Gurion a ordonat armatei să atace poziţia siriană dinspre care se trăseseră focurile, în aceeaşi noapte, soldaţii diviziei „Golani” au atacat postul sirian de la Nukeib şi, după o luptă sângeroasă, care a durat patru ore, acesta a fost cucerit şi distrus.

Tot în aceeaşi noapte, valea Iordanului a fost luminată de focul tirurilor de artilerie, sirienii aruncând în luptă opt baterii de tunuri şi mortiere de 120 şi 122 mm. Aviaţia militară israeliană a ripostat şi a lansat lovituri aeriene, obiectivul vizat fiind distrugerea tunurilor siriene amplasate în spatele frontului. La încheierea atacului, armata siriană a lăsat în urma ei câteva zeci de morţi, printre care şi comandantul postului militar, iar forţele israeliene s-au ales

cu o pradă bogată, inclusiv şapte tipuri de armament şi muniţie de fabricaţie sovietică şi un prizonier sirian. Israelienii au pierdut în luptă opt soldaţi. Trupul neînsufleţit al unuia dintre ei a rămas în zona de război şi a fost recuperat, ulterior, cu ajutorul Comandamentului Inspectorilor ONU din Damasc. Un alt militar israelian, Yaakov Davir, a fost declarat dispărut, „Kamal Amin Taabet" interesându-se de soarta acestuia, dar fără niciun rezultat. Israelul s-a adresat inspectorilor ONU cu solicitarea de a se întreprinde demersuri pe lângă autorităţile siriene în vederea găsirii acestuia, însă răspunsul primit a fost unul scurt:

— Nu deţinem niciun prizonier israelian, nici viu, nici mort.

Ulterior, colonelul Sallah al-Dali, judecătorul lui Eli Cohen, a dezvăluit că Davir s-a sinucis în închisoare şi a fost îngropat în deşert, la marginea Damascului.

Armata israeliană a mai pierdut atunci trei transportoare blindate, pe care sirienii le-au dus la Damasc şi le-au expus în Piaţa Marjeh, din centrul oraşului.

Încă din ziua următoare atacului israelian asupra poziţiei siriene de la Nukeib, era evident că alianţa militară dintre Siria şi Irak nu stătea în picioare. Concluzia Şefului Statului Major General Sirian, generalul Zahir al-Din, asupra atacului a fost că „Israelul a aruncat în luptă 1000 de luptători din trupele de comando, 40 de tancuri şi 50 de tunuri şi, cu toate acestea, armata siriană a reuşit nu doar să respingă atacul, ci şi să provoace armatei israeliene 200 de victime". Această declaraţie ostentativă, plină de orgoliu, dovedea pe de-o parte că armata siriană îşi învăţase lecţia şi că va pune capăt tachinărilor la graniţa cu Israelul, iar pe de alta, că, în condiţiile

în care Siria ieşise învingătoare, aceasta nu mai avea nevoie de alte victorii sau de sprijinul Irakului, pe care oricum nu-l primise.

La două zile după acest incident, atât Israelul, cât şi Siria

s-au plâns Consiliului de Securitate al ONU Directorul Serviciului Israelian de Informaţii, generalul Meir Amit, a fost trimis la New York pentru a consilia delegaţia israeliană. Având asupra lui unul dintre mesajele transmise de „Kamal” din Damasc, prin care informa Israelul despre intenţia Siriei de a escalada tensiunea de la graniţă, el a încercat să le dovedească oficialilor ONU că incidentele armate nu fuseseră întâmplătoare şi că nu avuseseră loc în urma ordinelor primite de la vreun comandant militar local, ci erau rezultatul unei decizii venite de la cel mai înalt nivel, respectiv de la guvernul sirian.

Atacul israelian de la Nukeib a sporit agitaţia din interiorul armatei siriene şi a lărgit sciziunea dintre Cartierul General al Armatei şi guvernul statului. O serie de comandanţi militari i-au transmis Şefului de Stat Major că, dacă nu se puteau face presiuni asupra Irakului pentru a ajuta Siria, atunci ei nu vedeau utilitatea unei alianţe militare cu acest stat. Coaliţia nu făcea altceva decât să întărească poziţia cercurilor naseriste şi provoacă apariţia de disensiuni în interiorul forţelor armate. Şefului Statului Major a adus aceste plângeri în atenţia preşedintelui şi a membrilor guvernului, avertizând că starea de nemulţumire existentă în rândul corpului militar atinsese un punct critic.

Este interesant faptul că, în ciuda declaraţiilor oficiale făcute de Şeful Statului Major General al Armatei Siriene despre consecinţele atacului israelian de la Nukeib, nicio persoană, nici din armată, nici din opinia publică, nu a crezut versiunea oficială. Toată lumea ştia că armata siriană fusese învinsă, în ciuda expunerii publice a transportoarelor blindate israeliene în Piaţa Marjeh. În timpul uneia dintre întâlnirile lor, Muaza Zaher al-Din i-a declarat prietenului său următoarele:

— Să nu crezi nimic din ceea ce se spune la ştiri. Adevărul este că am suferit o grea înfrângere la Nukeib.

„Kamal” era curios să afle dacă Muaza cunoştea zona şi dacă vizitase vreodată locul în care avusese loc conflictul.

— Desigur, a răspuns el. Am fost acolo chiar cu două zile înainte de incident.

— Îmi este greu să cred că evreii sunt capabili de război, a continuat „Kamal”, ca şi când ar fi făcut o remarcă întâmplătoare. Aş fi vrut să văd cum au reuşit israelienii să-i învingă la Nukeib pe bravii noştri eroi.

— Crede-mă, prietene, i-a răspuns Muaza. Aviaţia lor este una de nota 10, pe când piloţii noştri, trebuie s-o recunoaştem, nu sunt foarte bine pregătiţi. După ce se mai liniştesc apele, voi încerca să te duc pe front. Atunci vom putea vizita şi Nukeibul.

În cadrul aceleiaşi discuţii, „Kamal” a mai aflat că preşedintele Comitetului Revoluţionar şi cel mai puternic om din stat la momentul acela, colonelul Al-Nahlawi*, nu era mulţumit de prestaţia guvernului sirian, considerându-l unul slab, ale cărui zile erau deja numărate. Şeful Statului Major General al Armatei încercase să intervină în favoarea executivului de la Damasc, propunând să i se acorde preşedinteleui Nazim al-Qudsi încă o perioadă de graţie, dar Al-Nahlawi nu a revenit la sentimente mai bune, declarând:

— După Nukeib, poporul mai crede doar în armată.

Şi astfel, în timp ce guvernul Al-Qudsi ducea negocieri cu Irakul pentru înfiinţarea unei alianţe, Al-Nahlawi, prin intermediul a trei ofiţeri superiori trimişi la Cairo, Muhib al-Hinadi, Faiz al-Rifai şi Zoher Akil, purta discuţii secrete cu preşedintele Nasser, scopul vizat fiind refacerea coaliţiei egipteano-siriene. Liderul egiptean nu s-a declarat entuziasmat de ideea refacerii alianţei cu Siria, dar, dacă Al-Nahlawi reuşea să-i îndepărteze

* Abd al-Karim al-Nahlawi (n. 1926), militar sirian care a planificat şi organizat mai multe lovituri de stat. Prin lovitura de stat militară din 28 septembrie 1961, Al-Nahlawi pune capăt Republicii Arabe Unite. În 1962, prin intermediul unei noi lovituri de stat, preia puterea în Siria, pentru a fi înlăturat la scurt timp după aceea printr-o altă lovitură (n. coord).

de la putere pe preşedinte şi pe premier şi să dizolve Parlamentul, avea să ia în considerare propunerea.

Pe baza rapoartelor primite de la „Kamal” asupra discuţiilor purtate cu Zaher al-Din, guvernul israelian a considerat că sosise momentul unei relaxări la graniţa cu Siria, premierul Ben-Gurion, fiind de acord cu recomandările făcute de Şeful Statului Major General, generalul Tzvi Tzur, şi de directorul Serviciului de Informaţii al Armatei, de a mai reduce din trupele aflate pe frontul sirian.

Ulterior, în mărturiile depuse în faţa judecătorilor săi, „Kamal Amin Taabet” a confirmat faptul că sursa pentru informaţiile legate de starea de tensiune din interiorul armatei şi de disensiunile dintre aceasta şi guvern a fost, într-adevăr, Muaza Zaher al-Din:

— Muaza îmi povestea tot timpul despre unchiul său, Şeful Statului Major General, şi despre divergenţele pe care acesta le avea cu câţiva dintre miniştrii. Tot de la el am aflat şi despre disensiunile din interiorul armatei, precum şi dintre el şi adjunctul său, generalul Namak Kamal, şi vicecomandantul forţelor aeriene, generalul Mofak Azaza. Serviciul de Informaţii Israelian mi-a solicitat să trimit şi informaţii din sfera politicului, deoarece nu existau foarte multe date despre noua conducere de la Damasc şi despre personalităţile de prim-rang ale momentului. Pot să spun că eu am trăit din plin atmosfera politică din Siria acelor zile.

În ciuda divergenţelor existente, Şeful Statului Major General a reuşit să-şi păstreze poziţia de factor neutru între cele trei facţiuni din interiorul armatei, aflate într-o luptă acerbă pentru influenţă şi putere, respectiv: 1. Aripa din Damasc, condusă de colonelul Abd al-Karim Nahlawi, care orchestrase lovitura militară ce pusese capăt Republicii Arabe Unite. După destrămarea alianţei, acesta înfiinţase Consiliul Naţional de Securitate, încercând ca prin intermediul forţei armate să influenţeze conducerea civilă a

statului. 2. Gruparea adepţilor preşedintelui egiptean Nasser, în fruntea căreia se afla colonelul Jasem Aluan,

comandantul diviziei de blindate, staţionate în oraşul Homs. 3. Facţiunea simpatizanţilor Partidului Baas, aflată sub autoritatea colonelului Salah Jadid, formată în marea ei majoritate din militari ce luptaseră pe frontul de la graniţa cu Israelul. Autorităţile israeliene erau la curent cu această divizare a armatei, graţie informaţiilor conţinute în mesajul cu numărul 13, transmis de „Kamal Amin Taabet”.

În data de 27 martie, „Kamal” a raportat că liderul satului arab Nukeib fusese arestat, că taberele militare din sud-vestul oraşului erau pline de transportoare de trupe şi că în sediul Statului Major General luminile arseseră toată noaptea, până în zorii zilei. Şi într-adevăr, a doua zi, în 28 martie 1962, la Damasc a avut loc ceea ce „Kamal” anticipase deja, şi anume o lovitură militară condusă de Al-Nahlawi, care, exploatând avantajul prezenţei sale în capitală, a fost primul în cursa pentru preluarea controlului în stat. La radioul din Damasc a fost citită declaraţia numărul 26 a Comitetului Revoluţiei, în care se declara că armata preluase puterea pentru a proteja independenţa statului şi pentru a pregăti „Războiul de eliberare a Palestinei”. Cu ajutorul colonelului Abd al-Gani Dahman, comandantul trupelor militare staţionate în Damasc, al lui Mofak Azaza, adjunctul comandantului forţelor aeriane, şi a doi ofiţeri din cadrul diviziilor de blindate, Al-Nahlawi i-a arestat pe preşedintele statului şi pe membrii guvernului, a dizolvat Parlamentul şi a închis graniţele Siriei. Imediat după aceea i s-a adresat lui Nasser, cu rugămintea recunoaşterii legitimităţii noului regim. În momentul acela, părea că ofiţerii de orientare naţională reuşiseră să câştige puterea în stat şi că Nahlawi, ambiţiosul ofiţer în vârstă de 40 de ani, urma să devină noul conducător al ţării.

Însă Al-Nahlawi a comis o greşeală fatală. L-a îndepărtat pe Zaher al-Din din funcţia de Şef de Stat Major, dar nu l-a arestat. Drept urmare, acesta a profitat de libertatea de mişcare şi s-a refugiat în Şcoala de ofiţeri din Homs, centru considerat neutru în competiţia pentru preluarea poziţiilor de putere şi de influenţă

politică şi economică desfăşurată între Damasc şi Alep. În ziua de 1 aprilie, Zaher al-Din i-a convocat la el pe toţi comandanţii unităţilor militare din afara capitalei şi, împreună, au hotărât înlăturarea lui Nahlawi şi a adepţilor săi din cadrul armatei, readucerea la putere a regimului civil condus de preşedintele Nazim al-Qudsi şi reluarea colaborării cu statele arabe „eliberate”, prin acestea, nefiind foarte greu de imaginat, înţelegându-se ţările care reuşiseră să se scuture de sub jugul preşedintelui egiptean Gamal Abd al-Nasser.

Câteva dintre trupele fidele generalului Zaher al-Din au început să se deplaseze către Damasc, Siria aflându-se în pragul izbucnirii unui război crunt între facţiunile militare rivale. Ca şi cum acest lucru nu ar fi fost de ajuns, în 2 aprilie, atât Homsul cât şi Alepul au devenit scenele unei insurgenţe armate conduse de colonelul Jasem Aluan, unul dintre simpatizanţii lui Gamal Abd al-Nasser. Cercurile naseriste au sperat să fie factorul decisiv în conflictul care se defăşura între Nahlawi şi Şeful Statului Major General Sirian, însă au simţit repede abătându-se asupra lor forţa zdrobitoare a lui Zaher al-Din. Jasem Aluan a reuşit să fugă din Homs şi s-a refugiat la Cairo, Al-Nahlawi şi oamenii săi au fugit la Beirut, iar de acolo au ales calea exilului, stabilindu-se în Elveţia şi în Germania de Vest.

În ziua de 30 martie, la recomandarea lui Muaza, „Kamal” a fost invitat la conferinţa de presă organizată de Şeful Statului Major General, unde acesta din urmă a prezentat situaţia nou creată.

Abd al-Karim Zaher al-Din a fost repus în funcţie şi, pe parcursul următoarelor unsprezece luni, între 28 martie 1962, momentul înăbuşirii „Revoltei Nahlawi”, până la lovitura de palat a Partidului Baas, din 8 martie 1963, a fost cel mai puternic om din stat. Când, în octombrie 1961, alianţa egipteano-siriană se năruia, iar acest ofiţer druz, care îşi petrecuse cea mai mare parte a vieţii în serviciul trupelor de intendenţă, a fost numit Şef de Stat Major, s-a crezut că va fi o simplă marionetă în mâinile lui Nahlawi şi

că va îndeplini orbeşte ordinele primite de la acesta şi de la ofiţerii din

jurul său, însă nu a fost deloc aşa. Acum se afla pe culmile cele mai înalte ale puterii, exploatând foarte bine situaţia în avantajul său.

În 4 aprilie a revenit la putere şi preşedintele Nazim al-Qudsi, care, pentru a nu trezi nemulţumiri în rândul armatei, a renunţat la ideea unei alianţe militare cu Irakul şi, din aceeaşi cauză, a refuzat să-l readucă în fruntea guvernului pe vechiul său prieten şi consătean, Marouf al-Dawalibi. În 19 aprilie, la sfârşitul unui conflict obositor între toţi factorii politici ai statului şi în urma unor consfătuiri asidue cu Şeful Statului Major, a luat fiinţă noul guvern, sub conducerea doctorului Bashir al-Azma, fost ministru al Sănătăţii în perioada coaliţiei cu Egiptul, care, cu toate că nu era membru activ al Partidului Baas, dobândise faima de „socialist moderat”. În noua sa calitate, el a pus în practică o parte dintre ideile lui Nasser, respectiv a renaţionalizat băncile şi a dat să se înţeleagă că avea intenţia să tempereze relaţiile cu Iordania şi cu Arabia Saudită şi să îmbunătăţească, în schimb, contactele cu „dragul nostru Egipt” şi cu „fratele nostru, Irakul”. Iniţial, Egiptul s-a raportat cu prudenţă la noul regim, însă, în scurt timp, preşedintele Nasser şi-a reluat atacurile asupra Damascului.

Prietenia lui „Kamal” cu Muaza Zaher al-Din s-a dovedit, încă o dată, deosebit de utilă şi fructuoasă. Pe întreg parcursul crizei, din 28 martie şi până în 4 aprilie, Muaza i-a povestit prietenului său tot ceea ce auzea de la unchiul lui. Acum, când Şeful Statului Major General revenise în funcţie şi devenise cel mai puternic om al momentului, importanţa nepotului său crescuse şi mai mult în ochii lui „Kamal”. Întâlnirile cu el deveniseră din ce în ce mai frecvente, discuţiile şi dezbaterile pe teme politice, din ce în ce mai lungi, iar invitaţiile la masă, în cele mai pretenţioase restaurante, se transformaseră într-o rutină zilnică. Din

când în când, „Kamal” îi oferea admiratului său prieten şi câte un mic cadou. La sfârşitul fiecărei întâlniri, „Kamal” se închidea în apartamentul său, scotea din ascunzătoare minusculul emiţător Morse şi, după schimbul de parole convenite, transmitea către Israel informaţiile bogate, pe care tocmai le obţinuse.

209

Într-unul dintre rapoarte, care se referea la aprovizionarea cu armament şi tehnică militară din U.R.S.S., „Kamal” a informat că, în lumina disputelor dintre Damasc şi Cairo asupra armamentului achiziţionat în perioada Republicii Arabe Unite, Moscova hotărâse să furnizeze aviaţiei siriene două escadrile de avioane de lip MiG-19. După câteva zile, această informaţie a fost confirmată în mod oficial, prin publicarea ei în presa siriană.

În data de 14 aprilie, „Kamal” a trimis o evaluare a situaţiei din teren, în care arăta că în armata siriană activau trei grupări:

— Una formată din adepţii, ultimii rămaşi, ai lui Nahlawi, opozanţi ai oricărei idei de alianţă, fie cu Egiptul, fie cu Irakul;

— Un cerc restrâns de ofiţeri simpatizanţi ai preşedintelui egiptean Nasser;

— O facţiune a ofiţerilor de pe frontul de la graniţa cu Israelul, devotaţi Partidului Baas şi cu simpatii socialiste.

În finalul analizei sale, „Kamal” aprecia că, datorită acestei schisme din rândul armatei, starea de acalmie. De la graniţă se va prelungi.

În mai 1962, „Kamal” l-a însoţit pe prietenul său, Muaza Zaher al-Din, într-o vizită în zona frontului. După ce au intrat în posesia permiselor de liberă trecere, obţinute în prealabil de Muaza, cei doi au străbătut drumul până la Nukeib cu o maşină a guvernului. Prima oprire a fost la comandamentul de la Quneitra, unde au băut o cafea la Clubul Ofiţerilor, după care s-au îndreptat spre podul ridicat peste Iordan, la Bnot Yaakov. Căţărat într-unul dintre punctele de observaţie, „Kamal” a cuprins cu privirea

Tiberiasul şi aşezările israeliene din valea Iordanului. Pe parcursul plimbării, el a numărat nu mai puţin de 84 de obuziere şi tunuri de 122 mm ascunse în buncăre, cu o rază de acţiune de 20 de km, care puteau să acopere o parte considerabilă a văii Iordanului şi a Mării Galileii. Au făcut o oprire şi la Kursi, unde, în timp ce savurau o cafea şi priveau aşezarea de la Nukeib, proprietarul localului le-a mărturisit: „La Nukeib am primit o lovitură grea din partea evreilor”. Muaza a trecut fără nicio problemă prin

toate punctele de control, însă la intrarea într-unul dintre obiectivele militare, ofiţerul de gardă i-a verificat toate actele, cerând să vadă şi documentele personale ale lui „Kamal”. În momentul acela, Muaza i-a tăiat vorba, spunându-i pe un ton dur:

— Această persoană se află în misiune guvernamentală.

„Dan” şi „Samaan” erau mândri, pe bună dreptate, de succesul repurtat de „Kamal”, persoana aleasă pentru a fi „omul lor din Damasc” obţinând rezultate care întreceau orice aşteptări. Prietenul său, Muaza Zaher al-Din, reprezenta sursa cea mai sigură şi credibilă pe care o aveau în acel moment Serviciile de Informaţii Israeliene. Când „Kamal” menţiona în transmisiunile sale că obţinuse informaţia de la „M”, era clar că datele veneau direct de la nepotul Şefului Statului Major General al Siriei. Însă marea satisfacţie provocată de realizările lui „Menashe” era secondată şi de teama ascunsă că agentul lor secret se îndepărtase de scopul pentru care fusese infiltrat în capitala siriană. După cum am menţionat deja, în ultimele discuţii purtate de „Dan” cu „Menashe” înainte de plecarea acestuia din Israel, i se indicase în mod clar că misiunea lui principală era aceea de avertizare, formulată fără echivoc în instrucţiunea conform căreia: „Va trebui să ne transmiţi percepţia ta asupra situaţiei de la faţa locului”. Dar iată că în momentele acelea, mulţumită integrării sale rapide şi infiltrării adânci în cercurile de putere, acesta transmitea informaţii şi evaluări care nu aveau nicio legătură cu

misiunea iniţială. „Kamal” se comporta, aşadar, contrar regulilor convenite, creând un cadru pe care niciunul dintre superiorii săi nu numai că nu şi-l dorise, dar nici nu mai putea să-l anuleze. În legătură cu acest subiect, Ghedalia Halaf spunea: „Când pui *cholent-ul** la cuptor, nu ştii niciodată ce gust va avea”. Şi într-adevăr, mâncarea era, cel puţin până în momentul acela, delicioasă.

* *Cholent* sau *hamin* este o tocană evreiască tradiţională, preparată de obicei în cursul nopţilor de vineri, lăsată să fiarbă la foc mic timp de aproximativ 12 ore sau chiar mai mult, şi servită la masa de *shabat* (n. tr.).

211

„Kamal”, mândru de realizările sale şi încurajat de laudele primite, şi-a dublat eforturile de a pătrunde în cercurile politice şi militare ale capitalei siriene. Datorită noilor săi prieteni, printre s are se numărau locotenentul de aviaţie Adnan al-Jabi şi George Saif, angajat al postului de radio sirian, munca de culegere a informaţiilor devenise nu doar mai interesantă, ci şi mai uşoară, însă, în mod inevitabil, exista şi un preţ pentru toate acestea, „Kamal” fiind obligat să-şi petreacă aproape toate serile în compania unuia sau altuia dintre amicii săi. Într-o singură seară, în 19 aprilie 1963, a evitat să iasă în oraş. Era *leii seder,* ajunul sărbătorii de Pesach, pe care o petrecea pentru prima dată singur, de când emigrase în Israel. Cu câteva ore înainte, primise din Tel Aviv un cadou pe măsura sărbătorii, superiorii săi informându-l că Nadia era iarăşi însărcinată. Fără a sta pe gânduri, s-a grăbit să-i transmită prin canalele convenite un mesaj de felicitare, asigurând-o că: „Sufletul şi gândurile mele sunt alături de tine şi mă simt cum nu se poate mai fericit”. Chiar dacă circumstanţele nu i-au permis să celebreze Pesahul aşa cum s-ar fi cuvenit, cel puţin a rămas acasă şi s-a gândit la soţie, la fiica şi mama lui, la fraţii şi surorile sale, parcă intuind că şi aceştia, adunaţi la Bat Yam, în jurul mesei de sărbătoare, se gândeau la el şi închinau un pahar de vin pentru „Eli al lor”.

La începutul verii, „Dan” şi „Saaman” au hotărât că

sosise timpul să-l scoată pe „Kamal” din Damasc şi să-l readucă la Tel Aviv, pentru o scurtă vacanţă. Deoarece Nadia se afla în ultimele luni de sarcină, era de dorit ca soţul ei să fie lângă ea cel puţin câteva săptămâni înainte de momentul naşterii şi după aceea, însă existau şi motive operaţionale pentru revenirea lui în ţară. În perioada cuprinsă între 24 februarie, data în care a trimis primul său mesaj, şi 4 iulie, ziua când a plecat din Damasc, „Kamal” efectuase 62 de transmisiuni către Israel, bogăţia de informaţii cuprinse în acestea dând de înţeles că el deţinea mult mai multe date decât putea să transmită pe calea aerului. În consecinţă, „Dan” a considerat că omul lor trebuia adus acasă, pentru a putea

relata despre situaţia internă a Siriei, pe larg şi fără reţineri. În plus, deoarece „schimburile comerciale” ale firmelor sale nu erau deloc înfloritoare, era chiar indicat să părăsească Siria pentru câteva luni, sub pretext că mergea să-şi pună ordine în afaceri şi să-şi îmbunătăţească situaţia economică.

„Kamal” a început să se pregătească pentru ieşirea din ţară. Mai întâi, l-a informat pe Zaher al-Din despre intenţia sa de a pleca în Europa la sfârşit de iunie sau început de iulie. Lui Majd şi lui Al-Hassasn le-a spus că firma Rafimax era nemulţumită de volumul tranzacţiilor sale, dorind să testeze noi modalităţi de eficientizare a afacerilor agenţiei în Siria, de aceea era necesară prezenţa lui la sediul central al companiei din Belgia şi la sucursalele din München şi Rotterdam. La auzul acestor veşti, Saif a izbucnit în râs:

— Prietene, tu chiar crezi că se pot face afaceri în Damasc? Situaţia în Siria este cât se poate de instabilă. În plus, ce te deranjează? Eşti bogat, te aşteaptă o moştenire considerabilă şi, pe lângă toate astea, eşti şi un burlac curtat. Rămâi cu noi. Mă logodesc în curând şi mi-ar fi plăcut tare mult să vii la petrecerea pe care o organizez la Homs în cinstea acestui eveniment.

— Voi veni la petrecere, a răspuns „Kamal”, chiar şi

neinvitat. Chiar şi din Europa, tot aş veni la petrecerea de la Homs, numai de dragul de a vedea cum îţi pui tu verigheta pe deget.

„Kamal” s-a ţinut de cuvânt. La începutul lunii iunie 1962 a mers la Homs pentru a participa la logodna lui Saif cu Minerva, aleasa inimii lui, ocazie cu care, în timpul celor două zile de şedere, le-a cunoscut şi pe mama şi pe cele două surori ale prietenului său. Înainte de asta, a anunţat Tel Aviv-ul despre călătoria sa, solicitând întreruperea oricărui contact în timpul absenţei sale.

Imediat după revenirea la Damasc, „Kamal”, împreună cu Muaza Zaher al-Din şi cu pilotul Adnan al-Jabi, a plecat să petreacă sfârşitul de săptămâmă la Beirut. Lor li s-au mai alăturat doi foşti ofiţeri de armată, Farouk Abu-Sahar şi Muhammad

Hamza, fost coleg cu Muaza la Ministerul Afacerilor Municipale şi Rurale, precum şi trei femei. Câţiva ani mai târziu, în declaraţiile făcute în cadrul procesului său, „Kamal” povesteşte următoarele despre această mică excursie:

„Am fost în total opt persoane, printre care şi o femeie căsătorită. Când am ajuns la Beirut, ne-am cazat într-un hotel situat pe plaja San Simon. Tânăra căsătorită a dorit să se întoarcă la Damasc, fiindu-i teamă de soţul ei, însă în cele din urmă a fost convinsă să rămână. Pe plajă ni s-a alăturat un bărbat pe nume Toufik Amdani, care a început s-o sărute pe tânără şi să-i facă avansuri. Ne-am temut ca lucrurile să nu scape de sub control şi, drept urmare, am trimis-o înapoi la Damasc, cu taxiul.”

La întoarcerea din Beirut, „Kamal” a început să se pregătească pentru călătoria în Europa. A luat legătura cu mai mulţi comercianţi din bazarul Damascului, printre care Muhammad al-Fara, venit şi el din Argentina, şi Michel Saad, negustor creştin pe care îl întâlnise uneori în compania lui Saif. Acesta avea obiceiul de a-şi aduce cu el şi secretara, pe Georgette, creştină şi ea, cu care Saif

avusese o legătură amoroasă. În piaţa din Damasc, „Kamal” se interesa de preţul produselor, ba chiar a luat câteva mostre pentru a le trimite societăţii Rafimax din Belgia şi a promis să încheie câteva tranzacţii după întoarcerea sa din Europa, spunându-le negustorilor din bazar:

— Puteţi să vă bazaţi pe mine. Deţin în Argentina o renumită companie de import-export şi sunt, în acelaşi timp, reprezentantul unei mari firme belgiene. La nevoie, vă pot pune la dispoziţie monedă străină, prin intermediul conturilor mele bancare din Elveţia şi Belgia.

Hainele elegante, parfumul scump pe care îl răspândea şi cuvintele dulci i-au convins pe toţi de adevărul spuselor sale, mulţi dintre interlocutorii săi fiind invidioşi, pe ascuns, din pricina reuşitelor sale.

214

Kamal avea deja un bilet de călătorie cu vaporul, dus-întors, pe ruta Genova-Beirut, cu escală în Alexandria, cumpărat cu ocazia venirii sale la Damasc, din ianuarie 1962. Dispunea şi de un bilet de avion cu destinaţia Basra, Irak, pentru cazul în care ar fi decis să-şi continue călătoria prin alte state arabe. În data de 12 iunie, „Kamal” a primit din Tel Aviv mesajul cu numărul 145, în care i se aducea la cunoştinţă: „Am primit materialul informativ cu numărul 86. 85 lipseşte. Scrisoarea pentru Nadia nu a sosit. Rezervă-ţi un loc pe nava Astoria, care va ridica ancora din danele portului Beirut în data de 4 iulie. Nu coborî de pe vas în portul din Alexandria. Întâlnire la Zürich. Asher”. Aceste instrucţiuni i-au schimbat lui „Kamal” planurile de călătorie. El plănuia să schimbe biletul de avion către Basra cu unul spre Cairo şi, de acolo, să călătorească mai departe cu trenul până în Alexandria, de unde să se îmbarce pe Astoria în data de 5 iulie.

În ziua de 19 iunie, Eli Cohen a primit noi instrucţiuni, conţinute în mesajul cu nrumărul 153, prin care i se transmiteau următoarele: „Rezervă-ţi un loc la unul dintre zborurile de la Beirut către Bruxelles, la începutul lui iulie.

Contactează-l pe Hari, număr de telefon 833332. Întâlnirea va avea loc pe strada Michelangelo, nr. 11. Scrie-i imediat, şi nu după sosirea în Bruxelles. Asher". A doua zi, în 20 iunie, a sosit o nouă depeşă, prin care i se spunea: „Am primit mesajul cu nr. 91. Confirm numărul de telefon şi adresa. Este de preferat să vii prin Bruxelles. Rezervă-ţi loc pe 4 iulie. Asher."

Schimbările succesive de planuri l-au deranjat destul de mult pe „Kamal". În momentul în care i se solicitase prima dată să se pregătească pentru călătoria în Europa, el îl anunţase pe Majd despre intenţiile sale, acesta exprimându-şi dorinţa de a-l însoţi. Drept urmare, au mers împreună la Abu Hisam, la agenţia de turism pe care acesta o deţinea în Damasc, şi şi-au rezervat locuri pe nava Astoria, care urma să ridice ancora din Beirut în data de 4 iulie. Abu Hisam i-a luat lui „Kamal" biletul de vapor pentru

Genova, asigurându-l că-l va primi înapoi după cinci zile, cu tot cu noua dată a plecării inscripţionată pe el. Însă cele cinci zile au trecut, şi biletul nu era nicăieri. S-a întâlnit de urgenţă cu Majd la clubul Istiklal, plângându-se de faptul că Hisam nu-şi făcea treaba aşa cum ar fi trebuit. În ziua următoare, au revenit împreună la agenţia lui Hisam, care pretindea că data plecării fusese confirmată, însă biletul se afla încă la Beirut. „Kamal" l-a informat că între timp survenise o modificare de program şi că nu mai intenţiona să plece cu vaporul, ci să zboare direct în Europa, lucru care l-a determinat pe Majd să renunţe la ideea de a-şi însoţi prietenul. Abu Hisam l-a sfătuit pe „Kamal" să meargă la Beirut pentru a-şi definitiva acolo toate aspectele legate de călătoria pe care o plănuia.

Într una dintre acele zile, Majid i l-a prezentat pe „Kamal" lui Von Hanteka, diplomat cu experienţă, fost Secretar de Stat pentru Orientul Mijlociu, în Ministerul Afacerilor Externe german şi, la momentul respectiv, consilier politic al autorităţilor din Arabia Saudită. Datorită funcţiei ocupate în ministerul german, acesta vizitase de nenumărate ori

statele arabe şi, întotdeauna când ajungea în Orientul Mijlociu, poposea la Beirut pentru a-l întâlni pe Kamal Marwah, redactorul publicaţiei *Al-Hayat* şi fost director al Biroului de Propagandă Arab din capitala Bulgariei, Sofia, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Diplomatul german călătorise adesea şi la Damasc, unde se cunoscuse cu Majd, prin intermediul unui amic al acestuia, de la Ambasada Germaniei. Noua relaţie dintre „Kamal" şi Von Hanteka a determinat Israelul să-i ceară agentului său să verifice dacă mai existau la Damasc şi alţi criminali de război nazişti, exceptându-i pe cei despre a căror prezenţă acolo se ştia deja. Însă, în această etapă a derulării evenimentelor, „Kamal" a hotărât să îndeplinească sarcina nou primită abia după reîntoarcerea din Europa.

În 21 iunie, „Kamal" şi Majd Sheikh al-Arad au plecat la Beirut cu maşina Opel a acestuia din urmă, ieşirea lor din ţară fiind înregistrată la punctul de frontieră de la Jadida. Viza de ieşire a lui Majid a primit numărul 127583, iar maşina, ce avea încă numere

de înmatriculare germane, a fost înregistrată cu numărul 29488. Ieşirea lui „Kamal" a fost notată astfel: argentinian, născut în anul 1930, viză de şedere în Siria numărul 2810, eliberată la Damasc în data de 05.05.1962 şi valabilă până la data de 09.01.1963.

Odată ajunşi la Beirut, „Kamal" şi-a recuperat biletul de vapor de la adresa indicată de Abu Hisam şi, deoarece nu îl putea schimba cu unul de avion, şi-a rezervat un loc, doar dus, la zborul Beirut-Miinchen-Bruxelles. Cei doi prieteni au înnoptat la un hotel din capitala libaneză. A doua zi şi-au petrecut-o în oraş, iar seara, la ora 23:30 au trecut din nou graniţa, întorcându-se la Damasc.

Imediat s-a declanşat o adevărată avalanşă de cine şi prânzuri de rămas-bun, organizate de „Kamal" cu ocazia apropiatei sale călătorii în străinătate. Deoarece era legat în mod deosebit de Muaza Zaher al-Din şi de George Saif, le-a cerut acestora fotografii, explicându-le pe un ton plin

de patetism că, în momentele de singurătate din Europa, le va putea scoate din buzunar şi îşi va putea imagina astfel că se afla în compania bunilor săi prieteni din Damasc.

În data de 4 iulie 1962, „Kamal” a aterizat pe aeroportul din München, de unde, după o scurtă escală, şi-a continuat drumul către Bruxelles. La sosire îl aştepta o surpriză, fiind întâmpinat nu numai de „Zilinger”, pe care se obişnuise deja să-l vadă cu ocazia plecărilor şi a revenirilor lui în Europa, ci şi de „Dan”, superiorul său direct din Israel, prezenţa acestuia fiind un semn de apreciere pentru munca depusă de Eli Cohen şi pentru succesul repurtat în stabilirea de contacte cu persoane aflate la vârful regimului sirian, în camera sa de hotel a avut loc schimbul devenit deja o obişnuinţă: i-a predat lui „Zilinger” paşaportul argentinian, primindu-l, în locul lui, pe cel israelian. A avut grijă să îndepărteze de pe hainele aduse cu el orice semn care ar fi putut să indice proveniența lor arabă şi i-a fost înmânat biletul de zbor pentru Israel. Eli i-a lăsat lui „Zilinger” câteva cărţi poştale adresate amicilor săi din Damasc, pentru a fi expediate în Siria, la date diferite.

217

În timpul cinei luate într-un restaurant micuţ din oraş, „Dan” s-a declarat profund impresionat de reuşita misiunii lui Eli în capitala siriană. Toate trăsăturile de caracter evidenţiate de psihologii israelieni – flexibilitate, gândire creativă şi capacitatea de a stabili cu uşurinţă contacte cu persoane având grade diferite de cultură şi educaţie şi provenind din straturi sociale diverse – se manifestaseră într-un mod remarcabil la Damasc. Eli s-a dovedit a fi un agent cu iniţiativă şi capacitatea de a lua decizii rapide, cu simţul abnegaţiei şi al misiunii, îndeplinindu-şi sarcinile într-o manieră demnă de toată lauda, dovedind o bună percepţie a contextelor şi uşurinţă în aplicarea planurilor.

Eli Cohen era foarte impresionat de experienţele prin care trecuse în Damasc, relatându-i lui „Dan” primele sale impresii după infiltrarea în Siria şi vorbindu-i despre legăturile de prietenie legate şi sursele sale de informaţie.

În clipa în care i-a arătat fotografia lui Muaza Zaher al-Din, „Dan” i-a recomandat ca la întoarcerea în Damasc să cultive în continuare prietenia cu acest amic druz, nepotul Şefului Statului Major General al Armatei Siriene.

— După ce vei ajunge în Israel, te vom stoarce de informaţie ca pe o lămâie, i-a spus „Dan”, dar până atunci ia-ţi câteva zile de vacanţă. Nu doar tu ai atâta nevoie de asta, ci şi soţia şi fiica ta. După aceea, vom trece la lucru. Avem multe întrebări.

A doua zi, Eli a aterizat la Tel Aviv. În timpul călătoriei cu avionul, pe măsură ce se apropia de Israel, creştea şi emoţia revederii cu Nadia şi cu Sophie. În sinea lui, ştia că Nadia era supărată pe el. În decursul primei sale deplasări în Argentina, ea îi scrisese epistole lungi, ajunse la el prin intermediul lui „Zilinger” chiar înainte de reîntoarcerea în Israel. Însă Nadia primise în schimb cărţi poştale aride şi scrisori fără noimă pentru ea, dându-şi seama că acestea nu se constituiau într-un răspuns logic şi coerent la propriile-i scrisori. Unul sau altul dintre colegii de serviciu ai lui Eli îşi făceau din când în când apariţia în apartamentul din Bat Yam, încurajând-o şi spunându-i că „Eli îndeplinea cu succes o

activitate importantă”, însă Nadia se purta cu răceală, simţind că] acei „colegi” îi răpiseră soţul, iar lui Sophie, tatăl. Drept urmare, când „Zilinger” l-a informat la Bruxelles că el nu „era oficiu poştal”, Eli a simţit o dezamăgire profundă. În timp ce zbura cu avionul peste Rodos şi Cipru, simţea că în Bat Yam nu va fi întâmpinat cu prea multă căldură.

Însă, contrar aşteptărilor sale, revederea cu Nadia a fost una emoţionantă, în ciuda faptului că aceasta era mai rezervată ca de obicei. Chiar dacă ar fi avut reproşuri şi motive să se plângă, nu le-a dat glas şi le-a ţinut pentru ea, înţelegând, graţie instinctelor sale feminine, că „slujba lui” era una stresantă şi că nu avea voie să-l împovăreze şi mai mult cu grijile şi temerile ei. În consecinţă, s-a arătat

încântată de hainele şi parfumurile scumpe pe care i le cumpărase din Europa, s-a minunat de frumoasa *menora** de aramă „de producţie turcă” pe care o adusese cu el şi s-a bucurat mult de jucăriile şi hăinuţele primite de Sophie, totul însă într-o atmosferă rezervată. Spre deosebire de mamă, fetiţa era prea mică pentru a-şi ascunde adevăratele sentimente, aşa că Eli s-a confruntat cu o problemă. Sophie, în vârstă de aproape doi ani, se înstrăinase de tatăl său şi fugea de el de fiecare dată când acesta voia să se apropie de ea. Nu conta că mama, bunica şi unchii ei îi spuneau: „E tata! E tata Eli!”, fiindcă ea izbucnea în plâns şi răspundea: „Nu e tata, nu e tata”. Sufletul lui Eli era sfâşiat de durere. Abia când Nadia a pus-o pe fetiţă în pătuţul ei, pregătind-o de culcare, acesta şi-a lăsat tatăl să se aşeze lângă ea şi să-i spună o poveste. Chiar dacă micuţa nu înţelegea nimic din ceea ce-i povestea, el i-a vorbit aproape încontinuu, până când Nadia şi-a călcat pe inimă şi i-a spus soţului ei:

— Vezi, Eli, copila are nevoie de tată.

A doua zi după revenirea în ţară, Eli, Nadia şi Sophie au plecat în vacanţă la Kfar Maccabiah, aproape de Parcul Naţional

* Sfeşnic tradiţional cu şapte braţe, astăzi emblema oficială a statului Israel (n. tr.).

Ramat Gan, unde au înotat în piscină, au făcut plajă şi s-au jucat toţi trei. Abia atunci, pentru prima dată, Sophie şi-a lăsat tatăl s-o mângâie pe cap şi s-o sărute, Eli nemaiîncăpându-şi în piele de fericire. O purta pe umeri, fugeau împreună în jurul piscinei, o arunca în aer şi o prindea în braţe, strângând-o la piept şi lipind-o de inima lui, ca şi cum ar fi încercat să-i spună că nu se va mai despărţi niciodată de ea.

După ce zilele de vacanţă s-au scurs cu repeziciune, un văl greu a coborât din nou între Eli şi membrii familiei sale, deoarece imediat după revenirea în Bat Yam, „îngerul” a apărut în pragul casei, spunând:

— Am venit să-l iau pe Eli. Avem multe lucruri de discutat cu el.

Nadia l-a servit cu o cafea şi a zis:

— Sper că o să ni-l înapoiezi diseară.

— Nu vorbi prostii, i-a răspuns soţul ei, îmbrăţişând-o cu putere.

Eli şi „Samaan” au intrat împreună într-un birou situat pe una dintre străzile centrale ale Tel Aviv-ului, birou ai cărui pereţi erau tapetaţi cu hărţi ale Orientului Mijlociu şi cu fotografii ale aşezărilor din valea Iordanului. „Saaman” i-a cerut lui Eli să pună pe hârtie tot ceea ce ştia, fără să facă economie de detalii.

— Un lucru pe care tu-l consideri nesemnificativ se poate dovedi a fi, de fapt, unul foarte important, a spus acesta. Aşa că încearcă să scrii cât mai detaliat cu putinţă.

Pentru redactarea raportului, care a durat două zile, Eli s-a ajutat de mesajele emise pe calea aerului din Damasc, pe care le-a completat cu detalii şi explicaţii. Când „Dan” a văzut numărul mare de pagini ce i-au fost înmânate de către Eli, i-a spus acestuia din urmă:

— Avem aici de lucru pentru câteva zile. Lasă-ne să ne organizăm şi, între timp, întoarce-te la soţie şi la familie.

Întors acasă, Eli a profitat de scurtul răgaz oferit pentru a petrece cât mai mult timp alături de cei dragi. Cu maşina

primită de la serviciu, le-a dus pe Nadia şi pe Sophie la mare, la Hertzliya, şi s-a întâlnit de mai multe ori cu mama, cu fraţii şi cu surorile sale. Totodată, a încercat să repare câteva lucruri care se stricaseră în casă în răstimpul în care lipsise de acolo.

Câteva zile mai târziu, s-a declanşat „circul”, după cum obişnuia să spună „Samaan”. Ofiţeri ai Departamentului de analiză a datelor, din cadrul Serviciului Militar de Informaţii, veneau, rând pe rând, pentru a cere lămuriri asupra unuia sau a altuia dintre punctele cuprinse în raport. Eli s-a întâlnit cu unii faţă în faţă, iar cu alţii a discutat doar din spatele unei draperii groase. Întrebările erau multe şi

diverse. Cine erau persoanele şi ofiţerii cu care se întâlnise? Eli le-a făcut o descriere fizică precisă a lui Muaza Zaher al-Din, George Saif şi a pilotului Adnan al-Jabi, vorbindu-le despre caracterul, calităţile şi slăbiciunile acestora, insistând, mai ales, asupra relaţiilor lor cu persoane marcante, de la cel mai înalt nivel al regimului. Fiind chestionat despre moralul armatei siriene, Eli a răspuns că acesta nu era unul foarte bun, deoarece, după îndepărtarea colonelului Nahlawi, corpul militar era sfâşiat de luptele interne duse între diversele facţiuni care îl divizau. Adepţii Partidului Baas erau cuprinşi momentan de o stare de letargie profundă, iar Şeful Statului Major, generalul Zaher al-Din, nu avea profilul unui luptător, fiind, în schimb, un foarte bun administrator. Deci, după opinia sa, în armata siriană nu bătea niciun vânt de război cu Israelul, putându-se vorbi, în cel mai rău caz, doar de o adiere.

Răspunsurile lui Eli erau clare şi la obiect. Dacă existau întrebări la care nu avea răspuns, le nota şi promitea să se lămurească asupra chestiunilor în cauză. În timpul şedinţelor de informare cu ofiţerii specializaţi în problemele politice şi interne ale Siriei a oferit informaţii detaliate, aceştia fiind interesaţi, în mod special, de soarta alianţei cu Irakul şi de statutul Partidului Baas. În legătură cu Irakul, Eli le-a explicat că „Siria respinsese mâna miresei”, armata preferând să-şi păstreze unitatea şi coeziunea, evitând în acest fel scindarea.

221

În ceea ce priveşte partidul, Eli a reluat, de data aceasta cu lux de amănunte, informaţia trimisă despre cel de-al V-lea Congres Interarab al acestuia, care se desfăşurase la Beirut, în data de 5 mai. În urma deciziei partidului de a-l înlătura de la conducere pe Akram Hourani, acesta a hotărât să pună bazele unei alte formaţiuni politice, intenţie devenită oficială în data de 18 iunie. Lucrările congresului s-au desfăşurat sub auspiciile luptei pentru putere între două grupări, respectiv cea a naseriştilor, simpatizanţi ai ideii de uniune cu Egiptul, şi cea a promotorilor ideii de

independenţă. În finalul dezbaterilor a fost înaintată o variantă de compromis, redactată de Michel Aflaq, denumită „Federaţia Flexibilă”, care însă nu a fost bine primită de liderii sirieni ai partidului. Aceştia din urmă au hotărât convocarea unei alte şedinţe de partid, fără participarea reprezentanţilor din Iordania, Liban şi Irak, în cadrul căreia s-a adoptat o rezoluţie, în termeni lipsiţi de orice echivoc, pentru respingerea oricărei idei de alianţă, fie cu Egiptul, fie cu Irakul. În ciuda liniei socialiste a partidului, şedinţa nu a fost dominată de figuri moderate, precum Aflaq sau Bitar, ci de fundamentaliştii radicali conduşi de Jamil Atassi şi de Elias Murkos. Părerea lui Eli era că Siria urma să sufere un proces de radicalizare tot mai accentuat, iar U.R.S.S.-ul avea să rămână, cel puţin momentan, unica uniune de state. Totodată, a continuat el, trebuia luat în considerare faptul că Partidul Baas putea să preia puterea politică. Această organizaţie era obişnuită cu activităţile clandestine, iar adepţii săi din rândurile armatei, deşi puţini la număr, ocupau poziţii înalte în cadrul acesteia. De organizarea acţiunilor underground în interiorul armatei şi al guvernului, partidul având şi aici un grup de simpatizanţi, se ocupa un comitet special, condus de Walid Taleb.

În cele din urmă, „circul” s-a încheiat. Din pricina numeroaselor şedinţe de informare, Eli se întorcea de multe ori seara acasă, stors de puteri şi cu dureri de cap, cărora Nadia nu le dădea o importanţă deosebită, considerându-le un efect al stresului prin

care trecuse soţul său. Însă, în timpul vacanţei prelungite primite de Eli până după naşterea copilului, ea a remarcat câteva schimbări în comportamentul acestuia. Spre deosebire de concediul anterior, când Eli era doritor să iasă în oraş aproape în fiecare seară, acum prefera să stea în casă, să citească presa şi să asculte la radio programele în limba arabă, în special pe cele ale postului din Damasc. Nadia, în schimb, ar fi vrut să iasă şi să se distreze. Din

pricina scurtelor perioade petrecute alături de soţul ei, cei doi nu reuşiseră încă să-şi construiască un trecut comun, iar recentele călătorii ale acestuia prevesteau un viitor înceţoşat, aşa că tânăra femeie decisese să trăiască din plin prezentul. În consecinţă, dorea să iasă din casă şi să ia masa în oraş, să meargă la cinematograf şi la teatru, dorinţe care au dus, în cele din urmă, la apariţia unei stări tensionate în cuplu. Despre această perioadă, Nadia povesteşte: „Mă simţeam prizonieră, ca şi cum aş fi fost închisă într-o colivie. Când nu mai suportam pereţii casei, îi spuneam lui Eli:

— Hai să ieşim în seara aceasta.

— De ce să ieşim? îmi răspundea el. Vreau să fiu doar cu tine şi să petrecem o seară liniştită acasă."

Tensiunea a crescut şi mai mult în momentul în care Nadia i-a povestit soţului ei despre cât se simţea de singură:

— Sunt singură şi mi-e teamă de singurătate. Văd perechi tinere phmbându-se pe stradă şi jucându-se cu copiii lor, iar eu sunt singură. Când văd de la depărtare vreun prieten sau vreo cunoştinţă, trec pe trotuarul celălalt, pentru a evita să răspund la tot felul de întrebări jenante.

Eli încerca să o liniştească, promiţându-i câte-n lună şi-n stele:

— O să te fac regină. Am şanse reale de a deveni ambasador, aşa că vei fi soţia unei persoane deosebit de importante.

Însă Nadia o ţinea tot pe-a ei:

— Nu vreau să fiu regină, nu îmi doresc să fiu nevastă de ambasador. Te vreau doar pe tine, ca soţ şi tată. Te vreau alături de mine, să-mi împărtăşeşti bucuriile şi tristeţile.

În astfel de momente, Eh îşi pierdea răbdarea şi-i răspundea:

— Bag de seamă că preferi să rămân un funcţionar mizerabil.

La mijlocul lunii august 1962, divergenţele de pe scena

politică arabă s-au acutizat. La Conferinţa Miniştrilor de Externe ai Ligii Arabe, organizată la Chtaura, în Liban, Siria a ridicat problema „crimelor lui Nasser” din perioada Republicii Arabe Unite, arătându-se deranjată şi de faptul că preşedintele egiptean îl numise ca şef al delegaţiei pe Akram Dări, fost ministru al guvernului sirian din timpul alianţei egipteano-siriene şi aflat în exil la Cairo. Reprezentanţii sirieni au prezentat „Cartea Neagră” a conducerii egiptene din perioada coaliţiei, acuzând Egiptul inclusiv de neglijarea intenţionată a problemei palestiniene, doar pentru a-şi creşte şansele la încheierea unor acorduri bilaterale cu Statele Unite ale Americii. În semn de protest, delegaţia egipteană a părăsit lucrările conferinţei. În Israel, Eli Cohen urmărea şi el desfăşurarea acestor evenimente, fiind solicitat, uneori, să-şi expună punctul de vedere.

În săptămânile rămase până la momentul naşterii, Eli şi Nadia au vizitat-o adesea pe mama lui Eli, care, de la decesul soţului ei, în noiembrie 1961, rămăsese singură cu fiul cel mic, Albert. Cei doi locuiau la o distanţă de numai două staţii de autobuz faţă de casa lui Sophie, loc de întâlnire pentru toţi fraţii şi surorile lui Eli. În timpul uneia dintre mesele de sâmbătă servite împreună, Nadia a remarcat o anumită replică a soţului ei, care i-a dat de gândit. Toţi fraţii şi surorile veniseră să ia masa de prânz acasă la mama lor şi, la sfârşitul mesei, când Nadia s-a ridicat să ajute la strângerea farfuriilor, soacra sa i-a spus:

— Am în jurul meu destui copii. Nu este nevoie ca tocmai tu, în starea în care te afli, să mă ajuţi în bucătărie.

Eli, după cum îi era obiceiul, s-a ridicat imediat de la masă pentru a o ajuta şi a început să şteargă farfuriile spălate de mama lui. Sophie era deosebit de fericită de faptul că toţii copiii se aflau în jurul ei şi, în timp ce vorbea încontinuu despre te miri ce, a rostit, în dialect sirian, un proverb popular arab

din zona Siriei. Fără să-şi dea seama, Eli i-a răspuns în acelaşi dialect, moment în care mama, mirată, l-a întrebat:

— De unde cunoşti această expresie? Nu-mi aduc aminte s-o fi folosit vreodată în Alexandria. Şi de când vorbeşti tu arabă siriană?

Nadia a observat cum, în momentul acela, preţ de o secundă sau două, soţul său a încremenit. S-a dezmeticit însă repede şi, fără să-i dea niciun răspuns mamei sale, şi-a văzut în continuare de ştersul vaselor, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Pentru o clipă, Nadiei i-a trecut prin minte să-l întrebe şi ea pe Eli despre accentul său sirian şi despre motivul pentru care asculta emisiunile radio ale Damascului, dar s-a abţinut, preferând ca în ultimele zile de sarcină să-şi păstreze întrebările doar pentru ea.

Însă incidentul l-a determinat pe Eli să-şi deschidă sufletul în faţa fratelui său, Aferim, fost paraşutist în armata israeliană. Acesta era un om de încredere, pe care se putea baza şi care ştia să păstreze un secret. Fusese părtaş la dilemele lui Eli şi în trecut, cu ocazia recrutării sale de către Serviciul Militar de Informaţii, fiind la curent şi cu deplasarea în Argentina. Însă, discret din fire, a evitat să-şi chestioneze fratele asupra experienţelor avute, mulţumindu-se cu ce era pregătit Eli să-i împărtăşească. Nici de data aceasta nu i-a dezvăluit lucruri esenţiale, ci doar i-a mărturisit că se afla în Damasc, Aferim dându-şi repede seama că fratele său era fericit cu noua poziţie pe care o ocupa şi era mândru că reuşise să pătrundă în gura lupului sirian.

— M-am convins că şi în Siria, ca şi în Egipt, poţi să obţii totul cu ajutorul banilor, i-a spus Eli lui Aferim.

În ziua de 6 septembrie 1962, s-a născut cea de-a două fiică a familiei Cohen, Irit. Cu toate că părinţii îşi doriseră de data aceasta un fiu, s-au bucurat nespus de venirea pe lume a fetiţei, Eli spunând, cu fericire în glas:

— Cea de-a doua fiică este şi ea un semn bun pentru fiii care vor veni.

La o săptămână după acest eveniment, Eli a început să se pregătească pentru revenirea la Damasc, primul pas în această

direcţie fiind o discuţie cu „Samaan”, care l-a informat că-i citise toate rapoartele şi că ajunsese să-i cunoască reuşitele şi cercul diversificat de prieteni, însă el era interesat mai ales de viaţa cotidiană a lui „Kamal Amin Taabet”, de capacitatea acestuia de a învinge singurătatea inerentă unui agent secret şi de felul în care arăta Damascul. Ultima curiozitate se datora faptului că, în anii de dinaintea Războiului de Independenţă al Israelului, „Samaan” vizitase şi el capitala siriană, dorind astfel să afle dacă oraşul se schimbase mult şi, dacă da, în ce consta natura acestor schimbări. În plus, ca unul cu experienţă în activităţi asemănătoare, ştia că un „luptător” începe să se lege de locul în care este trimis. Şi el, la rândul lui, legase relaţii puternice de prietenie, de-a lungul timpului, cu persoane pe care le cunoscuse prin intermediul slujbei sale, lucru care îi slăbise vigilenţa. Eli i-a mărturisit că, într-adevăr, existau doi bărbaţi la Damasc – Muaza Zaher al-Din şi George Saif – sursele sale cele mai de încredere, pe care începuse să-i considere prieteni adevăraţi. La auzul acestor cuvinte, „Samaan” i-a spus:

— Aha, este exact lucrul la care mă aştepatm. Acesta este momentul cel mai periculos, în care un agent secret încetează să mai fie un „lup singuratic” şi se poate pune într-o situaţie de-a dreptul catastrofală. Nu ştiu în ce măsură Saif îţi va mai fi de folos în viitor, dar atât timp cât generalul Zaher al-Din ocupă funcţia de Şef de Stat Major al Armatei Siriene, te rugăm să faci tot posibilul pentru a păstra prietenia cu nepotul acestuia. Însă ai grijă, nu te implica emoţional în această relaţie. Este exact motivul pentru care am vrut să am această discuţie cu tine şi să-ţi deschid ochii.

Pentru a-şi întări spusele, „îngerul” i-a citit lui Eli un pasaj din cartea lui Grant Wolseley, *Povestea vieţii unui soldat,* apărută în anul 1869: „Suntem învăţaţi să dezaprobăm victoriile şi reuşitele obţinute cu ajutorul minciunii şi ni se repetă că onestitatea este cea mai bună politică şi că adevărul învinge întotdeauna. Aceste principii superioare

sună excelent doar

în gura copiilor. Însă dacă un bărbat, în acţiunile sale, se ghidează după acestea, ar fi mai bine să-şi bage sabia înapoi în teacă şi s-o lase acolo pe vecie”.

Eli a înţeles mesajul şi a continuat:

— Căci doar cu intrigi se poartă un război.

„Samaan” i-a cerut ca, la întoarcerea în Damasc, să verifice cât adevăr exista în zvonurile conform cărora sirienii intenţionau să saboteze Apeductul Naţional al Israelului. Apoi a trecut la subiectul reprezentat de transmiterea rapoartelor, arătând că nu existase nicio plângere în ceea ce privea informaţiile conţinute de acestea sau de credibilitatea surselor folosite. Singurul reproş care-i putea fi adus şi care ţinea, în fond, de siguranţa lui personală era numărul exagerat de mare al acestora, respectiv de 62 de mesaje, număr care l-ar fi putut pune în pericol, deoarece aparatura performantă, de ultimă oră aflată în dotarea Serviciilor Siriene crescuse foarte mult pericolul interceptării transmisiunilor clandestine. În consecinţă, nu era nevoie de mesaje de tipul „Ahmed l-a schimbat pe Ali” sau „Mousa îi subminează autoritatea lui Muhammad”, date care puteau fi trimise şi prin intermediul poştei, scrise cu cerneală invizibilă. Emiţătorul Morse trebuia folosit exclusiv pentru transmiterea de informaţii militare şi politice de importanţă capitală şi imediată.

— Vreau să înţelegi că dorim să te protejăm, a declarat „Samaan” la final.

Eli a primit de la „Panes” noul cod pe care urma să-l folosească, iar „Aruv” (Simha Biberman), fost instructor al protagoniştilor „afacerii Lavon”, l-a ajutat să-şi îmbunătăţească şi să-şi perfecţioneze tehnicile de emisie-recepţie. Tehnicienii de legătură au testat, împreună cu el, alte posibilităţi de ascundere a aparatului Morse, însă Eli pretindea că abajurul candelabrului de aramă atârnat de tavan era locul cel mai bun din apartament. Totuşi, Eli a cerut şi un al doilea emiţător. Totodată, i-au fost aprobate

cheltuieli financiare pentru cumpărarea de cadouri din Europa pentru prietenii săi din Damasc.

227

După şedinţa informativă cu „Samaan”, a sosit şi momentul despărţirii de „Dan”, care a avut loc în acelaşi mic restaurant pescăresc din Yafo, de pe ţărmul mării. Ioshka, plin de admiraţie faţă de munca lui Eli, i-a spus:

— Sunt foarte fericit că ai reuşit să-ţi îndeplineşti sarcinile cu atâta succes. Datorită ţie, am fost primii care am aflat despre întâlnirea de la Rutba dintre Qasim şi Nazim al-Qudsi şi, în urma mesajelor tale, am înţeles că escaladarea violenţelor în sectorul de graniţă a fost o decizie guvernamentală. Astfel, am putut lua măsuri care ne-au scutit de multe pierderi.

„Dan”, ca şi „Samaan” înaintea lui, a insistat asupra faptului că Eli trebuia să fie mai ponderat în transmiterea mesajelor pe calea undelor.

— Te rog să foloseşti aparatul Morse doar atunci când este strict necesar.

Însă recomandarea cea mai importantă a lui „Dan” a fost legată de îmbunătăţirea acoperirii lui „Kamal Amin Taabet” în Damasc. Ideea lui de a importa în Siria aparate electrocasnice era nerealistă, din cauza situaţiei economice grele în care se găsea ţara. În schimb, „Dan” i-a propus să se concentreze asupra exportului de produse specific siriene, de exemplu, şaluri, feţe de masă, tabachere, măsuţe de ceai, mese de *shesh-besh* incrustate cu sidef, „tipice Damascului” şi papuci de casă. În acest scop, urma să-i fie alocat un buget de câteva sute de dolari pe lună, detaliile despre produse urmând să fie trimise firmei Rafimax, din Bruxelles, la C.R 436.

Şi, la fel ca înaintea precedentei sale plecări, ultima întâlnire pe care a avut-o a fost cu directorul Serviciului Militar de Informaţii, generalul Meir Amit, care i-a urat succes în continuarea misiunii.

În ziua de 24 septembrie 1962, dimineaţa devreme, Eli a plecat la aeroporul din Lod, de unde urma să zboare spre

Bruxelles. Când s-a despărţit de Nadia, aceasta i-a spus:

— Eli, să ştii că nu cred o iotă din poveştile astea cu achiziţionarea de armament din Europa. Nu ştiu încotro te îndrepţi, dar ştiu un singur lucru: trebuie să ai grijă de tine. Te rog, ai grijă, de dragul tău, al meu şi al celor două fiice ale noastre.

La ora 13:00 după-amiaza, Eli a aterizat în capitala Belgiei şi, după o convorbire telefonică scurtă, în care s-au folosit parolele convenite, „Zilinger" şi-a făcut apariţia în camera sa de hotel. Acesta era deja la curent cu aranjamentele privind activităţile de export din Siria, spunându-i că el se va ocupa cu transporturile de mărfuri. Totodată, i-a dat 500 de dolari şi a efectuat schimbul, acum obişnuit, de paşapoarte, Eli redevenind iarăşi „Kamal Amin Taabet". În următoarele două zile, s-a ocupat de consolidarea imaginii lui de om de afaceri implicat în activităţi de import-export şi, din camera sa de hotel din Bruxelles, a expediat două telegrame expres către două mari companii comerciale din Damasc – Jinn Iskar şi Mifalei San Paulo – în care şi-a arătat dorinţa de a-şi mări volumul afacerilor, transmiţându-le totodată numărul contului în valută deţinut de societatea Rafimax, al cărei reprezentant era, la banca Societe Generale de Belgique, din Bruxelles.

În 27 septembrie 1962, „Kamal Amin Taabet" a părăsit capitala belgiană, având asupra lui copii ale celor două telegrame, iar după numai câteva ore se afla din nou în apartamentul său din Damasc.

Capitolul 7

Petreceri grandioase şi femei în Damasc

Eli Cohen s-a reîntors la Damasc chiar a doua zi după lovitura militară din Yemen, ce a pus capăt regimului monarhic şi l-a adus la putere pe colonelul Abdullah al-Salal. Preşedintele egiptului, Gamal Abd al-Nasser, şi-a exprimat imediat sprijinul pentru noul regim republican, provocând astfel o nouă ruptură pe scena lumii arabe,

conflictul israeliano-arab fiind trecut, pentru moment, în plan secundar.

Noile relaţii interarabe nu i-au adormit însă vigilenţa lui „Kamal Amin Taabet” şi nici nu i-au diminuat entuziasmul, înainte de plecarea din Israel, i se ceruse să transmită informaţii despre situaţia de la graniţa siriano-israeliană, inclusiv despre zona Al-Hama (Hamat Gader), aflată la întretăierea frontierelor a trei state, respectiv Israel, Iordania şi Siria. Al-Hama şi izvoarele sale termale curative făceau parte din teritoriul suveran al statului israelian şi, în contextul acordului de încetare a focului încheiat cu Siria, teritoriul fusese declarat zonă demilitarizată. Dar, în anul 1951, în urma unui incident armat grav în care şi-au pierdut viaţa şapte poliţişti israelieni, armata siriană preluase controlul asupra teritoriului, blocând în consecinţă planurile comune ale Israelului şi Iordaniei de a exploata apele râului Yarmouk. În urma declarării intenţiei Israelului de a-şi pune în practică drepturile de exploatare a resurselor de apă şi în lumina victoriei armate de la Nukeib, din martie 1962, oficialii israelieni erau deosebit

de interesaţi să primească informaţii cât mai detaliate asupra mişcărilor din sectorul respectiv.

Aşadar, „Kamal” avea nevoie de ajutorul tânărului ofiţer druz Muaza Zaher al-Din, care în trecut îşi efectuase stagiul militar în zona Al-Hama. În plus, ca membru activ în celulele clandestine ale Partidului Baas, cunoştea mulţi militari de carieră ce serviseră pe front, şi ei activişti de partid. Însă figura cea mai importantă rămânea aceea a nepotului Şefului Statului Major General al Armatei Siriene. Muaza i-a făcut cunoştinţă prietenului său cu cei doi fii ai unchiului, Khalil şi Gadaan Zaher al-Din. Fidel sfatului primit de la „Dan” şi de la „Samaan” de a consolida, pe cât posibil, prietenia cu ofiţerul druz, „Kamal” i-a adus acestuia din Europa un mic şi modest cadou, o pereche de ochelari de soare americani.

Chiar de a doua zi după întoarcerea sa la Damasc,

„Kamal” a reînceput să ia masa în compania lui Muaza, George Saif, Adnan al-Jabi şi a încă doi foşti ofiţeri, Muhammad Hamza, membru al Partidului Baas şi coleg cu Muaza la Ministerul Afacerilor Municipale şi Rurale, şi Faraouk Abu Sahar. Discuţiile s-au purtat, după cum era de aşteptat, în jurul loviturii de palat din Yemen, cu toţii fiind de acord că, în urma acesteia, se va instaura o perioadă de acalmie în relaţiile dintre Egipt şi Siria. „Kamal” şi-a exprimat temerea că, în noul context politic, atenţia autorităţilor siriene putea fi îndepărtată de la situaţia existentă pe frontul de la graniţa cu Israelul.

— Evreii excelează în vicleşuguri şi tertipuri de tot felul. Dacă nu vom avea o apărare pe măsură, există pericolul să ne trezim cu un atac surpriză din partea lor, a zis acesta îngrijorat.

Însă Muaza l-a liniştit, spunându-i că în calitatea sa de ofiţer ce servise pe frontul de la Al-Hama ştia din proprie experienţă că aliniamentul militar din zonă, cu toate poziţiile aferente, era întărit în mod constant. Mai mult decât atât, s-a oferit să-şi ducă prietenul pe front, pentru ca acesta să vadă cu proprii ochi vigilenţa de care dădeau dovadă comandanţii militari în faţa pericolului israelian. „Kamal” s-a arătat surprins, întrebând dacă

se puteau obţine permise de intrare într-un teritoriu declarat zonă de război, la care prietenul său i-a răspuns că nu era nicio problemă, deoarece putea obţine aceste documente direct de la biroul Şefului de Stat Major.

Aşa s-a şi întâmplat. Într-una dintre zilele lunii octombrie 1962, „Kamal”, Muaza şi Farouk Abu Sahar au plecat, cu mica maşină Volkswagen a lui Muhammad Hamza, să viziteze frontiera dintre Siria şi Israel, pe toată lungimea ei. Prima oprire a fost la baza militară de la Quneitra, unde Muaza şi unul dintre comandanţii locali i-au arătat lui „Kamal” o hartă a zonei, i-au prezentat situaţia din teritoriu şi l-au informat despre planurile de construcţie a unui nou comandament militar în regiune. Analizând hărţile ce

conţineau poziţiile israeliene şi siriene marcate cu pioneze albastre şi roşii, „Kamal” şi-a putut face o idee exactă despre situaţia din teritoriu. I-a mulţumit din tot sufletul prietenului său pentru organizarea turului pe linia graniţă, spunând:

— Mulţumesc Celui de Sus, acum m-am liniştit. Văd că, indiferent de ceea ce ce se spune şi se face la Damasc, eroii noştri de pe front stau de veghe. Păcat că nu pot fi aduşi aici toţi locuitorii ţării. S-ar umple de mândrie la vederea armatei lor.

Muaza a oftat prelung şi i-a spus prietenului său că nu poporul sirian era problema, ci tocmai armata, povestindu-i despre opoziţia pe care o întâmpinase unchiul său în cadrul câtorva unităţi militare şi despre divergenţele existente între acesta şi comandantul forţelor aeriene siriene, Mofak Azaza.

După ce au luat masa de prânz la Clubul Tinerilor Ofiţeri de la Quneitra, „Kamal” şi însoţitorii săi s-au îndreptat spre Al-Hama. Lângă punctul de intersecţie de la Khusnia, la vederea marilor blocuri de beton folosite ca baraje împotriva înaintării tancurilor inamice, Muaza a spus că structuri asemănătoare urmau să fie ridicate pe toată lungimea frontierei cu Israelul. Întreg drumul era presărat cu baterii de tunuri de 122 mm şi cu posturi militare ale diviziilor şi companiilor de infanterie. „Kamal” observase toate aceste poziţii şi posturi marcate pe hărţile comandamentului

frontului de la Quneitra, dar acum le vedea pe viu, cu proprii ochi. Din apropierea satului Feiq Zafo, fostul kibbutz Ein Gev, cu ajutorul unor binocluri militare au putut distinge inclusiv traficul de pe străzile oraşului Tiberias. Ulterior, Eli le declara superiorilor săi următoarele despre momentele trăite atunci:

„Când, de pe înălţimile Golan, am văzut Tiberiasul şi kibbutzurile de pe valea Iordanului, am fost cuprins de o dorinţă puternică de a fugi de acolo, de a lua o barcă şi de

a vâsli cu repeziciune spre ţărmurile sigure de acasă. Însă, dintr-odată, Marea Galileii mi s-a arătat ca un ocean, eu fiind farul de coastă care călăuzeşte navele Israelului prin apele învolburate ale conflictului".

Datorită memoriei sale fantastice, „Kamal" a înregistrat tot ceea ce a văzut şi a auzit pe întreg parcursul drumului. Uneori le cerea prietenilor să-l fotografieze, având în spate panorama Mării Galileii şi a aşezărilor evreieşti din jurul ei, iar alteori solicita explicaţii despre zonă şi despre locuitorii ei. În jurul prânzului, cei trei prieteni au ajuns la Al-Hama şi s-au cazat la un hotel aflat lângă blocurile construite de autorităţile siriene pentru ofiţeri şi pentru familiile acestora. Hotelul era situat în apropierea izvoarelor termale, iar la baza lui curgeau lin apele râului Yarmouk. Dincolo de graniţă, pe partea iordaniană, se zărea satul Muhibbah, lângă care iordanienii plănuiau să construiască un baraj cu acelaşi nume.

„Kamal" şi companionii săi au înotat în piscina hotelului, alimentată cu apă de la izvoarele termale sulfuroase în care pe vremuri se scăldaseră şi soldaţii legiunilor romane conduse de Tiberius, care construiseră aşezarea de la Tiberias, denumită astfel în onoarea sa. Seara au luat cina la restaurantul hotelului, înţesat de ofiţeri ce serveau pe front şi care nu-şi făceau nicio problemă din cauza prezenţei celor trei civili, în condiţiile în care aceştia obţinuseră permise de intrare în Al-Hama, zonă militară, şi li se permisese să înnopteze la hotel. Drept urmare, şi-au dat drumul la gură şi au vorbit deschis despre situaţia

de pe front. Atmosfera din sector, spuneau ei, era una relativ liniştită. Evreii păstrau tăcerea, şi nici armata siriană nu avea vreun interes în a-i provoca. Dar dacă israelienii se gândeau să atace Al-Hama, atunci urmau să aibă o surpriză, deoarece linia defensivă a armatei siriene era foarte bine pusă la punct, cu buncăre şi fortificaţii, iar în ultimele luni fuseseră amplasate pe linia frontului baterii de tunuri antitanc fără recul noi, de producţie sovietică, şi alte

tipuri de echipament militar, folosit şi în campania de la Nukeib.

Informaţiile culese în urma acestui tur al graniţei au fost cuprinse în mesajul cu numărul 340, transmis de „Kamal” către Israel în data de 8 octombrie. Trebuie spus că la plecarea din ţară, „Panes” îl sfătuise să nu folosească aparatul Morse timp de două săptămâni de la data intrării în Siria, însă Kamal era atât de impresionat de ceea ce văzuse şi de bogăţia de informaţii adunată, încât nu a mai avut răbdare şi a devansat termenul stabilit. Materialul informativ mai puţin important a fost trimis către societatea Rafimax din Bruxelles, redactat cu cerneală invizibilă într-o scrisoare prin care se prezenta o propunere de afaceri cu produse siriene, respectiv şaluri şi feţe de masă.

În zilele următoare, „Kamal” a reuşit să mai obţină o informaţie importantă, legată de volumul aprovizionării armatei cu combustibil şi de rezervele acesteia. Colonelul Khalil Safour, şeful departamentului în responsabilitatea căruia intra sarcina aprovizionării cu combustibili a armatei, şi-a sărbătorit ziua de naştere în data de 12 octombrie, invitându-i să-i calce pragul casei pe toţi cei care l-ar fi putut face fericit. Ca majoritatea ofiţerilor din aramata siriană, colonelul Safour avea două mari vicii, respectiv vinul şi femeile, păcate împărtăşite de altfel şi de oaspeţii săi. Pe lângă „Kamal”, au mai fost invitaţi George Saif, cu „logodnica” sa din Damasc, Nadia Jaat, şi cu sora acesteia, Kalir, cu care încercase să-l cupleze pe „Kamal”, şi Farah Moutarji, secretara lui Adib Najami, director general în Ministerul Informaţiei şi, în acelaşi timp, „amanta secretă” a lui

George Saif, legătură despre care ştia toată lumea, cu excepţia Nadiei. La petrecere au mai participat Majd Sheikh al-Arad, care, în ciuda vârstei sale, nu rata nicio şansă de a se răsfăţa cu „plăcerile tinereţii”, Muaza Zaher al-Din, Kamal al-Hassan, Eli al-Maaz, directorul turnului de control de pe aeroportul internaţional din Damasc şi, bineînţeles,

Mary al-Maaz, frumoasa soţie a acestuia, adorată şi dorită de amfitrionul petrecerii, colonelul Safour. Însă, spre marele regret al colonelului, Mary nu-i împărtăşea sentimentele, tânjind, se pare, după prezenţa lui „Kamal Amin Taabet”.

Petrecerea a fost un adevărat festin. Mâncarea era din abundenţă, sticlele de whisky şi *arak* se goleau una după alta, iar muzica era antrenantă şi provocatoare. Mary al-Maaz nu s-a dezlipit nicio clipă de „Kamal”, şoptindu-i tot timpul la ureche:

— De ce nu vrei să te logodeşti cu Rosette, cumnata mea? Nu trebuie s-o şi iei de soţie. Odată logodit cu ea, mă voi putea întâlni cu tine oricând, închizând astfel gura bârfitorilor, căci cine va putea să zică ceva dacă îl vizitez pe viitorul soţ al cumnatei mele?

Colonelul Safour era vexat de faptul că Mary nu răspundea atenţiilor sale şi, băut fiind, a ameninţat-o că-i va spune soţului acesteia despre atracţia ei pentru bărbaţii străini. Dintr-un alt colţ al camerei, George Saif o trăgea pe Kalir Jaat, sora Nadiei, pentru a i-o prezenta lui „Kamal”. Nadia nu ştia şi nici nu trebuia să ştie că logodnica oficială a lui Saif, Minerva, îl aştepta pe acesta în Homs. Acum, când era „logodit” cu Nadia, şi-ar fi dorit să-l „logodească” şi pe „Kamal” cu Kalir, iar astfel, cele două perechi ar fi putut să iasă şi să se distreze împreună. Saif i-a mărturisit prietenului său că doamnele de companie pe care le întâlneau în diverse localuri şi cluburi aveau, bineînţeles, un farmec aparte, însă logodna presupunea mult mai multe avantaje: După cum se ştie, dragostea nu are graniţe şi este imprevizibilă, unde mai pui că nu ai nicio obligaţie să te căsătoreşti cu logodnica. De exemplu, la arabii

alawiţi*, un bărbat poate să trăiască vreme de câţiva ani cu o femeie şi chiar să aibă copii cu aceasta, dar, dacă după un timp se satură de ea, are dreptul s-o trimită înapoi la părinţii ei. „Kamal” avea, lucru de la sine de înţeles, propriile motive să evite orice tip de relaţie romantică, amoroasă. În consecinţă, dând dovadă de multă diplomaţie,

i-a răspuns lui Saif că nu avea nimic împotrivă să iasă cu Kalir, în compania lui şi a Nadiei – lucru care s-a şi întâmplat în săptămânile următoare –, nedorind însă o legătură permanentă cu aceasta.

— Tânăra care va locui în casa mea va fi şi soţia mea, a încheiat el discuţia într-un mod cât se poate de simplu.

Khalil Safour băuse foarte mult în noaptea aceea, ajungând la un pas de comă. Muaza l-a provocat cu o întrebare:

— Khalil, unde sunt rezervoarele noastre de combustibil? Sunt sigur că le-ai golit şi le-ai umplut cu whisky!

Toţi cei de faţă s-au amuzat copios, inclusiv colonelul, care a răspuns:

— Muaza dragă, nu te îngrijora. Cisternele sunt acolo unde a ordonat unchiul tău că trebuie să fie şi sunt pline cu petrol.

Pentru a demonstra că nu era băut şi că ştia ce spune, Safour a luat o bucată de hârtie, pe care a schiţat harta Siriei, însemnând poziţiile tancurilor de combustibil şi a unităţilor militare din preajmă. Însă, înainte să se apuce de desenat, şi-a îndreptat privirea spre Mary al-Maaz, rugând-o să se aşeze lângă el. Aceasta i-a îndeplinit dorinţa, ei alăturându-i-se şi Muaza şi „Kamal”, care, privind peste umărul colonelului, se uitau plini de interes la harta schiţată. Când a terminat, Mary i-a şoptit lui „Kamal”:

— Nu-i da atenţie idiotului ăstuia. Mai bine gândeşte-te la noi. Ce mai zici de logodna cu Rossette?

* Minoritate religioasă în Siria, una din ramurile şiismului. Alawiţii se regăsesc preponderent în provincia Latakia. Actualul preşedinte sirian, Bashar al-Assad, este alawit (n. coord).

Târziu în seara aceea, când majoritatea invitaţilor erau aproape morţi de beţi, nimeni nu a observat că harta schiţată de Safour a ajuns, pe nesimţite, în buzunarul lui „Kamal”. După câteva zile, schiţa a fost trimisă societăţii Rafimax din Bruxelles, ascunsă în piciorul unei măsuţe de

shesh-besh, exportată, vezi Doamne, de „Kamal” în Europa.

Două zile mai târziu, în 14 octombrie, „Kamal” a transmis Israelului o altă informaţie de interes major, pe care o primise de la Muaza. Acesta îi povestise că unchiul său, Şeful Statului Major General, se întorsese în data 12 octombrie dintr-o vizită secretă la Moscova, unde urmărise câteva manevre militare ale armatei ruse şi încheiase cu Uniunea Sovietică un contract de furnizare de armament şi tehnică militară. Prin acesta, Uniunea Sovietică se obliga să furnizeze Siriei trei escadrile de avioane MiG-19 şi 50 de tancuri medii, de tip T-54. Primele avioane urmau să sosească la Damasc în două luni.

Dacă Muaza era cea mai importantă şi mai credibilă sursă pentru informaţii de ordin militar, George Saif îi furniza date esenţiale din sfera politicii siriene. Însă prietenia cu acesta din urmă avea un preţ, respectiv vinul şi femeile, ambele dându-i mari bătăi de cap lui „Kamal”. Eli Cohen îşi aducea aminte de vorbele lui Yigal Alon referitoare la femei, aşa cum i le spusese „Samaan”: „Şi în acest caz, păstrează calea de mijloc şi nu ieşi în evidenţă, încearcă să nu fii nici prea activ, nici prea pasiv”. Ulterior, după câţiva ani, în declaraţiile date în faţa judecătorilor săi, „Kamal” a mărturisit că nu a consumat niciodată băuturi tari, în ciuda faptului că acasă avea întotdeauna pregătite mai multe sticle de băutură pentru musafirii săi, recunoscând, în acelaşi timp, că a organizat în apartamentul său petreceri luxoase, la care au participat şi femei, pe care le cunoscuse, în marea lor majoritate, prin intermediul lui George Saif, al pilotului Adnan al-Jabi, şi al lui Muin Daud, angajat al Biroului de Turism de pe aeroportul din Damasc. El povestea că, atunci „când vinul li se urca la cap”, oaspeţii săi deveneau slobozi la gură, spunându-i lucruri pe care

nu ar fi trebuit să i le dezvăluie, dându-l ca exemplu pe Saif, care, într-una dintre serile de acest fel, băut fiind, îi dezvăluise mai multe dintre secretele a diverşi ofiţeri cu

rang superior.

Este de la sine de înţeles faptul că, în timpul procesului, George Saif a negat toate acestea, numindu-l pe „Kamal” „cel mai mare mincinos şi campion al beţiilor”. Saif a declarat că, pentru a evita ca soţia lui să afle de legăturile sale extraconjugale, le aducea pe femeile cu care ieşea în casa lui „Kamal”, însă acesta din urmă insista să le cunoască şi el şi să petreacă împreună. Nu o dată s-a întâmplat să ceară cheia de la apartamentul prietenului său, pentru a fi singur cu Farah Moutarji, cu care, la rândul său, „Kamal” petrecuse şi el de câteva ori. Pe parcursul procesului, Saif a pretins că i-a făcut cunoştinţă lui „Kamal” cu Ablah Amar, o tânără studentă şi dansatoare, cu care acesta s-a şi întâlnit de câteva ori, şi cu Shems Mahanak, o asistentă medicală ce lucra în clinica unui renumit doctor din Damasc.

Într-o zi de sfârşit de săptămână, George Saif şi „Kamal” au ieşit la un picnic în împrejurimile orăşelului Bloudan, situat la sud-est de Damasc, alături de omul de afaceri Gassan al-Dahar, de bijutierul George Nuno şi soţia acestuia, Salimi Basha, de Omar al-Saiah, coleg cu Saif la postul de radio, Mary al-Maaz şi cumnata acesteia, Rossette. În timpul călătoriei, Al-Dahar a povestit că nu demult cunoscuse două tinere argentinience de origine libaneză, Carol şi Claudia, pe care s-a oferit să li le prezinte prietenilor săi, „Kamal”, Saif şi Al-Saiah.

— Gândiţi-vă bine, le-a spus el. Cu toţii sunteţi din Argentina, aşa că veţi putea vorbi cu ele în spaniolă.

Fetele se aflau în momentul acela în Liban, în vizită la rudele lor din Tripoli, însă, după întoarcerea lor la Damasc, a rămas stabilit ca Al-Dahar să intermedieze o întâlnire cu ele.

După câteva zile, cele două argentinience au sosit la Damasc, Omar al-Saiah fiind cucerit de frumuseţea lor. Claudia fusese căsătorită, dar se despărţise de soţul ei, aflându-se în plin proces de divorţ (soţul rămăsese în Argentina), iar Carol era singură

şi liberă de orice obligaţii. Omar le-a spus că era prezentator al emisiunii *Colţul spaniol*, de la postul de radio din Damasc, program adresat publicului alcătuit din emigranţii arabi din America de Sud. Acesta conţinea ştiri pe scurt, muzică şi urări de bine pentru cei rămaşi acasă. Carol s-a declarat foarte impresionată şi l-a rugat pe Omar să o ducă în studio, pentru a vedea cum se pregăteşte un program radio şi pentru a-i cunoaşte pe artiştii care participau la emisiune.

A doua zi, Carol şi Claudia au sosit la sediul Serviciului Sirian de Radiodifuziune, unde Omar le-a prezentat lui George Saif, după care au făcut împreună un tur al studiourilor şi au înregistrat câteva mesaje cu salutări pentru rudele din Buenos Aires. Saif a fost atras imediat de cele două tinere, simţind, cu flerul special pe care îl avea în privinţa femeilor, că acestea erau dispuse să se implice într-o relaţie amoroasă cu el. Şi nu se înşela. Carol şi Claudia i-au povestit că nu mai doreau să se întoarcă în Argentina, însă nici nu mai aveau vreun ban, aşa că îşi căutau ceva de lucru în Damasc. Saif le-a sărit imediat în ajutor şi le-a închiriat o cameră la un mic hotel din apropierea Pieţii Marjeh, oferindu-se să le angajeze la postul de radio din Damasc, dându-le oportunitatea să prezinte emisiunea în limba spaniolă O *floare din fiecare grădină,* ele urmând să aleagă şi discurile cu muzică pe care doreau să le asculte emigranţii din Argentina.

Gassan al-Dahar îi era deosebit de recunoscător lui Saif pentru faptul că le luase pe Carol şi Claudia sub aripa sa protectoare, deoarece aproape ajunsese în pragul falimentului din cauza celor două tinere. Fetele îşi făcuseră obiceiul să meargă în magazinul lui de haine, să-şi aleagă cele mai frumoase şi mai scumpe rochii şi să le achite cu… dragoste. Ce bine că îşi transferaseră „iubirea” asupra lui Saif, care, la rândul său, avea să afle curând cât de scumpe erau cele două surori. La început au locuit la hotel, toate costurile fiind suportate de către el, însă după ce cheltuielile lor au început să crească, le-a închiriat o

cameră mobilată în casa bijutierului, iar pentru a-şi petrece timpul alături

de ele, folosea apartamentul lui „Kamal”. Ocazional, George şi „[Carnal” le duceau pe Carol şi Claudia la restaurante elegante, iar la sfârşit de săptămână le scoteau la picnicuri şi mici plimbări în natură. Într-una dintre aceste ocazii au plecat la picnic cu maşina lui Waheed al-Kutub, prietenul lui Saif şi fratele lui Hatam al-Kutub, funcţionarul bancar de la care închiriase „Kamal” apartamentul. Waheed s-a dovedit a fi o persoană arogantă, grosolană şi lipsită de orice urmă de politeţe, care le-a jignit şi umilit pe cele două tinere, lucru ce l-a deranjat teribil de mult pe „Kamal”. La întoarcerea acasă, el i-a spus lui Saif:

— De ce trebuie să suportăm compania lui Waheed, care ne strică tot timpul buna dispoziţie? Avocatul Michel Hăuri are şi el maşină şi e o persoană educată şi amabilă, cu care poţi să petreci o zi întreagă.

Într-una din zilele următoare, „Kamal”, Saif şi cele două argentinience s-au îngrămădit în maşina avovatului Hăuri care, la rândul său, adusese cu el o tânără prezentabilă, Asian Muammad, pe care dorea să o cupleze cu „Kamal”. Cele trei perechi au luat masa împreună şi au petrecut apoi în cluburile de noapte ale oraşului, până în zorii zilei.

Prietenia cu Claudia şi Carol a dat naştere unei anumite stări de tensiune în relaţiile dintre „Kamal” Mary al-Maaz şi Rossette, cumnata acesteia. Până să le cunoască pe cele două tinere, „Kamal” mergea des în vizită la Mary şi Eli, să se uite împreună la televitor, sau ieşea în compania lor. La rândul lor, cei doi soţi îl vizitaseră şi ei acasă pe „Kamal”. Acesta din urmă avea mare grijă să cultive relaţia cu ei, deoarece, datorită poziţiei ocupate de Eli al-Maaz şi slujbei sale la turnul de control al aeroportului din Damasc, acesta cunoştea mulţi ofiţeri de poliţie şi funcţionari superiori, care se puteau dovedi de mare ajutor în situaţia în care „Kamal” ar fi trebuit să treacă prin controlul de frontieră şi prin cel vamal, de pe aeroport. Totodată, Eli deţinea date

importante despre traficul avioanelor de pe aeroportul militar al capitalei siriene. Însă distracţiile permanente alături de Carol

şi Claudia îi răpeau din timp, „Kamal” începând să meargă, din ce în ce mai rar, în vizită la familia Al-Maaz. Situaţia nou creată a stârnit gelozia lui Mary, care, într-una din seri, când soţul ei se afla în afara oraşului, a apărut, pe nepusă masă, în uşa apartamentului lui „Kamal”. Acesta nu era singur, ci în compania avocatului Hăuri. „Kamal” s-a bucurat să o vadă, a servit-o cu cafea şi răcoritoare, însă, după nicio oră, Mary l-a rugat s-o conducă acasă. Cei trei s-au urcat în automobilul avocatului şi, când au ajuns la destinaţie, „Kamal” s-a dat jos pentru a o însoţi pe Mary până la uşa casei sale. În acel moment, femeia l-a îmbrăţişat şi i-a spus cu vocea gâtuită de emoţie:

— Ştii de ce am venit la tine în seara aceasta? Vreau să avem iarăşi relaţia de dinainte. Îmi lipseşte enorm prietenia ta. Îţi mai aduci aminte de plimbările noastre prin deşert şi de călătoriile de vacanţă? Haide să ieşim din nou împreună. Dacă te logodeşti cu Rossette, vom putea ieşi împreună, să ne distrăm după placul inimii. Dacă doreşti, poţi să-l aduci şi pe Michel Hăuri. El se va ocupa de Rossette, iar noi vom avea ocazia să stăm doar amândoi.

„Kamal” a cultivat în continuare prietenia cu familia Al-Maaz, lărgindu-şi însă, în acelaşi timp, cercul de cunoştinţe feminine. Prin intermediul lui Hăuri a cunoscut-o pe Hayfa Hamdi, însoţitoare de zbor, angajată a aeroportului din Damasc, prezentată de avocat ca fiind una dintre cele mai bune partide:

— Hayfa nu numai că arată bine, dar este şi descendenta uneia dintre cele mai prestigioase familii ale Damascului. Dacă te vei căsători cu ea, vei deveni omul cel mai fericit de pe pământ, iar viaţa în Siria îţi va fi asigurată.

„Kamal” şi Hayfa au ieşit împreună doar de câteva ori, relaţia dintre ei terminându-se destul de repede. Însă, datorită ei, „Kamal” a cunoscut-o pe Georgette, prietena

acesteia, care lucra ca funcţionară la magazinul lui Michel Saad, cu care „Kamal” păstrase relaţii de prietenie şi de afaceri. Iată că acum se mai adăuga o „verigă feminină” la această legătură dintre ei.

241

Este de la sine înţeles faptul că viaţa de noapte nu făcea neapărat parte din activităţile unui agent secret al statului Israel. Însă era evident că, pe măsură ce îşi lărgea cercul de cunoştinţe şi îi creştea încrederea în sine, „Kamal” reuşea tot mai bine să exploateze aceste legături în favoarea celor care îl trimiseseră în misiune la Damasc. În mod firesc, prietenia sa cu George Saif era cea mai puternică, cei doi având preocupări şi interese comune. S-au plăcut de la început unul pe celălalt, au pierdut multe nopţi împreună, distrându-se prin cluburile de noapte, şi s-au întâlnit de nenumărate ori pentru a povesti şi a dezbate diverse subiecte, în special din sfera politicii siriene, urmărind cu interes desfăşurarea ulterioară a acestora. Pe parcursul discuţiilor, „Kamal” l-a ajutat pe Saif, nu o dată, cu formularea comentariilor politice prezentate în cadrul emisiunii sale radio în limba spaniolă. De exemplu, l-a sfătuit să-l critice aspru pe Gamal Abd al-Nasser, dar să se abţină de la a nega categoric ideea de alianţă, pentru a nu-şi atrage asupra lui mânia membrilor Partidului Baas.

— Azi, Partidul Baas se află în hibernare, însă mâine poate să vină la putere, avea el obiceiul el să spună.

Între timp, tensiunile de pe scena politică a lumii arabe s-au intensificat în urma sprijinului oferit de către Egipt noului regim republican din Yemen. Arabia Saudită, care se temea de faptul că regimul colonelului Salal ar fi putut răspândi „revoluţia socialistă” în toate colţurile Peninsulei Arabe, a întrerupt orice contact diplomatic cu Egiptul şi a demarat acţiuni de susţinere financiară şi militară a triburilor rămase fidele regalităţii, conduse de imamul Ahmed al-Badr şi care se aflau în conflict cu noile autorităţi. În plus, sprijinul oferit de Iordania Arabiei Saudite a dus la reluarea intrigilor egiptene în capitala Amman şi la consolidarea politicii de

opoziţie a lui Nasser faţă de regimul regelui Hussein. În acest context şi sub influenţa atitudinii adoptate de către Egipt, în ianuarie 1963 au izbucnit lupte de stradă sângeroase în Ierusalim, în cartierele oraşului vechi. Guvernatorul

palestinian al oraşului, Hazem Nusebeih, a fost îndepărtat din funcţie, împreună cu fratele său, Anwar Nusebeih, ministru de Externe, care a fost demis din cauza criticilor exprimate la adresa politicii duse de către rege. În mod paradoxal, tensiunea din cadrul relaţiilor interarabe a mai detensionat atmosfera din Siria, lucru datorat în mare măsură şi slăbirii capacităţii Egiptului de a mai organiza diverse acţiuni de subminare a autorităţii regimurilor din zonă. De asemenea, situaţia era relativ liniştită şi pe întreaga lungime a frontierei cu Israelul, la această stare de fapt contribuind însă şi vremea specifică iernii.

Însă, tocmai din cauza acestei acalmii, „Kamal” a dorit să mai viziteze o dată linia de graniţă şi regiunea Al-Hama. De data aceasta, a fost însoţit de Waheed al-Kutub şi-de Adel Zafadi, fost colonel de armată, transferat apoi în cadrul forţelor de poliţie şi care, graţie relaţiilor avute la comandamentul frontului de la Quneitra, nu a întâmpinat niciun fel de probleme în a obţine permisele de intrare în Al-Hama. „Kamal” era deosebit de fericit că se putea întoarce în zonă, mai ales că avea şansa de a evada un pic din capitală, unde vremea era urâtă şi rece, şi de a se bucura de o zi călduroasă. Ca şi în timpul vizitelor lor precedente, „Kamal” şi însoţitorii săi au înotat în bazinul cu ape termale sulfuroase şi s-au odihnit pe marginea acestuia, lăsându-se mângâiaţi de razele plăcute ale unui soare de iarnă. Excursia a fost organizată exact în ziua în care se aştepta vizita comandantului operaţiunilor de pe front, colonelul Zaid al-Hariri, un tânăr şi ambiţios ofiţer. Acesta a sosit la Al-Hama chiar în momentul în care „Kamal” şi companionii săi luau masa alături de ofiţerii din garnizoană. Comandantul local i-a prezentat lui Al-Hariri,

rând pe rând, pe toţi ofiţerii aflaţi în subordinea sa şi, în clipa în care ajuns la „Kamal, i-a spus că era „un emigrant din Buenos Aires, care se întorsese în ţara natală”. „Kamal” i-a strâns călduros mâna tânărului colonel, declarându-i că-l cunoştea pe ataşatul militar de la Buenos Aires, colonelul Amin al-Hafez, şi exprimându-şi marele regret că ofiţeri atât de talentaţi şi competenţi „erau nevoiţi

să trăiască în exil, din cauza opţiunilor lor politice”. Al-Hariri nu a făcut niciun comentariu, însă era evident că fusese impresionat.

La întoarcerea la Damasc, „Kamal” a informat Tel Aviv-ul asupra faptului că Al-Hariri făcea presiuni pentru a declanşa operaţiuni militare la graniţa cu Israelul, deşi se putea presupune că Şeful Statului Major General de la Damasc nu le va autoriza. Drept urmare, când la sfârşitul lunii decembrie au avut loc câteva incidente armate în zona de sud-est a Mării Galileii, statul Israel nu a ripostat, instaurând doar starea de alertă şi neluând nici o altă măsură specială la graniţă. Atât evaluările făcute de „Kamal”, cât şi rapoartele provenite din alte surse s-au dovedit a fi reale, deoarece atmosfera liniştită din zona liniei de graniţă s-a perpetuat, lucru datorat în parte şi crizei politice de pe scena lumii arabe: Irakul încă nu recunoştea dreptul la existenţă al Kuweitului; Egiptul nu era de acord cu ruperea alianţei cu Siria şi, în acelaşi timp, a sistat relaţiile diplomatice cu Iordania şi Arabia Saudită; aceasta din urmă, la rândul ei, a rupt contactele diplomatice cu Egiptul, din cauza imixtiunii preşedintelui Nasser în problemele interne ale Yemenului; Egiptul, Siria, Irakul şi Libanul recunoşteau legitimitatea regimului republican din Yemen, pe când Arabia Saudită şi Iordania îi sprijineau pe regalişti. Toate aceste divergenţe au intensificat şi tensiunea existentă în relaţiile dintre Siria şi Liban, graniţa dintre cele două state fiind închisă.

Însă, fără nicio urmă de îndoială, evenimentele cele mai importante din zona Orientului Mijlociu, de la începutul

anului 1963, au fost loviturile militare din Irak (8 februarie) şi din Siria (8 martie), în urma cărora, în ambele state a fost adus la putere Partidul Baas. Lovitura din Bagdad a pus capăt celor 55 de luni ale regimului opresiv al lui Abd al-Karim Quasim şi l-a adus la conducerea statului pe camaradul acestuia, generalul Abd al-Salam Arif (care nu era membru de partid). Clădirea Ministerului Apărării, unde s-a retras Quasim, a fost aruncată în aer, fostul preşedinte al Irakului fiind astfel omorât, după 29 de încercări eşuate de asasinat.

244

Atmosfera din Damasc se încinsese şi ea. Maiorul Selim Hatoum i-a spus lui „Kamal” pe un ton confidenţial că se aştepta o mişcare revoluţionară asemănătoare şi în Damasc. „Kamal” lucra într-un ritm accelerat în perioada respectivă. Le-a transmis superiorilor săi că, în ciuda revoluţiei Partidului Baas din Bagdad, Siria aspira încă la încheierea unei alianţe cu Irakul, percepând acest gest ca pe unicul mijloc de a se sustrage presiunilor exercitate de către Egipt, însă această intenţie nu făceai altceva decât să-i sublinieze public slăbiciunea.

Preşedintele Nazim al-Qudsi şi Şeful Statului Major, generalul Abd al-Rarim Zaher al-Din, se temeau de spiritul de independenţă arătat de comandantul forţelor militare din zona de graniţă cu Israelul, colonelul Al-Hariri, aşa că l-au îndepărtat din funcţie şi l-au numit ataşat militar la Bagdad. Decizia a stârnit furia tânărului colonel, care, în vederea răsturnării guvernului, i-a cooptat pe comandantul unităţilor militare staţionate în deşert, Gassan al-Hadati, pe directorul Serviciului de Informaţii al Armatei, colonelul Rashid Quteini, şi pe comandantul diviziei de blindate din Homs, însă, în ultima clipă, aceştia din urmă au refuzat să răspundă convocării, motivând că secretul operaţiunii fusese compromis, diminuându-se, astfel, şansele de reuşită ale loviturii preconizate. Al-Hariri nu s-a dat bătut şi şi-a schimbat tactica, reuşind să obţină sprijinul Partidului Baas şi al susţinătorilor acestuia din rândul armatei, printre

care se număra şi şeful forţelor de comando, maiorul Selim Hatoum. Acesta a ocupat clădirile radioului şi televiziunii siriene, dându-le, în acest mod, liderilor rebeliunii armate posibilitatea să anunţe preluarea puterii în stat, operaţiunile desfaşurându-se, de altfel, fără vărsare de sânge. Preşedintele Nazim al-Qudsi, Şeful Statului Major, Zaher al-Din şi toţi membrii guvernului au fost arestaţi, iar premierul Rhalid al-Azm s-a refugiat în sediul Ambasadei Turciei, unde a cerut azil politic.

Cetăţenii Siriei şi-au dat repede seama de identitatea liderilor rebeli, deoarece „Proclamaţia numărul 1" a Comitetului

Revoluţionar, prezentată la Radio Damasc, se încheia cu lozinca „Unitate, libertate, socialism", deviză a Partidului Baas. Conducătorul partidului, Salah Biter, a constituit un guvern format din 20 de miniştri, nouă dintre aceştia fiind membri Baas. Colonelul Al-Hariri a fost numit Şeful Statului Major General şi Directorul Serviciului de Informaţii al Armatei. Rashid Quteini, care-şi învinsese temerile şi, în cele din urmă, hotărâse să se alăture rebeliunii armate, a primit funcţia de adjunct al Şefului de Stat Major, iar Amin al-Hafez, ataşatul militar din Argentina, rechemat de Biter în ţară, a ocupat poziţia de ministru de Interne, în subordinea lui găsindu-se atât Serviciul de Securitate, cât şi cel de Contrainformaţii. Aflând de această numire, „Kamal Amin Taabet" i-a trimis un buchet de flori şi un mesaj de felicitare. Nu a fost uitat nici Muhammad al-Sufi, care, în ciuda ezitărilor iniţiale vizavi de lovitura de stat şi a orientărilor sale naseriste, a primit funcţia de ministru al Apărării. Ministerul Informaţiei i-a fost oferit lui Sami al-Jundi, cel mai vechi membru de partid. Simultan, s-a constituit şi Comitetul Revoluţionar, format din 20 de membri, jumătate civili, jumătate militari, printre ei numărându-se şi Amin al-Hafez. În fruntea acestuia a fost desemnat generalul Louay Atassi, un ofiţer tăcut, care nu ieşea cu nimic în evidenţă, fost Ataşat Militar II la Cairo, fost

comandant al unităţilor siriene din Alexandria şi fost ataşat militar la Moscova. De la eşecul loviturii militare naseriste de la Alep, din martie 1962, zăcea în închisoarea Al-Mazzah, de la periferia Damascului. Preşedinţia statului i-a fost oferită lui Nur al-Din al-Atassi, un tânăr doctor, membru cu state vechi al partidului, fostul preşedinte, Nazim al-Qudsi, fiind închis.

„Kamal Amin Taabet" a sărbătorit victoria Partidului Baas la unul dintre cele mai în vogă restaurante din oraş, oferindu-le o masă festivă tututor prietenilor săi. El era la curent cu desfăşurarea dramatică a evenimentelor, trimiţând constant Tel Aviv-ului informări asupra acestora. Pe de o parte, Muaza Zaher al-Din, membru Baas, îi furniza date despre schimbările

survenite la nivelul conducerii armatei, iar, pe de alta, George Saif, care avea acces la diverse documente oficiale ale Ministerului Informaţiei, îl punea la curent cu evenimentele politice.

Datorită talentului de analist politic demonstrat de „Kamal" şi numirii lui Sami al-Jundi, amicul lui Saif, în funcţia de ministru al Informaţiei, Saif i-a propus prietenului lui să participe la pregătirea emisiunii sale radio, destinate diasporei arabe din America de Sud.

— Mi-a venit o idee genială, i-a spus el lui „Kamal", într-una din zile. Vei fi invitatul meu permanent în emisiune. Ai voce radiofonică şi te exprimi minunat. Ştii ce să spui şi, mai ales, ce să nu spui.

Saif nu i-a dat amicului său timp să reflecteze asupra propunerii şi l-a rugat să citească un mesaj emoţionant adresat emigranţilor sirieni din America de Sud, înregistrat imediat pe bandă:

„Ţara are nevoie de voi! în încercarea de a păstra grandoarea şi splendoarea tradiţiei arabe, Siria se găseşte singură în faţa factorilor de disoluţie din lumea arabă, care acţionează în slujba imperialismului. Patria noastră se află, deopotrivă, în război cu lacomul duşman care a jefuit

pământurile Palestinei. Fraţilor, ţara se trezeşte şi are nevoie de ajutorul vostru pentru a şterge ruşinea trecutului şi pentru a ţine sus stindardul onoarei arabe”.

Saif l-a prezentat pe „Kamal” ascultătorilor săi, folosind următoarele cuvinte:

„Îl avem astăzi în Damasc, alături de noi, pe fratele Kamal Amin Taabet, care a trăit vreme de mulţi ani printre străini. A emigrat din ţara sa la o vârstă fragedă şi s-a reîntors ca tânăr bărbat. Inima îi este plină de dragoste pentru patrie, pe faţă înflorindu-i acum, pentru prima dată, un zâmbet plin de lumină. S-a reîntors acasă, în ţara sa, pentru a trăi printre florile ei şi la umbra magnifică a libertăţii naţionale. A revenit la Damasc, oraş splendid şi inimă a arabismului. Bine ai venit, frate Kamal!”

În continuarea interviului, Saif l-a întrebat pe „Kamal” cum de hotărâse să se întoarcă în Siria. Acesta a răspuns:

„În Argentina, aveam obiceiul să ne întâlnim în cluburile arabe, unde se organizau seri de dans. În vacanţe, fiecare dintre noi revenea în ţara natală şi, la întoarcere, povestea despre schimbările şi despre atmosfera de acasă, sângele arab care ne curge prin vene nedezminţindu-se nicio clipă. Când eram întrebat despre ţara mea, nu ştiam ce să răspund, deoarece nu locuisem niciodată acolo. Drept urmare, la un moment dat mi-am spus că aveam obligaţia de a-mi vizita patria, pentru a o vedea şi pentru a o simţi. Şi iată-mă acum aici, în inima Damascului”.

Eli Cohen a informat imediat Tel Aviv-ul despre acţiunile sale. La primirea mesajului, „Dan” s-a declarat şocat, considerând că iniţiativa acestuia era una iresponsabilă, aproape frizând nebunia, deoarece exista pericolul ca vreunul dintre ascultătorii din Alexandria sau Tel Aviv să-i recunoască vocea. „Samaan” i-a luat însă partea, motivând că emisiunea radio a lui Saif nu era ascultată în cele două oraşe, fiind dedicată emigranţilor din America de Sud. În plus, a continuat el, Eli părăsise Alexandria în urmă cu cinci ani, aşa că cine, pentru numele lui Dumnezeu, ar fi putut

să-i recunoască vocea? Şi chiar dacă s-ar fi găsit cineva – cum a fi putut transmite informaţia către serviciul sirian de profil, deoarece în urma năruirii alianţei egipteano-siriene, contactele diplomatice dintre Cairo şi Damasc fuseseră întrerupte. O singură participare la emisiune nu presupunea niciun risc. Ar fi existat pericolul real ca adevărata lui identitate să fie dată în vileag doar în cazul în care Eli ar fi colaborat în mod permanent la emisiunea radio a prietenului său. În consecinţă, „Samaan" a transmis către Damasc un mesaj codat, prin care autoriza participarea ocazională a lui Eli la emisiunile lui Saif, interzicându-i însă categoric să devină un invitat permanent al postului de radio din capitala siriană.

Reacţiile diasporei arabe din America de Sud au fost neaşteptat de emoţionante, ascultătorii trimiţându-i lui „Kamal" scrisori în care îi cereau să le povestească despre felul în care se readaptase la

viaţa din Siria şi cu ce tip de probleme se confruntase pe parcursul acestui proces. Alţi emigranţi, care se reîntorseseră şi ei acasă, i-au împărtăşit dificultăţile peste care trebuiseră să treacă, în felul acesta „Kamal" transformându-se în „reprezentantul diasporei arabe sud-americane din capitala siriană". Încurajat de aceste reacţii, Saif l-a rugat pe prietenul său să ia parte şi la următoarele emisiuni, lovindu-se însă de un refuz.

— Am spus deja tot ceea ce aveam de spus, i-a zis el. Când voi simţi că îmi pot aduce din nou contribuţia într-un mod autentic, mă voi autoinvita la emisiunea ta.

Compoziţia guvernului Biter reflecta situaţia Partidului Baas din Siria. De la destrămarea alianţei egipteano-siriene, numărul activiştilor de partid din aparatul de stat scăzuse, iar adepţii săi din rândurile armatei fuseseră îndepărtaţi din poziţiile cheie deţinute până atunci. Însă, ca urmare a numeroaselor răsturnări de guvern, armata se obişnuise cu ideea necesităţii unui transfer de putere în mâinile civililor, Partidul Baas furnizând cadrul civil necesar.

Imediat după constituirea noului guvern, Biter a început să întâmpine o serie de dificultăţi. Trei zile la rând, mulţimi de oameni au demonstrat pe străzile Damascului, clamând reînfiinţarea coaliţiei cu Egiptul. Alături de Irak, autorităţile siriene au decis reluarea tratativelor cu Gamal Abd al-Nasser şi, astfel, în data de 14 martie au debutat la Cairo discuţiile în vederea încheierii unei alianţe între Egipt, Siria şi Irak, negocierile purtându-se în trei etape. În prima dintre acestea au fost organizate cinci discuţii de principiu între cele trei state, urmate de şapte întâlniri de clarificare a diverselor aspecte între Egipt şi Siria. În cea de-a treia etapă, s-au desfăşurat opt runde de tratative între cele trei ţări, în urma cărora s-a stabilit înfiinţarea unei alianţe federative, ce avea să intre în vigoare doar după organizarea unui referendum, în termen de cinci luni,

Revoluţia Partidului Baas, din 8 martie, a reprezentat punctul de cotitură în acţiunile de spionaj desfăşurate de „Kamal

Amin Taabet” la Damasc. Mulţi dintre prietenii săi deţineau diferite poziţii în cadrul noului regim, iar la vârful centrelor de putere ale statului se aflau oameni pe care îi cunoştea, accesul la sursele de informaţie devenind mai facil. În primăvara anului 1963, „Kamal” deţinea un bogat şi diversificat material informativ, pentru a cărui obţinere ar fi fost nevoie, în mod obişnuit, de o duzină de oameni. Era vorba despre tranzacţiile cu armament încheiate cu Uniunea Sovietică, despre poziţiile militare fortificate de la graniţă, despre acţiunile sovieticilor, despre noile personalităţi marcante ale momentului şi despre influenţa noilor schimbări politice asupra armatei.

În ciuda faptului că prietenii lui „Kamal” ajunseseră la putere, Tel Aviv-ul nu se putea bucura din plin de conjunctura favorabilă strângerii de informaţii, deoarece superiorii lui Eli erau din ce în ce mai neliniştiţi din cauza frecvenţei transmisiunilor sale. Între sfârşitul lui septembrie 1962 şi sfârşitul lunii martie 1963, acesta trimisese 82 de

mesaje. Numărul mare al acestora prezenta un pericol major, impunându-se, astfel, necesitatea unor discuţii între patru ochi cu Eli. În consecinţă, sosise momentul unei noi „extrageri” a agentului din Damasc şi al readucererii lui în Israel, atât pentru a prezenta o evaluare amănunţită a desfăşurării evenimentelor din zonă, cât şi în vederea pregătirii pentru continuarea misiunii.

Şi astfel, la sfârşitul lunii martie 1963, „Kamal Amin Taabet” a aterizat la Zürich, iar după numai câteva ore se afla în drum spre Tel Aviv. Înainte de plecarea din Damasc, în cutia poştală a casei sale lăsase cheile pentru George Saif, Selim Hatoum şi pentru un prieten nou, colonelul Sallah al-Dali, preşedintele Tribunalului Militar, gest care a părut iresponsabil în ochii superiorilor săi din Israel, însă „Menashe” i-a liniştit, spunându-le:

— Nu sunt interesaţi de apartament, ci doar de patul meu.

Capitolul 8

Purtătorul de cuvânt al Partidului Baas

Fără nicio îndoială, Israelul anului 1963 era diferit de statul pe care îl părăsise Eli Cohen cu şase luni în urmă. Chiar dacă tensiunile dintre diversele partide şi schimbările politice din interiorul Israelului, un stat democratic, erau diferite, ca scop şi formă, de lovitura militară din Siria şi de purificările numeroase care avuseseră loc la Damasc, acesta se confrunta cu o serie de transformări, consecinţe ale unui lung şir de evenimente desfăşurate în interiorul structurilor guvernului şi al Serviciilor de Informaţii.

În prima parte a anului 1963, prim-ministrul David hen-Gurion a început să-şi piardă autoritatea asupra Partidului Mapai*. Încăpăţânarea şi lipsa de flexibilitate în abordarea câtorva teme de politică internă au dus la coalizarea împotriva sa a mai multor partide şi a slăbit relaţiile de la vârful regimului. Politica sa de apropiere faţă de Germania a trezit nemulţumiri nu numai în rândul opoziţiei, ci şi în coaliţia de guvernare, şi chiar în interiorul propriului partid.

În martie 1963, în timp ce Eli Cohen urmărea schimbările

de regim din Siria, în Israel se derulau evenimente nu mai puţin dramatice. Din momentul în care Egiptul, în 23 iulie 1962, a lansat cu succes patru rachete propulsate cu

* Partid socialist israelian care a dominat stânga israeliană şi care s-a contopit în 1968 în Partidul Muncitoresc din Israel, alături de Partidul Rafi (Lista Muncitorilor din Israel) şi Partidul Ahdut Haavoda (n. coord).

combustibil lichid, Mossadul a descoperit că zeci de oameni de ştiinţă germani activau în cadrul programului spaţial egiptean şi, în consecinţă, a lansat o campanie ce viza determinarea, prin diverse metode, a savanţilor nemţi de a părăsi ţara de adopţie. În timpul desfăşurării operaţiunilor, Yosef Ben-Gal, membru Mossad, a fost arestat în Elveţia după o întâlnire într-un hotel din Basel cu Heidi Goercke, fiica profesorului Paul Goercke, sub acuzaţia că o ameninţase, în încercarea de a o determina să plece la Cairo şi să-şi convingă tatăl să înceteze colaborarea cu autorităţile egiptene.

Arestarea lui Ben-Gal a declanşat un grav conflict diplomatic între Israel, pe de o parte, şi Elveţia şi Germania, pe de alta, punând în pericol, în acelaşi timp, secretul operaţiunilor Mossadului din Europa. În urma cererii de extrădare a lui Ben-Gal, formulate de către Germania, ministrul de Externe israelian din perioada respetivă, Golda Meir, şi directorul Mossadului, Isser Harel, au propus trimiterea unui delegat special la Bonn, pentru a-l convinge pe cancelarul Konrad Adenauer să renunţe la cererea de extrădare şi să stabilească împreună cu oficialii germani măsurile care puteau fi luate pentru scoaterea oamenilor de ştiinţă germani din Egipt. Însă premierul David Ben-Gurion a respirâs propunerea făcută de cei doi, argumentând că guvernul din capitala Germaniei se delimita de acţiunile savanţilor din Egipt, neputându-i însă împiedica să-şi desfăşoare activitatea acolo. În consecinţă, apelul la cancelar nu numai că nu-şi avea locul, dar putea tulbura şi mai mult relaţiile, oricum sensibile, dintre cele

două state.

Prezenţa oamenilor de ştiinţă germani în Cairo a devenit repede subiect de dispută şi în interiorul comunităţii Serviciilor Israeliene de Informaţii. Spre deosebire de Isser Harel, care avea o atitudine radicală şi inflexibilă faţă de problema în cauză, în special faţă de rezultatul muncii de cercetare a savanţilor germani, şi anume rachetele, şeful Serviciului Militar de Informaţii, generalul Meir Amit, avea un punct de vedere echilibrat.

252

Departamentul de analiză şi cercetare din cadrul serviciului, condus de generalul Aharon Yariv, a reuşit să facă o delimitare între faptele concrete, pe de o parte, şi presupuneri şi temeri, pe de alta, ajungând la concluzia că programul spaţial egiptean întâmpina mari dificultăţi la sistemul de ghidare al rachetelor şi că oamenii de ştiinţă germani nu aveau încă o rezolvare pentru această problemă. Concluzia lui Amit a fost că rachetele egiptene nu prezentau, în acel stadiu, niciun pericol pentru siguranţa naţională a Israelului.

S-a dovedit că evaluarea făcută de Serviciul de Informaţii al Armatei a fost mai exactă decât cea a Mossadului şi, în consecinţă, premierul Ben-Gurion a luat în consideraţie analiza venită din partea departamentului lui Yariv. Isser Harel s-a simţit lezat de această decizie, interpretând-o ca pe o lipsă de încredere în sursele sale de informaţie şi în capacitatea de analiză a servciului pe care îl conducea şi, drept urmare, în data de 25 martie 1963, şi-a prezentat demisia în faţa prim-ministrului. La început, toată lumea a sperat că Harel va reveni asupra hotărârii, ceea ce nu s-a întâmplat. În aceste condiţii, Ben-Gurion a numit un nou director al Mossadului, în persoana generalului Meir Amit, care continua să ocupe şi poziţia de şef al Serviciului Militar de Informaţii. Amit a adus cu el în noua instituţie nu numai experienţa, integritatea şi capacitatea sa de lucra în echipă, ci şi o zestre cât se poate de utilă, respectiv unitatea 188. În cadrul căreia acţiona şi Eli Cohen. Prin acest transfer,

Amit a reuşit să centralizeze într-un singur corp toţi factorii operativi din cadrul Serviciilor Israeliene de Informaţii.

Plasarea unităţii 188 sub tutela Mossadului a pus capăt şi disputei existente în cadrul comunităţii de informaţii, încă de la înfiinţarea statului. În ajunul Războiului de Independenţă al Israelului, în cadrul Palmahului a luat naştere unitatea Mistaarvim, ce avea drept scop plasarea de agenţi acoperiţi în ţările arabe. Aceştia erau antrenaţi să trăiască sub acoperire, să se integreze în noile medii şi să dea semnale de alarmă în caz

de pericol sau de atac iminent. La nevoie, erau instruiţi să saboteze diverse obiective de pe teritoriul inamic, uşurând în acest fel presiunea exercitată asupra forţelor combatante de pe front. Agenţii, cunoscuţi sub denumirea de „luptători”, nu erau antrenaţi în vederea deprinderii unor tactici specifice de spionaj, însă, în ciuda resurselor precare de care dispuneau, se aştepta de la ei ca, în situaţia în care ar fi intrat în posesia unor informaţii vitale, să le transmită Israelului cât mai repede posibil. În acest scop, au fost dotaţi cu mijloace de comunicare adecvate, fiind instruiţi în folosirea, întreţinerea şi camuflarea acestora.

La sfârşitul războiului, în comunitatea israeliană de informaţii funcţionau două direcţii principale, respectiv Serviciul de Informaţii al Armatei şi Agenţia Israeliană de Securitate, neexistând o separare netă între informaţiile militare şi acţiunile de spionaj din afara ţării. Acesta a fost motivul pentru care „luptătorii” s-au alăturat, în mod firesc, serviciului din cadrul armatei, acţionând în interiorul unităţii 131. Datorită faptului că acţiunile acesteia din urmă aveau şi implicaţii politice, Ben-Gurion hotărâse să o aşeze sub o dublă comandă, respectiv a lui Reuben Shiloah, Directorul Departamentului Politic din Ministerul de Externe şi a lui Mordechai Makleff, adjunctul Şefului Statului Major General.

În primăvara anului 1951, departamentul politic din cadrul ministerului a fost desfiinţat, în locul lui luând

naştere aşa numita Instituţie Centrală pentru Informaţii şi Securitate (Mossad), condusă de Shiloah. Ţinând cont de noua divizare, s-a stabilit în termeni foarte clari că Mossadul va fi responsabil de toate activităţile sub acoperire desfăşurate în afara graniţelor ţării. Însă, din motive a căror detaliere nu-şi află locul acum, unitatea 131a rămas în cadrul Serviciului Militar de Informaţii.

În anul 1952, Shiloah s-a retras de la conducerea Mossadului, iar în 1953 a fost ataşat militar al ambasadei Israelului la Washington, în locul lui, Ben-Gurion desemnându-l pe şeful Shabak, Isser Harel, care, datorită bogatei sale experienţe, a fost

însărcinat şi cu coordonarea activităţilor tuturor agenţiilor de informaţii care funcţionau în interiorul statului. În perioada aceea, unitatea 131 era condusă de Mordechai Ben-Tzur, sub al cărui mandat au fost activate reţelele israeliene de spionaj din Cairo şi Alexandria, operaţiune cunoscută şi sub denumirea de „afacerea Lavon” sau „Esek Habish”. După eşecul din Egipt, unitatea a fost reformată şi pusă sub comanda lui Yoshka Harel, primind şi un nou nume, respectiv unitatea 188. În momentul în care a fost transferată sub tutela Mossadului, unitatea se numea „Cesarea” şi se afla sub conducerea lui Yoshka Yariv. Şi, astfel, la sfârşitul lunii martie 1963, când Eli a revenit în Israel, s-a găsit în subordinea aceloraşi superiori, dar, din punct de vedere organizatoric, nu mai aparţinea de structura Serviciului Militar de Informaţii, ci de aceea a Mossadului.

Materialul informativ cules de Eli Cohen era amănunţit şi credibil, iar descrierea făcută noilor personaje dominante din cadrul guvernului şi armatei era una plastică şi bogată în detalii. Pe parcursul unei săptămâni întregi, a stat închis în birourile unităţii sale, şi-a pregătit rapoartele pe diverse teme, adăugând clarificări la întrebările şi nelămuririle avute de mulţii „beneficiari” de informaţie ai serviciului, care, la finalul şedinţelor de informare, au declarat la

unison că „Eli este cel mai bun «luptător» dintre cei care acţionează în ţările arabe”.

Vizita lui Eli în Isreal a stat şi sub semnul unei tensiuni crescute în ceea ce priveşte relaţia sa cu Nadia. Încă din timpul şederii în Elveţia, când „Zilinger” îl informase că „nu are scrisori de acasă”, intuise supărarea şi iritarea crescută a soţiei sale. Pentru a o îmbuna, îi cumpărase din Zürich un parfum franţuzesc de firmă şi alte cadouri scumpe, ştiind însă că acestea nu-i vor diminua supărarea. Nu le uitase nici pe cele două fiice, cărora le adusese o mulţime de jucării. Însă nu mică i-a fost surpriza când, la aeroport, a fost aşteptat de Nadia şi de fiica cea mare, Sophie. De pe terasa aeroportului, Nadia şi-a văzut soţul coborând din

avion, purtând o pălărie la modă şi ochelari de soare negri. Chiar şi Sophie a fost luată de „Ghideon” şi dusă pe pistă, aşteptându-şi astfel tatăl chiar la scara avionului. În clipa în care a văzut-o, Eli a simţit că nu-şi mai încape în piele de bucurie. A îmbrăţişat-o, a sărutat-o şi a ridicat-o pe umeri, dar Sophie a izbucnit în plâns, strigând supărată:

— Eu îl aştept pe tata, îl vreau pe tatăl meu!

În zadar a încercat Eli s-o convingă că el era tatăl ei.

Momentul reîntâlnirii cu Nadia a fost plin de căldură şi emoţie.

— Ce-ai păţit? a întrebat el cu reproş în glas. Ţi-ai pierdut stiloul? De ce nu mi-ai scris?

— Nu am putut, i-a răspuns ea. Zi după zi, m-am simţit copleşită de singurătate şi dezolare. În trecut, ţi-am scris de mai multe ori, însă am primit întotdeauna cărţi poştale seci, care nu ofereau niciun răspuns întrebărilor mele.

Eli a încercat s-o înţeleagă şi s-o liniştească, promiţându-i că în curând nu va mai fi nevoit să plece şi că, după ce va dovedi în străinătate de ce este în stare, se va putea întoarce acasă definitiv şi va primi un post important, într-unul dintre ministerele guvernului. Nadia nu a fost convinsă de spusele soţului ei, însă când a văzut cât era de exaltat, i-a dat pace, atitudinea lui plină de încredere dovedindu-i că

se întorcea acasă încununat de glorie şi că era deosebit de satisfăcut de slujba sa. În consecinţă, a hotărât că nu avea niciun rost să continue certurile legate de natura muncii sale. Din moment ce nu intenţiona să divorţeze de el, ce rost avea să învenineze atmosfera dintre ei? Era de preferat să se bucure de fiecare clipă, să uite de nopţile de spaimă şi de singurătate şi să încerce să creadă în viitorul mai bun promis de Eli.

În acele zile din primăvara anului 1963, cei doi soţi au călătorit mult prin ţară, bucurându-se alături de Sophie şi Irit. Eli a petrecut mult timp şi în compania fratelui său Aferim, căruia, datorită faptului că era singurul membru al familiei care ştia unde se afla şi ce făcea în răstimpurile în care lipsea din ţară, şi-a permis să-i aducă un cadou din Siria – o pereche de papuci

de casă produşi în Damasc. Eli a încercat să ascundă numerele arabe de pe ei, însă cumnata sa, Rina, le-a remarcat şi l-a întrebat de unde îi cumpărase. Eli i-a răspuns că erau papuci de casă turceşti, cumpăraţi din Paris. Rina era însă la curent cu faptul că şi în Turcia, în urma revoluţiei lui Ataturk, alfabetul arab fusese înlocuit cu cel latin şi că cifrele arabe nu se mai foloseau, dar nu a zis nimic.

A doua zi după Pesah, Eli s-a întors la serviciu, în birourile unităţii sale. „Dan” şi „Samaan”, care îi aminteau Nadiei trecutul pe care dorea să-l uite şi viitorul de care îi era teamă, au apărut iarăşi în uşa apartamentului lor şi, ca urmare, Eli a început să plece de acasă zilnic. Nadia a remarcat că în toate acele zile se petrecea un fenomen interesant. Când se întorcea de la birou, soţul ei era stors de puteri şi avea nişte dureri de cap îngrozitoare, însă imediat după ce se odihnea puţin, redevenea vesel şi bine dispus. De asemenea, parcă mai mult decât în trecut, Eli stătea lipit de aparatul de radio şi asculta emisiunile posturilor arabe, cu precădere pe cel din Damasc. În astfel de momente, în ciuda rugăminţilor lui de a nu fi chestionat

în legătură cu slujba sa, Nadia îşi făcea curaj şi-l întreba:

— Eli, nu-i aşa că nu pleci în Europa, ci într-o ţară arabă?

— Prostii, îi răspundea Eli pe un ton dur. De ce crezi că mi-aş complica atât de mult viaţa? Ştii bine câte eforturi am făcut ca să plec din Egipt, aşa că de ce aş reintra de bună voie într-o ţară arabă?

Adevărul este că Eli părea vrăjit de aparatul de radio din apartamentul din Bat Yam, urmărind desfăşurarea evenimentelor ca şi cum ar fi fost în continuare „Kamal Amin Taabet". Tratatul de alianţă dintre Egipt, Siria şi Irak, semnat la Cairo în data de 17 aprilie 1963, trezise un entuziasm puternic în întreaga lume arabă. Ideea de unitate şi solidaritate arabă, care suferise o lovitură puternică în urma destrămării coaliţiei egipteano-siriene, a primit dintr-odată un suflu nou, conferind „profunzime ideologică" puterii militare, acumulată în mod

perseverent pe malurile Nilului. Recunoaşterea autorităţii lui Gamal Abd al-Nasser a dus la ostracizarea statelor arabe care se aflau încă sub conducerea unor dinastii regale. În Iordania au izbucnit noi manifestaţii de stradă, care ameninţau existenţa regimului monarhic. În faţa acestora, regele Hussein a dizolvat Parlamentul, l-a însărcinat pe Wazafi al-Tal cu formarea unui nou guvern şi a înăbuşit rebeliunea cu o mână de fier. Tratatul de alianţă a provocat temeri şi nelinişti profunde şi în Israel. Dintotdeauna, naţionalismul arab se declarase un inamic al tuturor culturilor nearabe şi vedea în statul Israel un cap de pod al culturii occidentale, „imperialiste", ameninţând să-l „topească" în marea arabă care-l înconjura. Oficialii israelieni şi-au exprimat îngrijorarea vizavi de noua coaliţie, în rândurile unor scrisori oficiale trimise de premierul Ben-Gurion liderilor celor trei mari puteri vestice şi ai statelor prietene din Asia şi Africa. Din fericire, temerile acestuia s-au dovedit curând a fi nefondate, după cum a putut aprecia şi Eli, urmărind succesiunea rapidă a evenimentelor. În conflictul dintre aspiraţiile la un statut independent şi cele

la unitate arabă în cadrul unei alianţe federative, a obţinut câştig de cauză ideea de independenţă, Partidul Baas hotărând să exploateze la maximum perioada de cinci luni prevăzută până la organizarea referendumului pe tema realizării coaliţiei, pentru a-şi întări autoritatea şi pentru a-şi numi adepţii în poziţii cheie din stat şi armată.

Şi, într-adevăr, în 27 aprilie 1963, Comitetul Revoluţionar a hotărât declanşarea unei campanii ample de purificare în rândurile armatei, în urma căreia patruzeci şi şaptţ de ofiţeri naserişti au fost înlăturaţi din funcţii, locul lor fiind ocupat de simpatizanţi ai partidului, iar alţi 800 de ofiţeri, deţinând diverse grade, au fost pensionaţi forţat. În 6 mai, a fost destituit şi ministrul Apărării, generalul Muhammad al-Sufi, precum şi adjunctul Şefului de Stat Major, generalul Rashid al-Quteini. În locul lui Al-Sufi a fost numit Şef de Stat Major generalul Ziad al-Hariri. Înlăturarea din guvern a lui Al-Sufi şi a lui Quteini a fost urmată de demisia

tuturor miniştrilor fideli lui Nasser, lucru care a dus în cele din urmă la destrămarea întregului guvern. Acesta a fost semnalul pentru începutul rebeliunii adepţilor preşedintelui egiptean.

În ziua de 8 mai, la Alep şi Damasc au izbucnit, concomitent, ; lupte de stradă sângeroase, în cadrul cărora refugiaţii palestinieni au jucat un rol important. Acesta a fost momentul de glorie al lui Amin al-Hafez care, în calitatea sa de Guvernator Militar General, a acţionat cu atâta brutalitate, încât sângele a curs şiroaie pe străzile Damascului şi ale Alepului. Drept urmare, rebeliunea a fost înăbuşită cu repeziciune. În 13 mai, Biter a constituit un nou guvern, în care Al-Hafez a primit atât funcţia de viceprim-ministru, cât şi portofoliul Ministerului de Interne. Sami al-Junadi, prietenul lui Eli Cohen, a fost numit din nou în fruntea ministerului Informaţiei.

Era momentul reîntoarcerii lui Eli la Damasc. „Panes” i-a schimbat încă o dată codul pentru mesajele cifrate şi i-a pus la dispoziţie un nou aparat Morse, cu instrucţiuni clare

ca, în momentul sosirii în capitala siriană, să-l distrugă pe cel vechi şi să-i arunce resturile în râul Barada. A urmat apoi faza şedinţelor de informare şi instruire în vederea continuării misiunii, în cadrul cărora Eli a primit, în special de la „Samaan”, o serie de directive ce s-au dovedit, în timp, deosebit de utile. De exemplu, în ciuda faptului că-i cunoştea pe Amin al-Hafez şi pe câţiva dintre liderii Partidului Bath, el a fost prevenit să nu adere în mod deschis la programul formaţiunii politice în cauză şi să nu se afilieze, sub nicio formă, la niciuna dintre facţiunile acesteia, existând pericolul ca, în cazul unor eventuale lupte interne, să cadă victimă grupării rivale. Astfel, viaţa i-ar fi fost pusă în pericol şi, în cel mai bun caz, şi-ar fi putut petrece ani mulţi prin închisorile siriene. Totodată, pentru a-şi asigura libertatea de mişcare şi în special ieşirea din ţară, trebuia să-şi păstreze cetăţenia argentiniană şi să renunţe la orice gând legat de primirea cetăţeniei siriene. Dar, mai ales, trebuia să respecte cu stricteţe timpii scurţi de emisie şi datele alternative de transmisie. Era adevărat faptul

că autorităţile erau ocupate în momentele acelea cu protejarea existenţei noului regim şi cu războiul împotriva duşmanilor săi, însă nu trebuia să se bazeze pe acest lucru, nici pe minuni, deoarece, cu ajutorul consilierii sovietice şi al tehnicienilor trimişi de prietenii ruşi, aparatul de securitate sirian se putea perfecţiona oricând, situaţie în care pericolul deconspirării sale ar fi devenit unul real.

Înainte de plecarea în Europa, Eli s-a întâlnit, ca de obicei, cu generalul Meir Amit, în acel moment director al Mossadului.

— Activitatea pe care o desfăşori în Siria este excelentă, iar lucrul acesta ne face foarte mândri de tine, i-a spus el.

Generalul Amit a continuat, mărturisind că toate Serviciile de Informaţii din Israel se bazau pe Eli şi că aveau mare încredere în rapoartele informative pe care le trimitea în ţară, iar la final i-a urat succes în continuarea misiunii

sale din Damasc.

Tot înainte de plecarea sa din ţară, Eli a făcut o greşeală grosolană, care i-a confirmat Nadiei bănuielile şi i-a amplificat îngrijorarea faţă de soarta soţului ei. În ciuda faptului că, înainte de plecarea de la Bruxelles, Eli îşi verificase minuţios toate hainele, i-a scăpat totuşi o cămaşă albă, care avea pe guler o etichetă cu numele lui de acoperire din Siria, scris cu caractere arabe, ce aparţinea spălătoriei unde avea obiceiul să-şi trimită îmbrăcămintea. Odată ajuns la Bat Yam şi dându-şi seama de greşeala făcută, Eli a ascuns cămaşa într-un colţ al dulapului, însă, în momentul pregătirilor pentru reîntoarcerea în Europa, a uitat s-o ia cu el. În clipa în care Nadia a descoperit-o, nu a mai avut nicio urmă de îndoială asupra faptului că soţul ei era implicat în acţiuni de spionaj pe teritoriul unui stat arab. Cămaşa se află şi astăzi în posesia Nadiei Cohen, dovadă mută a eroismului şi a curajului de care a dat dovadă soţul ei.

Înainte de a ajunge la Damasc, Eli a petrecut câteva zile în Europa. La masa de rămas-bun de la Paris, la care a participat şi „Zilinger” (de data aceasta Yakov Nehemias), „Dan” a insistat asupra măsurilor de siguranţă. „Dan” se simţea foarte legat de Eli,

fiind, în acelaşi timp, impresionat de calităţile care îl populsaseră în vârful regimului sirian şi văzând în el tipul clasic al spionuluij care stăpâneşte aproape perfect arta deghizării. Însă tocmai pentru că era foarte mândru de realizările sale, „Dan” a considerat necesar să-i repete, iarăşi şi iarăşi, să se păzească, să nu se pună în pericol pentru informaţii mărunte şi, mai ales, să respecte măsurile de securitate ale transmisiunilor pe calea undelor.

După schimbul de paşapoarte, Eli a zburat la München, unde ca dovadă a eforturilor sale de a-şi păstra falsa identitate, a cumpărat câteva cadouri pentru prietenii săi din Damasc. Pentru a-şi uşura trecerea prin punctul de control vamal, mai ales că avea asupra lui un emiţător

Morse nou, l-a sunat pe pilotul Adnan al-Jabi, rugându-l să-l întâmpine la aeroport.

În ziua de 30 mai 1963, „Kamal Amin Taabet” a aterizat la Damasc, unde prietenul său Al-Jabi l-a aşteptat pe terminalul de sosire şi avut grijă ca funcţionarul vamal să nu-i controleze bagajele. „Kamal” nu a rămas dator, aducându-i acestuia în dar o superbă eşarfă de mătase şi, după un timp, când a aflat că Al-Jabi avea probleme financiare, nu a stat deloc pe gânduri şi l-a împrumutat cu 400 de lire siriene, bani pe care, în mod evident, nu i-a mai primit niciodată înapoi.

În aceeaşi noapte, amicii lui „Kamal”, George Saif şi Adnan al-Jabi, l-au pus la curent cu ultimele evenimente desfăşurate la Damasc. La întrebarea lui „Kamal” referitoare la prietenul său druz, Muaza Zaher al-Din, i s-a răspuns că acesta se întorsese în rândurile armatei şi primise o funcţie de comandă în zona Idlib. „Kamal” nu a fost foarte încântat de dispariţia bruscă a prietenului său. Este adevărat că acesta nu mai reprezenta o sursă permanentă de informaţii importante din sfera militară, în condiţiile în care unchiul său, Şeful Statului Major General, fusese îndepărtat de regimul Baasist şi trimis în detenţie, însă „Kamal” nu voia să renunţe la relaţia lor de prietenie. Drept urmare, l-a vizitat la Idlib de trei ori, ducându-i de fiecare dată cadouri şi înnoptând în casa acestuia. Muaza, la rândul său, nu şi-a uitat prietenul, vizitându-l

ori de câte ori avea ocazia şi rămânând peste noapte în apartamentul lui din Damasc. În timpul uneia dintre vizite, „Kamal” şi Muaza au făcut un tur al liniei frontului, de la Quneitra până la Al-Hama. În timp ce se aflau deasupra kibbutzului Ein Gav, soldaţii aflaţi în subordinea lui Muaza au capturat trei tineri israelieni, doi băieţi şi o fată, care greşiseră drumul şi se rătăciseră. Cei trei au fost duşi la sediul comandamentului frontului de la Quneitra. După ce a fost lăudat pentru prinderea acestora, comandantul trupelor de pe front l-a admonestat din pricina faptului că

pătrunsese într-o zonă de război fără un permis de trecere adecvat. Cei trei tineri israelieni au fost în cele din urmă eliberaţi şi înapoiaţi Israelului cu ajutorul inspectorilor ONU

Odată cu revenirea sa la Damasc, „Kamal” a încercat din răsputeri să cunoască noi ofiţeri superiori din armată, consolidându-şi, în acelaşi timp, relaţiile de prietenie cu pilotul Adnan al-Jabi, care, nu o dată, i-a facilitat intrarea la Clubul Ofiţerilor din Damasc, unde l-a prezentat prietenilor săi. După detaşarea lui Muaza la Idlib, George Saif rămăsese singurul prieten intim al lui „Kamal” şi, fără să bănuiască nimic, sursa cea mai importantă de informaţii din viaţa politică zbuciumată a Siriei. La câteva zile după reîntoarcerea sa, „Kamal” a expediat o scrisoare expres pe adresa societăţii Rafimax din Belgia, în care făcea o analiză a scenei politice siriene, folosindu-se de datele oferite de Saif. În aceasta arăta că, după demiterea miniştrilor naserişti din guvern, Comitetul Revoluţionar îl însărcinase pe ministrul Informaţiei, Sami al-Junadi, cu constituirea unui nou guvern. În urma încercărilor lipsite de succes ale acestuia, Comitetul Revoluţionar apelase din nou la Biter, cu rugămintea de a forma un nou executiv, ceea ce s-a şi întâmplat, în data de 13 mai 1963. Conform părerii exprimate de Saif, apelul iniţial la Al-Junadi fusese doar praf în ochi, fiind menit să le semnaleze egiptenilor faptul că nici măcar un politician pragmatic precum al-Junadi nu reuşise să-i convingă pe naserişti să rămână alături de noul regim.

„Kamal” nu s-a temut nicio clipă că această scrisoare ar fi putui să cadă în mâinile securităţii siriene, deoarece o încredinţase unei stewardese italience care, ulterior, avea să devină cea de- «doua soţie a colonelului Al-Dali, preşedintele Tribunalului Militar Extraordinar. Scrisoarea a fost pusă în cutia poştală de pe aeroportul din Roma, ajungând astfel, a doua zi, pe biroul lui „Zilinger” din Bruxelles.

Pe parcursul săptămânilor următoare, viceprim-ministrull Amin al-Hafez urma să-l ajute personal pe „Kamal” în

îndeplinirea misiunii sale de spionaj în favoarea statului Israel. La unul dintre evenimentele publice organizate de Partidul Baas, Hafez l-a prezentat premierului Salah Biter şi câtorva miniştri din guvern, precum şi unor ofiţeri superiori de armată, printre care Şeful Statului Major şi ministrul Apărării, colonelul Zaid al-Hariri, pe care „Kamal” îl întâlnise deja în zona frontului, la Al-Hama, şi şeful Serviciului Militar de Informaţii, colonelul Ahmed Swidani. Biter l-a invitat pe „Kamal” să ia loc la masa hii şi, astfel, „întreg Damascul” a putut să-l vadă stând de vorbă cu premierul, biletul de intrare al spionului israelian în culisele politicii siriene fiind, în felul acesta, asigurat.

„Kamal” a profitat din plin de apropierea de liderii regimului, în discuţiile purtate cu funcţionari guvernamentali sau ofiţeri superiori obişnuind să folosească propoziţii de genul: „După cum mi-a spus însuşi prim-ministrul…”, sau „Când l-am văzut pe preşedinte ultima dată, el a menţionat că…” sau „Noi, membrii Baas…”. Drept urmare, compania lui a început să fie foarte căutată, multe persoane rugându-l să intervină pentru ele şi să le faciliteze rezolvarea diverselor probleme întâmpinate în birourile ministeriale.

Fidel sfatului primit de la „Samaan”, „Kamal” a reuşit să se apropie de partid, însă fără a deveni un membru activ al acestuia. Succesul de care se bucura în acele momente era atât de mare. Încât, dacă ar fi dorit să renunţe la cetăţenia argentiniană şi să ocupe o poziţie înaltă în cadrul guvernului, nu ar fi avut nicio

problemă. Partidul ducea lipsă de persoane fidele şi instruite, racolând orice doritor dispus să se alăture rândurilor sale. „Kamal” nu a fost nevoit să devină membru de partid, deoarece, graţie relaţiilor pe care le avea cu oficialii statului, obţinea o mulţime de informaţii din sfera politicii, lacunele completându-şi-le cu ajutorul lui George Saif. Şi-a reînceput vizitele în studiourile de radio şi televiziune şi chiar şi-a asistat prietenul în pregătirea

câtorva interviuri, devenind, astfel, o prezenţă obişnuită în cercurile guvernamentale şi financiare, ai căror membri considerau că era firesc ca „cei doi oameni de radio” – Saif şi „Kamal” – să fie împreună, peste tot.

În ceea ce priveşte informaţiile de ordin militar, Selim Hatoum, şeful forţelor de comando, şi prietenii săi au ocupat repede locul lăsat vacant de Muaza Zaher al-Din, furnizându-i agentului israelian date diverse despre armată, despre instabilitatea existentă în rândurile acesteia şi despre raporturile complicate şi complexe dintre Statul Major General şi conducerea civilă a statului. Hatoum avea încredere totală în „Kamal”, neascunzându-i acestuia nici cel mai mic detaliu. „Ce aş avea de ascuns faţă de prietenul lui Al-Hafez?”, obişnuia el să spună. Relaţia de prietenie dintre cei doi s-a adâncit atât de mult şi de repede, încât nu după mult timp, şeful forţelor de comando s-a simţit suficient de încrezător, cerându-i amicului său cheia de la apartamernt pentru a putea petrece, în intimitate, alături de multele sale iubite.

Înţelegerea afişată de „Kamal” faţă de nevoile şi dorinţele lui Selim s-a dovedit deosebit de profitabilă. Ofiţerul sirian l-a invitat să ia masa alături de el, la Clubul Ofiţerilor de Comando şi l-a luat pe front, pentru a putea urmări antrenamentele soldaţilor din subordinea sa, cantonaţi în baza de la Quneitra. Exerciţiile militare s-au desfăşurat pe parcursul a câtorva zile, în cadrul cărora „Kamal” a putut să vadă tactici de asediu asupra unor poziţii fortificate, salturi cu paraşuta sau coborâre în rapel din elicoptere. Cu aceeaşi ocazie, cei doi au făcut un tur al întregului aliniament, de la Banias până la Al-Hama, Selim dovedindu-se

a fi un ghid exemplar: i-a explicat prietenului său metodele! defensive şi de fortificare a poziţiilor de pe front, conforme cui strategia de război sovietică, i-a prezentat cu mândrie aptitudinile şi îndemânarea soldaţilor săi şi i-a permis, ocazional, să fotografieze de pe înălţimile Golan

splendida privelişte a Mării Galileii şi a Tiberiasului, care se întindeau la picioarele lor.

Antrenamentele trupelor de comando au coincis, în parte, cu o serie de evenimente dramatice, în care Hatoum a jucat un rol important. În data de 13 iunie 1963, ministrul Apărării, colonelul Zaid al-Hariri, care ocupa şi funcţia de Şef al Statului Major, a plecat în Algeria pentru a participa la ceremonia festivă organizată cu ocazia celebrării primului an de independenţă a statului. În condiţiile în care acesta nu era membru Baas, conducerea partidului a profitat de absenţa lui şi a demis din funcţiile lor 30 de ofiţeri, care îi erau fideli în mod deschis. Al-Hariri a fost şocat. La întoarcerea în Damasc, la începutul lui iulie, a cerut să-i viziteze pe ofiţerii rămaşi loiali din zona de graniţă şi să-i întâlnească pe ofiţerii Cartierului General al comandamentului frontului de la Quneitra, însă Comitetul Rervoluţionar s-a opus, refuzându-i cererea.

Împreună cu Amin al-Hafez şi cu alţi câţiva ofiţeri simpatizanţi Baas, Selim Hatoum a încercat să-i întindă o capcană Şefului de Stat Major, propunându-i să-l transporte pe furiş la Quneitra, ascuns în portbagajul maşinii sale. Însă Al-Hariri a înţeles imediat că i se pregătea o cursă şi a refuzat. În plus, ştiind că povestea avea să ajungă la urechile liderilor de partid, i-a declarat lui Hatoum că era trup şi suflet alături de partid, însă, în ciuda acestei declaraţii de loialitate, în 8 iulie a primit o lovitură de graţie, fiind înlăturat atât din funcţia de ministru al Apărării, cât şi din cea de Şef al Statului Major şi expulzat în Europa. Şi, astfel, cel care asigurase drumul spre putere al Partidului Baas a fost obligat să părăsească Siria, şi niciunul dintre prietenii şi apropiaţii săi nu a venit să-şi ia rămas-bun, cu excepţia prim-ministrului Salah Biter, care l-a însoţit la aeroport, cu ochii înecaţi în lacrimi.

265

Iniţial, Al-Hariri s-a stabilit la Madrid, dar curând s-a mutat la Paris, unde pensia lunară de Şef al Statului Major, plătită în valută, i-a asigurat o existenţă mai mult decât

onorabilă. Din motive de securitate, i s-a conferit şi un statut diplomatic, bucurându-se astfel de diversele servicii ale ataşaţilor militari sirieni la Paris. A avut şi preocupări intelectuale, studiind sociologia la Universitatea din Paris.

După înlăturarea lui Al-Hariri, Amin al-Hafez, ce ocupa deja poziţiile de viceprim-ministru, ministru de Interne şi Guvernator Militar General, a fost desemnat ca ministru al Apărării şi Şef de Stat Major. În clipa aceea, cercurile naseriste au simţit că pământul le fuge de sub picioare şi au decis să acţioneze imediat. Şeful Serviciului Militar de Informaţii, colonelul Swidani, l-a informat pe Al-Hafez despre pregătirea unei lovituri de stat, sub conducerea lui Jasem Aluan şi a altor ofiţeri adepţi ai preşedintelui egiptean Nasser, care fuseseră demişi din rândurile armatei. Şi, într-adevăr, în ziua de 18 iulie 1963, cercurile mai sus amintite au încercat să preia puterea printr-o rebeliune armată care, spre deosebire de cele precedente, ce se desfăşuraseră în timpul nopţii, la adăpostul întunericului, a avut loc în miezul zilei, rebelii crezând că se puteau pierde printre civili. Însă Amin al-Hafez a reuşit să-i prindă în capcană şi a declanşat măcelul, primele forţe aruncate în luptă fiind cele aeriene. Naseriştii care nu au murit în urma atacului aerian au fost fie striviţi de şenilele tancurilor, fie lichidaţi de focul de artilerie sau de cuţitele luptătorilor din trupele de comando, conduse de Selim Hatoum. În jur de 1.000 de naserişti şi-au pierdut viaţa în ziua aceea, iar alţi 30 au fost executaţi câteva zile mai târziu. Umbra morţii s-a aşternut peste străzile Damascului, iar Amin al-Hafez şi-a câştigat atunci porecla sângeroasă de „Al-Safah” (Ucigaşul) sau „Amin măcelarul”.

Jasem Aluan, conducătorul rebeliunii, a fost arestat şi trimis în faţa unei Curţi Marţiale de Urgenţă şi a judecătorului Sallah al-Dali, care l-a condamnat la moarte. Chiar atunci, preşedintele Comitetului Revoluţionar, generalul Louay Atassi, se afla

la Cairo, unde avusese o întrevedere cu Gamal Abd al-

Nasser. Acesta din urmă îl rugase să intervină pe lângă Amin al-Hafez, pentru a-l graţia pe Aluan şi a-l expulza în Egipt. Al-Hafez a fost de acord. În urma evenimentelor deosebit de sângeroase, preşedintele Siriei, Nur al-Din Atassi, şi-a prezentat demisia şi, în 27 iulie, Al-Hafez a fost desemnat să ocupe şi această funcţie, devenind astfel preşedintele statului.

„Kamal Amin Taabet" a fost şocat de cruzimea represaliilor regimului şi de carnagiul la care asistase pe străzile Damascului, însă, ca un baasist devotat ce era, a lăudat public conducerea lui Amin al-Hafez şi şi-a exprimat sprijinul pentru liderii partidului, obişnuind să spună că „nu mai există nicio urmă de îndoială asupra faptului că i-am dat dictatorului egiptean o lecţie; de acum, nu se va mai amesteca în treburile noastre interne". Este evident că vorbele lui au ajuns la urechile cui trebuia, şi încrederea în el a crescut, iar membrii de partid şi ofiţerii de armată vorbeau în prezenţa lui mai liber ca niciodată.

După ce Selim Hatoum l-a dus pe „Kamal" la unitatea sa de comando cantonată pe linia frontului de la Quneitra, şi pilotul Adnan al-Jabi s-a hotărât să-şi invite prietenul la un tur al unităţilor militare de aviaţie. Drept urmare, „Kamal" a vizitat câteva baze ale forţelor aeriene, unde i-a văzut pe „vulturii sirieni" în acţiune şi a primit informaţii detaliate despre numărul avioanelor de vânătoare şi al bombardierelor, despre nivelul tehnicilor de antrenament ale piloţilor şi despre capacitatea operaţională a acestora. Mai mult decât atât, lui „Kamal" i s-a permis să intre în cabina de pilotaj a unuia dintre avioane, unde şi-a făcut o fotografie. Lucru de la sine de înţeles, toate informaţiile culese au fost transmise către superiorii săi din Israel.

Însă nu întotdeauna datele transmise de „Kamal" erau dintre cele mai relevante. Într-o zi de sâmbătă, în timp ce asculta emisiunea de ştiri a postului *Beit Hashidur Halsraeli* (post de radio în limba arabă, afiliat *Kol Israel),* a aflat, printre altele, că selecţionata de fotbal a Israelului fusese învinsă într-un meci

disputat cu o echipă străină. La data convenită, „Kamal” nu dispunea de nicio informaţie importantă, aşa că a transmis următoarele: „Trimiteţi-i echipei naţionale de fotbal indignarea mea. A sosit timpul să învăţăm să învingem şi pe stadioanele de fotbal”. Mesajul le-a fost distribuit câtorva persoane din conducerea Mossadului, toţi văzând în el expresia bunei dispoziţii a lui „Menashe” şi a unei depline încrederi de sine.

În ciuda faptului că şi-a făcut noi prieteni, „Kamal” nu şi-a neglijat nici vechiul cerc de amici şi cunoştinţe. În compania colonelului Rhalil Safour, şeful Serviciului de intendenţă responsabil pentru aprovizionarea cu combustibil a armatei, a făcut un tur al instalaţiilor petroliere din portul Latakia, unde a avut ocazia să asiste la pregătirile de apărare ale acestuia. Colonelul era unul dintre obişnuiţii casei lui „Kamal” şi se afla în concurenţă cu acesta pentru dragostea frunoasei Mary al-Maaz, rivalitate ce a provocat, într-adevăr, o anumită stare de tensiune, dar care a lăsat neatinsă prietenia celor doi. Safour şi-a luat prietenul şi la Beirut, unde trebuia să achiţioneze o serie de echipamente pentru instalaţiile petroliere. De acolo, au mers împreună la Tripoli, în partea de nord a Libanului, după care s-au întors la Damasc, prin Alep. În faţa judecătorilor săi, „Kamal” avea să mărturisească următoarele: „Pe parcursul acestor călătorii, am discutat mult despre situaţia internă a Siriei şi despre armată. Spre marea mea surprindere, am descoperit că Safour avea simpatii comuniste”.

La începutul lunii august, „Kamal” a transmis către Israel o informaţie importantă, legată de intenţia Siriei de a relua operaţiunile militare în zona graniţei. Într-o zi în care i-a pus la dispoziţie apartamentul pentru a petrece alături de una dintre prietenele sale, „Kamal” l-a auzit pe prietenul său zicând că „Partidul Baas nu are încotro şi trebuie să dea Egiptului o lecţie de curaj”, dar şi că, în competiţia cu tehnicile subversive egiptene, autorităţile siriene trebuiau să se dovedească a fi mai radicale decât Nasser, în raport cu Israelul. Hatoum a mai menţionat că nu se punea

problema declanşării unui război, deoarece Siria era conştientă

de superioritatea armatei israeliene, însă câteva incidente armate la graniţă aveau să stânjenească Egiptul, autorităţile siriene atingându-şi, astfel, scopul.

Spusele lui Hatoum au fost confirmate şi de pilotul Adnan al-Jabi, care, în timpul unei cine servite în compania lui „Kamal” la Clubul Ofiţerilor, i-a dezvăluit acestuia că, alături de colegii săi de escadrilă, se antrena în vederea atacării unor obiective israeliene şi a unor lupte aeriene cu aviaţia inamică.

Şi, într-adevăr, în data de 18 august 1963, de la fereastra apartamentului său cu vedere spre clădirea Statului Major General, „Kamal” a remarcat o serie de activităţi care nu se înscriau în rutina zilnică. Numărul maşinilor care intrau şi ieşeau de pe porţile instituţiei era mult mai mare decât de obicei, iar luminile din interiorul clădirii au rămas aprinse toată noaptea. Două zile mai târziu, şase cetăţeni israelieni au fost răpiţi într-o zonă din apropierea Mării Galileii, iar armata siriană a deschis focul asupra unor fermieri israelieni, în diverse sectoare ale graniţei, în data de 20 august, în nordul Tiberiasului, la Almagor, a avut loc un atac armat grav, în urma căruia au murit doi agricultori israelieni, atacul terestru fiind însoţit şi de o scurtă luptă aeriană între două avioane Miraje israeliene şi şase avione MiG-17 siriene, de altfel prima confruntare de acest gen între cele două tipuri de aparate de zbor. Unul dintre avioanele siriene a fost atins, iar restul au rupt formaţia şi au zburat care încotro.

Între timp, şi scena politică israeliană era bulversată de o serie de evenimente. Cu două luni în urmă, în 11 iunie 1963, David Ben-Gurion îşi prezentase demisia atât din funcţia de prim-ministru, cât şi din cea de ministru al Apărării, în locul lui fiind numit, pentru ambele poziţii, Levi Eshkol. În componenţa noului guvern mai intrau Abba Eban, preluând funcţia de vice prim-ministru, Golda Meir, care a

continuat să ocupe portofoliul de la Externe, şi Shimon Peres, ca adjunct al ministrului Apărării. În lumina raportului trimis de „Kamal”, conform căruia Damascul era pregătit să agite spiritele la graniţa

cu Israelul, ca parte a conflictului cu Egiptul şi a atmosferei tensionate ce domina relaţiile interarabe din zona Orientului Mijlociu, guvernul Eshkol a hotărât să adopte o atitudine mai moderată faţă de ţările arabe vecine. Conform noii politici, Israelul a evitat să riposteze la incidentele armate de la graniţa cu Siria, înaintând totuşi o plângere către Consiliul de Securitate al ONU, solicitând o rezoluţie de condamnare a acţiunilor militare siriene, însă propunerea nu a foat votată, din cauza dreptului de veto al Uniunii Sovietice.

„Kamal” a profitat de acalmia temporară pentru a-l vizita pe Muaza Zaher al-Din la Idlib şi, înainte de a pleca din oraş a anunţat, ca de obicei, Israelul despre intenţia sa. Logodnicei lui Muaza i-a dus în dar o pudrieră şi un ruj cumpărate de la München, iar prietenului său i-a făcut cadou o tabacheră frumoasă. Pe parcursul vizitei, „Kamal” i-a însoţit pe Muaza şi pe preşedintele filialei locale a Partidului Baas într-o excursie la Alep şi în zona Bab al-Hawa, de la graniţa cu Turcia. „Kamal” a făcut multe poze, iar filmele foto le-a trimis ulterior în Israel.

La sfârşitul lui august, în ajunul celui de-al VI-lea Congres Interarab al Partidului Baas, la Damasc a sosit preşedintele Irakului, Abd al-Salam Arif, însoţit de ministrul Apărării, generalul Salah Mahdi Ammash, cu intenţia declarată de a salva „triunghiul forţelor aliate”. Însă scopul real al vizitei era, de fapt, sabotarea coaliţiei şi prospectarea terenului în vederea încheierii unei alianţe bilaterale între Siria şi Irak. „Kamal” s-a întâlnit cu generalul Ammash şi i-a strâns mâna cu căldură, în timp ce se aflau la bazinul de înot „Dagania”, din Damasc, unul dintre locurile obişnuite de întâlnire ale protipendadei oraşului.

La 6 septembrie 1963, în prezenţa delegaţilor din Siria,

Irak, Liban şi Iordania s-au deschis lucrările Congresului. În calitatea sa de persoană care simpatiza cu idealurile Partidului Baas, „Kamal” s-a numărat printre invitaţi şi, cu ajutorul lui George Saif şi al lui Muhammad Hamza, a reuşit să intre în posesia textului care conţinea propunerile de rezoluţii ce urmau să fie

adoptate de Congres şi care indicau, în mod clar, faptul că partidul se apropia din ce în ce mai mult de stânga eşichierului politic. „Părinţii fondatori”, Michel Aflaq şi Salah Biter, au fost atacaţi din cauza „lipsei simţului autocritic”, funcţiile deţinute de ei în cadrul lucrărilor Congresului fiind desfiinţate. Tipul de discurs folosit în „documentele ideologice” ale partidului era unul evident marxist, indicând o distanţare clară de doctrina moderată a vechii conduceri. Rezoluţiile partidului, votate şi date publicităţii în întregime, chemau la încheierea unei alianţe cu Irakul „în termen de două luni” şi atacau cu vehemenţă politica regimului Nasser.

Însă o altă directivă de partid i-a atras atenţia în mod deosebit lui „Kamal”, respectiv cea prin care Apeductul Naţional al Israelului era considerat „un pericol şi o ameninţare militară” pentru statele arabe, partidul fiind hotărât să intre în conflict cu Israelul pe marginea acestui subiect, „chiar şi fără susţinere”, în cazul în care ar fi fost nevoie. În notele explicative care fuseseră distribuite doar conducerii, se arăta, printre altele, că regimul Baas dorea să atragă ţările arabe într-o confruntare armată cu Israelul, conflict care trebuia să se defăşoare cât mai curând posibil, deoarece, în viitor, ar fi fost din ce în ce mai dificilă susţinera unui război cu Israelul în problema apei.

Din cele trei râuri care se varsă în Iordan – Hatzbani, Banias şi Dan – doar cele două izvoare Dan se găsesc pe teritoriul statului Israel. Hatzbani izvorăşte din Liban, iar Banias din Siria. După ce în anii ’50, statele arabe au respins propunerea americană de a se pune bazele unui proiect regional pentru alimentarea cu apă („Planul

Johnston" *), Israelul şi Iordania au solicitat sprijin din partea S.U.A., pentru a trece la executarea părţilor care le reveneau din planul comun amintit. *Hamovil Hamaim Haartzi* (Apeductul Naţional Israelian), se alimentează cu

* Plan propus de Eric Johnston, trimis special al SUA pentru soluţionarea problemei apei în Siria, Israel şi Iordania (n. coord).

apă din Marea Galileii, pe care o transportă printr-o conductă lungă de 130 km până la punctul de branşament cu reţeaua Yarkon-Negev, de lângă Rosh Haayin.

În vederea realizării proiectului israelian, preşedintele Statelor Unite, John F. Kennedy, a trimis personal scrisori liderilor mai multor state arabe, cu rugămintea de a arăta înţelegere şi flexibilitate faţă de construcţia Apeductului Naţional al Israelului, promiţându-le sprijin financiar pentru dezvoltarea economică a ţărilor lor. Iordania şi-a dat acordul încă din septembrie 1963, în cadrul unei prime întâlniri secrete dintre regele Hussein şi Şeful Cancelariei Primului-Ministru israelian, Yaakov Hertzog, ce a avut loc la Londra. Întrevederea a fost posibilă deoarece regele iordanian ajunsese la concluzia că nu se putea baza pe Marea Britanie pentru a contracara şi a opri acţiunile subversive duşmănoase ale Egiptului şi Siriei, orientându-se, astfel, către sprijinul şi suportul americanilor. Cunoscând puterea comunităţii evreieşti din S.U.A., regele Hussein a solicitat ca „lobby-ul" evreiesc să nu ridice probleme Iordaniei în dezbaterile Congresului American, promiţând, în schimb, să nu se opună niciunei acţiuni legate de proiectul israelian de alimentare cu apă.

Siria nu a avut aceeaşi atitudine. În spiritul rezoluţiilor adoptate în cadrul Congresului Partidului Baas, preşedintele acestuia, Salah Biter, şi-a exprimat, în termeni lipsiţi de orice echivoc, opoziţia faţă de proiectul israelian. Iată ce spunea în legătură cu acest aspect, într-un interviu acordat, la 11 septembrie 1963, ziarului libanez *Al-Zafa:*

„Viitorul Israelului depinde de dezvoltarea regiunii

Neghev, care se poate realiza prin punerea în practică a proiectului de alimentare cu apă a zonei. Progresul economic al Neghevului va duce la dublarea populaţiei Israelului, de la 2,5 milioane în prezent la 5 milioane, în viitor, aspect care va creşte şi potenţialul militar al statului, cu aspiraţii de extindere în detrimentul statelor arabe. De aceea, am decis să ne opunem cu hotărâre proiectului israelian şi să nu le permitem evreilor să-şi îndeplinească visul.”

272

Temerile faţă de dezvoltarea regiunii Neghev nu le-au avut numai oficialii sirieni. Încă din octombrie 1960, serviciul egiptean de informaţii redactase un document „strict secret”, în care se arăta că: „Scopul principal al exploatării apelor Iordanului este ridicarea economică a Neghevului şi a aşezărilor din zonă, fapt care reprezintă o ameninţare la adresa Egiptului, deoarece evreii au pus ochii pe jumătate din Peninsula Sinai şi pe Delta Nilului.”

Aşadar, Egiptul şi Siria împărtăşeau aceeaşi opinie asupra „caracterului periculos” al proiectului israelian de alimentare cu apă, însă fiecare avea puncte de vedere diferite în privinţa căii de urmat. Cu ocazia unei întruniri secrete, desfăşurate la castelul El-Koba din Cairo, cu participarea membrilor guvernelor celor două state, preşedintele Nasser a declarat că sabotarea proiectului israelian putea declanşa un război zonal între Israel şi ţările arabe, lucru care nu era de dorit, deoarece Egiptul nu era încă pregătit de război. În consecinţă, oficialii egipteni urmăreau evitarea oricărei acţiuni care ar fi putut complica prematur situaţia din zonă. Akram al-Hawrani, vicepreşedintele Republicii Arabe Unite, a luat distanţă faţă de această evaluare, însă Nasser l-a întrebat, pe un ton provocator:

— Ia spune-mi, frate Akram, ce se va întâmpla dacă Israelul bombardează Damascul?

Preşedintele egiptean s-a opus şi luptelor de gherilă, tactică pe care Siria dorea să o pună în aplicare cu ajutorul

unor terorişti palestinieni, considerând că autorităţile israeliene nu vor fi niciodată de acord cu purtarea unei jumătăţi de război şi vor reacţiona la faptele de terorism prin declanşarea unui conlict armat total.

La sfârşitul anului 1963, nimic nu ar fi putut bucura mai mult regimul baasist de la Damasc decât să vadă cum Egiptul dădea înapoi în faţa unei eventuale confruntări cu Israelul, pe tema resurselor de apă. Însă Nasser nu a făcut jocul Siriei şi, în ciuda izolării sale în lumea arabă, a reuşit din nou să preia iniţiativa. Într-un discurs citit la Port Said, în 13 decembrie 1963, a

solicitat convocarea unei conferinţe arabe.la cel mai înalt nivel, pentru a se discuta modalitatea de ripostă la provocarea israeliană. Nasser şi-a păstrat opoziţia faţă de ideea unui război, aducând ca argumente concluziile unei şedinţe comune a Şefilor de Stat Major arabi, desfăşurate în secret la Cairo, în 9 septembrie. Aceştia prezentaseră un tablou sumbru al situaţiei în care se găseau armatele ţărilor arabe, care, în cazul unui conflict armat, nu ar fi putut învinge Israelul şi nici nu ar fi reuşit să împiedice autorităţile israeliene să-şi pună în practică programele de aducţiune a apei.

În această atmosferă de instabilitate şi de conflicte interarabe, lumea întreagă a fost zguduită de asasinarea preşedintelui american John F. Kennedy. Succesorul acestuia, Lyndon Johnson, a adoptat o politică mai dură şi mai inflexibilă faţă de problemele din zona Orientului Mijlociu. Spre deosebire de predecesorul său, care i-a întins o mână de ajutor lui Nasser, Johnson nu avea încredere în dorinţa şi capacitatea acestuia de a rupe legăturile cu Uniunea Sovietică. Aceeaşi abordare a avut-o şi în cazul Siriei, unde controlul politic era deţinut de stânga radicală a Partidului Baas, care reuşise să-i izoleze definitiv pe „părinţii fondatori” ai partidului şi linia moderată a acestora.

La sfârşitul lunii noiembrie, „Kamal” a săvârşit o altă

greşeală gravă, în urma căreia un alt membru al familiei sale a aflat despre secretul misiunii lui la Damasc. La un moment dat, el a transmis către Tel Aviv următorul mesaj: „Vă rog, să-i spuneţi Nadiei că mă întorc acasă înainte de sfârşitul anului”. Era prima dată când, în transmisiunile sale, se menţiona numele unui membru al familiei, lucru evitat până atunci atât de Eli, cât şi de superiorii săi, folosind, în schimb, descrieri impersonale, precum: soţia ta, fiica ta etc. Era, în mod evident, o măsură de siguranţă luată pentru cazul în care Serviciul de Securitate Sirian ar fi interceptat mesajul, împiedicându-i astfel să-şi dea seama despre ce persoană şi despre ce ţară era vorba.

274

Ar fi putut ca această gafă a lui „Kamal” să treacă neobservată, dacă operatorul de serviciu însărcinat cu decriptarea mesajului nu ar fi fost altul decât Maurice Cohen, fratele lui Eli, care se angajase între timp ca transmisionist în cadrul unităţii ce ţinea legătura radio cu agenţii secreţi ai Mossadului din lumea arabă. Maurice bănuia deja, de câteva săptămâni bune, că „omul nostru din Damasc” era fratele său, însă nu avea certitudinea asupra acestui lucru. Însă în clipa în care a primit un mesaj de la „omul din Damasc”, în care se cerea să fie anunţată Nadia de întoarcerea sa înainte de finele anului, toate bănuielile i s-au adeverit.

Maurice era mai tânăr decât Eli cu trei ani. Stagiul militar şi-l efectuase în cadrul trupelor de transmisionişti, făcând, printre altele, şi un curs de tehnici de codare şi decriptare, iar după terminarea armatei se angajase la Poşta Israeliană, ajungând în câţiva ani directorul sucursalei din Ramat Gan. Se pare însă că slujba nu-i oferea satisfacţii profesionale, aşa că a pornit în căutare de noi provocări şi, în primăvara anului 1963, şi-a oferit serviciile Departamentului de transmisionişti din cadrul Mossadului. După ce a trecut cu succes primele teste, examinatorul său i-a declarat lui „Panes”: „Ţi-am găsit omul potrivit”.

Însă angajarea lui Maurice în Mossad a dat naştere

câtorva probleme. Este adevărat că nu urma să lucreze în cadrul serviciului de emisie-recepţie, ci în cel de criptare şi decriptare a mesajelor, nefiind astfel în legătură directă cu „omul din Damasc”. Apoi, „Kamal” le era cunoscut tehnicienilor care se ocupau cu descifrarea transmisiunilor doar după numărul său de identificare, respectiv „88”. Singurii care ştiau atât numărul lui „Kamal”, cât şi numele de cod „Menashe”, erau „Samaan” şi „Dan”. Şi, cu toate acestea, conducerea Mossadului a ezitat în a-l angaja pe Maurice. Însă, în cele din urmă, a prevalat nevoia de profesionişti şi astfel, după ce au fost luate măsuri de siguranţă suplimentare, în luna iulie a anului 1963, Maurice a început să lucreze în cadrul Serviciului Israelian de Informaţii Externe.

275

Încă de la începutul activităţii sale, acesta din urmă a avut anumite bănuieli legate de identitatea „luptătorului 88”. La sfârşitul lunii august, a primit sarcina de a decoda o depeşă lungă referitoare la desfăşurarea ultimelor evenimente din Siria, care se încheia cu următoarele cuvinte: „Trimite-ţi-i soţiei mele un buchet de flori cu ocazia celebrării primului nostru an de căsnicie”. Într-o fracţiune de secundă, Maurice şi-a adus aminte că Eli şi Nadia se căsătoriseră în ziua de 30 august. După câteva zile a trecut, ca din întâmplare, pe la cumnata sa şi a remarcat un splendid buchet de flori aşezat într-un colţ al camerei.

— Ce flori frumoase, a comentat el. Când le-ai primit?

— Eli mi le-a trimis din Europa, a răspuns mândră Nadia.

Inima lui Maurice refuza să creadă ceea ce-i spunea mintea.

„Nu, nu este cu putinţă”, îşi tot repeta în sinea lui, „Toţi angajaţii Mossadului ştiu că suntem fraţi. Nu m-ar fi pus într-o poziţie atât de delicată, dacă «luptătorul 88» ar fi fost Eli. Sigur este o simplă coincidenţă. Mai bine să nu trag concluzii pripite”.

În zilele următoare, mesajele „luptătorului 88” nu au mai conţinut niciun element care să facă trimitere la identitatea

sa reală, numărul acestora continuând să crească de la o zi la alta. La sfârşitul fiecărui mesaj, era indicată sursa de informaţie, de exemplu George Saif, Selim Hatoum, pilotul Adnan al-Jabi etc. Informaţia era atât de bogată, diversificată şi interesantă, încât Maurice a început să fie tot mai curios în legătură cu dosarul „omului din Damasc” şi, la începutul fiecărei gărzi, îl consulta pentru a se pune la curent cu datele pe le care pierduse în orele sau în zilele în care nu fusese la serviciu.

La începutul lui octombrie 1963, bănuielile lui Maurice au fost confirmate din nou. Într-o seară a mers la Bat Yam, pentru a o vizita pe Nadia. Cumnata lui se bucura întotdeauna să-l vadă, nu doar pentru că el fusese acela care le făcuse cunoştinţă celor doi soţi, ci şi pentru că semăna mult cu Eli. La rândul său, Maurice o îndrăgea şi el pe Nadia, încercând s-o viziteze ori de câte ori putea, pentru a-i mai alina singurătatea, însă discuţiile

cu ea erau întotdeauna dureroase, învârtindu-se, de cele mai multe ori, în jurul unor întrebări precum: „Oare când se întoarce Eli? Cu ce se ocupă el cu adevărat? Unde se află? Când se va întoarce pentru totdeauna?” Dar, în seara aceea, Nadia era foarte bine dispusă, deoarece primise o maşină de cusut „Sânger” din Elveţia, de la Eli, iar Irit începuse să meargă, făcând primii ei paşi. Nadia a luat-o pe Irit din pătuţ, a pus-o pe podeaua camerei şi a îndemnat-o să meargă în direcţia „unchiului Maurice”. Fetiţa a făcut un pas, apoi încă unul, după care a căzut în funduleţ. Nadia era deosebit de fericită, însă gândurile lui Maurice se aflau în altă parte, amintindu-şi că, în urmă cu ceva timp, citise un mesaj de la „luptătorul 88”, în care acesta întreba dacă soţia sa primise maşina de cusut din Elveţia. „Cum este posibil”, se întreba el, „ca «luptătorul 88» să fie Eli?” Mai mult decât atât, a doua zi, la serviciu, lui Maurice i s-a cerut să codeze un mesaj pentru acelaşi „luptător”, încheiat cu următoarele cuvinte: „Felicitări. Fiica ta a făcut primii paşi”.

Maurice a căzut pe gânduri. A citit şi a tot recitit textul

mesajului, sărindu-i în ochi, de fiecare dată, cuvintele „fiica ta”. Era oare posibil? Mecanismele Mossadului erau nişte maşinării foarte bine unse, compartimentarea departamentelor şi a serviciilor fiind una fără cusur. De exemplu, nici măcar el însuşi nu-şi cunoaştea colegii şi nu ştia cu se ocupau aceştia. Şi totuşi – faptele vorbeau de la sine. Fratele lui se afla la Damasc, expus unor situaţii periculoase din cele mai grave. Teama pentru soarta lui Eli i se strecura încetul cu încetul în suflet, în cele din urmă, Maurice a început să codeze mesajul pentru fratele său. Nu era prima dată când îi treceau prin mână texte destinate „luptătorului 88”, dar acum devenise conştient că era vorba despre un membru drag al familiei sale.

Aşa se face că, la sfârşitul lunii noiembrie, când a decodat mesajul prin care „luptătorul 88” cerea să fie anunţată Nadia că urma să sosească acasă înainte de sfârşitul anului, Maurice s-a simţit obligat să-şi informeze superiorii că era la curent cu

adevărata identitate a „omului din Damasc”. Primul la care s-a dus a fost „Panes”, a cărui faţă s-a albit la auzul celor declarate. Acesta l-a întrebat:

— Explică-mi, cum adică ştii cine este „luptătorul 88”? Nici măcar eu nu-l cunosc. Cum l-ai identificat? Este pur şi simplu imposibil!

„Panes” i-a raportat imediat lui „Dan”, care, la rândul lui, l-a informat pe „Samaan”. Ambii au încremenit de uimire, însă nu s-au îndoit nicio clipă de veridicitatea spuselor lui Maurice. În urma acestei întâmplări, „Samaan” a ordonat că, din acel moment, orice distribuire a mesajelor printre diverşii tehnicieni specialişti în codare şi decodare, trebuia să fie autorizată în prealabil. Măsura a împiedicat repetarea unor astfel de evenimente în viitor. Însă ce trebuia făcut acum? Ce era de făcut cu Maurice?

„Dan” şi-a asumat rezolvarea acestei probleme sensibile şi l-a invitat pe Maurice în biroul său, explicându-i că se înşelase, deoarece numele „Nadia”, care apărea în mesajul

„Luptătorului 88”, era de fapt „un cod în cod”. Interlocutorul său nu s-a lăsat convins, spunând că el cunoştea toate numele de cod şi niciodată nu îl întâlnise pe acesta – „Nadia”. „Dan” l-a întrerupt brusc şi i-a explicat că existau pseudonime pe care el, din poziţia pe care o ocupa, nu avea cum să le cunoască. La auzul acestor cuvinte, Maurice l-a întrebat zâmbind:

— Cum să iau cele spuse de tine până acum? Ca pe un ordin?

— Da, este un ordin, i-a răspuns „Dan”. Acceptă lucrurile aşa cum sunt. Numele de cod respective sunt strict secrete, iar dezvăluirea lor reprezintă o atingere la siguranţa naţională a statului.

După zece ani, amintindu-şi de acest episod, Maurice povesteşte:

„I-am dezvăluit lui «Dan» cum mi-au fost trezite bănuielile. Buchetul de flori din camera Nadiei, maşina de cusut din Elveţia şi primii paşi ai fetiţei. «Dan» şi-a dat imediat seama că avea o problemă, însă, după ce s-a consultat cu «Samaan», a ajuns

la concluzia că exista posibilitatea ca situaţia să nu fie atât de gravă cum părea la prima vedere. Şi, într-adevăr, după ce s-au obişnuit cu ideea ca eram la curent cu identitatea lui Eli, am devenit «paznicul fratelui meu». «Dan» a hotărât că era mai bine să-l implice pe «Maurice care ştie» decât pe «Maurice care caută orbecăind», ştiind foarte bine că, din momentul acela, aveam tot interesul să am grijă de siguranţa fratelui meu şi să nu-mi bat gura în legătură cu identitatea acestuia. Drept urmare, când m-a atenţionat că nu trebuia să spun nimănui nimic, nici mamei, nici fraţilor şi, mai ales, nici Nadiei, nu am avut nicio problemă. L-am liniştit şi l-am asigurat că totul va fi bine.”

La mijlocul lui decembrie 1963, „Kamal” a părăsit Damascul cu destinaţia Europa şi, apoi, Argentina. Numeroşilor săi prieteni din capitala siriană le-a spus că, în urma venirii la putere a Partidului Baas, era de datoria lui

să întărească legăturile diasporei arabe din Buenos Aires cu ţara natală şi că dorea să încurajeze investiţiile de capital în Damasc. A mai promis că îşi va folosi relaţiile din Argentina pentru a face propagandă în favoarea Partidului Baas şi a conducerii acestuia.

Însă, înainte de a ajunge în Argentina, „Kamal” a făcut, aşa cum era de aşteptat, un mic ocol: după ce s-a întâlnit la München cu omul de legătură şi a cumpărat câteva cadouri pentru Nadia şi pentru cele două fiice, a plecat în Israel.

Capitolul 9

Războiul pentru sursele de apă ale Iordanului

Activităţile desfăşurate de Eli Cohen în lunile următoare au stat toate sub semnul conflictului pentru afluenţii râului Iordan, conflict care, de la „operaţiunea Kadesh”, din octombrie 1956, şi până la Războiul de Şase Zile, din iunie 1967, a fost principalul obiect de dispută între Siria şi Israel. Mulţumită informaţiei furnizate de Eli Cohen, Israelul a ieşit victorios din acest război.

Chiar de a doua zi după întoarcerea sa acasă, Eli a fost convocat pentru a-şi prezenta raportul final asupra ultimelor şase luni. Ca şi în trecut, şedinţele de informare s-au desfăşurat în prezenţa unor ofiţeri aparţinând diverselor departamente ale Mossadului, care doreau explicaţii cu privire la materialul informativ trimis din Damasc. Cel mai mult s-a insistat asupra rezoluţiei adoptate cu ocazia celui de-al VI-lea Congres Interarab al Partidului Baas, referitoare la intenţia autorităţilor siriene de a devia cursurile de apă ale izvoarelor râului Iordan. Întrebările au fost multe şi diverse, de tipul: Siria chiar se plănuieşte, prin forţe proprii, să schimbe traseul afluenţilor Iordanului? Ce se va întâmpla în condiţiile în care statele arabe nu se vor lăsa atrase în aventura siriană? Siria va continua singură războiul? Care este capacitatea Partidului Baas de a coaliza în jurul său poporul? Partidul ia oare în calcul şi varianta că Israelul ar putea declanşa un război pentru a-şi asigura propriile drepturi de exploatare a resurselor de apă?

În felul său caracteristic, detaliat şi la obiect, Eli a oferit

răspuns tuturor acestor probleme. Înlăturând orice urmă de îndoială

din inimile interlocutorilor săi, el a arătat că, în opinia sa, hotărârea Siriei fusese luată după o judecată profundă şi că liderii partidului chiar intenţionau să pună în practică ceea ce declarau, fiind neclintiţi în hotărârea lor de a demonstra lumii arabe că doar ei erau cu adevărat gata să intre în confruntarea cu Israelul, în timp ce „idolul maselor”, Gamal Abd al-Nasser, trădase cauza arabă şi îi abandonase pe palestinieni. A descris apoi situaţia din lumea arabă, aşa cum se vedea ea din Damasc: Siria se afla în conflict cu Nasser şi cu regimul antibaasist al lui Abd al-Salam Arif din Irak; Arabia Saudită şi Egiptul îşi disputau viitorul Yemenului; Iordania avea relaţii tensionate cu Egiptul şi Siria, iar Libanul avea de gestionat, dintotdeauna, câteva puncte de conflict la graniţa cu Siria. Din toate aceste conflicte zonale, cel mai puternic era acela dintre Siria şi Egipt, relaţiile tensionate dintre cele două state căpătând amploare în ultima perioadă, mai ales din cauza programelor israeliene de exploatare a apelor Iordanului.

În data de 1 ianuarie 1964, la Ierusalim a avut loc o ceremonie de predare de ştafetă în cadrul Statului Major al Armatei Israeliene. General-locotenentul Tzvi Tzur, unul dintre eroii Războiului de Independenţă şi cel care a avut o contibuţie esenţială la consolidarea forţei militare a Israelului, i-a predat funcţia de conducător al armatei general-locotentului Yitzhak Rabin care, ulterior, avea să se confrunte cu Siria în problema apei şi, mai târziu, după alţi câţiva ani, urma să conducă Israelul spre victorie, în timpul Războiului de Şase Zile.

Eli Cohen se afla încă la Damasc când, la 13 ianuarie 1964, s-au adunat la Cairo trei regi, şapte preşedinţi de stat, doi prinţi şi un şef de guvern pentru a dezbate măsurile ce urmau a fi luate de către ţările arabe împotriva proiectului israelian de alimentare cu apă. Lucrările conferinţei au evoluat în sensul dorit de Nasser, liderii arabi

izolându-l pe reprezentantul Siriei, generalul Amin al-Hafez. În locul propunerii Siriei de declanşare a unui război total şi imediat, participanţii au votat planul egiptean, în trei

puncte, după cum urmează: a. Devierea cursului de apă al afluenţilor Iordanului, respectiv al râului Hatzbani pe teritoriul Libanului şi al râului Banias pe teritoriul Siriei. În acest scop, urma să se înfiinţeze un aparat central administrativ şi grupuri operaţionale, statele arabe asumându-şi finanţarea acestei lucrări de deviere cu 6,5 milioane de lire sterline; b. Înfiinţarea unui comandament arab comun, condus de generalul egiptean Ali Ali Amer, având drept scop paza acestor lucrări. Pentru aceasta, urma să se constituie un fond pentru nevoi militare, în valoare de 150 milioane lire sterline, la care majoritatea statelor arabe trebuia să participe cu o contribuţie de 15 milioane lire sterline pe an, timp de 10 ani; c. Grija pentru „entitatea palestiniană de sine stătătoare” prin sprijinul oferit Organizaţiei de Eliberare a Palestinei. În acest sens, urmau să se înfiinţeze unităţi palestiniene combatante, în cadrul aşa-numitei „Armate de Eliberare a Palestinei”.

Israelul a primit hotărârea conferinţei arabe organizate la cel mai înalt nivel cu sentimente amestecate. Chiar dacă ameninţarea imediată trecuse, deciziile luate de liderii lumii arabe au pus Israelul în faţa unui şir întreg de provocări: proiectele arabe de deviere a cursurilor de apă necesitau cristalizarea unei concepţii israeliene pe măsură, iar planurile de independenţă au accelerat cursa înarmărilor în Orientul Mijlociu, obligând Israelul să acţioneze cu prudenţă şi să păstreze echilibrul de forţe în zonă.

Poziţia Israelului în problema resurselor de apă a fost expusă public în discursul premierul Levi Eshkol, susţinut în faţa Parlamentului în data de 20 ianuarie 1964: „Israelul se va opune măsurilor unilaterale şi ilegale venite din partea ţărilor arabe şi va acţiona pentru apărarea drepturilor sale vitale. Israelul se va alimenta cu apă din Marea Galileii, în cantităţile prevăzute, conform planului Johnston”.

În concediul petrecut acasă, Eli Cohen şi-a dedicat cea mai mare parte din timp familiei, ocupându-se şi de câteva chestiuni personale. Prin intermediul fratelui său, Aferim, care era asociat la

un mic cinematograf din Holon, a achiziţionat şi el, cu banii câştigaţi în timpul şederii în Siria, o parte dintre acţiunile cinematografului, sperând că la încheierea misiunii sale, cu ajutorul veniturilor pe care urma să le obţină de pe urma acestei afaceri, se va putea muta într-un apartament mai spaţios. Eli era atât de încântat de investiţia făcută, încât a stat câteva nopţi la casieria cinematografului şi a vândut bilete de intrare la film. Nimeni nu şi-ar fi putut imagina că bărbatul mustăcios din spatele micului geam al tejghelei era cel mai important agent secret al Israelului la Damasc.

Pe întrega perioadă a şederii sale în ţară, Eli a fost un soţ şi un tată devotat. Sophie, care avea deja trei ani şi jumătate, şi-a descoperit, dintr-odată, tatăl. Era o fetiţă foarte isteaţă şi curioasă, care s-a ataşat profund de tatăl ce îi lipsise atât de mult. Nadia era deosebit de fericită, însă, din când în când, îi spunea soţului ei, cu tristeţe în glas:

— După ce vei pleca din nou, Sophie va cădea iar în depresie şi apatie.

Eli încerca s-o liniştească, zicându-i:

— Este adevărat că voi pleca iarăşi în Europa, dar, de data aceasta, îţi promit cu mâna pe inimă, că nu voi lipsi mult timp.

Relaţiile dintre cei doi soţi erau, în general, tensionate. Uneori Eli avea senzaţia că prefera să fie „Kamal Amin Taabet”, decât să rămână în Israel, simţind că doar în Damasc putea da măsura faptelor sale, că doar acolo putea să exploateze la maximum şansele care i se ofereau şi care aveau să-i permită, în viitor, să ocupe o poziţie onorabilă în viaţa publică israeliană.

Pe măsură ce se apropia data plecării, creştea şi numărul

şedinţelor de informare şi al întâlnirilor cu „Dan” şi „Samaan”, revenindu-i astfel şi puternicele dureri de cap. „Samaan” a fost deosebit de vehement în privinţa duratei şi frecvenţei mesajelor sale:

„Vreau să înţelegi că materialul tău informativ este unul excelent, dar sunt şi date pe care le poţi transmite prin alte canale,

nu folosindu-te de emiţătorul Morse. Ne facem foarte multe griji pentru siguranţa ta şi, mai mult decât atât, ne temem să nu te pierdem. Chiar şi respectând toate măsurile de siguranţă, frecvenţele radio deschise tuturor şi un serviciu de securitate eficient te pot deconspira. Mă gândesc că nu doreşti să îţi ordon, în scris, când anume să emiţi şi circumstanţele în care o poţi face. Repet şi accentuez: informaţiile de valoare secundară nu trebuie transmise pe calea undelor, ci le poţi trimite fie scrise cu cerneală invizibilă, fie ascunse în picioarele măsuţelor de *shesh-besh* pe care le exporţi în Europa.”

La rândul lui, „Panes” i-a spus lucruri asemnătoare, cerându-i mai multă moderaţie. Totodată, i-a predat noul cod şi i-a înmânat un aparat Morse mai performant şi mai compact decât precedentul, recomandându-i să-şi schimbe tot timpul ora de emisie. „Panes” a simţit şi el nevoia să-l avertizeze pe Eli:

— Vreau să ţii minte că acela care emite cu o frecvenţă atât de mare, va fi în cele din urmă prins. Nu este decât o chestiune de timp.

Însă Eli l-a bătut pe umeri şi i-a spus:

— Sunt atât de bine infiltrat, încât nici măcar eu nu mă mai mir că nu mă bănuieşte nimeni.

Înainte să se despartă, „Panes” l-a sfătuit să reia transmisiunile la două săptămâni după sosirea la Damasc şi, cu excepţia situaţiilor de urgenţă, să se limiteze la doar două mesaje pe săptămână.

Cu câteva zile înainte să părăsească ţara, Nadia a aflat despre identitatea sa dublă. Într-o zi, în orele după-amiezii,

Eli a luat-o pe Sophie şi a coborât la chioşcul de lângă casă, să-şi cumpere un pachet de ţigări. La numai cinci minute după ce a părăsit apartamentul, la uşa lor şi-a făcut apariţia un curier al Ministerului Apărării, ţinând în mână un plic mare, maro, cu menţiunea „Strict Secret” şi care a întrebat de EU. Auzind că mersese să-şi cumpere ţigări, s-a

oferit să-l aştepte, însă, văzând că întârzie, i-a lăsat plicul Nadiei, spunându-i:

— Nadia, este vorba despre o chestiune urgentă şi strict secretă. Te rog, dă-i plicul soţului tău imediat ce se întoarce.

Nadia a pus plicul pe masă şi s-a întors la micuţa Irit, însă murea de curiozitate să afle despre ce era vorba, aşa că nu s-a mai putut abţine. S-a tot învârtit în jurul mesei, şi până la urmă a deschis plicul. A încremenit. Ţinea în mână două foi goale, cu un antet tipărit în arabă, ce conţinea următoarele cuvinte: Kamal Amin Taabet, clădirea Said Ramiah, lângă Şcoala Profesională, Damasc.

Nadia s-a simţit ca lovită în moalele capului. Aşadar, Eli pleca în Siria. Nerăbdătoare, a început să-şi aştepte soţul, care a apărut, vesel şi bine dispus, după aproximativ o jumătate de oră. Însă în clipa în care a văzut pe masă plicul desfăcut şi cele două hârtii alături, a izbucnit cu furie:

— Este scandalos! Să-ţi fie ruşine! Nu pot să cred! Nu mi-am imaginat niciodată că ai fi în stare de aşa ceva!

— Iartă-mă, Eli, a răspuns Nadia pe un ton liniştit, însă nu m-am putut abţine. Nu mai rezist. După doi ani atât de dificili, vreau să ştiu…

— Să ştii, ce? a strigat Eli.

Însă imediat şi-a controlat tonul vocii şi, prinzând-o de umeri, a încercat s-o liniştească. A negat că urma să plece la Damasc, pretinzând că nu călcase niciodată în capitala siriană. Prin prisma funcţiei pe care o deţinea în Europa, se afla în legătură cu diverse persoane din ţările arabe, care acţionau acolo în favoarea statului Israel, iar plicul în cauză trebuia predat cuiva care urma să plece la Damasc într-una

din zilele următoare. Dacă Nadia nu ar fi deschis plicul, nici el n-ar fi ştiut despre ce era vorba. Şi, de fapt, nici nu avea dreptul să ştie!

Nadia şi-a plecat capul şi a tăcut. Nu a crezut o iotă, cunoscând foarte bine talentul actoricesc al soţului ei, însă, având în vedere

vehemenţa cu care acesta negase, nu mai avea niciun rost să continue cearta. În schimb, Eli a continuat, încercând s-o convingă:

— Tu crezi că au înnebunit toţi angajaţii Ministerului Apărării? Ei ştiu foarte bine că am fost arestat în Egipt şi că am dosar la poliţia din Alexandria. În plus, cum poţi să crezi că m-aş pune în pericol plecând într-o ţară arabă?

— Eli, nu sunt chiar atât de naivă pe cât îţi imaginezi, a răspuns Nadia pe un ton reţinut, încheind astfel subiectul.

Eli nu i-a povestit lui „Samaan” nimic despre acest episod, comportându-se ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Una dintre ultimele sale întâlniri dinaintea plecării a fost cu noul Şef al Statului Major General, general-locotenentul Yitzhak Rabin, care i-a mulţumit şi l-a felicitat pentru activitatea desfăşurată în capitala siriană. Eli ştia că, la întoarcerea sa în Siria, va trebui să se concentreze asupra subiectului reprezentat de schimbarea cursurilor de apă ale afluenţilor Iordanului, deoarece, conform propriilor rapoarte, dar şi ale altora, provenite din surse diferite, armata israeliană era capabilă să contracareze eforturile conjugate ale ţărilor arabe implicate în conflict.

Şi, astfel, la mijlocul lunii februarie 1964, doldora de instrucţiuni şi recomandări, Eli a plecat spre Argentina, via Europa. La Paris, a primit de la omul său de legătură paşaportul argentinian, predându-l în schimb pe cel israelian şi, după o noapte petrecută în capitala franceză, şi-a continuat drumul către Buenos Aires.

Capitala Argentinei nu se schimbase prea mult în ultimii doi ani. Viaţa era încă la fel de tumultuoasă şi ieftină, locuitorii, la fel de amabili şi ospitalieri, iar diaspora siriano-

libaneză trăia, ca de obicei, divizată între diferitele grupări şi cluburi. „Kamal Amin Taabet” l-a vizitat pe Abd al-Latif al-Hassan, redactorul publicaţiei *La Bandera Araba,* transmiţându-i calde salutări de la fiul şi de la rudele sale din Damasc. I-a povestit lui Hassan, cu lux de amănunte, despre viaţa din Damasc, punând accentul pe cât

de mult se îmbunătăţise situaţia de când Partidul Baas preluase puterea. „Kamal” era conştient de faptul că laudele aduse partidului aveau să ajungă, în cele din urmă, şi la urechile liderilor din Damasc, asigurându-şi astfel sprijinul acestora în activităţile sale ulterioare. Din acelaşi motiv, a organizat pentru prietenii săi din Buenos Aires două petreceri grandioase, ocazii cu care a strâns donaţii financiare menite să vină în sprijinul partidului, facilitându-i în acest fel punerea în aplicare a programului de guvernare. Suma colectată â fost de 9.000 de dolari. Mossadul a „contribuit” şi el cu 1.000 de dolari, pentru ca la întoarcerea la Damasc, „Kamal” să poată prezenta conducerii de partid suma rotundă de 10.000 de dolari.

La Buenos Aires îl aştepta şi o scrisoare de la amicul său, George Saif, care îl ruga să-i expedieze de urgenţă cheile apartamentului său, pentru a putea petrece acolo alături de prietenele sale. În timpul şederii lui în capitala siriană, „Kamal” avea obiciul să-şi pună casa la dispoziţia lui Saif, a lui Selim Hatoum şi a lui Muin Daud, Saif având chiar şi o cheie de la cutia poştală a prietenului său, unde, conform unei înţelegeri prealabile, se aflau, de fapt, cheile apartamentului lui „Kamal”. În martie 1965, la întrebarea pusă de judecători în legătură cu solicitarea cheilor de la casa prietenului său, Saif a răspuns:

— Nu voiam decât să mă culc cu iubitele mele, departe de ochii soţiei.

La începutul lunii martie 1964, „Kamal” a părăsit capitala argentiniană şi a plecat la Paris, unde îl aştepta o surpriză plăcută, şi anume o scrisoarea de la Nadia, în care îl anunţa că starea de sănătatea a fiicei celei mici, Irit, se

îmbunătăţise, că doctorii îi îndepărtaseră gipsul de pe picior şi că fetiţa începuse din nou să meargă, şi chiar să alerge. Înainte de plecarea lui Eli din Israel, cei doi soţi observaseră că Irit păşea cu dificultate, aşa că o duseseră la spital. Pentru că Eli nu-şi putuse amâna plecarea, o rugase pe Nadia să continue tratamentul medical prescris şi să-l anunţe, cât mai

curând posibil, despre rezultatele acestuia. Veştile primite l-au bucurat nespus şi l-au liniştit, grăbindu-se să-i răspundă soţiei, prin intermediul omului său de contact din Paris. Nadia povesteşte: „Când i-am trimis lui Eli scrisoarea, prin Ministerul Apărării, mă aşteptam să primesc unul dintre răspunsurile acelea aride şi laconice, fără nicio legătură cu ceea ce-i scrisesem. De data aceasta, spre marea mea uimire, după nici trei zile, am primit de la Eli o scrisoare minunată, în care îmi spunea cât de emoţionat fusese la primirea veştilor bune şi mă felicita pentru succesul tratamentului, îmi mărturisea că era înnebunit din pricina faptului că nu-şi putea vedea fetiţa mergând şi alergând fără probleme. Scrisoarea era însoţită de un enorm buchet de flori din partea soţului meu. Evident că rândurile primite şi florile m-au făcut foarte fericită, însă altceva m-a bucurat şi mai mult, determinându-mă să-mi pun întrebarea: Dacă Eli se află într-adevăr într-o ţară arabă, cum a fost posibil să primească scrisoarea de la mine şi apoi să-mi şi răspundă, totul într-un timp atât de scurt? Scrisoarea şi florile m-au convins că soţul meu nu se găsea în momentul acela pe teritoriul unui stat arab. În acele câteva zile, parcă pluteam de bucurie.”

La scurt timp după plecarea lui Eli, Nadia a aflat că era din nou însărcinată. Iată ce povesteşte: „A fost cea mai grea sarcină dintre toate, fiindcă mă simţeam ca şi cum aş fi purtat în pântece un orfan. Am vrut să fac întrerupere de sarcină şi chiar m-am dus la ginecolog împreună cu Rina, cumnata mea, soţia lui Aferim, care a intrat înaintea mea în cabinetul medicului şi a discutat cu el preţ de câteva

minute. După consult, acesta mi-a spus că sarcina nu mai putea fi întreruptă şi că trebuia să merg până la capăt”.

Într-una dintre puţinele zile petrecute la Paris, Eli s-a întâlnit cu „Dan”, în prezenţa persoanei sale de contact, „Zilinger” (Yaakov Nehemias). Dan a simţit că pe Eli îl frământa ceva şi a bănuit că era vorba despre faptul că acesta nu se mai simţea confortabil la Damasc din pricina lui Swidani, informaţie trimisă deja într-unul din rapoartele sale. Cu toate că Mossadul nu avea un alt agent pe

care să-l trimită în capitala siriană, mai ales în perioada aceea, în care conflictul cu Siria asupra surselor de apă ale Iordanului se acutizase, „Dan” i-a oferit lui Eli posibilitatea să se întoarcă definitiv în Israel. Însă acesta a refuzat şi a încercat să-şi liniştească superiorul, zicându-i:

— Nu ai de ce să-ţi faci griji. Totul va fi bine.

Totuşi, pentru a oferi şi mai multă credibilitate identităţii sale din Damasc, „Dan” i-a propus lui Eli ca, în calitate de reprezentant al firmei Rafimax din Bruxelles, să se întâlnească în ziua următoare cu „Max” la restaurantul Le Fouquet, unul dintre cele mai rafinate localuri de pe Champs-Élysées, pentru a discuta asupra modalităţilor de a consolida relaţiile comerciale cu Siria. A doua zi, la ora stabilită, Eli se afla la una dintre mesele restaurantului, având alături cotidianul belgian de limbă franceză, *Le Soir.*

După câteva minute, de el s-a apropiat un bărbat înalt, îmbrăcat deosebit de elegant, care, după ce a pus pe masă un cotidian identic şi s-a prezentat cu numele de „Max”, l-a întrebat pe Eli dacă poate lua loc alături de el.

„Max” era persoana care se ocupa de transporturile măsuţelor de *shesh-besh* pe care „Kamal Amin Taabet” le trimitea, ocazional, societăţii Rafimax din Bruxelles. Pentru a da şi mai multă greutate identităţii sale de „om de afaceri implicat în activităţi de import-export”, „Max” s-a oferit să-i trimită acestuia, la Damasc, un mic transport cu îmbrăcăminte de iarnă pentru femei şi copii. „Kamal” nu a fost deosebit de entuziasmat de idee, explicându-i

interlocutorului său că puterea de cumpărare a sirienilor era una scăzută şi că, în acelaşi timp, nu i se părea logic să ducă obiecte de vestimentaţie într-o ţară care deţinea o industrie textilă dezvoltată, însă „Max” rămânea consecvent ideii lui:

— Este esenţial să încerci să distribui în Damasc confecţiile amintite, deoarece trebuie să-ţi creşti ritmul activităţilor comerciale, pentru a îndepărta orice urmă de bănuială care ar putea să cadă asupra ta. În ciuda existenţei unei industrii textile

înfloritoare, poţi să pretinzi că aduci în ţară îmbrăcăminte de irnă la modă, pe care o vinzi la preţuri de producător.

În scopul de a perfecta aranjamentele necesare, „Max” i-a recomandat lui „Kamal” să plece la Bruxelles, la sediul central al firmei, pentru a organiza de acolo transportul de haine. În final, s-a convenit că, în cazul în care desfacerea produselor respective urma să se bucure de succes pe piaţa siriană, va fi trimis un lot suplimentar.

A doua zi, „Kamal” a plecat la Bruxelles, de unde, din camera sa de hotel, i-a telefonat lui George Saif, rugându-l să-l aştepte la aeroport. În data de 8 martie 1964, la orele dimineţii, „Kamal” a părăsit oraşul Bruxelles şi, după o scurtă escală la Paris, a aterizat în Damasc, unde era aşteptat nu numai de George Saif, ci şi de Kamal al-Hassan, Mary al-Maaz şi cumnata acesteia, Rosette. „Kamal” a scos dintr-o pungă pe care o avea asupra lui două superbe eşarfe de mătase, marca Christian Dior, pe care le-a înfăşurat la gâtul celor două tinere.

Kamal era încântat. Spre deosebire de Paris, unde era o vreme mohorâtă de iarnă, în Damasc se aşternuse deja primăvara, în toată splendoarea ei, şi toate florile pe care le vedea de-a lungul drumului de la aeroport îi bucurau privirea. A tras adânc în plămâni miresmele oraşului în care îşi petrecuse ultimii doi ani, oraş pe care, Iară îndoială, l-a iubit foarte mult.

În aceeaşi noapte, cu prilejul unei cine târzii, Saif l-a pus

la curent cu ultimele evenimente desfăşurate în Siria. I-a spus că, în urma înlăturării de la putere a Partidului Baas din Irak, membrii săi din Siria începuseră „să strângă rândurile”. Poziţiile în partid ale lui Biter şi Aflaq slăbiseră şi mai mult, crescând, în schimb, influenţa tinerilor ofiţeri de stânga, conduşi de Salah Jadid, care ocupa acum funcţia de Şef de Stat Major. Starea de tensiune internă continua să agite apele. Naţionalizarea băncilor dusese la reducerea gradului de finanţare şi la paralizarea activităţii economice, iar în Homs şi Hama izbucneau, din când în când, greve. La Banias, avuseseră

loc ciocniri violente şi sângeroase între grupuri de arabi alawiţi baasişti, pe de o parte, şi de musulmani suniţi, pe de altă parte. Armata intervenise de fiecare dată, evitând răspândirea grevelor şi a incidentelor violente.

Saif a venit la cină însoţit de iubita sa, Farah Moutarji, care avea o problemă. George Taabat, prieten cu tatăl ei, întâmpina dificultăţi în a-şi primi înapoi o parte dintre proprietăţile din Damasc, Homs şi Cairo, care îi fusesră confiscate în timpul mandatului Republicii Arabe Unite. Cu ocazia reformei agrare din perioada respectivă, se decisese că nu puteai deţine proprietăţi funciare decât într-o singură ţară din cele două membre ale alianţei, Taabat alegând să-şi păstreze pământurile din Egipt. Însă, după destrămarea coaliţiei egipteano-siriene, în urma unei hotărâri a preşedintelui Nasser, pământurile din Egipt îi fuseseră naţionalizate, George Taabat pierzându-şi astfel proprietăţile din ambele ţări. Acum el cerea să-i fie înapoiate, cel puţin, terenurile din Homs şi Damasc. În condiţiile în care „Kamal” îl cunoaştea pe Abd al-Karim al-Junadi, ministrul Reformei Agrare şi juca bridge cu Ismat al-Mahadi, directorul de cabinet al acestuia, Farah l-a rugat să-i pună o vorbă bună lui Taabat pe lângă cei doi. Saif a intervenit şi el, spunându-i prietenului său că tatăl lui Farah, Abu Mahmud, trecea zilnic pe la biroul său, însă, spre regretul lui, nu-i stătea în putere să facă nimic.

Totodată, i-a dat de înţeles că ajutorul oferit tatălui va duce la întărirea relaţiei sale amoroase cu Farah.

A doua zi, „Kamal” i s-a adresat lui Ismat al-Mahadi, rugându-l să-i aranjeze lui Tabaat o întrevedere cu ministrul Al-Junadi, doleanţă rămasă însă fără răspuns. După câteva zile, în timp ce juca *shesh-besh* cu Saif într-una dintre cafenelele oraşului, de masa lor s-a apropiat Abu Mahmud, care s-a oferit să-i dea lui „Kamal” 10.000 lire siriene pentru rezolvarea problemei. „Kamal” l-a concediat scurt, spunând pe un ton plin de reproş:

— Au trecut vremurile când totul se aranja cu ajutorul mitei. Noi suntem membri de partid, suntem copii ai revoluţiei şi nimeni nu ne poate cumpăra.

Însă, pe de altă parte, directorul de cabinet al ministrului Reformei Agrare i-a cerut lui Kamal o „mică atenţie” pentru a aranja întâlnirea dintre George Taabat şi ministru, respectiv un împrumut de 300 de lire, bani cu care intenţiona să-i cumpere un cadou logodnicei sale. „Kamal” a refuzat categoric, spunând:

— M-am jurat să nu mai împrumut pe nimeni, nici măcar cu un ban. Niciunul dintre toţi cei pe care i-am împrumutat nu şi-a mai plătit datoria. Ai familie. Apelează la rudele tale.

La câteva zile după întoarcerea la Damasc, „Kamal” a reluat legătura cu mulţii săi prieteni. Printre primii cu care s-a întâlnit a fost maiorul Selim Hatoum, căruia i-a înmânat două cutii de trabucuri cubaneze, cumpărate de pe aeroportul din Paris, cu rugămintea să i le ofere, din partea sa, preşedintelui Amin al-Hafez. Hatoum l-a îndemnat să i le dea personal, însă, în cele din urmă, a luat el trabucurile pentru a i le dărui lui Al-Hafez. Comadantul forţelor de comando s-a plâns de absenţa lui Kamal, spunându-i cu reproş în glas:

— De acum, vom avea grijă să nu te mai lăsăm să părăseşti niciodată Siria. Cât timp ai lipsit, a fost imposibil să găseşti un colţişor liniştit, unde să te distrezi un pic.

Apoi şi-a rugat prietenul să-i dea cheile apartamentului

pentru a petrece puţin timp în intimitate cu noua sa iubită, o cântăreaţă renumită, venită din Beirut. „Kamal” i-a îndeplinit pe loc rugămintea, fiind invitat, în semn de mulţumire, să ia masa la Clubul Ofiţerilor. În timp ce mâncau, Selim i-a dat o ştire senzaţională, şi anume că Şeful Statului Major finalizase strategiile de apărare a lucrărilor de deviere a afluenţilor râului Iordan, care includeau şi operaţiuni de bombardare a Tiberiasului. Dacă Biter şi Aflaq nu ar fi fost atât de „laşi”, atacul asupra Tiberiasului ar fi fost deja executat.

292

Vestea a fost transmisă fără întârziere către Tel Aviv. Însă, pentru a simţi atmosfera de la faţa locului, „Kamal” şi-a rugat prietenii să-i mai faciliteze o vizită în regiunea frontului de la graniţa cu Israelul, în zona Al-Hama. De data aceasta a plecat însoţit de Suleiman Rajoula, membru al Serviciilor Siriene de Securitate, şi de Waheed Kutub. Rajoula îl ajutase pe „Kamal” cu formalităţile de prelungire a vizei de şedere în Siria, primind în schimb de la acesta cadouri ocazionale cumpărate din Europa. Tot Rajoula a fost cel care a obţinut permisele de liberă trecere pentru zonele militare declarate închise, unde Kamal nu a descoperit însă niciun semn care să indice faptul că armata siriană s-ar fi aflat pe picior de război. A urmărit manevrele militare ale trupelor de blindate de lângă Quneitra şi, după o vizită scurtă în Al-Hama, s-au întors, pe înserate, la Damasc. Acesta nu a fost ultimul tur al frontului. De la întoarcerea la Damasc, în martie 1964, şi până la ultima revenire în Israel, în august 1964, „Kamal” a vizitat înălţimile Golan de încă trei ori.

În ianuarie 1964, Ţara Sfântă îl aştepta nerăbdătoare pe Papa Paul al VI-lea, care urma să viziteze Israelul şi Iordania, mesajul de pace al acestuia aflându-se în centrul interesului opiniei publice internaţionale. Papa şi cei 30 de cardinali care îl însoţeau au aterizat pe aeroportul din Amman în data de 3 ianuarie 1964 şi au fost primiţi de regele Hussein în cadrul unei ceremonii oficiale, ocazie cu

care au fost trase 21 de salve de tun.

După un scurt răstimp de odihnă, Papa a traversat Iordania şi a intrat în Oraşul Vechi din Ierusalim prin Poarta Damasc, îndreptându-se spre Sfântul Mormânt, unde s-a rugat, iar seara a ţinut o mesă în Grădina Ghetsimani, de pe Muntele Măslinilor. A doua zi, Preaînaltul Prelat a vizitat linia de armistiţiu de la graniţa israeliano-iordaniană, apoi a fost primit de către preşedintele statului, Zalman Shazar*, în cadrul unei ceremonii oficiale,

* Preşedinte al Israelului în perioada 1963–1972 (n. coord).

cu participarea tuturor miniştrilor şi a ambasadorilor acreditaţi în Israel. În aşteptarea Papei, ambasadorul sovietic, Mikhail Bodrov, i-a şoptit prim-ministrului Levi Eshkol că Uniunea Sovietică recunoştea dreptul Israelului de a-şi exploata partea sa din apele Iordanului, în conformitate cu „Planul Johnston”. Spusele ambasadorului au confirmat informaţia trimisă de „Menashe” Tel Aviv-ului, primită de la George Saif, conform căreia U.R.S.S. Respinsese solicitarea de ajutor a Siriei în vederea sabotării planurilor israeliene de dare în folosinţă a Apeductului Naţional.

Situaţia internă din Siria urma să atragă din plin atenţia lui „Kamal” în zilele următoare. Pe lângă necesitatea evidentă de a se afla în „mijlocul evenimentelor”, pentru a le putea raporta superiorilor din Israel date despre defăşurarea acestora, „Kamal” avea un interes personal în urmărirea conflictelor interne, deoarece dorea să ştie care dintre prietenii şi cunoscuţii săi „urcau” sau „coborau” pe scara ierahică a regimului şi care urma să fie compoziţia aparatului de conducere sirian.

În ziua de 5 aprilie, un tânăr student a fost arestat după ce a şters de pe tablă una dintre lozincile Partidului Baas, scrisă de către unul din profesori. Evenimentul a avut loc în oraşul Hama, ai cărui locuitori, conservatori şi ultrareligioşi, erau cunoscuţi ca având mari rezerve faţă de linia laică a

regimului şi de orientările socialiste ale partidului. Arestarea studentului a fost scânteia care a aprins butoiul cu pulbere. Studenţii au ieşit pe străzi, comercianţii au boicotat orice activitate comercială, iar în moschei se ţineau predici defăimătoare la adresa regimului. Evenimentele au degenerat rapid într-o rebeliune civilă. Amin al-Hafez s-a prezentat de îndată la faţa locului şi le-a cerut liderilor religioşi să calmeze spiritele, însă toate eforturile au fost zadarnice. La 11 aprilie, un student a fost ucis în timpul demonstraţiilor şi, chiar a doua zi, s-a declarat grevă generală în oraş, iar conducătorii religioşi au cerut răzbunare. În ziua de 14 aprilie, străzile oraşului au devenit scena unei adevărate

revolte populare, înăbuşite însă cu cruzime de către forţele de ordine ale regimului, conduse de maiorul Muhammad Ubaid. Preţul de sânge a fost unul greu, zeci de locuitori ai oraşului fiind ucişi, şi alte sute răniţi. Măsurile sângeroase luate de autorităţi au declanşat manifestaţii de stradă şi în Homs, însă şi aici armata a intervenit în forţă şi a restabilit liniştea.

Valul de manifestaţii şi revoltă s-a extins, ajungând până la Damasc. În 25 aprilie 1964, preşedintele Al-Hafez a prezentat, în mod public, detalii legate de noua constituţie a ţării. În articolul care definea caracterul Republicii Siriene, se preciza că unul dintre principiile fundamentale ale statului era Coranul, nefiind însă unicul, definiţie care nu făcea altceva decât să scoată în evidenţă caracterul laic-socialist al regimului. Liderii religioşi au reacţionat imediat şi au scos în stradă mulţimi de oameni, demonstraţiile şi grevele continuând din 26 aprilie până în 4 mai. Al-Hafez a intervenit cu mână forte. Armata şi unităţile Gărzii Naţionale i-au împrăştiat pe demonstranţi, i-au obligat pe comercianţi să-şi reia programul de lucru şi au făcut tot posibilul pentru a preveni revoltele din universităţi.

În zilele acelea, „Kamal” a lucrat într-un ritm alert, trimiţând Israelului rapoarte nu doar despre evenimentele

în curs, ci şi despre schimbările care erau aşteptate a avea loc în componenţa regimului Biter. De exemplu, în mesajul cu numărul 8, din 14 aprilie 1964, el l-a citat pe Galii Farouk, fostul avocat al cotidianului de partid, *Al-Taura,* conform căruia ministrul Informaţiei, Sami al-Junadi, urma să fie îndepărtat din guvern şi numit ambasador la Paris. George Saif a confirmat şi el ştirea în cauză, adăugând că vor avea loc şi alte schimbări. Şi, într-adevăr, la începutul lunii mai 1964, preşedintele Amin al-Hafez a înfiinţat, sub conducerea sa, un nou Consiliu Prezidenţial, dintre ai cărui membri făceau parte şi Şeful de Stat Major, Salah Jadid, şi Salah Biter, care a fost desemnat prim-ministru, ocupând şi funcţia de vicepreşedinte. După cum era de aşteptat, Sami al-Junadi a fost trimis în capitala Franţei.

295

Toate aceste evenimente au devenit subiect de „discuţii filosofice" între „Kamal" şi George Saif. În timp ce beau o cafea la cafeneaua Al-Ramal, loc obişnuit de întâlnire pentru boema Damascului, Saif i-a spus prietenului său:

„Suntem conduşi astăzi de «agnostici», de «atei» şi de alte credinţe: Aflaq – creştin; cei doi fraţi Al-Junadi, Sami şi Abd al-Karim – membri ai sectei Ismailia*; generalii Jadid şi Umran – alawiţi; Selim Hatoum şi Ubeiad – druzi. În toată această galerie a conducerii, doar Amin al-Hafez este unicul sunit. Ne-am săturat ca druzii şi alawiţii să ne conducă şi să ocupe poziţii cheie în stat şi armată!"

„Kamal" a încercat să-şi convingă prietenul să nu se mai arate atât de sensibil la prezenţa unor membri ai minorităţilor etnice în poziţii de conducere. În plus, i-a spus că dacă Partidul Baas dorea cu adevărat să construiască în Siria o nouă societate de tip socialist, trebuia să renunţe la diferenţele de clasă, religie, etnie sau de oricare alt gen. Saif i-a tăiat vorba spunând:

„Nu societatea sau comunitatea, în ansamblul ei, este problema, ci armata. Comitetul Militar a devenit cel mai important factor de decizie în această ţară. Biter dansează după cum i se cântă, iar Aflaq simte cum funia se i se

strânge în jurul gâtului. Hai să-ţi dezvălui un secret: Aflaq a plecat spre Algeria, însă Ahmed Ben-Bella i-a interzis accesul în ţară. Atunci a zburat la Paris, şi de acolo a călătorit către Germania, pentru a-şi vizita fratele. Sigur că se va întoarce în Siria, însă poziţia lui este deosebit de şubredă".

Kamal a transmis Israelului informaţia despre căderea în dizgraţie a lui Michel Aflaq. După nici două ore, aceasta a fost prezentată la postul de radio Rol Israel, ca provenind de la nişte „surse din Bonn".

În data de 8 mai 1964, preşedintele Amin al-Hafez a organiat o recepţie somptuoasă în cinstea formării noului guvern şi a

* Ramură a Islamului şiit, în cadrul căreia credincioşii îl văd pe Mahomed ca fiind ultimul Profet (n. coord).

constituirii Consiliului Prezidenţial, care a avut loc la Palatul Prezidenţial, cu participarea elitelor politice şi militare ale statului şi a membrilor corpului diplomatic. „Kamal" a fost şi el invitat. S-a învârtit degajat printre participanţi, i-a strâns călduros mâna premierului Salah Biter, l-a felicitat pe Jadid pentru atmosfera socialistă pe care reuşise s-o inoculeze armatei şi a discutat preţ de câteva minute, în şoaptă, cu preşedintele Al-Hafez. „Tot Damascul" a putut astfel să-l vadă pe preşedinte plimbându-se prin curtea castelului alături de „Kamal", cu mâna trecută peste umărul acestuia. Colonelul Rhalil Safour, directorul Serviciului de aprovizionare cu combustibili a armatei, şi Fauzi al-Rhabaz, responsabilul cu proiectul de deviere a izvoarelor Iordanului, l-au întrebat pe „Kamal" ce discutase cu preşedintele. Acesta a refuzat să răspundă, declarând că nu putea să dezvăluie amănunte de acest gen, moment în care a simţit asupra sa privirea pătrunzătoare a colonelului Ahmed Swidani, directorul Serviciului de Informaţii al Armatei. Kamal a încercat să se apropie de acesta, dar Swidani i-a întors spatele şi s-a îndepărtat. Nu se ştie dacă avea în acele clipe bănuieli

legate de „Kamal”, cert este însă faptul că, aşa cum trecerea timpului avea s-o dovedească, momentul acela a fost un prim semnal de avertizare, pe care „Kamal” a preferat să-l ignore.

Recepţia de la Palatul Prezidenţial a fost un bun prilej pentru Amin al-Hafez să ţină un discurs înflăcărat pe tema devierii afluenţilor râului Iordan. Cu câteva zile înainte, autorităţile israeliene puseseră în funcţiune Apeductul Naţional, însă, pentru a evita acutizarea tensiunilor în relaţiile cu Siria, inaugurarea fusese păstrată secretă. Retorica folosită de Al-Hafez a fost una bombastică, patetică şi grandilocventă, cu accent mai mare pe sentiment decât pe raţiune. A declarat că proiectul israelian de exloatare a resurselor de apă era destinat transformării Neghevului într-o zonă fertilă, lucru care ar fi permis Israelului „să se extindă în detrimentul ţărilor arabe”. În ciuda faptului că prima Conferinţă Arabă la nivel înalt de la Cairo, din 13 ianuarie, respinsese ideea

conflictului armat şi preferase planurile de deviere ale resurselor hidrografice, Al-Hafez a revenit asupra poziţiei iniţiale a Siriei, accentuând faptul că statul Israel putea fi învins doar printr-un război. Lucrările de deviere a cursurilor apelor erau costisitoare şi aveau să fie executate într-un ritm lent, pe când un război putea fi o soluţie „rapidă şi ieftină”. În final, a chemat populaţia să se implice în conflict, „pentru a-l atrage pe Nasser într-un război cu Israelul sau pentru a-l stigmatiza pentru laşitatea sa”.

A doua zi dimineaţa, pe birourile din Tel Aviv ale Mossadului se afla deja un raport detaliat despre declaraţiile preşedintelui sirian, însoţit de câteva comentarii, conform cărora Siria nu abandonase încă opţiunea militară, iar lucrările pentru devierea cursului apei urmau să provoace incidente armate în zona graniţei.

„Kamal” s-a întâlnit cu Fauzi al-Havez, responsabilul cu devierea cursurilor de apă, care i-a dezvăluit că lucrările aveau să înceapă în „două, trei luni” şi l-a invitat la minister

pentru a primi explicaţii detaliate asupra proiectului. „Kamal” nu s-a mulţumit cu atât şi, pentru a înlătura orice urmă de bănuială asupra lui, i-a spus prietenului său Saif că diaspora arabă din America de Sud era doritoare să afle cât mai multe despre conflictul stârnit pe tema apei, propunându-i ca, în cadrul emisiunii sale în limba spaniolă, să-i ia un interviu lui Al-Rhabaz. Saif a fost încântat de idee şi l-a intervievat pe acesta de două ori, conţinutul interviurilor, inclusiv datele solicitate „a nu fi difuzate”, ajungând, evident, la cunoştinţa lui „Kamal”, care, considerând că strânsese destule informaţii detaliate despre subiectul în cauză, a decis că sosise timpul să facă o vizită în zona unde urmau să se desfăşoare lucrările pentru devierea cursurilor de apă. Cu ajutorul avocatului Michel Hariri, a obţinut o autorizaţie de intrare în şantierul din zona Banias, unde inginerii l-au informat că Muhammad Ben-Laden, unul dintre cei mai mari antreprenori saudiţi din Orientul Mijlociu, câştigase contractul pentru executarea lucrărilor şi că, în

curând, aveau să sosească utilajele de excavat şi alte echipamente necesare unui proiect de acest tip.

Pregătirile Siriei în vederea devierii cursului râului Banias, unul dintre afluenţii Iordanului, s-au făcut în paralel cu promovarea unei politici de încurajare a palestinienilor de a prelua modelul algerian şi de a declanşa acţiuni teroriste împotriva Israelului. În atmosfera creată de discursul preşedintelui Amin al-Hafez, ţinut la Palatul Prezidenţial în data de 8 mai, în Damasc a luat naştere organizaţia Al-Fatah, sub conducerea lui Yasser Arafat, cu sprijinul activ al Serviciului Sirian de Informaţii. „Palestina palestinienilor” a fost lansată ca deviză a organizaţiei şi prezentată de Arafat şi de apropiaţii acestuia atât în cercurile de intelectuali, cât şi în taberele de refugiaţi. Colonelul Ahmed Swidani, directorul Serviciului de Informaţii, a fost persoana de legătură între conducerea Partidului Baas şi cea a organizaţiei Al-Fatah, punând la dispoziţia acesteia din

urmă mijloace de luptă şi material informativ pentru a-şi putea pune în practică obiectivele.

Yasser Arafat s-a născut în Ierusalim, în anul 1929. După înfrângerea ţărilor arabe implicate în Războiul de Independenţă a Israelului, s-a mutat împreună cu familia în Egipt, unde a studiat la Universitatea din Cairo, obţinându-şi licenţa în inginerie, în timpul studenţiei, a fost preşedintele Asociaţiei Studenţilor Palestinieni din Egipt şi s-a alăturat organizaţiei Fraţii Musulmani, simpatizând cu politica ostilă şi inflexibilă a acesteia faţă de statul Israel. După o tentativă de asasinat a preşedintelui Nasser, orchestrată de Fraţii Musulmani, Arafat a fost expulzat din Egipt şi a încercat să pună bazele unei grupări teroriste în Kuweit. Victoria din Algeria a Frontului de Eliberare Naţională, în războiul purtat pentru obţinerea independenţei, a aprins în rândurile palestinienilor speranţa unei izbânzi asemănătoare în conflictul cu Israelul. Drept urmare, Arafat a plecat în Algeria,

unde a înfiinţat o filială a organizaţiei lui, cu ajutorul prietenului şi a omului său de legătură din această ţară, Muhammad Hadar. Şederea în Algeria a fost scurtă, deoarece, după asasinarea lui Hadar de către Ahmed ben-Bella, în urma unui conflict intern algerian, reprezentanţele Al-Fatah din ţară au fost închise, iar Yasser Arafat a fost expulzat, pribegind luni bune între Liban, Kuweit şi Teheran şi încercând să adune fonduri şi să câştige adepţi pentru cauza palestiniană. Abia după revoluţia Partidului Baas din Damasc, din data de 8 martie, a reuşit să-şi stabilească o bază solidă în Siria, de unde să acţioneze împotriva Israelului, în vara anului 1964, odată cu sporirea autorităţii şi influenţei tinerilor ofiţeri din cadrul armatei siriene şi a aripii de stânga a partidului, Arafat i s-a alăturat lui Salah Jadid în lupta pentru putere (conflict încă latent), împotriva lui Amin al-Hafez.

Eli Cohen a informat Israelul despre înfiinţarea organizaţiei teroriste palestiniene, însă, la momentul

respectiv, autorităţile israeliene nu au acordat prea multă importanţă subiectului, atenţia lor fiind îndreptată, în mod special, asupra problemei reprezentate de sursele de apă ale Iordanului.

În zilele acelea călduroase de la începutul verii, „Kamal Amin Taabef" a fost invitat la ceremonia de deschidere a largului Expoziţional Internaţional de la Damasc, la care a particpat şi preşedintele ţării, ocazie cu care s-a fotografiat alături de stewardesele de la pavilionul Chinei, poze pe care le-a trimis ulterior în Israel. Fratele său, Albert, povesteşte următoarele despre acest episod: „Când l-am văzut pe Eli în compania tinerelor chinezoaice, l-am întrebat unde a fost făcută fotografia. Mi-a răspuns că fusese făcută în timpul vizitei la expoziţia de la pavilionul Chinei, fiind prezent acolo şi premierul guvernului popular chinez, Zhou Enlai. Eli nu a menţionat locul unde se desfâşurase expoziţia, numele oraşului Damasc nefiind rostit nici măcar o dată".

300

În a doua jumătate a anului 1964, atmosfera din jurul subiectului surselor de apă ale Iordanului a început să se încingă. În timpul celei de-a doua Conferinţe Arabe la nivel înalt, care şi-a desfăşurat lucrările la Alexandria, în septembrie 1964, s-a hotărât accelerarea lucrărilor de deviere a cursurilor apelor, alocându-se pentru aceasta şi bugetele necesare. Conform proiectului, Siria urma să sape un canal lung de 70 de km, care urma să se întindă de la izvoarele râului Banias, din nord, până la râul Yarmouk, în sud, pe graniţa siriano-iordaniano-israeliană. Canalul urma să colecteze aproximativ 120 de milioane de metri cubi din apele Baniasului şi, de asemenea, surplusul de apă al râului Hatzbani, din Liban.

Înainte de sfârşitul verii, „Kamal", împreună cu Fuad Naaman, amic cu Majd Sheikh al-Arad, a plecat pentru trei zile la Idlib, să-şi viziteze prietenul, pe locotentul Muaza Zaher al-Din. Ulterior, în timpul procesului lui Eli Cohen, Naaman avea să declare că în timpul acelei excursii au ajuns până la graniţa cu Turcia, unde „Kamal s-a întâlnit cu

un păstor turc pe nume Abbas Ayatollah, nume despre care nu era convins că fusese cel real. Însă, după cum a devenit cunoscut ulterior, era vorba despre acelaşi spion Abbas, care încercase să intre cu turma sa pe teritoriul sirian, pentru a fotografia zona de graniţă.

În perioada aceea, „Kamal” şi-a pierdut unul dintre prietenii apropiaţi, sursă preţioasă de informaţii din sfera armatei, şi anume pilotul Adnan al-Jabi, mort în urma unui accident survenit în timpul unei zbor de antrenament pe noile avioane MiG-21. Funeraliile au avut loc la Damasc, fiind îngropat cu onoruri militare, în cadrul unei ceremonii la care au participat colegii săi de la baza aeriană, precum şi comandanţi de rang înalt din cadrul forţelor aeriene siriene. „Kamal” a luat şi el parte la înmormântare, ocazie cu care a aflat că baza aeriană devenise una operaţională, zborurile de antrenament făcând parte din pregătirile în vederea declanşării lucrărilor pentru devierea cursurilor de apă.

301

Cu toate că Uniunea Sovietică luase poziţie faţă de rezolvarea „conflictului apei” pe cale armată, îşi urgentase transporturile de armament către Siria, pentru a întări aripa de stânga a Partidului Baas, condusă de Şeful Statului Major General, Salah Jadid.

„Kamal” a transmis şi această informaţie către Israel, alături de multe altele. De la întoarcerea sa în Damasc şi până la sfârşitul lunii august 1964, el a trimis mesaje pe calea undelor de nu mai puţin de o sută de ori, fiecare tramsmisiune durând mai mult de 9 minute. Frecvenţa transmisiunilor şi bogăţia şi diversitatea informaţiilor i-a determinat pe superiorii săi din Tel Aviv să-l numească „Gazeta Damasc” sau „Ziarul Al-Baas”, poreclă folosită apoi şi de operatorii transmisionişti care ţineau legătura cu el.

Imediat după cea de-a doua Conferinţă Arabă la nivel înalt, „Kamal” a remarcat că declaraţiile publice ale înalţilor oficiali sirieni deveniseră mai prudente şi mai rezervate. De asemenea, relaţiile tinerilor ofiţeri cu el deveniseră şi ele mai distante. Declanşarea operaţiunilor pentru devierea

afluenţilor Iordanului a dus automat la intensificarea măsurilor de supraveghere a zonei de graniţă cu Israelul, iar Serviciul Sirian de Informaţii a pornit o vânătoare de spioni. Acesta a fost încă un semnal de care „Kamal” ar fi trebuit să ţină cont. Poate că el se afla deja sub urmărirea Serviciului de Securitate Sirian, însă nu a avut deloc această senzaţie, ci din contră, sentimentul lui era unul de siguranţă absolută.

Fiind în continuare foarte sigur pe el, „Kamal” şi-a anunţat prietenii în legătură cu intenţia sa de a călători din nou în Europa, în interes de afaceri, exprimându-şi speranţa că se va întoarce în cursul toamnei. Dacă ar fi avut vreo bănuială despre schimbările de atitudine faţă de el sau dacă ar fi simţit, măcar pentru o clipă, că era urmărit, poate că ar fi păstrat secrete mişcările pe care le preconiza şi ar fi reuşit să fugă din Siria înainte ca mâna lui Swidani să-l ajungă. Însă încrederea de sine exagerată l-a distrus în cele din urmă, atrăgând asupra lui un amar şi trist sfârşit.

Capitolul 10

Procesul şi eforturile de salvare

Procesul lui Eli Cohen a început în ziua de 22 februarie 1965, dar procesul verbal al primei şedinţe de judecată a fost dat publicităţii, după ce a fost trecut prin sita cenzurii, doar în data de 28 februarie. Procesul a fost unul dintre cele mai furtunoase din istoria Siriei, dezbaterile acestuia fiind întrerupte de mai multe ori, fie din cauza tensiunilor interne, fie din pricina scandalurilor publice provocate de mărturiile prezentate în faţa instanţei. Şedinţele de judecată s-au încheiat la sfârşitul lunii martie, iar sentinţa a fost pronunţată în 1 mai, fiind dată publicităţii oficial în data de 8 mai.

Modul de desfăşurare a procesului a demonstrat faptul că Eli Cohen fusese condamnat încă dinainte de începerea acestuia, lucru ce reiese din componenţa completului de judecată şi din apartenenţa judecătorilor la facţiunile rivale din cadrul Partidului Baas. Din clipa în care lui Eli Cohen i s-a refuzat dreptul la apărare legală şi din momentul în care

s-a decis ca şedinţele de judecată să se desfăşoare cu uşile închise, a fost clar că era vorba de aripa extremistă a partidului, ştreangul fiind pus deja la gâtul spionului israelian.

Preşedintele Curţii Marţiale a fost colonelul Sallah al-Dali, musulman sunit şi unul dintre adepţii devotaţi ai preşedintelui Amin al-Hafez, căruia i se dusese vestea de mare crai, împătimit al jocurilor de noroc şi băutor înveterat. După Revoluţia Partidului Baas, din martie 1963, a fost desemnat de

Michel Aflaq şi de Salah Biter să reactiveze şi să reformeze celulele de partid din sânul armatei. Colonelul Al-Dali era însă implicat personal în procesul lui Eli Cohen, deoarece cea de-a doua sa soţie, o stewardesă de origine italiană, jucase, fără să ştie, rolul de poştaş pentru scrisorile lui Cohen trimise societăţii Rafimax din Europa, pe care acesta, aparent, o reprezenta la Damasc. Eli o rugase să-i pună scrisorile la cutia poştală de pe aeroportul din Roma, pretinzând că serviciile poştale siriene nu funcţionau aşa cum ar fi trebuit şi că, mulţumită ajutorului ei, mesajele lui aveau să ajungă la Bruxelles la timp. Datorită intervenţiei personale a lui Al-Dali, ea nu numai că nu a fost arestată, ci, mai mult, numele ei nu a fost pomenit nici măcar o dată, pe întreg parcursul derulării procesului.

Cel de-al doilea membru al completului de judecată a fost maiorul Selim Hatoum, un druz arătos, fidel şi el preşedintelui, care făcuse parte din grupul de ofiţeri care călcaseră în mod constant pragul casei lui Eli Cohen şi care acum se temeau cu toţii de expunerea publică a amiciţiei cu acesta şi a relaţiilor lor extraconjugale. Asemenea lui Al-Dali, şi el era un renumit Casanova, fiind unul dintre obişnuiţii petrecerilor grandioase organizate în casa lui Cohen, folosind ocazional apartamentul acestuia pentru a-şi face de cap cu iubitele sale. În calitate de membru al Curţii Marţiale, se afla într-o poziţie dificilă, deoarece, pe de o parte, îi era devotat preşedintelui Al-Hafez, iar pe de alta,

ca unul care frecventase în mod regulat casa lui Eli Cohen, avea tot interesul să-i închidă gura agentului secret israelian. De aceea, Hatoum s-a alăturat poziţiei celui de-al treilea membru al instanţei, colonelul Ravah Tawil, unul dintre adepţii Şefului Statului Major General, Salah Jadid, înclinând astfel către aripa radicală extremistă a partidului, care se opunea ideii ca Eli Cohen să aibă dreptul la un proces public.

Ravah Tawil, la fel ca Salah Jadid, era arab alawit şi fusese camarad de arme cu Şeful de Stat Major în cadrul trupelor de artilerie ale armatei siriene, fiind un bărbat inteligent, calculat

şi rezonabil, însă de neclintit în opţiunile şi concepţiile sale socialiste. Tawil era membru în conducerea militară a partidului şi, împreună cu Jadid, începuse să submineze autoritatea lui Amin al-Hafez, scopul vizat fiind aducerea la conducerea regimului a aripii radicale a partidului. În aceste condiţii, Tawil a văzut în procesul lui Eli Cohen un atu important în câştigarea acestor lupte interne.

Aşadar, judecarea lui Eli Cohen s-a transformat într-un proces al regimului aflat la putere. Pentru a evita ca opinia publică să-şi dea seama de adevărata sa intenţie, Damascul a plănuit cu mare atenţie modalităţile de prezentare a dezbaterilor la televiziune şi în piesa scrisă. S-a decis ca Eli Cohen să fie ţinut ascuns de ochii publicului, să fie privat de dreptul la apărare legală, să-i fie interzise contactele cu avocaţii, străini sau sirieni, şi în general, să se ascundă adevărul. Drept urmare, plecările şi venirile lui în Damasc, întâlnirile cu liderii de la vârful regimului şi cu ofiţerii superiori de armată, vizitele făcute pe front şi culegerea de informaţii vitale pentru siguranţa statului, călătoriile lui la Tel Aviv pentru a le raporta superiorilor cele aflate sau pentru a primi noi instrucţiuni şi întoarcerile lui în apartamentul din Damasc, punct de observaţie al sediului Statului Major General al Armatei Siriene, au fost considerate toate aspecte care trebuiau trecute sub tăcere,

pentru ca nimeni din Siria să nu le afle vreodată. Din acelaşi motiv, s-a stabilit ca în prezentările televizate ale şedinţelor de judecată, lui Eli Cohen să nu-i fie adresată nicio întrebare în urma căreia opinia publică să-şi poată da seama de slăbiciunea Serviciului Sirian de Securitate. Mai mult decât atât, mesajul acestora trebuia să fie în aşa fel construit, încât să-i convingă pe telespectatorii din faţa ecranelor că rezultatele obţinute de spionul israelian fuseseră dobândite doar în perioada conducerii „opoziţiei naseriste", de după destrămarea alianţei egipteano-siriene, din septembrie 1961, şi nu în timpul regimului baasist, venit la putere în martie 1963. Pentru aceasta, a fost interzisă menţionarea în cadrul dezbaterilor a numelor ofiţerilor care erau membri de partid, precum Selim

Hatoum sau alţii, care se număraseră printre prietenii lui Eli Cohen şi printre obişnuiţii casei sale. Totodată, referirile făcute la proiectul de deviere a afluenţilor râului Iordan trebuiau să fie cât mai generale şi să nu apară nicăieri faptul că spionul israelian fusese amic cu responsabilul direct al acestor lucrări, Fauzi al-Havez, sau că acesta ar fi ştiut ceva despre înfiinţarea organizaţiei teroriste Al-Fatah şi despre decizia Partidului Baas de a o sprijini în acţiunile ei îndreptate împotriva statului Israel. Şi, cel mai important, fragmentele televizate din proces trebuiau să păstreze o tăcere totală asupra relaţiilor lui Eli Cohen cu preşedintele Amin al-Hafez şi cu alte persoane marcante din conducerea partidului de guvernământ.

Judecând după pregătirea sa, după falsa identitate folosită ca acoperire, dar şi după scrisorile de recomandare primite în Argentina şi aduse la Damasc, pentru a nu mai pomeni şi metodele de acţiune, se putea trage concluzia că Eli Cohen se infiltrase în capitala siriană prin forţe proprii şi că acţionase în Siria ca un „lup singuratic", nefăcând parte dintr-o reţea mai largă de spionaj, însă liderii politici baasişti au hotărât altfel şi i-au transformat pe Majd Sheikh al-Arad, pe George Saif şi pe Muaza Zaher al-Din în ţapi

ispăşitori, prezentându-i drept membri ai reţelei de spionaj şi colaboratori ai agentului secret israelian. Serviciul de Securitate Sirian, condus de colonelul Ahmed Swidani, s-a folosit de numele acestora pentru a explica deficienţele de securitate ale sistemului şi capacitatea uimitoare a lui Eli Cohen de a se infiltra atât de adânc în eşaloanele superioare ale regimului sirian.

De asemenea, s-a insistat şi asupra diferenţelor etnice şi religioase. Druzul Muaza Zaher al-Din şi creştinul George Saif aparţineau unor minorităţi ce nu erau foarte simpatizate de majoritatea musulmană sunită. În schimb, Majd Sheikh al-Arad a fost prezentat ca un impostor, aventurier şi un profitor avid de câştiguri, care îşi umflase conturile ascunse în bănci din Liban şi Italia. În consecinţă, în momentul în care preşedintele Tribunalului Militar l-a acuzat pe Al-Arad că şi-a vândut ţara

spionilor pe un pumn de bani, opinia publică siriană, sau cel puţin o parte a acesteia, a fost convinsă de adevărul spuselor sale.

Din această perspectivă, dezbaterile în cazul lui Eli Cohen au fost asemănătoare cu procesele publice populare desfăşurate la Bagdad, în urma detronării regelui Faisal şi a venirii la putere a regimului condus de colonelul Abd al-Karim Qasim, în 14 iulie 1958. În această stare de spirit, în data de 22 februarie 1965, colonelul Sallah al-Dali, preşedintele tribunalului, a deschis procesul, spunând: „Către marea naţiune arabă, către poporul arab învingător. Aducem azi, în faţa voastră, faptele concrete şi informaţiile detaliate care au reieşit în urma anchetei efectuate în cazul spionului israelian Eli Cohen”. Însă faptele date publicităţii au fost foarte puţine. În schimb, s-a transmis o mare parte din dialogurile purtate între preşedintele de şedinţă şi acuzaţi.

Prima doleanţă a lui Eli Cohen, la începerea procesului, a fost să fie apărat de un avocat. După ce s-a prezentat drept Eliyahu, fiul lui Samuel şi al lui Sophie Cohen, născut la

Alexandria, în Egipt, în anul 1947, a întrebat instanţa:

„Cohen: îmi acordaţi permisiunea de a cere dreptul la un avocat?

Colonelul Al-Dali: Mai tare.

Cohen: îmi acordaţi…?”

În clipa aceea, pe faţa judecătorilor a înflorit un zâmbet larg, care părea că apune: Spionii nu au dreptul la apărare legală.

„Colonelul Al-Dali: Ţinând cont de faptul că principalul capăt de acuzare este spionajul, s-a hotărât ca cererea să-ţi fie respinsă, în conformitate cu prevederile Legii numărul 5, din data de 26 iunie 1952 şi a articolului numărul 6 din Constituţie, din anul 1965. Şi, apoi, de ce ai nevoie de un avocat? Toţi agenţii sionişti din lumea arabă şi toată presa occidentală, precum şi cea recrutată de sionişti te apără. De asemenea, eşti apărat de toate structurile de informaţii străine. Nu, chiar nu ai nevoie de un avocat. Mai bine spune instanţei de ce te apără toţi aceşti ziarişti?

Cohen: Nu cunosc redactori de ziare sau jurnalişti şi nici crainici de radio şi televiziune.

Al-Dali: Te apără pentru că sunt plătiţi să facă lucrul acesta.

Cohen: Este posibil.

Al-Dali: Plătiţi, ca şi tine.

Cohen: Nu, eu am fost trimis din raţiuni de siguranţă a statului. Ei îşi fac treaba în schimbul unei retribuţii financiare.

Al-Dali: Auziţi, cetăţeni ai Siriei? Acesta este un om care nu face altceva decât să-şi îndeplinească datoria, în timp ce alţii s-au vândut pentru un sac cu bani. Şi uite unde sunt banii noştri! Statele Unite ale Americii plătesc Israelul cu bani proveniţi din dreptul de exploatare al petrolului arab, bani folosiţi de israelieni pentru a-şi antrena spionii şi agenţii. Eli Cohen, ce părere ai despre afirmaţiile unui crainic al radioului din Bagdad, conform cărora îi cunoşti pe conducătorii Siriei?

Cohen: Este nebun.”

Procesul lui Eli Cohen a fost deschis după câteva zile de la execuţia prin spânzurare a zece oameni de afaceri sirieni care organizaseră o grevă generală şi colaboraseră cu cercurile religioase. Completul de judecată încerca acum să dovedească în faţa publicului că Partidul Baas nu era antimusulman şi că opoziţia faţă de legile religioase avusese ca scop doar reprimarea rezistenţei împotriva regimului, nedorindu-se, în niciun caz, să se aducă atingere libertăţii de credinţă. În consecinţă, când Eli Cohen a fost chestionat de colonelul Al-Dali asupra pregătirii sale, acesta a insistat cu precădere pe problemele de ordin religios.

„Al-Dali: Ce te-au învăţat despre Islam?

Cohen: Am învăţat *Al-Fatiha,* câteva versete din Coran şi cele cinci rugăciuni pe care orice musulman trebuie să le cunoască.

Al-Dali: De ce te-au învăţat despre religia musulmană? Pentru a fi un evreu credincios şi devotat, nu-i aşa? Şi încă unul spion!

Cohen: Mi s-a spus că Islamul ar fi mai potrivit în cazul acesta, deoarece creştinismul ar fi presupus anumite complicaţii. De aceea, în actul meu de identitate a fost trecută religia musulmană.

Al-Dali: Cine ţi-a predat principiile Islamului?

Cohen: „Salman”. Nu îi cunosc numele real, dar presupun că este musulman. Este un bărbat relativ tânăr, un pic mai înalt decât mine.

Al-Dali: Cu alte cuvinte, ai profitat de religie ca să pătrunzi în lumea spionilor. Te-ai pretins musulman pentru a-ţi facilita accesul în Siria. Dumnezeu v-a însemnat pe voi, evreii, iar de atunci sunteţi orbi. Stăpânii tăi din Israel au uitat că, în trecut, evreii au fost măcelăriţi de fiecare dată când s-au atins de religia musulmană. Vă uitaţi istoria! Talmudul îl ştii?

Cohen: Nu, nu am studiat Talmudul, doar Torah.

Al-Dali: Cu toţii cunoaştem Torah. Dar de ce naiba nu te-

au învăţat Talmudul? Oare astea sunt noile directive sioniste?

Cohen: Nu ştiu.

Al-Dali: Religia, măi Cohen, este un lucru preţios. Nu este doar un simplu ceremonial. Dacă o persoană ştie să recite *Allahu Akbar* nu înseamnă că a devenit musulman. Voi habar nu aveţi ce înseamnă religia. Vi s-a dat Talmudul, care v-a înnebunit de cap şi v-a luat minţile. Sunteţi o cauză pierdută. Dumnezeu v-a părăsit pentru că aţi părăsit dreapta credinţă şi v-aţi încredinţat Talmudului. Va veni şi ziua în care vom scăpa de toată mafia şi de toţi agenţii şi spionii voştri. În patria mea nu va mai exista picior de agent secret sau de spion. Toţi agenţii şi spionii care au stat la dreapta voastră, a celor care sunteţi devotaţi Talmudului şi nu Coranului, cu toţii vor pieri. Cu voia lui Allah, vă vom extermina, unul câte unul!”

Eli Cohen şi judecătorii săi şi-au jucat foarte bine rolul în această reprezentaţie orchestrată. Pe parcursul anchetei derulate înainte de începerea procesului, Serviciul de Informaţii Sirian a depus eforturi uriaşe pentru a-l convinge pe Eli Cohen să declare în faţa instanţei că nu s-a întâlnit nici măcar o dată cu Selim Hatoum sau cu alţi ofiţeri superiori din cadrul armatei. La întrebările care urmau să-i fie puse de către preşedintele tribunalului, Cohen trebuia să răspundă că toate informaţiile publicate atât în

presa arabă, cât şi în cea internaţională reprezentau doar rodul imaginaţiei jurnaliştilor respectivi.

„Al-Dali: îl cunoşti pe Selim Hatoum?

Cohen: Nu, nu-l cunosc. Nu l-am văzut niciodată în viaţa mea.

Al-Dali: Priveşte în jurul tău, poate îl recunoşti pe aici, pe undeva.

Cohen: Este posibil ca acesta să fie maiorul? Nu-l cunosc. Este prima dată când îl văd pe acest om.

Al-Dali: Ce ţi s-a povestit despre maiorul Selim?

Cohen: Mi s-a spus că este un ofiţer curajos, care a

condus forţele de comando ce au ocupat studiourile de radio şi de televiziune, precum şi sediile Statului Major General al Armatei Siriene din Damasc.

Al-Dali: în Bagdad se spune că îl cunoşti bine pe Selim Hatoum, deoarece a fost unul dintre prietenii tăi apropiaţi.

Cohen: Este prima dată când îl văd. Întrebaţi-l dacă mă cunoaşte.

Al-Dali: Pe cine?

Cohen: Pe mult stimatul şi onoratul maior.

Al-Dali: Sau, uite, Haysam Abu-Dahir, redactor la *Al-Muharrar.* Şi el te apără. A scris că ai fost membru în conducerea Baas, că ai fost în poziţa de a face epurări în rândurile partidului şi alte lucruri asemănătoare. Sau, alt exemplu, Kamal Marwah, jurnalist la *Al-Hayat,* aflat şi el pe lista de plată a Israelului, gata să te apere. Nu ai de ce să te temi. Toţi aceşti angajaţi îşi fac treaba foarte bine. Israelul cheltuieşte sume mari de bani în favoarea ta.

Cohen: Chiar credeţi? Cine este Eli Cohen în ochii guvernului israelian?

Al-Dali: Jurnaliştii, trădătorii şi angajaţii se folosesc de numele tău pentru a obţine profit. Au transformat apărarea ta într-o adevărată meserie. Ce părere ai despre toţi aceşti ziarişti?

Cohen: Cu toţii sunt nişte agenţi plătiţi şi nişte trădători.

Al-Dali: Ei scriu că îi cunoşti pe toţi conducătorii militari, de la cel mai mic la cel mai mare. Hai, spune, câţi ofiţeri cunoşti?

Cohen: Cunosc doar patru ofiţeri, de fapt, doar trei, deoarece al patrulea, Adnan al-Jabi, şi-a pierdut viaţa în timpul unui zbor de antrenament. Aşa că au mai rămas doar trei, şi anume maiorul Khalil Safour, colonelul Adal al-Saidi şi Muhammad Daloul. Îl mai cunosc şi pe Suleiman Rajoula, de la Serviciul Sirian de Securitate, care mi-a prelungit viza de şedere în Siria.”

Acest spectacol televizat a continuat timp de câteva săptămâni bune. După un timp, se părea că autorităţile

siriene doreau să se folosească de mărturiile lui Eli Cohen pentru a-i pedepsi în mod exemplar pe toţi cetăţenii sirieni care colaboraseră cu acesta, intenţie devenită vizibilă în modul de redactare a întrebărilor adresate celorlalţi acuzaţi, în special lui Majd Sheikh al-Arad.

„Al-Dali: Lămureşte instanţa de ce te-ai întors în Germania în anul 1947?

Majd: Pentru a trăi acolo. Este un lucru cunoscut tuturor faptul că viaţa în Germania e diferită de cea din Siria. Este mult mai ieftină.

Al-Dali: Cu alte cuvinte, ţările străine sunt mai bune decât ţara ta natală? Eşti un abject şi un mizerabil. Nu te leagă nimic de patria ta. Eşti motivat doar de banii pe care îi primeşti de la agenţiile străine. Atunci, asta este. Viaţa din Germania e mai bună decât cea din Siria, nu-i aşa, măi mizerabilule? Uitaţi-vă la el, a călătorit în Europa de o sută, de o mie de ori. De ce te-ai plimbat aşa de mult? Ai fost în Germania, în Coreea, ţi-ai oferit seviciile Organizaţiei Naţiunilor Unite, însă propria ta ţară ai refuzat s-o serveşti…

Majd: Am vrut.

Al-Dali: Cum ai vrut? Tocmai ne-ai spus că viaţa din Siria nu este pe gustul tău. Singurul serviciu pe care ni l-ai făcut a fost să aduci spioni în ţară! Tu ni l-ai adus pe Eli Cohen!

Majd: Mă jur pe Allah că nu eu l-am adus. Ne-am întâlnit dintr-o pură întâmplare.

Al-Dali: De fiecare dată când călătoreşti în străinătate, îţi cumperi o maşină nouă şi aduci alţi spioni.

Majd: Mă jur pe Sfântul Coran că nu eu l-am adus pe Cohen.

Al-Dali: Nu te jura pe Coran. Nu este pe placul lui Allah ca trădătorii să respecte Coranul şi să-l profaneze.

Majd: Nu, nu, eu nu sunt spion. Mă jur pe Allah că nu sunt trădător.”

În ciuda acestui spectacol televizat, nici opinia publică din Siria, nici cea internaţională nu au fost convinse de

versiunea oficială, înclinând să creadă mai mult informaţiile din presa libaneză şi internaţională. Aşa se face că, într-una din zile, pe străzile Damascului au fost distribuite manifeste conţinând o poezie scrisă de un autor anonim, care suna cam aşa:

Ne-ai umilit, măi Cohen.
Dar nu avem a-ţi reproşa nimic.
Dacă am fi ştiut să ne apărăm onoarea,
Niciodată nu ai fi reuşit să ne dezonorezi.
Numai mormântul ne va mai putea acoperi ruşinea.

La rândul său, postul de radio Sawt al-Arab, din Cairo, a transmis un cântec în care era ridiculizat Partidul Baas sirian, cele două propoziţii din refren sunând astfel:

Unde se află Partidul Baas?
Pe Al-Mazzah...

Al-Mazzah este numele unui aerodrom militar din Damasc, situat în vecinătatea închisorii cu acelaşi nume, unde a fost încarcerat Eli Cohen.

Chiar dacă versurile poetului anonim erau îndreptate mai mult împotriva regimului, decât împotriva celor aflaţi în boxa acuzaţilor, omul de pe stradă dorea să spele ruşinea adusă Damascului cu sângele lui Eli Cohen. Şi aceasta a fost şi dorinţa autorităţilor siriene.

312

Din pricina acestei perspective sumbre şi a faptului că regimul de la Damasc îl privase pe Eli Cohen de dreptul la o minimă apărare legală, Mossadul a hotărât să-i trimită la Paris pe Nadia şi pe cumnatul acesteia, Aferim, pentru a sensibiliza opinia publică internaţională în legătură cu salvarea spionului israelian. Iniţial, s-a decis ca Nadia să fie însoţită şi de cei trei copii, dar, în cele din urmă, s-a renunţat la această idee. Nadia şi Aferim au plecat la Paris în ziua de 2 martie 1965, la câteva zile după ce postul de radio din Damasc începuse transmisiunea cenzurată a procesului. Imediat ce au sosit în capitala franceză, Nadia s-a întâlnit cu o serie de reprezentanţi ai presei locale şi străine şi cu avocatul Mercier, care i-a relatat cum îşi

bătuseră joc de el sirienii, nepermiţându-i nici măcar să-l viziteze pe Eli în închisoare. Mercier a luat legătura cu ambasadorul Siriei la Paris, Sami al-Junadi, în speranţa că acesta, ca unul care îl cunoscuse pe Eli Cohen în Damasc, va fi de acord să o primească în audienţă pe Nadia. Însă Al-Junadi a refuzat întâlnirea, deoarece poziţia sa în capitala siriană nu era una foarte sigură, nedorind să-şi complice inutil situaţia.

După câteva zile, Nadia şi cumnatul ei s-au întors în Israel, însă eforturile de salvare ale lui Eli Cohen au continuat şi chiar s-au intensificat. Conducerea Mossadului a venit cu câteva propuneri legate de diverse mijloace prin care să se facă presiuni asupra guvernului de la Damasc, în vederea renunţării la condamnarea la moarte a lui Eli Cohen, însă, în cele din urmă, toţi factorii de decizie au ajuns la concluzia că acţiunile de salvare trebuiau purtate la nivel de stat şi de guvern.

După revenirea Nadiei şi a lui Aferim de la Paris, apartamentul din Bat Yam al familiei Cohen s-a transformat într-un adevărat centru de recepţie a tuturor emisiunilor în limba arabă. Sub coordonarea mamei lui Eli, fiecare membru al familiei primise sarcina să urmărească un alt post de radio, după care puneau cap la cap informaţiile obţinute. Maurice, care absolvise între timp cursul de ofiţeri, aducea cu el din unitatea militară la care lucra ziarele arabe ce menţionau procesul din capitala siriană. În

plus, la rugămintea lui Aferim, Mossadul le pusese la dispoziţie un televizor, pentru a putea urmări şedinţele de judecată de la Damasc (lucru care se întâmpla cu doi ani înainte ca televiziunea israeliană să-şi înceapă transmisiunile). Nadia povesteşte:

„Am urmărit procesul la televizor. Îmi venea să fug la ecran, să-i mângâi uşor chipul suferind şi schimonosit, însă părea că nişte braţe puternice mă ţineau pe loc: «Stai, Nadia, stai! Asta nu te ajută cu nimic». Îmi venea să urlu: «Şi, atunci, ce mă poate ajuta? Trebuie să fie cineva pe

lumea asta care să mă ajute!» Zile şi nopţi întregi m-am rugat şi m-am tot rugat: «Te implor, Doamne, adu-mi soţul înapoi acasă. Dacă nu întreg, adu-l oricum ar fi, fără o mână, fără un picior, mut, surd, chiar şi orb, numai să fie în viaţă».”

În 7 martie, o rază de lumină a străpuns întunericul ce se lăsase asupra sufletului Nadiei şi a restului membrilor familiei, renăscând în ei speranţa că, poate, totuşi, viaţa lui Eli va fi salvată. Agenţia Israeliană de Securitate capturase la Haifa cinci tineri arabi, bănuiţi de spionaj în favoarea Siriei, captură ce survenise la puţin timp după o altă arestare, cea a unui imam, acuzat şi el de acelaşi lucru. Liderii Mossadului şi-au exprimat speranţa de a ajunge, după încheierea procesului lui Eli Cohen, la o înţelegere cu autorităţile siriene, în vederea unui schimb de prizonieri, aşa cum se obişnuiea între toate statele civilizate ale lumii.

În ziua de 6 martie, şedinţele de judecată ale Curţii Marţiale din Damasc s-au întrerupt brusc. Oficial, a fost invocat motivul necesităţii de a organiza ceremoniile de sărbătorire a Revoluţiei Partidului Baas, care urmau să aibă loc în data de 8 martie, însă, în fapt, liderii de la vârful regimului au avut nevoie de o pauză pentru a se întruni şi a dezbate dacă merita să continue această „comedie de proces” de la Damasc. Nu numai lumea arabă, ci şi opinia publică din Siria începuse să ridiculizeze regimul aflat la putere, neacordând nici cel mai mic credit mărturiilor prezentate în mod public. Armata era la rândul ei

divizată, iar conducerea superioară a statului era şi ea împărţită în două tabere. O facţiune condusă şi sprijinită activ de preşedintele Amin al-Hafez, care, încă de la început, considerase că acesta nu era un proces cinstit, cerea sistarea simulacrului de judecată şi redeschiderea unui nou proces, în care spionului israelian să-i fie asigurat cel puţin dreptul la o minimă apărare, în conformitate cu legea în vigoare. Cealaltă grupare, în fruntea căreia se afla generalul Salah Jadid, ce solicitase din start ca procesul să

se desfăşoare cu uşile închise şi lui Eli Cohen să-i fie refuzat dreptul la apărare, dorea continuarea procesului în forma existentă, fără a devia de la principiile stabilite la început La şedinţa conducerii Partidului Baas, din 14 martie, vocea lui Jadid a fost cea mai puternică şi, astfel, în urma propunerii sale, s-a hotărât reluarea şedinţelor de judecată în data de 16 martie.

Decizia a fost luată chiar în ziua în care a sosit la Damasc Adrian Walters, Secretar General al Ligii Belgiene pentru Apărarea Drepturilor Omului. Walters şi Jean Tallandier, un tânăr avocat francez de la biroul de avocatură a lui Jacques Mercier, au fost primiţi, în 14 martie, de către ministrul Justiţiei, Hussein Muhanna, în prezenţa preşedintelui baroului sirian, Salah Rehabi. Însă Walters a avut parte de acelaşi tratament ca şi Mercier, fiind purtat cu vorba dintr-o parte într-alta. Muhanna i-a declarat oficialului belgian că Tribunalul Militar Extraordinar nu ţinea de competenţa autorităţilor civile, ci de cea a Ministerului Apărării, condus în acel moment de către Mamdouh Jabar. Drept urmare, cei doi s-au adresat lui Jabar, care le-a spus că statul sirian fusese crescut pe „genunchii” culturii franceze şi că funcţiona după principiile lui Montesquieu referitoare la separaţia puterilor în stat. În consecinţă, ca reprezentant al legislativului, nu se putea amesteca în treburile puterii judecătoreşti.

Walters a hotărât să pară convins de aceste explicaţii. Astfel, s-a adresat şi preşedintelui tribunalului, colonelul Sallah al-Dali, solicitându-i o întrevedere, însă acesta, în ciuda faptului că era unul dintre apropiaţii lui Al-Hafez, a refuzat să-i întâlnească pe

avocatul belgian şi pe cel francez. Aşa se face că, în 19 martie, Walters s-a întors la Bruxelles cu mâinile goale. Imediat după întoarcerea sa, a organizat o conferinţă de presă în cadrul căreia a denunţat „simulacrul de proces” din Damasc şi a chemat ONU şi toate asociaţiile de avocaţi din lume să protesteze faţă de această atingere a

drepturilor omului şi faţă de abuzul la care era supus Eli Cohen.

În ziua de 17 martie, situaţia spionului israelian s-a agravat şi mai mult. În urma deciziei guvernului sirian de a urgenta ritmul lucrărilor de deviere a afluenţilor râului Iordan, autorităţile israeliene au ordonat armatei să pună capăt acestui proiect, în consecinţă, tancurile israeliene au pătruns în zona râului Banias şi, sub umbrela protectoare a avionelor Miraje, au pus la pământ tot echipamentul şi toate instalaţiile folosite pentru aceste lucrări. Pe parcursul unei singure ore, a fost distrus totul: poziţiile şi tranşeele de apărare, echipamentele de excavare, tractoarele, buldozerele, camioanele şi corturile muncitorilor. Loviturile au fost incredibil de exacte, confirmând astfel informaţiile transmise anterior de către Eli Cohen. Antreprenorul saudit Muhammad ben-Laden a promis că va reface parcul logistic cât mai curând posibil. Însă ofensiva trupelor aeriene şi a celor de blindate ale armatei israeliene a retrezit în sânul clasei politice de la Damasc disputa din jurul lui Eli Cohen, mai ales că imensele pagube provocate aminteau mulţimilor de faptul că tocmai liderii regimului fuseseră aceia care îi furnizaseră spionului israelian informaţiile ce făcuseră posibilă această acţiune militară în forţă.

Distrugerea echipamentelor necesare operaţiunilor de deviere a cursurilor apelor şi întreruperea temporară a lucrărilor de construcţie din feona Banias au stat în centrul dezbaterilor conducerii Partidului Baas, care s-a reunit într-o consfătuire de urgenţă, în data de 18 martie, la Damasc. Lucrările acesteia au demonstrat erodarea autorităţii lui Amin al-Hafez în cadrul partidului, lovitura israeliană slăbindu-i şi mai mult poziţia.

316

Conform directivelor de partid, membrii conducerii erau aleşi în comitetul interarab al acestuia, doar el având căderea să decidă asupra diverselor penalităţi care se cereau aplicate sau asupra retragerii calităţii de membru. Însă conducerea siriană a hotărât să ignore aceste

reglementări, retrăgându-i lui Al-Hafez toate prerogativele avute în partid. Preşedintele sirian, conştient de ascensiunea puternică a lui Jadid, a încercat să neutralizeze acţiunile acestuia alăturându-se vechii conduceri, însă mişcarea nu a fost una inspirată, deoarece s-a trezit repede izolat, pierzând astfel bătălia pe toate fronturile. Michel Aflaq s-a retras din funcţiile deţinute în cadrul Secretariatului Partidului pe care îl înfiinţase, alături de Salah Biter, în 1945. În consecinţă, toate structurile formaţiunii politice au trecut în mâinile lui Salah Jadid şi ale oamenilor săi. Amin al-Hafez a rămas fără nicio susţinere publică, iar înlăturarea sa din funcţia de preşedinte al statului sirian a devenit doar o chestiune de timp.

A doua zi după Adunarea Partidului Baas, în 19 martie, televiziunea siriană a difuzat ultima şedinţă de judecată din cadrul procesului lui Eli Cohen. La sfârşitul transmisiunii, crainicul sirian a anunţat că procesul luase sfârşit şi că sentinţa urma să fie pronunţată la o dată ulterioară. În 20 martie, o delegaţie militară siriană, condusă de preşedintele Curţii Marţiale, colonelul Sallah al-Dali, a plecat la Aman pentru a onora invitaţia Şcolii Militare de Comandă şi Stat Major din Iordania. Ajungând în ţara vecină, delegaţia siriană a vizitat zona vestică şi estică a Ierusalimului, ajungând până la partea iordaniană a Porţii Mandelbaum, după care a fost invitată la masă de către regele Hussein. În ziua de 29 martie, delegaţia s-a întors în Siria, iar colonelul Al-Dali s-a retras în biroul său pentru a redacta sentinţa în procesul lui Eli Cohen.

În 19 martie, ziua încheierii procesului spionului israelian, avocatul francez Jean Tallandier, care spre deosebire de colegul său, Walters, nu se dăduse bătut şi nu părăsise Damascul, s-a întâlnit cu ministrul responsabil cu Cancelaria Prezidenţială,

Walid Taleb, căruia i-a solicitat o întrevedere cu preşedintele Amin al-Hafez, cerere care însă i-a fost respinsă. În data de 31 martie, Eli Cohen a fost găsit

vinovat pentru toate cele 16 capete de acuzare, preşedintele instanţei nelăsând loc pentru nici cea mai mică umbră de îndoială în privinţa condamnării sale la moarte.

În aceeaşi zi, avocaţii lui Eli Cohen – Paul Arrighi, preşedintele Uniunii Barourilor din Franţa şi Jacques Mercier – s-au adresat Organizaţiei Internaţionale a Juriştilor pentru a interveni în vederea rejudecării cazului spionului israelian, argumentând că Eli Cohen nu avusese dreptul la o minimă apărare şi, contrar normelor şi uzanţelor acceptate, nu li se permisese avocaţilor să-şi vadă clientul nici măcar o dată. Arrighi şi Mercier i-au înaintat o petiţie asemănătoare şi preşedintelui Amin al-Hafez, rămasă însă fără răspuns.

Umbra morţii se întindea deja asupra lui Eli Cohen, aşa că Mossadul şi-a intensificat eforturile de salvare a vieţii agentului său din Damasc. După ce Israelul a epuizat toate demersurile politice şi diplomatice, nu i-a mai rămas decât posibilitatea unui schimb de spioni. Asemenea lui James Donovan, avocatul american al spionului rus, colonelul Rudolf Abel, care a condus negocierile cu partea sovietică pentru a-l elibera pe pilotul american Gary Powers, în schimbul lui Abel, Jacques Mercier a plecat la Damasc, în 6 aprilie, cu propunerea de punere în libertate a lui Eli Cohen în schimbul a 14 prizonieri sirieni şi palestinini acuzaţi de fapte de terorism şi de spionaj în favoarea Siriei. Chiar de a doua zi, avocatul francez a fost înştiinţat că Walid Taleb, ministrul responsabil cu Cancelaria Prezidenţială, dorea o întrevedere cu el, cu condiţia ca subiectul întâlnirii lor să rămână secret şi să nu fie dat dat publicităţii. Ministrul a ţinut să sublinieze faptul că, în condiţiile în care Siria nu recunoştea existenţa statului Israel, nu putea să negocieze un schimb de prizonieri cu acesta din urmă. Cu toate acestea, dorea un răgaz

de 24 de ore pentru a se sfătui cu preşedintele Amin al-Hafez, deoarece el nu avea căderea să decidă în această privinţă.

În 8 aprilie, Taleb l-a informat pe Mercier că era autorizat doar să ia act de detaliile propunerii. Drept urmare, avocatul francez i-a prezentat lista cu numele celor 14 prizonieri palestinieni şi sirieni: cei cinci tineri arabi arestaţi la Haifa în 7 martie, alţi patru condamnaţi în 1964 pentru spionaj în favoarea Siriei, Omar Mahmoud Arifa, arestat în 6 noiembrie 1964 şi condamnat la 15 ani de închisoare pentru spionaj, Hussein Ali Ubaid Ramdaan, reţinut împreună cu Arifa, dar încă nejudecat, deoarece fusese rănit, Hussein Ali Nasser Khaslawi, arestat în 10 octombrie 1964 şi condamnat la 10 ani de închisoare şi Mahmoud Bahar Hegazy, primul membru al organizaţiei Al-Fatah ce fusese capturat pe teritoriul israelian şi al cărui proces se afla încă în curs.

Taleb i-a spus avocatului francez că lista era „interesantă", însă toţi cei 14 prizonieri „nu făceau nici pe jumătate cât Eli Cohen". În 9 aprilie, Mercier a revenit în capitala franceză şi, într-o discuţie avută cu Yosef Hadas, consilier politic în cadrul Ambasadei Israelului la Paris, şi-a exprimat pesimisul în privinţa şanselor de a se ajunge la un schimb de prizonieri cu Siria şi a formulat opinia conform căreia „salvarea lui Eli Cohen ar însemna moartea lui Amin al-Hafez, moartea întregului regim". În urma eşecului misiunii lui Mercier, Mossadul a hotărât să-l trimită la Damasc pe Lilien Barnier, un ofiţer francez ieşit la pensie, care locuise mulţi ani în Damasc, fiind căsătorit cu o localnică. Pe lângă eliberarea celor 14, Barnier era autorizat să le ofere autorităţilor siriene un ajutor de 250.000 de mii de dolari, constând în medicamente şi ambulanţe. Pentru a demonstra seriozitatea şi veridicitatea propunerii, Mossadul a depus suma respectivă în contul unei bănci elveţiene, Barnier prezentându-se cu cecul în mână, pe care nu era însă trecut numele beneficiarului. În momentul acela, Israelul nu mai

cerea eliberarea lui Eli, ci menţinerea sa în viaţă. Ministrul Taleb a refuzat întâlnirea cu ofiţerul francez.

În acelaşi timp, ministrul de Externe, Golda Meir, a cerut corpului diplomatic israelian din toate colţurile lumii să treacă imediat la acţiune. Demersurile diplomatice s-au concentrat în special în capitala Franţei, unde doi foşti prim-miniştri, Antoine Pinai şi Edgar Faure, au intervenit de mai multe ori în favoarea lui Eli, iar 20 de parlamentari francezi i-au trimis o petiţie preşedintelui sirian, cerând graţierea acestuia. Cei doi avocaţi ai lui Eli i s-au adresat, în numele Nadiei, şi generalului de Gaulle, pentru a-şi folosi influenţa avută la Damasc.

Diverse alte personalităţi marcante ale momentului au intervenit pe lângă guvernul de la Damasc pentru a-l graţia pe Eli Cohen. Însuşi Papa Paul al VI-lea şi câţiva cardinali de origine arabă i-au scris personal preşedintelui sirian „în numele lumii creştine”, însă Partidul Baas nu a dorit să audă nimic din toate acestea. Fostul primar al Florenţei, Giorgio La Fira, care se bucura de prestigiu în lumea arabă, s-a adresat şi el guvernului sirian, însă fără niciun rezultat. Din Belgia, Regina Mamă Elisabeta, a făcut apel la clemenţa preşedintelui sirian, iar fostul premier, Camille Huysmans, şi-a arătat disponibilitatea de a merge personal la Damasc şi de a negocia cu autorităţile siriene un schimb de prizonieri. Însă nici el nu a primit vreun răspuns. Din Canada, a intervenit fostul premier John Diefenbaker, şi din Anglia, 22 de membri ai Parlamentului, mulţi din ei cu vederi pro-arabe, semnând o petiţie prin care cereau guvernului sirian rejudecarea procesului spionului israelian. În Statele Unite ale Americi, liderii comunităţii siriene şi libaneze s-au distanţat public de sentinţa dată, iar în ţările scandinave şi în cele din zona Beneluxului au luat poziţie parlamentari, jurnalişti, savanţi şi oameni de litere, însă în zadar. Unul dintre cele mai emoţionante apeluri a fost cel al cardinalului argentinian Pelcius, care, aflat pe patul de moarte, i-a scris preşedintelui al-Hafez, menţionând că rugămintea

de a-l elibera pe Eli Cohen reprezenta ultima dorinţă a

unui muribund. Apelul cardinalului s-a dovedit a fi în van, la fel şi intervenţia preşedintelui argentinian.

La un moment dat, Mossadul l-a aruncat în luptă şi pe doctorul Moshe Sana, parlamentar şi membru al Partidului Comunist, care s-a adresat guvernelor Uniunii Sovietice şi Cehoslovaciei pentru a-şi folosi influenţa avută asupra autorităţilor siriene, însă în zadar.

Pe măsură ce creşteau presiunile internaţionale asupra Siriei, se intensifica şi opoziţia în sânul lumii arabe. În 12 aprilie, cotidianul libanez pro-egiptean, *Al-Muharrar,* publica un articol în care, printre altele, se spunea:

„Doi spioni, Atassi şi Hakimi, au fost executaţi fără întârziere, în ciuda faptului că în spatele lor se aflau Statele Unite ale Americii. Oare de ce Eli Cohen nu este încă spânzurat? Sirienii chiar se gândesc să-l ţină în viaţă, ca ostatic, pentru a-l elibera mai târziu în schimbul unor prizonieri aflaţi în închisorile din Israel? Ce mai aşteaptă? Străzile Damascului trebuie spălate cu sângele spionului israelian”.

Într-un ultim efort disperat de a-i salva viaţa lui Eli Cohen, Mossadul a hotărât să ia măsuri la fel de disperate. În data de 13 aprilie, Mercier s-a întâlnit la Paris cu reprezentantul Mossadului, care l-a însărcinat să meargă la din nou la Damasc şi să-i propună colonelului Ahmed Swidani, şeful Serviciului Sirian de Informaţii, un târg „de nerefuzat”. În schimbul angajamentului luat de autorităţile siriene de a nu-l executa pe Eli Cohen, Serviciul Israelian de Informaţii urma să furnizeze date detaliate despre o lovitură militară preconizată de membrii opoziţiei, pentru a-l înlătura pe Amin al-Hafez de la conducerea statului. Avocatul francez a fost informat că israelienii nu erau foarte siguri de loialitatea şi devotamentul lui Swidani faţă de preşedinte, însă, în acel moment, Israelul nu putea face altceva decât să încerce să ajungă la Al-Hafez prin intermediul serviciilor secrete. Pentru siguranţa lui Mercier, acesta era

autorizat doar să prezinte propunerea, detaliile urmând să fie depuse într-o casetă de valori, la o bancă din Cipru, un membru al Mossadului urmând să plece la Nicosia în aceeaşi zi în care avocatul lui Eli ajungea la Damasc. Dacă totul mergea conform planului şi se primea semnalul că sirienii erau de acord, cutia urma să fie deschisă, şi materilalul predat trimisului sau trimişilor stabiliţi de către guvernul sirian.

— Să nu crezi că nu avem încredere în tine, i-a spus reprezentantul Mossadului lui Mercier, pur şi simplu încercăm să nu-ţi punem viaţa în pericol. Este posibil ca sirienii să fie tentaţi să-ţi ia viaţa sau să te aresteze cu scopul de a stoarce de la tine detaliile despre lovitura de guvern preconizată. Însă, dacă ştiu de la bun început că nu ai habar de nimic şi că toate informaţiile sunt păstrate într-o casetă de valori, la o bancă din Cipru, nu se vor atinge de tine.

Pentru a evita situaţia în care Swidani ar fi transmis datele generalului Salah Jadid şi nu preşedintelui Amin al-Hafez, omul Mossadului i-a propus lui Mercier să-l abordeze pe Swidani prin intermediul secretarului Cancelariei Prezidenţiale, Mamun Atassi, deoarece acesta şi Walid Taleb, ministrul responsabil cu Cancelaria Prezidenţială, îi erau foarte devotaţi preşedintelui şi, drept urmare, l-ar fi înştiinţat imediat despre solicitarea de a se întâlni cu şeful Serviciului de Informaţii. Era valabil şi scenariul conform căruia Swidani urma să-i informeze atât pe Al-Hafez, cât şi pe Jadid despre târgul propus, însă Israelul era dispus în momentul acela să-şi asume orice risc.

În 25 aprilie, avocatul francez a plecat la Beirut, de unde urma să se îndrepte către Damasc. În camera lui de la hotelul Al-Khazar, s-a întâlnit cu „Hăuri”, persoana sa de contact din capitala libaneză, care i-a confirmat faptul că atmosfera din Damasc era una deosebit de tensionată şi că procesul lui Eli reuşise să otrăvească viaţa publică siriană. Pe de o parte, generalul Salah Jadid îl ataca dur pe Selim Hatoum pentru relaţia de prietenie avută în trecut cu agentul israelian, iar pe de

alta, Hatoum, la rândul lui, îi acuza pe Jadid şi pe oamenii săi că încercau să se folosească de procesul de spionaj pentru a prelua controlul asupra partidului şi al statului. Este un lucru de la sine înţeles că opiniile pro sau contra rejudecării procesului lui Eli, vehiculate în spaţiul public sirian, erau de fapt luări de poziţie în favoarea sau împotriva preşedintelui Amin al-Hafez. Contrar celor aşteptate, Mercier nu a putut pleca imediat la Damasc, ci a trebuit să mai aştepte câteva zile în Beirut, până ce i s-a eliberat viza de intrare în Siria.

În ziua de 1 mai 1965, la ora 12:45 după-amiaza, la Palatul Prezidenţial din Damasc a avut loc întrevederea dintre Mercier şi colonelul Swidani. Şeful Serviciului de Informaţii şi-a exprimat dorinţa ca întâlnirea să aibă loc într-una dintre camerele palatului, însă, de teama microfoanelor, Mercier a preferat să stea de vorbă cu acesta afară, în grădină. Discuţiile au fost deschise de avocatul francez, care a declarat că autorităţile israeliene erau conştiente de faptul că disputele şi conflictele din jurul procesului lui Eli Cohen se aflau în strânsă legătură cu însăşi existenţa regimului. În consecinţă, statul Israel era dispus să-l sprijine pe preşedintele Amin al-Hafez, punându-i la dispoziţie informaţiile deţinute de Mossad cu privire la o lovitură de stat ce se pregătea împotriva lui. Mercier a continuat, arătând că autorităţile israeliene nu cereau eliberarea lui Eli Cohen, ci doar garanţia că acesta nu va fi executat. La auzul acestor cuvinte, Swidani l-a întrebat cu dispreţ în glas:

— Israelul chiar crede că Siria va fi vreodată de acord să-l elibereze pe Eli Cohen? Tu chiar crezi asta? Este adevărat că, în toată lumea, schimbul de prizonieri e o procedură obişnuită, însă, pentru noi, Israelul nu este ca toate statele lumii.

Mercier a revenit şi a spus din nou că nu se dorea eliberarea lui Cohen, ci comutarea pedepsei cu moartea în pedeapsa cu închisoarea, Israelul neavând nicio pretenţie

asupra duratei detenţiei, acesta urmând să rămână în închisoare „până când furia” se va mai potoli. Swidani i-a răspuns că nu era convins de

disponibilitatea preşedintelui Al-Hafez de a îndulci pedeapsa primită de Eli Cohen, de teama unei reacţii violente venite atât din partea opiniei publice siriene, cât şi a celei din întreaga lume arabă.

— Puteţi să spânzuraţi pe altcineva în loc, a sugerat Mercier.

Şeful Serviciului de Informaţii Sirian şi-a exprimat îndoiala că un asemenea scenariu putea fi pus în practică. În plus, era convins că Eli Cohen trebuia, în mod obligatoriu, să fie executat, punct de vedere pe care i-l împărtăşise şi preşedintelui. Evident, dacă acesta din urmă hotăra să-l graţieze pe Eli Cohen, urma să-i respecte decizia, însă avea motive întemeiate să creadă că membrii din conducerea Partidului Baas nu-i vor permite lui Eli Cohen să le scape printre degete. Când Mercier l-a întrebat de ce era atât de intransigent în legătură cu acest subiect, Swidani i-a răspuns că nu putea fi altfel, deoarece, timp de câţiva ani, Eli Cohen îşi bătuse joc de toţi liderii regimului sirian şi înşelase încrederea a numeroşi ofiţeri de armată, pagubele la adresa siguranţei naţionale fiind incomensurabile. În consecinţă, unica sentinţă posibilă era moartea. În încheiere, Swidani a declarat:

— Nu avem nevoie de informaţiile Serviciilor Israeliene. Chiar dacă ar avea loc o rebeliune nasseristă sau chiar dacă aş fi legat de un car tras de patru cai şi târât pe străzile Damascului, tot NU aş spune. Prefer distrugerea din temelii a întregului regim, decât să-l văd liber pe Eli Cohen. Siria nu încheie niciun fel de târg cu Israelul!

După aproximativ două ore, Mamun Atassi l-a informat oficial pe Mercier că propunerea fusese respinsă. Însă, în condiţiile în care preşedintele lipsea din Damasc în perioada aceea, se poate presupune că răspunsul negativ la oferta făcută de Mossad i-a aparţinut în totalitate lui

Salah Jadid, şi nu lui Amin al-Hafez.

În aceeaşi zi, respectiv 1 mai, televiziunea siriană a filmat momentul citirii sentinţei, care a avut loc într-o şedinţă cu uşile

închise, departe de ochii opiniei publice. Din motive rămase neelucidate până astăzi, hotărârea curţii a fost dată publicităţii abia în data de 8 mai. Iată conţinutul ei:

„Dovezile şi faptele prezentate instanţei ne-au convins, în totalitate şi fără nicio urmă de îndoială, că acuzatul Elyiahu ben Saul Cohen, ce se prezenta drept Kamal Amin Taabet, s-a infiltrat în Al-Hama, o zonă militară închisă, cu scopul de a obţine informaţii în beneficiul inamicului.

Pătrunderea neautorizată într-un perimetru militar declarat închis se pedepseşte cu moartea, în baza articolelor 158 şi 159. Din Codul Justiţiei Militare.

Obţinerea de informaţii secrete, care ţin de siguranţa naţională a statului şi transmiterea lor inamicului se pedepseşte cu moartea, conform articolelor 271,272 şi 274 din Codul Justiţiei Militare.

În temeiul celor prezentate mai sus şi în conformitate cu prevederile Decretului Constituţional numărul 6, din data de 7 ianuarie 1965 şi a amendamentelor aduse Decretului Constituţional numărul 33, din data de 9 februarie 1965, precum şi a articolelor de lege din Codul Justiţiei Militare, prezentate mai sus, instanţa decide, în numele legii, ca:

Acuzatul Elyiahu ben Saul Cohen, în vârstă de 40 de ani, domiciliat în Tel Aviv, strada Bat Yam, din Palestina ocupată, să fie condamnat la moarte prin spânzurare.

Sentinţa, confirmată şi aprobată de Consiliul Prezidenţial, a fost pronunţată în prezenţa acuzatului.

Dată astăzi, 01.05.65, în şedinţă publică, la Damasc.

(-) Dali, Sallah colonel

Preşedintele Curţii Marţiale.”

În fapt, sentinţa a fost citită public abia în data de 8 mai, în cadrul unei şedinţe care a durat două ore întregi. În momentul în care a aflat că judecătorii săi l-au condamnat

la moarte, Eli nici

măcar nu a tresărit. Pe ecranul televizoarelor s-a văzut doar cum îşi freca încontinuu nasul cu degetul, fără a scoate niciun sunet.

Câteva zile mai târziu, Mossadul l-a rugat pe Jacques Mercier să se deplaseze din nou la Damasc, de data aceasta pentru a-i solicita preşedintelui Amin al-Hafez graţierea lui Eli. În data de 11 mai, Mercier s-a întâlnit la Palatul Prezidenţial cu secretarul Cancelariei Prezidenţiale, Mamun Atassi. După trei zile, în 14 mai, acesta l-a informat pe avocatul francez că urma să fie primit în audienţă de preşedinte în ziua de 23 mai. Aşadar, în 16 mai, Mercier s-a întors la Paris cu intenţia de a reveni în capitala siriană după o săptămână. În paralel, Mossadul a decis să acţioneze şi pe alte canale, pentru a-i transmite preşedintelui informaţiile legate de preconizata lovitură de stat, respectiv prin intermediul unui agent secret francez, care în trecut acţionase în Damasc şi care vorbea o arabă fluentă. Acesta a fost trimis în Siria, unde a reuşit să aibă o întrevedere cu Al-Hafez, în urma căreia preşedintele nu şi-a luat niciun angajament, francezul întorcânddu-se la Paris, în 15 mai, fără vreun rezultat concret.

La mulţi ani după acest episod, într-un interviu acordat postului de televiziune Al-Jazeera, Amin al-Hafez a recunoscut că nu a avut, de fapt, niciodată intenţia de a-i acorda lui Eli Cohen şansa la un proces just şi echitabil. Iată ce declara în acest sens:

„Jubran Mitani, membru în conducerea interarabă a Partidului Baas şi prietenul său, Hamoud al-Sufi, au venit din Liban pentru a mă întâlni şi a discuta cazul Eli Cohen. Mitani mi-a spus: «Stimate domnule general, dragă Abu-Abdu (numele de alint al preşedintelui), am auzit că a venit din Franţa un avocat care doreşte să-l apere pe spionul israelian. Este important ca, în ochii opiniei publice internaţionale, procesul să pară unul echitabil şi drept». Le-am răspuns: «Adevăr grăiesc vorbele voastre, însă eu mă

ocup cu politica, nu cu justiţia. Nu voi fi de acord să transform Damascul într-o scenă popagandistică în favoarea unor avocaţi străini, aflaţi în serviciul Israelului. Să spună lumea largă ce va dori. Noi suntem în război cu Israelul.

326

Avem în faţa noastră un arab care a avut legături cu poporul său. Este egiptean din Alexandria, de religie evreiască. Aşa că judecata nu se află în mâinile noastre, ci în mâna lui Allah»".

În această etapă a defâşurării evenimentelor, era clar că soarta lui Eli Cohen fusese deja pecetluită. În replică, în ziua de 13 mai, avioanele israeliene au lansat un nou atac aerian asupra zonei Banias, distrugând ce mai rămăsese din echipamentul şi instalaţiile siriene folosite pentru operaţiunile de deviere a afluenţilor râului Iordan. În aceste condiţii, era evident că Siria urma să aibă nevoie de luni bune pentru a-şi relua activităţile de construcţie. Umbra lui Eli Cohen plutea ameninţător peste întreaga zonă a Baniasului, persistând mult timp pe retina oficialilor din Damasc.

În 17 mai, Mercier i-a trimis o telegramă lui Atassi, amintindu-i promisiunea de a-i facilita o întâlnire cu preşedintele Al-Hafez, în data de 23 mai. Însă la scurt timp după aceea, Yosef Hadas le-a telefonat lui Mercier şi lui Arrighi, spunându-le scurt:

— Sirienii şi-au bătut iarăşi joc de noi. Omul nostru urmează să fie executat chiar în această noapte.

Hadas i-a cerut lui Arrighi să se adreseze Vaticanului, cu rugămintea ca Sfântul Scaun să ia legătura direct cu Al-Hafez şi să ceară clemenţă pentru Eli Cohen. În ciuda orei târzii, Arrighi l-a contactat pe cardinalul Cicognani, rugându-l să intervină de urgenţă la Damasc, însă eforturile acestuia de a discuta cu preşedintele sirian s-au dovedit inutile.

Capitolul 11

Execuţia

Luni, 17 mai 1965, preşedintele Amin al-Hafez a semnat decretul de punere în execuţie a pedepsei cu moartea, primite de cel care a fost considerat „cel mai important spion israelian din spaţiul lumii arabe”. Lucrurile s-au derulat cu atâta repeziciune din pricina presiunilor făcute de Jadid asupra preşedintelui, convingându-l că această afacere trebuia încheiată cât mai curând posibil.

— Fiecare zi ce trece ne expune atacurilor susţinute din partea statelor arabe şi presiunilor crescânde din partea ţărilor prietene şi partenere ale Israelului, a argumentat el. După distrugerea în totalitate a parcului logistic din zona Banias, spânzurarea lui Eli Cohen reprezintă singurul nostru mijloc de a linişti spiritele în Damasc.

Alături de semnătura preşedintelui, pe mandatul de execuţie au stat şi cea a lui Salah Jadid, Şeful Statului Major al Armatei Siriene, a lui Salah Biter, unul dintre liderii istorici ai Partidului Baas şi cea a lui Selim Hatoum, unul dintre prietenii lui Eli Cohen, devenit în cele din urmă unul dintre judecători săi.

În numai câteva ore, Eli Cohen a fost transferat de la unitatea diviziei de blindate 70, din Kaboun, în celula condamnaţilor la moarte, din închisoarea Al-Mazzah. La miezul nopţii, se zvonea deja că spionul israelian urma să fie executat înainte de ivirea zorilor, locuitorii oraşului fiind familiarizaţi cu măsurile care se luau pentru un eveniment de acest fel. Forţe ale armatei

şi ale poliţiei încercuiseră Piaţa Marjeh, situată în centrul oraşului, şi închiseseră toate căile de acces către ea. În mijlocul pieţei fusese ridicat un eşafod, împrejmuit imediat cu două rânduri de poliţişti şi paraşutişti. Un reflector lumina întreaga zonă, asigurând o imagine clară carelor de televiziune prezente la faţa locului. Toate aceste pregătiri dovedeau, indubitabil, că la numai trei luni după ce asistaseră la execuţia celor doi spioni americani, Farhan Atassi şi Abd al-Muin Hakimi, locuitorii capitalei siriene

urmau să fie martorii unui eveniment asemănănător, de data aceasta, execuţia unui spion israelian.

Piaţa Marjeh delimitează oraşul vechi de cartierele moderne ale Damascului, pe drumul către înălţimile ce străjuiesc capitala dinspre vest. Pe una dintre laturi, piaţa se învecinează cu case sărace şi modeste, piaţa veche, moschei şi minarete, iar pe cealaltă se găsesc clădiri noi şi moderne, construite în anii primei perioade de prosperitate ce a urmat obţinerii independenţei statului, unde locuiesc ofiţeri de armată şi de poliţie, precum şi membrii conducerii superioare de partid şi de stat. În timpul zilei, piaţa vuieşte de tumultul vieţii, însă în orele nopţii se simte cum aerul se umple treptat de mirosul terorii, iar umbra cernită a morţii se pogoară şi o învăluie complet.

Eli Cohen a fost scos, cu mâinile încătuşate, din celula în care fusese deţinut la etajul superior al închisorii Al-Mazzah, şi transferat într-o altă încăpere, în acompaniamentul vorbelor batjocoritoare ale gardienilor, care îl asigurau că va fi mutat „într-un loc mai confortabil”. Eli s-a spălat pe faţă, s-a bărbierit; şi-a aranjat părul, s-a încălţaţ şi a îmbrăcat costumul de culoare gri pe care-l purtase în ziua arestării sale. Cu mâinile în cătuşe, a fost coborât în curtea închisorii, unde patru paznici l-au băgat într-o maşină destinată transportului deţinuţilor, aflată lângă poarta de intrare. Maşina a traversat cartierul vechi Al-Mazzah, a trecut pe lângă sediul Administraţiei Vămilor, pe lângă clădirile Universităţii, Muzeului, Palatului de Justiţie, ajungând în cele din urmă la sediul de

poliţie din Piaţa Marjeh. Gardienii l-au escortat pe Eli până la etajul al doilea, unde, într-o încăpere spaţioasă, era aşteptat de completul de judecată, condus de colonelul Al-Dali, de un doctor militar, de Preşedintele Cancelariei Prezidenţiale, de Preşedintele Uniunii Barorurilor şi de trei ziarişti, doi sirieni şi un reprezentant al unei agenţii de presă străine. De asemenea, acolo era prezent Rabinul Şef al comunităţii evreieşti din Siria, Hakham Nissim Andabo-

Cohen. Eli a închis ochii şi a simţit că nu mai putea sta în picioare. La vederea acelei asistenţe numeroase, a înţeles imediat că îi sosise ultimul ceas. Al-Dali s-a întors către el şi a dat citire condamnării la pedeapsa cu moartea, adăugând că execuţia va avea loc în aceeaşi noapte şi l-a întrebat dacă avea ceva de spus. Chiar şi în acele clipe deosebit de grele, Eli şi-a păstrat echilibrul interior şi încrederea în sine, răspunzând că nu mai avea nimic de adăugat în plus la cele spuse în timpul procesului.

Eli şi Hakham Nissim au intrat într-o cameră alăturată pentru îndeplinirea ceremonialului rugăciunii *Vidui** sau ultima confesiune. Rabinul a fost, în fapt, ultimul evreu care l-a văzut pe Eli în viaţă. La mulţi ani după acest moment, secretarul comunităţii evreieşti din Alep, Yitzhak Pardes* 1, a povestit următoarele despre evenimentele dramatice desfăşurate în noaptea aceea:

„În calitate de secretar al comunităţii evreieşti din Alep, îl vizitam adeseori pe Adnabo-Cohen, şi uneori chiar am înnoptat în casa lui de nenumărate ori. În acea noapte de 17 mai, Hakham Nissim era foarte obosit şi a mers la culcare devreme. Mă aflam acasă la el, citind ziarele şi ascultând emisiunile postului de radio din Damasc. La ora unu noaptea, am auzit nişte bătăi

* *Vidui* este rugăciunea de iertare a păcatelor, care se rosteşte înaintea morţii unei persoane (n. tr.).

1 La câţiva ani după acest episod, Pardes a lucrat ca redactor de ştiri la *Casa israeliană*, din Ierusalim. A reuşit să plece din Siria, urmat de soţia şi de cei opt copii ai săi, care, după o scurtă perioadă petrecută la Paris, au ajuns şi ei în Israel.

puternice în uşă. Am întrebat: «Cine este?» şi mi s-a răspuns: «Mukhabarat» (Serviciul Militar de Informaţii). Zgomotul loviturilor l-a trezit pe rabin, care a poruncit să se deschidă uşa. În cameră au intrat patru militari, conduşi de un ofiţer care i-a cerut rabinului să-i însoţească. La întrebarea pusă în legătură cu semnificaţia acestei vizite

inopinate, în miez de noapte, aceştia au răspuns că era un „ordin venit de sus” şi că nu puteau divulga motivul, însă Rabinul a replicat dur, spunându-le: «Nici dacă însuşi preşedintele Amin al-Hafez mi-ar ordona să mă prezint la el, nu mi-aş părăsi casa la această oră târzie din noapte, fără să ştiu despre ce este vorba». Membrii Serviciului de Informaţii au şuşotit între ei preţ de câteva clipe, după care ofiţerul a spus: «Eli Cohen urmează să fie spânzurat în această noapte. Am venit să te luăm pentru a-i face ultimele rugăciuni înainte de moarte». În clipa aceea, rabinul s-a albit la faţă şi s-a ţinut cu ambele mâini de masă, pentru a nu se prăbuşi.

Cu toate că liderii regimului baasist s-au comportat ca nişte tâlhari în noapte, rabinul a hotărât să onoreze momentul cât de mult posibil şi, drept urmare, şi-a îmbrăcat roba de rabin şi şi-a pus pe cap pălăria *shtreimel* tradiţională*, apoi a plecat, în noaptea aceea de vară caldă şi senină, de la casa lui aflată în cartierul evreiesc, până în Piaţa Marjeh, în jeepul Serviciului de Informaţii. După aproximativ două ore, Hakham Nissim s-a întors în stare de şoc şi cu inima frântă, cu lacrimile curgându-i şiroaie pe obraji, nefiind în stare să rostească niciun cuvânt. I-am pregătit o cană de ceai, iar după o vreme s-a mai liniştit. Mi-a povestit că întrevederea cu Eli avusese loc între patru ochi, însă fusese una scurtă, gardienii neoferindu-i nici măcar un scaun pe care să şadă. În plus, aceştia intraseră de două ori peste ei, cerându-i să scurteze ceremonialul religios şi să-l încheie mai repede. Eli era epuizat fizic şi vorbea cu glas stins. Era foarte atent la cuvintele

* Căciulă rotundă de blană tradiţională, purtată de evreii ultraortodocşi (n. tr.).

pe care le rostea, însă expresia feţei îi exprima adevăratele sentimente, fiind evident faptul că ar fi dorit să spună mult mai multe decât îşi permitea în clipele acelea. Rabinul a început să-i spună vorbe de suflet şi de îmbărbătare, promiţându-i că se va ruga pentru el. Eli a

izbucnit în lacrimi şi l-a rugat pe rabin să ia legătura cu membrii familiei sale şi să le transmită că şi-a făcut datoria până la capăt şi că a rămas credincios ţării şi poporului său până în ultima clipă. La auzul acestor cuvinte, rabinului i s-au umplut ochii de lacrimi şi i-a zis lui Eli să rostească rugăciunea *Shema Israel*,* şi apoi să repete după el, de trei ori, varianta scurtă a rugăciunii *Vidui.* Chiar şi în acele ultime momente ale vieţii sale, Eli nu şi-a pierdut prezenţa de spirit, corectându-l de câteva ori pe Hakham Nissim, care, copleşit de durere, pierdea uneori firul rugăciunii. Apoi, rabinul Andabo-Cohen a recitat câteva versete din Psalmi, moment despre care Mundar al-Muzali, Şeful Cancelariei Prezidenţiale, care intrase de câteva ori în cameră, povesteşte că Eli Cohen recita versetele pe de rost şi chiar mai repede decât rabinul. La final, Eli a recitat *Kadish*-ul** pentru părintele său.

Rabinul mi-a mai povestit că senzaţia lui, în clipa în care a ieşit din cameră, a fost aceea că sufletul lui Eli urcase deja la ceruri, uşurat parcă după torturile groaznice la care fusese supus, moartea urmând să vină astfel ca o binecuvântare şi ca o eliberare."

După încheierea momentului religios, a urmat ultimul demers oficial, preşedintele Curţii Marţiale, colonelul Al-Dali, întrebând care era ultima dorinţă a condamnatului. Eli a răspuns că dorea să le scrie o scrisoare de rămas-bun soţiei şi

* *Shema Israel* reprezintă rugăciunea şi crezul central al iudaismului, afirmând unicitatea lui Dumnezeu (n. tr.).

** *Kadish* este rugăciunea care se rosteşte de către persoanele îndoliate, mai cu seamă de fiul cel mai mare al defunctului, în timpul primelor 11 luni ale perioadei de doliu (n. tr.).

copiilor săi. În momentul acela, pe feţele ofiţerilor sirieni prezenţi în încăpere s-a aşternut o expresie de stânjeneală şi de confuzie, deoarece în perioada petrecută de spionul israelian la baza de la Kaboun şi chiar şi înainte, când

fusese deţinut în închisoarea Khan al Shieh, din apropierea pieţei Al-Hamidiyah din Damasc, oamenii lui Salah Jadid obţinuseră de la acesta, sub tortură, trei scrisori ce urmau să fie folosite în scop propagandistic. Conform celor dictate de torţionarii săi, Eli a scris familiei două scrisori, cu un conţinut aproape identic, în care declara că fusese forţat, prin diverse mijloace, de către guvernul israelian să se alăture Serviciului de Informaţii, îndemnându-şi soţia şi copiii „să părăsească Israelul şi să emigreze într-un alt stat, unde să aibă parte de libertatea de care se bucură toate popoarele”. Cea de-a treia scrisoare, mai lungă, relua aceleaşi idei, conţinând în plus mărturisirea lui Eli conform căreia guvernul sirian, judecătorii săi, în particular, şi întreg poporul sirian, în general, se purtaseră bine cu el „din momentul intrării în Siria şi până în ultima clipă”.

Iată conţinutul celor trei scrisori, după cum au apărut ele în cotidianul libanez *Al-Hayat* (19.05.65):

Prima scrisoare

„Draga mea Nadia şi scumpii mei copii,

Va scriu aceste rânduri pentru a vă informa că am efectuat activităţi de spionaj doar fiindcă autorităţile israeliene au exercitat asupra mea presiuni foarte mari şi pentru că am fost dat afară din serviciu. Acum cunosc adevărul despre sfârşitul oricărui duşman. Va îndemn să părăsiţi Israelul, pentru a vă putea găsi libertatea de care se bucură toate popoarele, mai puţin poporul israelian. Nu permiteţi să vi se întâmple ce am păţit eu, deoarece sfârşitul vieţii este amar precum pelinul. Să trăiţi în pace.”

A doua scrisoare

„Draga mea Nadia şi scumpii mei copii,

Vă scriu aceste rânduri pentru a vă informa că am efectuat activităţi de spionaj doar fiindcă autorităţile israeliene au exercitat asupra mea presiuni foarte mari şi pentru că am fost lipsit de orice alt mijloc de existenţă. Acum sunt conştient de întregul adevăr şi ştiu care este sfârşitul oricărui om rău şi al oricărui inamic. În aceste

clipe, vă zic vouă: Părăsiţi Israelul şi trăiţi în altă ţară, unde să vă puteţi bucura de libertatea de care se bucură toate popoarele lumii. Aveţi grijă de voi şi nu faceţi ceea ce am făcut eu, deoarece amar este sfârşitul. Să trăiţi în pace."

A treia scrisoare

„Draga mea Nadia şi scumpii mei copii,

Vă scriu aceste rânduri pentru a vă informa că am fost forţat să efectuez acţiuni de spionaj şi, te rog, Nadia, să le spui tuturor lucrul acesta. Poporul sirian şi judecătorii mei s-au purtat foarte frumos cu mine, din clipa sosirii mele în Siria şi până în ultimul moment.

Vorbeşte cu copiii şi spune-le să iasă din întuneric spre lumina zilei, să vadă faptele aşa cum sunt, să cunoască gustul libertăţii adevărate şi să trăiască într-o atmosferă curată şi necoruptă. Fă ceea ce trebuie pentru ca ei să meargă pe calea cea dreaptă.

Nadia, te rog să ai grijă de tine. Spune-le membrilor familiei noastre şi rudelor să iasă şi să vadă lumea largă, deoarece doar aşa vor cunoaşte libertatea adevărată. Să trăieşti în pace, alături de copiii noştri şi de restul familiei. Te implor să nu-ţi iroseşti timpul plângând după lucrurile care nu mai sunt. Gândeşte-te doar la viitor. Vă sărut pentru ultima dată,

pe tine, pe Sophie, pe Irit, pe Shai şi pe toţi membrii familiei.

Nu uita, te rog, pe nimeni şi transmite-letuturor din partea mea ultimele mele gânduri bune.

Nu uita să te rogi pentru sufletul meu şi pentru acela al tatălui meu.

Vă sărut pentru ultima dată pe toţi.

Eli Cohen"

Prin dorinţa de a le scrie o scrisoare de rămas-bun soţiei şi copiilor, în prezenţa rabinului Nissim şi a jurnaliştilor străini, Eli Cohen i-a privat pe torţionarii săi de cartea propagandistică pe care doreau s-o fluture după moartea sa şi nu le-a permis să-i ia respectul de sine, păstrându-şi

astfel onoarea şi demnitatea în faţa morţii.

Neavând încotro, colonelul Al-Dali i-a dat victimei sale un creion şi o bucată de hârtie şi, astfel, în prezenţa rabinului şi a ziariştilor şi dând dovadă de o incredibilă stăpânire de sine, Eli le-a scris soţiei şi copiilor o ultimă scrisoare, în arabă şi apoi în franceză. Iată conţinutul acesteia:

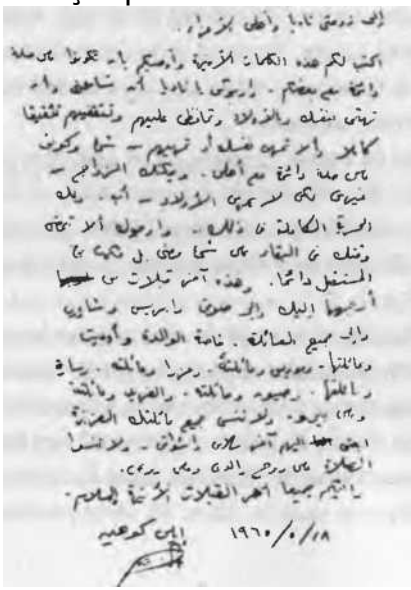

335

„Scumpei mele Nadia şi dragei mele familii,

Vă scriu aceste ultime cuvinte pentru a vă ruga să rămâneţi strâns uniţi unul în jurul celuilat pentru totdeauna.

Te rog, draga mea Nadia, să mă ierţi şi să ai grijă de tine şi de copiii noştri. Ocupă-te de educaţia lor, creşte-i în aşa fel încât să nu le lipsească nimic, nici lor şi nici ţie. Te rog să rămâi aproape şi în relaţii bune cu membrii familiei mele. Te rog să te recăsătoreşti, pentru a nu-i lipsi pe copiii noştri de un tată.

Ai deplina libertate să faci acest lucru.

Te implor, draga mea Nadia, să nu plângi după lucrurile din trecut, ci să priveşti doar spre viitor.

Vă sărut pe toţi pentru ultima dată.

Rugaţi-vă pentru sufletul meu.

Eli Cohen 18.05.65

După ce Eli a terminat de scris cele două scrisori, una în arabă şi cealaltă în franceză, colonelul Al-Dali a redactat un protocol în care a revenit asupra ultimelor cuvinte ale acestuia, subliniind faptul că, înainte de execuţie, prizonierul s-a confesat rabinului Andabo-Cohen „conform obiceiurilor religiei evreieşti”.

La ora 03:20 dimineaţa, Eli Cohen a fost încătuşat, cu mâinile la spate, de către un gardian şi a pornit pe drumul scurt, de doar treizeci de metri, care ducea de la sediul poliţiei în Piaţa Marjeh, păzit pe ambele laturi de numeroase trupe de poliţie. O linişte mormântală se aşternuse asupra întregului loc, în fundal auzindu-se doar zumzetul camerelor de filmat ale televiziunii siriene. „Procesiunea” s-a oprit în faţa eşafodului. Abu-Saliman, responsabilul cu executarea osândiţilor la moarte, i-a scos cătuşele lui Eli Cohen, l-a îmbrăcat într-o mantie de culoare albă şi i-a indicat să urce cele şase scări ale eşafodului. În tot

acest răstimp, Eli Cohen şi-a păstrat cumpătul şi a privit doar înainte. În clipa când a pus piciorul pe ultima scară, cea de-a şasea, şi-a pierdut echilibrul şi a alunecat, moment în care Abu Saliman l-a sprijinit şi l-a ajutat să se redreseze. La ora 03:30 i s-a pus ştreangul în jurul gâtului. În clipele acelea, Eli murmura rugăciunea *Shema Israel,* însă, înainte de a apuca să o termine, scăunelul de sub picioarele lui a fost înlăturat, şi corpul i-a rămas suspendat în aer, la capătul frânghiei. După nouăzeci de secunde, un doctor militar a constatat decesul, iar Abu-Saliman s-a apropiat şi i-a prins pe mantia albă textul sentinţei de condamnare la moarte.

Chiar şi după moarte, sirienii au continuat să-şi umilească victima. La ora 05:15, la prima ediţie de ştiri din ziua aceea, postul de radio din Damasc i-a chemat pe locuitorii oraşului să iasă în Piaţa Marjeh pentru a privi trupul neînsufleţit al spionului israelian, care a rămas

atârnat în ştreang timp de şase ore. Zece mii de sirieni l-au privit în tăcere pe cel care timp de trei ani îşi bătuse joc şi înşelase încrederea guvernanţilor lor. Inclusiv elevii de şcoală au fost aduşi dimineaţa de către profesorii lor, luând act de cruzimea regimului aflat la conducerea ţării în care trăiau.

La ora 10:00 dimineaţa, cadavrul a fost dat jos de pe eşafod, aşezat într-un camion militar şi dus, sub paza a numeroşi paraşutişti şi soldaţi din trupele de comando, pentru a fi îngropat într-un loc secret, fără martori şi fără nicio ceremonie religioasă. Şi astfel, singurătatea, care a caracterizat stilul de viaţă al lui Eli Cohen şi modul său de lucru, s-a aşternut şi asupra înmormântării sale. Locul exact al mormântului său a rămas neindentificat până astăzi.

La mulţi ani după acest eveniment, într-un interviu acordat mass-mediei arabe, Mundar al-Muzali a declarat că „terenul pe care a fost îngropat Eli Cohen a suferit, pe parcursul timpului, o serie de modificări. Acolo s-au ridicat case, s-au plantat grădini şi s-au construit şosele, aşa că astăzi nu se mai cunoaşte

cu exactitate locul mormântului său”. Dacă aşa stau lucrurile cu adevărat, şansele de a recupera corpul neînsufleţit al lui Eli Cohen şi de a-l îngropa în Israel sunt foarte mici.

Executarea lui Eli Cohen a trezit o anumită stare de frică şi chiar de panică în sânul comunităţii evreieşti din Siria, membrii acesteia temându-se ca nu cumva regimul să se răzbune pe ei pentru acţiunile spionului israelian. În ciuda faptului că în timpul anchetei se lămurise, fără urmă de îndoială, că Eli nu stabilise niciun contact cu coreligionarii săi şi că, în afară de o menora din aramă pe care o cumpărase din cartierul evreiesc, nu avea altă legătură cu comunitatea, teama evreilor faţă de furia conducătorilor sirieni era mare. Nu este de mirare că, imediat după ce a auzit de la rabinul Andebo-Cohen despre ceremonialul rostirii rugăciunii *Vidui* în sediul poliţiei din Piaţa Marjeh,

Yitzhak Pardes s-a grăbit să ia un taxi spre Alep. Staţia de taxiuri era foarte aproape de eşafod, aşa că a putut vedea mulţimea adunată în jurul trupului neînsufleţit care spânzura în aer. Sirienii stăteau tăcuţi, cu feţele împietrite, şi doar din când în când se auzea „Allahu Akbar... Allahu Akbar", strigat de câte un imam care trecea prin mijlocul lor. Amestecându-se în mulţime, Pardes a auzit câteva dintre reacţiile oamenilor. Unii comentau că însuşi preşedintele Amin al-Hafez ar fi fost agent secret israelian, iar alţii arătau cu degetul spre „trădarea şi lipsa de loialitate a unor membri ai Partidului Baas", care iniţial îi permiseseră spionului să se infiltreze la vârful regimului, mâncaseră şi băuseră pe socoteala lui, colaboraseră cu el, iar în cele din urmă îl trădaseră şi îl spânzuraseră.

Scrisorile lui Eli Cohen au ajuns în Israel prin intermediul corpului de inspectori al ONU şi au fost supuse imediat unei expertize grafologice, care a stabilit autenticitatea acestora şi faptul că fuseseră scrise de Eli în deplinătatea facultăţilor mintale, neexistând niciun indiciu care să dovedească contrariul.

În aceeaşi dimineaţă în care conducătorii regimului de la Damasc ofereau maselor o reprezentaţie sângeroasă, o dramă

sfâşietoare se desfăşură în casa din Bat Yam. Din momentul deschiderii procesului şi, mai ales, după încheierea transmiterii televizate a fragmentelor din proces, toţi membri familiei Cohen s-au adunat în apartamentul lui Eli pentru a fi alături de Nadia şi pentru a avea grijă de cei trei copii. Pe parcursul ultimelor luni, Nadia fusese cuprinsă când de speranţă, când de disperarea cea mai adâncă, trăind între coşmaruri şi momente în care sufletul îi era plin de nădejde şi de încredere. Însă, în clipa în care procesul se încheiase şi fusese pronunţată sentinţa de condamnare la moarte, şi-a pierdut orice urmă de speranţă. Era conştientă de faptul că Mossadul depunea eforturi supraomeneşti pentru a-l salva. Ştia că nu trebuia să dea crezare celor

spuse de mass-media siriană, oamenii Mossadului spunându-i că nu putea fi sigură că era mort cu adevărat, nici dacă s-ar fi anunţat la radioul din Damasc că încercările de salvare eşuaseră şi că soţul ei fusese spânzurat. Însă Nadia nu mai credea nimic, inima flindu-i deja învăluită de doliu. Dacă în perioada detenţiei soţului ei mai găsise o urmă de putere sufletească, din momentul încheierii procesului s-a prăbuşit, momentele de depresie adâncă alternând cu cele de leşin.

Marţi, 18 mai 1965, Sophie, mama lui Eli, s-a trezit dimineaţa devreme pentru a asculta prima ediţie de ştiri a postului de radio din Damasc, transmisă la ora 05:15 şi, dintr-odată, casa a fost inundată de ţipetele ei de jale: „L-au spânzurat! Ticăloşii l-au spânzurat!”

Bătrâna mamă, cu faţa ei nobilă brăzdată de riduri, a aruncat radioul *cât* colo şi a început să plângă isteric după fiul ei, în hohote din ce în ce mai amare. Cu sufletul sfâşiat de durere a început să-şi lovească ţeasta de pereţi, iar în clipa în care cei din jurul ei au prins-o în braţe, încercând s-o liniştească, a leşinat.

Însă, după cum era de aşteptat, Nadia a trecut prin momentele cele mai cumplite. Cu sufletul chinuit de durere, ea „a trăit” alături de soţul ei ultimele ore de viaţă ale acestuia. Nadia povesteşte:

339

„Noaptea execuţiei a fost o tortură continuă. La un moment dat am căzut pradă halucinaţiilor şi chiar credeam că-mi pierdusem minţile. Însă nu. Eli a fost cu mine toată noaptea. Da! Am fost împreună toată noaptea şi am făcut dragoste. A fost cea mai frumoasă noapte din viaţa mea şi nu voiam să se termine vreodată. Nu îmi doream ca soarele să mai răsară. La ora patru dimineaţa am reuşit, în cele din urmă, să adorm, însă după numai o oră, soacra mea s-a trezit pentru a asculta ştirile transmise de radioul din Damasc şi, câteva minute mai târziu, i-am auzit ţipetele îngrozite: «L-au spânzurat! L-au spânzurat!» Când au intrat în cameră să-mi spună că Eli fusese executat, i-am alungat

din încăpere. Am zâmbit în sinea mea. Cum să-l spânzure, când el este aici, cu mine? Toată noaptea a fost cu mine. Nimeni nu poate să-l spânzure, dacă el a fost tot timpul cu mine, nu-i aşa? M-am uitat în jurul meu, în pat, însă el nu era. Mi-am trecut mâna peste locul în care dormea alături de mine, însă nu era nimeni acolo. Cu toate acestea, nu am vrut să mă ridic din pat, deoarece nu doream să pierd imensul sentiment de fericire care mă cuprinsese, fericirea că Eli fusese cu mine".

Însă încetul cu încetul, Nadia a început să înţeleagă şi să devină conştientă de faptul că Eli nu se va mai întoarce. La început, a încercat să fie puternică, rămânând tăcută şi împietrită. Dar, treptat, a fost şi ea cuprinsă de hohote isterice de plâns, din ce în ce mai puternice: „Eli, Eli, ce mi-ai făcut? De ce m-ai lăsat aşa? Ştiai că ăsta va fi sfârşitul! Mereu mă linişteai şi-mi spuneai că totul va fi bine! Asta înseamnă bine, Eli?"

Maurice, fratele lui Eli, care lucrase alături de el în cadrul Mossadului, povesteşte la rândul său:

„Când am aflat, în dimineaţa aceea, despre execuţia lui Eli, ne aşteptam cu toţii ca angajaţii Mossadului să ne spună că Eli era încă în viaţă. Aşa aveau obiceiul să ne liniştească mereu. De data aceasta, câteva ore mai târziu, un trimis al Mossadului

ne-a confirmat faptul că Eli fusese spânzurat, mărturisind, în aceiaşi timp, că autorităţile israeliene erau surprinse de graba cu care se executase sentinţa".

În acelaşi timp, o altă dramă se derula la Paris, însă de alt gen. Luni, 17 mai, în ziua în care Eli Cohen a fost transferat de la unitatea militară din Kaboun la închisoarea Al-Mazzah ambasadorul Israelului în Franţa, Walter Eitan, se întâlnea la Paris cu Yosef Hadas, consilierul politic al ambasadei, şi cu cei doi avocaţi francezi, Paul Arrighi şi Jacques Mercier, care, pe parcursul ultimelor luni, încercaseră să-l apere pe „spionul venit din Israel". După ce toate eforturile lor s-au dovedit a fi în van, cei patru s-au

adunat pentru a se consulta în vederea găsirii unor soluţii de a întârzia punerea în aplicare a sentinţei. Au verificat dacă Vaticanul intervenise personal la Damasc şi dacă scrisoarea generalului de Gaulle ajunsese într-adevăr în mâinile preşedintelui Siriei, după care au hotărât să publice, încă de a doua zi, un nou apel pentru graţiere. La ora 21:00, consfătuirea a luat sfârşit, cei prezenţi plecând fiecare la casa lui. Dimineaţa urmau să se întâlnească din nou pentru a continua discuţiile. La doar câteva minute după ce Jacques Mercier a ajuns acasă, a sunat telefonul. Era Yosef Hadas, care, cu vocea tremurându-i de emoţie, i-a spus:

— Postul de radio din Damasc anunţă chiar acum că Eli Cohen va fi spânzurat în noaptea aceasta.

În clipa aceea a început o goană nebună contracronometru, cei patru împărţindu-şi între ei sarcinile: telefoane la cancelaria preşedintelui de Gaulle, la guvernul Italiei, la Ministerul de Externe al Vaticanului, la secretariatul Partidului Muncii din Marea Britanie şi în multe alte locuri. Cei doi diplomaţi israelieni şi cei doi avocaţi francezi erau deja la capătul puterilor, însă au continuat să telefoneze şi să-i trezească din somn pe mai marii lumii. Dar în zorii zilei era clar deja că totul se terminase. Eli Cohen se afla pe eşafod, sub ştreang. Yosef Hadas nu

şi-a putut reţine lacrimile; s-a retras într-un colţ al camerei şi a izbucnit în plâns.

Două zile mai târziu, în 20 mai, Arrighi şi Mercier i-au trimis o scrisoare amănunţită preşedintelui Amin al-Hafez, în care condamnau atitudinea guvernanţilor sirieni, cerând totodată în numele Nadiei, văduva lui Eli, înapoierea trupului neînsufleţit al acestuia, pentru a putea fi înmormântat în Israel.

Cele şapte zile de doliu au trecut peste membrii familiei Cohen într-o atmosferă marcată de numeroase crize emoţionale, depresii profunde şi hohote isterice de plâns. Nadia era prăbuşită de durere, având nevoie în permanenţă

de calmante, care i se administrau pe cale injectabilă. La câteva ore după ce execuţia a fost făcută publică, Şef Rabinul armatei israeliene, generalul Shlomo Goren, a venit pentru a efectua ritualul de sfâşiere a veşmintelor*, însă în clipa în care l-a văzut, Nadia a început să urle isteric:

— Nu vreau să vă văd, mi-aţi omorât soţul!

Maurice s-a scuzat în faţa rabinului, dar generalul Goren a răspuns:

— Nu este nicio problemă. Înţeleg starea în care se află. Sunt obişnuit cu reacţii de acest fel.

Rabinul a rămas în casa îndoliată până ce Nadia s-a calmat, apoi a efectuat ceremonialul religios pentru care venise, rupându-i acesteia gulerul rochiei cu care era îmbrăcată.

Sute de oameni din toată ţara s-au adunat în micul apartament al lui Eli Cohen din Bat Yam, pentru a-şi prezenta condoleanţele, în frunte cu Golda Meir. Când Sophie, mama lui Eli, a întrebat plângând: „De ce mi-au jertfit băiatul? De ce l-au

* *Keriah* sau sfâşierea veşmintelor este un ritual de doliu obligatoriu pentru rudele apropiate – tatăl, mama, fraţii şi surorile, fiii şi fiicele, precum şi soţul sau soţia decedatului, care se efectuează fie în momentul când cel apropiat îşi dă duhul, fie în cursul celor treizeci de zile de doliu (*shloshim*) (n. tr.).

trimis să moară printre arabi?”, Golda Meir a luat-o de mână şi, cu ochii în lacrimi, i-a răspuns:

— Fiul tău este un erou, un mare erou al ţării şi al neamului.

Pe o masă mică din camera de oaspeţi se găseau câteva ziare ce conţineau fotografii ale lui Eli. Nadia le privea şi murmura pentru sine: „Nu este Eli, nu este Eli. Toată lumea vede că nu este Eli”. În acest răstimp, Sophie, fiica cea mare, se juca pe stradă cu surioara sa mai mică, Irit, iar Shai, în vârstă de cinci luni, se afla în cărucior în apartamentul unor vecini. Bietul de Shai nu apucase să se

fotografieze nici măcar o dată alături de tatăl său, şi nici amintiri nu prea avea cu acesta. Doar ulterior, la festivităţile anuale de comemorare, i se povestea ce mare erou a fost tatăl lui şi cum a murit la datorie, slujindu-şi ţara.

Nadia refuza în continuare să recunoască amarul adevăr îşi visa soţul şi-l aştepta să se reîntoarcă. Ea povesteşte: „Nopţi întregi am avut senzaţia că sunt cu Eli, lângă eşafod. Am visat că îi ridic picioarele pentru a nu spânzura în aer şi pentru a nu muri. Ore întregi vobeam cu el”.

Nu o dată, Nadia a visat că Eli intră în casă şi îi sărută pe ea şi pe copii. Altă dată, chiar i-a trezit pe copii, i-a îmbrăcat şi i-a pus să stea în faţa geamului luminat, „pentru ca Eli să-i poată vedea”. Timp de trei ani, nu i-a tăiat niciodată părul micului Shai, nădăjduind că într-o zi Eli o să apară şi o să-şi tundă chiar el fiul, pentru prima oară. În perioada aceea, avea obiceiul să se învârtă pe lângă casa lor un bărbat cocoşat. Nadia era convinsă că este Eli, deoarece omul avea cam aceeaşi înălţime cu soţul ei, acelaşi păr buclat şi aceeaşi privire pătrunzătoare. Însă, din motive de neînţeles, se deghizase ca atare şi nu putea intra în casă. Nadia stătea ore întregi lângă fereastră şi-l aştepta să vină. Într-o seară, când acesta s-a apropiat din nou de casă, Nadia a coborât repede scările, a fugit după el pe stradă şi l-a privit de aproape. Cruntă i a fost dezamăgirea când a înţeles că bărbatul acela nu era Eli al ei. Astfel de situaţii s-au repetat mult timp după aceea, până

când Nadia a reuşit să treacă, treptat, peste trauma provocată de moartea soţului ei şi să redevină o femeie puternică.

Execuţia lui Eli Cohen, răzbunat fie sângele lui de către Dumnezeu, a consternat întreaga ţară. Parlamentul israelian l-a declarat erou naţional, iar numeroase localităţi i-au cinstit memoria, hotărând ca străzi, sinagogi, şcoli, biblioteci şi alte instituţii de interes public să-i poarte numele.

Este un lucru de la sine de înţeles faptul că prinderea lui Eli Cohen a reprezentat o lovitură teribilă pentru Serviciul de Informaţii Israelian. Nu este de mirare că directorul Mossadului, generalul Meir Amit, a depus atât de multe eforturi pentru a-l salva sau, cel puţin, pentru a amâna momentul execuţiei sale. Crescut în kibbutzul Alonim şi instruit în Hagana, iar mai apoi, în armata Israelului, generalul Meir ştia că niciun camarad nu trebuia lăsat în urmă, pe câmpul de luptă. Acesta şi-a exprimat sentimentele trăite în momentul condamnării la moarte a lui Eli Cohen în cadrul unei ceremonii de reculegere organizate în data de 18 mai 1965, ziua execuţiei, la Ambasada Israelului de la Paris. Generalul a declarat atunci următoarele:

„Executarea prin spânzurare a lui Eli Cohen, răzbunat fie sângele lui de către Dumnezeu, a reprezentat, pentru serviciile noastre, o lovitură fatală, prima după «afacerea Lavon», din anul 1954, în care şi Eli a fost implicat în mod indirect. Acest fapt ne-a determinat ca, în ciuda cererilor sale, să nu-l primim în rândurile noastre decât mult mai târziu.

L-am pregătit timp de doi ani şi a reuşit în ceea ce şi-a propus, într-o manieră aproape nemaintâlnită la oricine altcineva. A stabilit contacte puternice cu oameni aflaţi la vârful regimului sirian, devenind, de fapt, parte a acestuia. Datorită lui am putut avea o imagine perfectă asupra evenimentelor care se defăşurau în Damasc. Ne-a transmis nu numai date pe care, poate, le puteam obţine şi din alte surse, ci, mai ales, ne-a oferit «starea de spirit de la faţa locului», un gen de informaţie pentru care nu există nici un alt substitut.

Care au fost circumstanţele capturării lui Eli Cohen? Ce greşeală a comis? în acest moment nu deţinem încă date exacte şi credibile în acest sens. Poate a fost prea sigur pe el, strecurându-se astfel o doză de neglijenţă şi neatenţie în activităţile desfăşurate la Damasc? Este posibil, dar nu

avem deocamdată capacitatea de a stabili cu certitudine acest lucru. În urma unui şir întreg de anchete derulate după arestarea sa, se poate afirma că motivul principal al capturării sale a fost unul relativ «întâmplător», respectiv localizarea aparatului de transmisie pe care îl avea în posesie. Însă revin şi repet, momentan aceasta este doar o presupunere, deoarece nu avem date suficiente şi autorizate în acest sens.

Marea tragedie din această poveste o reprezintă faptul că Eli Cohen a fost executat fără să fi aflat despre multele şi perseverentele eforturi făcute pentru salvarea sa. Nicio persoană nu a reuşit să-l întâlnească pentru a-l informa despre acţiunile noastre de salvare.

Astăzi, presa şi radioul din Israel cer răzbunare. Însă, în opinia mea, răzbunarea nu este o soluţie şi nicio metodă de luptă, aşa că eu nu sunt adeptul niciunui fel de vendetă.

Cu toate acestea, în toate statele lumii civilizate există legi scrise şi nescrise despre cum ar trebui acţionat în împrejurări de acest gen. Din păcate, niciuna dintre acestea nu a putut fi aplicată în cazul omului nostru din Damasc. Aceasta este o realitate peste care nu se poate trece şi care nu poate fi uitată, nici de către noi, nici de către familia sa.

Din clipa arestării lui, am acţionat pentru salvarea sa, pe trei căi;

Pe canalele Serviciului de Informaţii: i-am anunţat pe omologii noştri sirieni că deţinem un material complet despre o serie de comploturi care se pregătesc împotriva regimului aflat la putere şi suntem dispuşi să li-l punem la dispoziţie în schimbul eliberării lui Eli.

Pe cale legală; autorităţile siriene au refuzat categoric să-i primească pe avocaţii pe care i-am angajat la Paris şi în alte

oraşe. În ciuda «afacerii Eichmann», chiar şi Argentina a intervenit în favoarea lui Eli Cohen, şi asta nu doar datorită paşaportului argentinian deţinut de către acesta. Şi aici nu

ne referim doar la demersurile ambasadorului argentinian la Damasc, ci şi la apelurile şefilor bisericii catolice din Buenos Aires, însă toate au fost în van.

Pe cale umanitară: cele mai importante figuri publice ale momentului au făcut demersuri în favoarea lui Eli Cohen – preşedinţii Franţei şi Italiei, regina Elisabeta a Belgiei şi însuşi Papa. Mii de oameni, în nume propriu sau colectiv, au intervenit şi au cerut clemenţă, însă în zadar.

Avocaţii au fost cei care au dus o luptă acerbă pentru salvarea omului nostru, unul dintre ei îndeplinind chiar şi rolul de «mediator împotriva voinţei sale», în condiţii deosebit de dificile. Chiar şi serviciile secrete străine prietene, cum au fost cele americane şi franceze, s-au implicat la rândul lor în acest caz. Eram dispuşi să plătim orice preţ – am oferit bani, informaţii, medicamente sau schimb de prizonieri. În final, avocatul mai sus amintit le-a oferit sirienilor informaţii vitale pentru siguranţa naţională a statului, în schimbul eliberării lui Eli. În momentul acela, am simţit că autorităţile siriene încep să ezite şi să ia în calcul propunerea pe care le-o făceam, însă, în ciuda speranţelor noastre că reuşiserăm să obţinem o breşă în zidul sirian, am ajuns în cele din urmă într-o fundătură. Chiar şi în noaptea execuţiei am făcut tot ceea ce ne-a stat în puteri. Am luat legătura cu Palatul Elysee, cu Vaticanul şi cu Casa Regală a Marii Britanii.

Alt lucru dureros din această afacere este că, în zilele noastre, nu se mai obişnuieşte ca spionii să fie condamnaţi la moarte, fiind practicat schimbul de prizonieri. Aceasta este o uzanţă în toată lumea, nu însă şi la Damasc.

346

Doresc acum să pomenesc un verset din Mishna*, pe care îl consider ca fiind o linie directoare a activităţii noastre: «Ai grijă de fiecare suflet din Israel, ca şi cum ai avea grijă de o lume întreagă». Am fost puşi în faţa unei adevărate provocări şi am dovedit o dorinţă puternică de a reuşi, însă, spre marea noastră tristeţe, Eli a fost spânzurat în această dimineaţă. În ciuda durerii din sufletele tuturor,

trebuie să avem puterea să transformăm acest moment într-o sursă de curaj şi de siguranţă de sine. Războiul cu vecinii noştri nu s-a încheiat încă. Unul dintre cei mai buni «luptători» ai noştri a căzut pe câmpul de luptă, însă noi suntem obligaţi să ne reculegem şi să mergem mai departe. Datoria noastră este să privim înainte, fără nici cea mai mică urmă de teamă în sufletele noastre. Avem obligaţia să ne asigurăm că locul lăsat liber de Eli Cohen nu va rămâne aşa. Cu certitudine, pot să le promit sirienilor un singur lucu: alţi şi alţi «luptători» vor călca pe urmele sale.

Fie ca amintirea lui Eli Cohen să rămână veşnic vie în inimile noastre."

Directorul Mossadului s-a ţinut de cuvânt, alţi „luptători" urmându-i lui Eli Cohen în capitala Siriei şi o lume întreagă a fost martoră la momentele în care trupele armatei israeliene au atacat, în iunie 1967, înălţimile Golan, au cucerit Kuneitra şi Al-Hama şi au distrus toate poziţiile militare pe care Eli le cunoscuse atât de bine.

La rândul său, călăul lui Eli a plătit pentru faptele sale. În data de 23 februarie 1966, a avut loc o sângeroasă lovitură de palat pusă la cale de facţiunea „tinerilor turci" din cadrul Partidului Baas, în urma căreia au fost înlăturaţi de la putere preşedintele Amin al-Hafez şi majoritatea liderilor istorici ai partidului. Al-Hafez a fost încarcerat, fiind însă eliberat după

* Codificare a Legii orale, redactată în Palestina în jurul anului 200 e.n. (n. tr.).

înfrângerea suferită de arabi în Războiul de Şase Zile. După ce Partidul Baas Irakian l-a îndepărtat pe mareşalul Abd al-Rahman Arif, Al-Hafez a plecat în Irak, devenind unul dintre apropiaţii lui Saddam Hussein. În urma invadării Irakului de către trupele americane, în anul 2003, şi a dispariţiei lui Saddam Hussein de pe scena politică, preşedintele sirian Bashar al-Assad i-a permis, în 2004, lui Amin al-Hafez să se reîntoarcă în Siria, cu condiţia să nu stabilească niciun contact cu presa locală şi străină.

Fostului preşedinte i-a fost pus la dispoziţie un apartament spaţios în Alep, o maşină cu şofer şi o echipă de consilieri. La începutul anului 2010, Amin al-Hafez a murit de bătrâneţe, în ţara sa natală.

Soarta adepţilor lui Al-Hafez nu a fost cu mult mai bună. Colonelul Al-Dali, judecătorul lipsit de milă al lui Eli Cohen, a fost adus, la rândul său, în faţa unei Curţi Marţiale, în data de 29 martie 1966, sub acuzaţia de „trădare de ţară”, fiind exclus din rândurile armatei. Însă, în 1969, preşedintele în funcţie Hafez al-Assad l-a graţiat, fiind reîncadrat în serviciul militar, unde a rămas până la pensionare, în anul 1981.

Destinul maiorului Selim Hatoum, membru al Curţii Marţiale care l-a judecat şi l-a condamant la moarte pe agentul israelian, a fost cel mai tragic. După ce a luat parte la răsturnarea de guvern, din 23 februarie 1966, a fost unul dintre iniţiatorii unei noi lovituri de palat, în 8 septembrie 1966, acţiune care a eşuat însă şi, drept urmare, a fugit în Iordania. După Războiul de Şase Zile, din iunie 1967, conducerea Partidului Baas a decretat o amnistiere generală, în urma căreia Hatoum a fost tentat să se reîntoarcă acasă, însă, de cum a pus piciorul pe pământ sirian, a fost arestat şi aruncat în închisoare. A fost judecat şi condamnat la moarte, execuţia având loc în data de 26 iunie 1967.

În ceea ce-i priveşte pe ceilalţi acuzaţi din dosarul spionului israelian, pedepsele primite au fost relativ uşoare în comparaţie cu condamnarea la moarte a lui Eli Cohen. Majd Sheikh al-Arad, care l-a ajutat pe Eli să se infiltreze în Damasc în

ianuarie 1962, a primit zece ani de detenţie, dar în decembrie 1968 s-a sinucis în celula sa de închisoare. Ceilalţi doi „colaboratori”, Muaza Zaher al-Din şi George Saif au fost condamnaţi fiecare la câte cinci ani de închisoare, însă, după ce şi-au jucat rolurile în „simulacrul de proces” organizat la Damasc şi nu a mai fost nevoie de

ei, au fost puşi în libertate.

Epilog

După 47 de ani de la capturarea şi executarea prin spânzurare a lui Eli Cohen, nu dispunem încă de date exacte şi credibile despre circumstanţele deconspirării celui care este considerat unul dintre cei mai remarcabili agenţi secreţi pe care i-a avut statul Israel, încă de la înfiinţarea sa. În istoria serviciilor secrete nu este o practică obişnuită ca autorităţile unui stat să dea publicităţii toate detaliile legate de capturarea unui spion care a activat pe teritoriul acestuia, ci doar frânturi de informaţie, destul de veridice. Niciodată, însă, adevărul complet nu va fi prezentat mass-mediei şi opiniei publice. În consecinţă, nu ne rămâne altceva de făcut decât să intuim şi să presupunem.

Imediat după capturarea lui Eli Cohen, în Israel s-a înfiinţat o comisie de anchetă pentru analiza întregului complex de factori, condusă de Shlomo Cohen, directorul adjunct al Mossadului din perioada respectivă (şi fratele lui Haim Cohen, judecător la Curtea Supremă de Justiţie) şi generalul Eli Zeira, din cadrul Serviciului Militar de Informaţii. Ambii au investigat acţiunile lui Eli Cohen, au discutat cu şefii direcţi şi cu instructorii săi, i-au studiat metodele de lucru din Damasc şi au examinat fiecare informaţie legată de cercul de cunoştinţe al acestuia. În timpul lucrărilor comisiei, s-a insistat foarte mult asupra tehnicii de emisie-recepţie, fiind analizate diferite tipuri de emiţătoare Morse şi capacitatea Serviciilor Secrete Siriene şi a experţilor sovietici de a intercepta mesajele emise de către acestea. Concluzia la care s-a ajuns a fost că, în perioada aceea, sirienii nu dispuneau de o aparatură atât

de performantă, care să le fi permis interceptarea transmisiunilor efectuate de Eli Cohen.

Însă, la mulţi ani după derularea acestor evenimente, fostul preşedinte sirian Amin al-Hafez, a declarat într-un interviu acordat televiziunii Al-Jazeera că, încă înainte de

capturarea lui Eli Cohen, Serviciul Sirian de Informaţii intrase în posesia unor interceptări codate, pe care însă nimeni nu fusese capabil să le descifreze şi cărora nicio persoană nu le putea identifica sursa de emisie. Drept urmare, Al-Hafez se adresase delegaţiei militare sovietice prezente în Damasc, cerându-i ajutorul. Ruşii au trimis fără întârziere un echipament de localizare mult mai performant şi tehnicieni calificaţi pentru a-i asista pe ofiţerii transmisionişti sirieni şi pe cei ai conf. Rainformaţiilor, în încercarea de a depista sursa transmisiunilor. Nu trebuie să uităm că în perioada aceea războiul rece se afla în plină defaşurare şi că Uniunea Sovietică avea tot interesul să spioneze activitatea Serviciilor de informaţii occidentale prezente în zona Orientului Mijlociu.

Declaraţia preşedintelui Al-Hafez, conform căreia tehnica sovietică performantă de interceptare a radio-comunicaţiilor a fost cea care a condus la capturarea lui Eli Cohen ar trebui luată în considerare, deoarece, după aproximativ o lună, şi Serviciile Secrete Egiptene au arestat un „luptător” israelian, pe Wofgang Lotz, cunoscut sub numele de cod „Spionul Călare”. Acest con curs de împrejurări a trezit bănuiala că egiptenii beneficiaseră şi ei de asistenţa KGB-ului în capturarea acestuia. Însă soarta lui Lotz a fost cu mult mai buna. A zăcut câţiva ani în închisoare, apoi a fost eliberat şi s-a întors din Germania în Israel.

Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, cert este că EU Cohen a fost singurul spion israelian capturat şi executat ca israelian, devenind un simbol pentru toţi „luptătorii” care au acţionat pe teritoriul unor state inamice şi au fost prinşi, judecaţi şi condamnaţi la moarte ca „arabi”.

Fie-le amintirea binecuvântată tuturor „luptătorilor”!

Eli Cohen într-un planor, într-o bază a forţelor aeriene siriene. Eli Cohen a reuşit să se infiltreze la cel mai înalt nivel, în numeroase şi diverse cercuri, furnizând, printre altele, informaţii preţioase despre proiectele autorităţilor siriene de deviere a cursurilor de apă ale afluenţilor Iordanului şi despre sprijinul oferit de Siria organizaţiilor teroriste palestiniene.

Procesul din Damasc. Eli a fost deferit justiţiei, torturat cu bestialitate şi privat de dreptul la apărare. În boxa acuzaţilor, alături de el stau câţiva dintre amicii săi, respectiv (de la dreapta la stânga): Muaza Zaher al-Din, George Saif, Majd Sheikh al-Arad, care au primit pedepse cu ani grei de închisoare pentru ajutorul oferit spionului israelian.

Plăcuţă comemorativă aşezată alături de bust, al cărei text

recunoaşte public importanta contribuţie adusă de Eli Cohen la victoria repurtată de forţele armate israeliene în Războiul de Şase Zile.

Cafeneaua l.a Paz din Buenos Aires, unde Eli obişnuia să-l întâlnească pe „Avraham”, omul său de legătură, care l-a îndrumat şi l-a ajutat să-şi obţină actul de identitate şi paşaportul pe numele „Kamal Amin Taabet”.

Nopţi frumoase în Damasc. Eli avea obiceiul să-i invite acasă la el pe liderii Partidului Baas, care, la rândul lor, îl chemau în casele lor. După un pahar de vin, aceştia vorbeau deschis în faţa lui Eli, care, a doua zi, transmitea în Israel tot ceea ce auzea şi vedea.

Colonelul Ahmed Swidani, şeful Serviciului de Informaţii Sirian, alături de doctorul Yusuf Zuaiyin, şeful guvernului

sirian. Suspiciunile lui Swidani faţă de „turistul argentinian” au dus, în cele din urmă, la capturarea lui Eli Cohen.

Scindare la vârful regimului. Şeful Statului Major General, generalul Salah Jadid, oponentul politic al lui Al-Hafez. În ciuda precauţiei arătate, „Kamal Amin Taabet” a fost perceput ca unul dintre apropiaţii preşedintelui sirian, căzând astfel victimă în conflictul din interiorul partidului de guvernământ.

Preşedintele statului sirian, Amin al-Hafez. Lovitura de stat a Partidului Baas, din martie 1963, a reprezentat un moment de cotitură în activităţile de spionaj ale lui Eli Cohen, deoarece prietenii săi au devenit peste noapte mai marii ţării, informaţiile furnizate de aceştia fiind deosebit de valoroase.

Rugăciunea Vidui. Eli şi rabinul Nissim Andabo-Cohen la sediul poliţiei din Piaţa Marjeh, cu câteva minute înainte de momentul execuţiei. „Transmite-i familiei mele că mi-am îndeplinit datoria până la capăt”, i-a spus Eli rabinului şi a izbucnit în plâns.

Călăul „Abu-Saliman” îl urcă pe Eli pe eşafod. Chiar şi în ultimele sale clipe de viaţă, Eli Cohen şi-a păstrat echilibrul interior şi a păşit către moarte recitând rugăciunea Shema Israel.

După ce un medic militar a confirmat decesul lui Eli Cohen, călăul a prins de mantia albă textul condamnării la moarte, corpul neînsufleţit fiind lăsat să atârne în ştreang timp de şase ore.

„Fiul tău şi soţul tău a fost un erou al neamului”, le-au spus

Sophiei şi Nadiei mii de persoane care au venit să-şi prezinte condoleanţele. Parcuri, străzi, şcoli şi sinagogi poartă numele marelui erou, a cărei personalitate trezeşte şi astăzi o mare admiraţie. În fotografie: Sophie şi Nadia Cohen la ceremonia comemorativă din cea de-a şaptea zi de doliu de după moartea lui Eli Cohen.

Eli Cohen pe terasa de pe acoperişul casei sale din Damasc, de unde se putea vedea sediul Statului Major General al Armatei Siriene şi puteau fi observate eventuale activităţi mai puţin obişnuite ori ieşite din rutină.

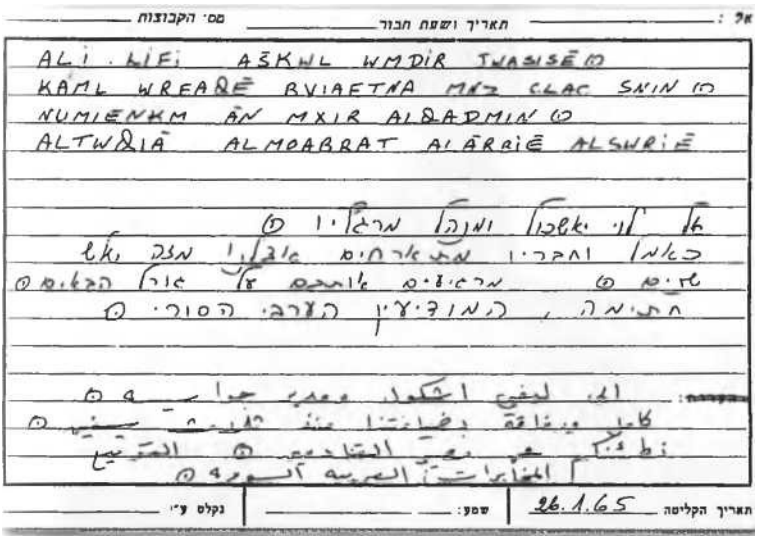
ALI . LIFI AŠKWL WMDIR INANISĒM
KAML WREADĒ BVIAFTNA MŠ CLAC SNIN
NUMIENKM ĀN MXIR ALDADRMIN
ALTWDIĀ ALMOABRAT AIĀRBIĒ ALSWRIĒ
26.1.65

Telegramă trimisă de Serviciul Sirian de Informaţii lui „Levi Eshkol şi şefului spionilor”, prin intermediul căreia îi informa pe aceştia despre arestarea lui Eli Cohen. Telegrama a fost expediată în data de 26 ianuarie 1965, însă autorităţile israeliene erau la curent cu capturarea omului lor din Damasc încă din 18 ianuarie. Din conţinutul telegramei reiese faptul că sirienii erau convinşi că Eli Cohen nu acţionase ca „un lup singuratic”, ci făcuse parte dintr-o reţea mai largă de spionaj.

كامل امين ثابت
Kamel A. Sabet
Damascus : Imm. Said Rmaih
Madkhal Madrasit Essenaa
Pres. Kasr el Diafa
دمشق : مدخل مدرسة الصناعة الثانوية
قرب قصر الضيافة ـ بناية سعيد رميح

Cartea de vizită a lui „Kamal Amin Taabet”, cu adresa din Damasc, Casa Said Ramiah, aflată în apropierea clădirii Statului Major General. Sub acest nume de cod, Eli s-a infiltrat în Damasc în data de 10 ianuarie 1962 şi, timp de trei ani, a transmis fără întrerupere Statului Major General Israelian informaţii preţioase despre armata siriană şi

despre aliniamentele militare ale acesteia.

Bustul lui Eli Cohen, amplasat la intrarea Academiei de Informaţii Midrasha a Mossadului. Prin ridicarea acestui bust, directorul Mossadului din acea perioadă, Meir Dagan, a dorit să comemoreze amintirea lui Eli Cohen într-un mod special, onoare de care nu se mai bucurase nici un alt „luptător” până atunci.

Cuprins

Prefaţă de Mihail E. Ionescu 7
Prolog 15
Capitolul 1 – *Capcană în Damasc* 19
Capitolul 2 – *„Luptătorul 88” nu răspunde* 52
Capitolul 3 – *Tinereţea în Egipt şi dificultăţile integrării în Israel* 80
Capitolul 4 – *Recrutarea în Serviciul Militar de Informaţii* 103
Capitolul 5 – *„Luptătorul” intră în gura lupului* 148
Capitolul 6 – *La porţile Statului Major General al Armatei Siriene* 178
Capitolul 7 – *Petreceri grandioase şi femei în Damasc* 229
Capitolul 8 – *Purtătorul de cuvânt al Partidului Baas* 250
Capitolul 9 – *Războiul pentru sursele de apă ale Iordanului* 279
Capitolul 10 – *Procesul şi eforturile de salvare* 302
Capitolul 11 – *Execuţia* 327
Epilog 349